

کردده لوی سیاست

فوناد سدیق

به شی دووهم
چاپی یه کهم

منتدى اقرأ الثقافي

---

www.iqra.ahlamontada.com

گەردە لوولی سیاسەت

گەردەلوولی سیاسەت

فوناد سدیق

بەشی دووهم

چاپی یەكەم

دەزگای تووژینهو و بلاوکردنهووی موکریانى

● گەردەلوولى سىياسەت

● نامادەکردنى: فوناد سىدىق

● نەخشەسازى ناوەرە: شاخەوان جەعفەر

● بەرگ: لوقمان رەشىدى

● ژمارەى سپاردن: ۲۶۷۸

● نرخ: ۲۵۰۰

● چاپى يەكەم ۲۰۰۹

● تىراژ: ۱۰۰۰

● چاپخانه: چاپخانهى خانى (دەۆك)

زنجیرهى كىتیب (۳۵۱)

هه‌موو مافیكى بۆ دەزگای موکریانى بارىزراوه

مالپەر: www.mukiryani.com

ئیمەیل: info@mukiryani.com

لە جياتى پېشەكى

بزوتتەنەۋەي رزگاربخوازى كوردستان، بزوتتەنەۋەيەكى ئاسايى نەبوۋە، بگرە لە ميژوۋى خەباتى گەلانى جيهانىشدا، ناوازيە، زۆر ھەلكشان و داكشاني بەخۆيەۋە ديۋە... تەمەنى ئەو بزوتتەنەۋانە، قۇناخ بە قۇناخ لە گۇراندە بوۋە، ھەلۋىستى سىياسى پىكناكۆك و ئالۋوزبوۋە.... ھەر لە سەرھەي قۇناخى بزاقى رزگاربخوازى كوردستاندا بوۋە كە فيكرەو بۇچونى جودا بۇ شۆرپش ھەبوۋە، ئەنجام جىابوۋنەۋەي لىخ ھاتۆتە بەرھەم دواترىش شۆرپش شكىستىكى زۆر گەۋرەي پىچ گەيشت و جارېكى دىكە شۆرپشى نوپى سەرىھەلدايەۋە و نەمجارە بە چەندىن ئايدۆلۆژيا و كارىگەرى چەندىن شۆرپشى جيهانى، شۆرپش لە شاخەكانى كوردستان داگىرسايەۋە.

تا ئىستا چەند كىتېپك كە بىرھەرى ھەندى كەسايەتى سىياسىن، كەوتونەتە بەردەستى خوتنەران، لىخ گىرغەكە ئەۋەيە، لە ھەموو ئەو بىرھەرى و ياداشت نووسىنەنەياندە كەسكىمان نەدى پالەۋانى دۇراندەكان يىت، بەلكو ھەموۋيان پالەۋانى داستانە نەمرەكان و سەركەوتتە ھەمىشەيەكانن. لەم بەرگى دوۋەمەدا، ھەندى راستى ميژوۋىست بۇ دەردەكەۋى، دەزاني ئاراستەي شۆرپش لە كۆپۋە بۇ كۆي چوۋە، سەركردەكانى چۆن بوۋنە، چ ئايدۆلۆژيايەك بەسەرياندە زال بوۋە، راستە ئەم بەرگى دوۋەمەش تەۋاۋ و راستى بزوتتەنەۋەي رزگاربخوازى كوردستانت پىچ نىشان نادات، چونكە ئەم قۇناخى رزگاربخوازيە پىۋىستى

به چەندین بەرگ ھەیدە، زۆر کەسایەتی دیکەش ماون، دیمانەیی لەم شیوەیان
لە گەڵ بکەم کە ئەزموون و رۆلێکی گرنگیان بە بزافی رزگارێخوازی کوردستاندا
ھەبوو، ھیوادارم لە بەشی سێھەمی ئەم گەردەلوولی سیاسەتەدا بتوانم، بەشیکی
تری ئەو کەسایەتیانە بخەمە ناوی، کە رۆڵیان ھەبوو، ھیوادارم بەم دوو بەشە
توانیبێتم حەقیقەتی ئەو شوێنە و ئەو قۆناخ و زەھنیەتی سەرکەوتە کوردەکانم بە
خوێنەر گەیانەیی، کە دەکرێ خوێنەر بۆ خۆی لیکدانەوی خۆی بۆ بکات.

دیمانه‌ی به‌هادین نوری

كەسايەتتەكى ديارى بزاڧى كۆمۇنىستى بوۋە بەدرىزايى تزيكەى نيو سەدە، لەناۋ خەباتى سەختدا ژيانى گوزەراندوۋە، ھەر لە شەق و تېھەلئانەۋە تا دەگاتە ناستى سكرتيزى حزى شىوعى و لەۋتوۋەش بۆ سەركردايەتى و دواچارىش بەيىچ ھىچ لىكۆلئىنەۋە مشتومپىكى سىياسىيائە، لە كۆنگرەى چۈارەمى حزى شىوعى كە لە ۱۹۸۵دا بەسترا، نەيانەيشت بەشدارى ئەۋ كۆنگرەيە بكات، بەلام ئەۋەى تېيىنى دەكرى، بەھادىن نورى ھەمىشە بەرامبەر بە ئەۋانى دى با لە يەك حزىشدا بوۋىن لە مەملەتەى و جۆرىك ناكۆكىدا بوۋە، ھەر لە ھەمىد عوسمان-ئوۋ، تا دەگاتە عدزىز مەھمەد، بەلام ھەست دەكەى بەھادىن زۆرجار گوئىشى لئىنە گىراۋو قسەكانى، بىرۋاكانى، زۆر بە ھەند ھەلئە گىراۋن، سەرتەنجامىش دۆخەكە گەيشتە ئەۋەى بەھادىن ئەك ھەر لە حزى شىوعى دا نەمىتتە، بەلكو لە گەل رەۋتى ناسىۋئالىستدا جۆرىك لە تەبايى بنوئىتت و بەم تەمەنەيەۋە دۋاى نيو سەدە خەبات، بەرھەمەكەى ئەۋەيە كە دەيىنرى!!

بەھەرھال رەنگە نمونەى ۋەكو بەھادىن نورى كەم نەبن، حزىك بەم ھەموۋ ھەلومەرجە دژۋارە تېدەر بېيى، زۆر قورىانى داۋە، بەلام سەركردايەتتەكى نا سەردەمانە ئەۋ حزىدى ۋردە ۋردە بىر دەسەر لئۋارى مەرگ، كە ئىشتا نوۋزەى لئۋە نايە.

* دەكرى بزانين بەر لەوى ئىنتىمات بۇ ناو (حزبى شىوعى عىراق- حشع) ھەبوويت، ھىچ جۆرە ئىنتىمايەكى سىياسى توت ھەبوو، لە حزىك يا رىكخراوئىكى سىياسىدا بووى؟

- من لە بەھارى ۱۹۴۶ دا بۇ يەكەمجارم بوو پەيوەندى سىياسى بەستم، ئەوئش لە گەل حزبى شىوعىدا بەستم و دەستم بەكارى حزبايەتى و سىياسەت كرد.

* لە سالى ۱۹۴۵ يەكئىتى تىكۆشىن جىابوونەوو ئىنجا داوايانكرد يەكبگرنەو، بەلام ھارپئ فەھد لەسەر ئەم يەگرتنەويە بۇچوونئىكى توندى ھەبوو، داواى لىكردن خۆيان ھەلبەشەينەو، ئىنجا يەكە يەكەو بە تەنھا بۇ خۆيان پەيوەندى بە حزب بکەنەو، ئەمە بو؟

- لە راستىدا من بە گەورەيى ئەو شتانەم زانى، ئەو وەختە يەكئىتى تىكۆشىن لە سلىمانى نەبوو، تەنزىمى حىزبى شىوعى تازە پەيدا ببوو (مەبەستم حزبى شىوعى عىراق و جەماعەتى فەھد)، من يەكسەر چوومە ناو حزبى شىوعى سەر بە فەھد، ھەر لە ئەوئەوئە لەو حزبە ئىشمكردوو ھەتا سالى ۱۹۸۴.

* باشە تاقمەكەى ھەولئىر، وەك سالى ھەيدەرى، ھەمىد عوسمان، جەمال ھەيدەرى، عەزىز مەھمەد، ئەوانە خۆيان ھەلئەوھشانەو، كەچى لە سالى ۱۹۴۵ نەھاتنە ناو حزبى شىوعى و خۆشيان ھەلئەوھشانەو؟

- ناخر دواى سالىك ئەوانئش خۆيان ھەلئەوھشانەو.

* ئىئو كە بارەگای سەرکردايەتتەن ئەوكات لە بەغدا بوو، چەند ناگادارى پەيوەندى ئىوان حزبى رزگارى لە گەل حزبى شۆرئش بووى؟ پەيوەندى ئەم دوو حزبە لە گەل يەك چۆن بوو؟

- خۆى يەكئىتى تىكۆشىن لقى ئەو بوون، تابعى ئەو بوون و خۆى ھەلئەوھشانەو، حزبى شۆرئش كە تۆ ناوت ھىنا مانەو، بەلام دواى سالىك ئەوانئش خۆيان ھەلئەوھشانەو ھاتنە ناو حشع.

* ئەوانە مەبەستەم ھەمىد عوسمان، جەمال ھەيدەرى، عەزىز مەھمەدو... ھتد
لە سالى ۱۹۴۵ لە دەروەى حشع بوون و کوتلەيەك بوون و پراشيان لە گەل حشع
و سىياسەتەكەى نەدە گونجا، پرسىيارەكە ئەويە ئەى چۆن ھەريەك لەوانە گەيشتنە
لوتكەى ئەو حزبە كە سكرتيرى حزب بوو، ئەوانە پيشتر لە حزبى ديكە كاربان
دەکرد؟!

- ئەوانە پيشتر فيكرى ماركسيان ھەبوو، تەنانەت ھەك شيوعىيەك ئيشيان دەکرد،
راستە لە دەروەى حزب بوون، بەلام ئەو ھەختە حزب ھيشتا بە تەواوى ھەموو
شيوعىيەكانى بۆ كۆ نەدەكرابەوہ ناوخواى، ئينجا ئەوانە كە ھاتنە ريزى حزبى شيوعى
عيزاق بوون بە ئەندام، ئەنداميش لە حزبى شيوعى ئەوكات ھەك ھەر ئەندامىكى ديكە
مافى تەواوى ھەبە چ لە بواری ھەلئاردين چ لە بواریەكانى دى، ئيتىر بۆچى نەبن؟
ئەوى خەباتى باش بكات، ئەوى دەورى بوويى بۆ نەبى، بابىج.

* ئىترە كە بارەگای سەركردايەتيتان لە بەغدا ھيتايەوہ كەركوك، رنك ئەو ھەختەى
كە ھاتە كەركوك كىج سكرتيرى حزبى شيوعى بوو؟
- كە من ھاتمە كەركوك؟

* تۆ بە تەنھا ھەكو خۆت ھاتى يان بەو سىفەتەى كە سكرتيرى حزبى؟!
- من پيت بلىم لەو رۆژەى كە چوومە بەغدا لە ۲۵ى حوزەيرانى ۱۹۴۹ ھەتا ۱۳ى
نيسانى ۱۹۵۳ ئەو چوار سالە ھەر من سكرتير بووم.

* نازانم، چۆنئيتى بوون بە سكرتيريت تا رادەيەكى زۆر سەير ديتتە بەرچا، چونكە
تۆ ئەو كاتە ھەك تەمەن زۆر بچوك بوويت، تەنھا (۲۲) سال بوويت وا بزانم لە
ليژنەى محەلى سلیمانیدا بوويت، ئيتىر چۆن لە ليژنەى محەلى (پارێزگا) يەكسەر
بۆ سكرتيرى حزبى شيوعى؟!

- بەلى بەر لەوى بيمە سكرتيرى حزب، بەرپرسى ليژنەى محەلى سلیمانى
بووم.

* باشە چۆن لە ليژنەى محەلى يەكسەر گەيشتى بە سكرتيرى، ئەمە چ جۆرە
بەريارتكە؟!

- لە حيزبى نەھنیدا ئەو شتانە نەبى، حيزبى شيوعى حيزبىكى نەھنتى بوو، كەوتە
بەر ھيرشى توندوتيرى پۆليس لە مانگى (۱۰)، مالك سيف و ھى ديكە كە نيادەى
مەركەزى بوون، گيران پاش مانگىك مالك سيف رووخوا ئيعترافى كرد لەسەر ھەموو

ئەو شىتانهى كە ئەيزانى، (سەلام ناسرى و عەزىز ئەلحاج) ىش گىران، ئەوانىش بەھۆى ئىعتراف و شتى دىكەو رۇوخان.

* ئەگەر قەوسىپىكم بەدەتتە، مەبەستى من ئەو بوو، جەنابت كە بووى بە سكرتېر، بە برىار بوو، يان كەس لە سەرگردايەتتەى حەزى شىوعى دا نەمابوو، چۆن بوو؟!
- تۆ وا ئەزانى سكرتېرى ئەو كاتە چۆن بوو، خۆ دەستكەوت و ئىمتىيازات نەبوو وەكو ئىستا كە ھەيە، بەلكو ھەر گرتن و راوانان بوو، كى نازايە با بچىتە پىشەو و نالاكە ھەلگىرئ، ھەلئىزاردن نەبوو ئىنتىخابات و ئىمتىيازات و ئەو شتانه چى دەكرد....

*** يانى لە كۆمىتەى ناوئەندى كەس نەمابوو؟**

- كۆرە نەوئەللا كەس نەمابوو، يان لە دەرەو بوون، يان توانايان نەبوو، من كاغەزم بۆ ھات لەو برادەرەنەى كە گىرابوون، بۆ نمونە ھەمىد عوسمان لە زىندان نامەى بۆ ناردم كە سكرتېرى حزب بگرمە ئەستۆى خۆم. ھەريەكەو ناوئەند (مەركز) ئىكى دروستكرد، ھەمىد عوسمان پىنجەمىن ناوئەندى دروستكرد.

*** چۆن؟ مەبەستت لە (ناوئەند) ى چىيە؟**

- لە مانگى (۱۰) ى سالى ۱۹۴۸ تا مانگى (۶) ى سالى ۱۹۴۹ لەو ھەشت نۆ مانگەدا، ھەمىد عوسمان پىنجەم ناوئەندى دروستكرد، پىش ئەويش مەھدى ھەمىدو جاسم الكحاح ئەوانە چوارەم مەركەزىان دروستكرد، پىش ئەوانەش سىيەم ناوئەند دروستكرا، ھەرەھا مالك سىف و خەلكانى دىكەش ناوئەندى دىكەيان دروستكرد، من ھاتم شەشەم ناوئەندم دروستكرد، لە ماوەى (۸-۹) مانگدا، ئىتر كەس ھەلئەبژىردايەو وەو كەس نەبوو كەس ھەلئەبژىرئ، حىزب لەزىر زەرمىنى دا بوو.

* رەخنەت لەسەر نەبوو كە چۆن گەنجىكى تەمەن (۲۲) سال دەيى بىت بە سكرتېرى حەزىك كە بە حىساب حىزىكى شۆرەشگىر و دروشمى زل زلى ھەلگرتووە؟!

- كەس ئاگاي لى نەبوو كى ئەگىرئ و كىش ئەيى بە سكرتېر، لە حىزىكى نەيىيا ئەوەى ئەكەوتتە ئەوئ، جارى وا ھەيە بە صدفەيە، جارى وا ھەيە بەھۆى خەبات و زانىيارى خۆيەويە، من ئەو كاغەزەم بۆ ھات لە سلىمانىيەو، پاش ئەوەى تەنكىدم كرددو، كە ئەوەى ھاتووە دروستەو مەوسوقە، ئىتر چووم بۆ بەغا، لەوئ يەككى ھەولئىرەم دى نارى ھادى سەعدى بوو لە دارلموعەلمىن قوتابى بوو، ئەو پىيى وتم ھەمىد عوسمان گىراو و پىش گرتنەكەش وتى ئەگەر گىرام بە شوئىن فلانە كەس

(واته من- به هادین نوری) بنیترن باییت ئیشمان پییه تی، هادی وتی، بیلال عهزیزیش له به غدا بوو له گه ل هادی دا بوو، نهویش له دارلموعه لمین بوو، بیلال عهزیزیش ئیستا ماوه له ههولیره، نازانم ئیستا، له ناو پارتییه یان نا، وهختیک له گه ل عهبدولخالق زهنگه نه بوو، نهویش چوووه ناو پارتنی، نهو دوو کهسه لهو جه ماعه ته بوون که من له ۱۹۴۹ چووم له به غدا دیمن، قوتابی بوون، دهیانخویند، شیوعیش بوون، تاقمیک عه ره ب و تاقمیک کوردو من به حوکمی نهوهی ته جروبه شم زیاتر بوو، رهنگه مسته واشم باشتر بووی، چووومه نهوی هه ر بۆ نهوه بانگ کرابووم که جینی سکریتیز بگرمه وهو بيمه شه خسی یه که می نهو حیزبه، بوویشم، ئیتر به بی هیچ مه رسوومینکی جمهوری، به بی هیچ هه لپژاردنیک بووم به سکریتیز.

هه ولئمدا بیینه دوو کهس له هه ره می حیزب، یه کیک بییت یارمه تیم بدات، پاش مانگیک یان دووان، ناردم به دوا ی زه کی وه تان که رنکخه ری رنکخراوی لیژنه ی محه لی به سه ره بوو، زه کیم له ۱۹۴۹/۸/۲۴ گه یانده به غدا، هادی سه عید که پیشتر باسم بۆ کردی، خه لکی هه ولپز بوو گیرا و رووخا، چونکه نیعترافی کرد، ئیدی ئیمه ناچار خۆمان شاردهوهو پاش هه فته یه ک ئینجا که وتینه که مینیککی ناسایشی گشتی (نه منی عام) که هادیان له گه لدا بوو، به هۆی نه وه وه من گیرام، زه کی گیرا، براده رنکی ترمان له دوا وه به دووری (۵۰) مه تر نه رۆیشت، کرنکاری نه وتی که رکوک بوو، نهویش گیرا، ئیتر له ناو نهو مه وقیفه من که وتمه شه ره شه ق و زرمه زلی له گه ل جه ماعه تی نه من، شه ش حه وت کهس بوون، وا بزانه هه شت کهس بوون، خۆم رزگار کرد به شه ره شه ق و شه ره بۆکس و. نهو شتانه خۆم رزگار کرد، رهنگه په نجا (۵۰) ده مانچه یان زیاتر پیوه نام، بهس پوخته به رم نه که وت، دوا ی من زه کی به سه راوییه که خۆی رزگار کرد، ده مانچه یان پیوه نا، ده مانچه یی بهر قاچی که وت، شانسی نه بوو گیرا، ئیستا ش به هۆی نهو ده مانچه پیوه نانه وه شه له و وا بزانه هیشتا له ژیاندا یه وه له به سه ره ده ژی.

که زه کی گیرا به برینداری بردیان نهویش هه لوئستی نه بوو، براده رنکی تریشمان که ناوی ره ئوف بوو، که رکوک ی بوو، کرنکاری نه وتی که رکوک بوو، نهویش گیرا، دوا ی گرتنی نهو ره ئوفه، من چووم بۆ که رکوک، ته قدیرم وا بوو ئینسان بۆ فه تر دیه ک له به غدا دوور بکه و پته وه، نه مه له رووی نه منییه وه سه لامه تتره باشتره، نیشه کانیش باشتر به رپوه ده چن، ته رتیباتم دروست کرد له به غدا، مه سنولمان داناو رنکخه ستنمان

دروستکردووه پەيوەنديان لە گەلما هەبوو، لە کەرکوک مورا سیلمان هەبوو لە نۆوان من و ئەو رێکخستنه نوێیه بێت و بچیت، واتە هاتوچۆ بکات، بە کاغەز ناردن بۆ یەکتەری ناگامان لە یە کدی بوو. لە کەرکوک مامەوه لە مانگی ئەیلوولی ۱۹۴۹ تا ئایاری ۱۹۵۰ دواى ئەوه کەرکوکم بە جێهێشت و گەرمامەوه بەغدا.

*** ماموستا فراکسیۆنى الاتحاد خەلکی سلیمانی بوون؟**

- جەماعەتی الاتحاد، مەسئولەکیان کەریمی سۆفی بوو، پێش ئەوهی من بگێرتم مەسئولی من بوو.

* مەبەستی من ئەویە، بۆچی جیاپوئەوه، رەخنەیان لە سەر حزب چی بوو، یا تێروانیی ئیوه لە جیاپوئەوهکیان چۆن بوو، هۆکاری جیاپوئەوهکی چی بوو؟!
- وەللاهی بێشک جۆرێک لە رەخنەیان دەگرت لە حزب، بەلام رەخنەکانی ئەو کات، مستەوای کادیری ئەو کات زۆر لاواز بوو، بۆیه مەرج نەبوو رەخنەى سیاسى و مەبەدەنى لە حزب بگرن.

*** باشە پلەى حیزبى کەرىم سۆفى چ بوو؟!**

- کەرىم لە سالی ۱۹۴۹ لە سلیمانی، کاتی ساسان دەلال بریاریدا راپەرینی (۱۹۴۸) تازە بکاتەوه، حەمید عوسمان بەرپرەسى سلیمانی بوو، ئەو و دختە کەریمی سۆفی شەخسى دوو دەبوو لەناو رێکخستنی سلیمانی، پلەکەى ئەوه بوو. منیش شەخسى سییەم بووم، بەلام منیان هەلبژارد، واتە منیان تەکلێف کرد بۆ ئەوهی سەرکردایەتی خۆپیشاندا نەکانی سلیمانی بکەم، سێ خۆپیشاندا نمان رێکخست، لێرە لە سلیمانی دواى سییەمین خۆپیشاندا نەکە، راپۆرتیکم دا بە حەمید عوسمان و گوتم، توانای خۆپیشاندا نەکانی، خەلک ئامادە نییە و هەلەیه و دەیتە هۆی لە ناوچوونی بەقاییەى رێکخستنه کانا نمان، ئەویش (حەمید عوسمان) پەسندی کردو ئیتر خۆپیشاندا نمان وەستاند، پاش ماوێهەک حەمید عوسمان لە سلیمانی نەما، من درەنگتر زانییم کە چووه بۆ بەغدا و مەسئولیەتی وەرگرتووه و بوو بە بەرپرەسى یەکەمی حزب لە بەغدا، ئیتر کەریمی سۆفی بوو بە مەسئولی یەکەم لە سلیمانی، بەلام هەمووی چەند رۆژێکی پینچوو، وەفدێکی ئەمنی عام لە بەغداوه هاتن بۆ سلیمانی و کەریمان گرت، شەو کەت غەفور کاغەزێکی بۆ ناردم، شەو کەت برای ئەسەد غەفور بوو شیوعی بوو، وتی کەریم گیراوه و لە فلان جێیه، چووم بووم بە مەسئول، وتم تەبیعیەتی حال هەروایه، پاش ماوێهەک هەر دوو سێ هەفتە دەبوو، ئەکەم یامولکی بەنێژراوی تەکلێف کرا ببێ بە مەسئولی یەکەم لە

سليمانی، خزی خه لکی سلیمانیش بوو، ئیتر بوو. خیلانی من له ووه له گه ل نه کرم دهستی پیکرد، نهوانه ی گیرابوون و له شوباتدا نیعدام کرابوون له ۱۴ و ۱۵ ی شوباتدا نیعدام کران وه که فهدو حازم و سارم و نهوانه، که چی له و وهخته ی که نهوان وا رژیم شهیدی کردوون، نه کرم له و وهخته نیدانه ی ده کردن.

*** نیدانه کی چی بوو؟**

- نه و شکسته ی تووشی حزب بوویوو، به ره ئی نه کرم، فهدو زه کی به سیم و حوسین شه بیبی (پییان دهوترا حازم و سارم- ف.س) به پرسن له خولقاندنی نه و وه زعه خراپه، وای بو ده چوو، نه و وه خته ش تهبعن مهیلی عیباده تی شه خسی به هیتر بوو، نه که له لای ئیمه به تنه نا، به لکو لای هه موو شیوعیه کانی دونیا.

*** نه ی تا قمی نه جمه، نهوان چی بوون و چیان نهویست؟**

- با نه وه شت پچ بلیم نه کرم به یان نامه یه کی ده رکرد، له سه ر نه و ناوانه ی سه روه که بو م با سکر دی، حزب کردی به مه سئولی ئیمه، به لام ئیمه ره فرمان کرد، ئیتر رنکخستنی سلیمانی بوو به دوو به ش، دوو که رت، سه دی هه شتا رنکخستنه که له گه ل من مایه وه، به لام نه وه ی مایه وه یانی سه دی بیستی له گه ل نه کرم بوو، ئینجا تو له پرسیاره که با سی تا قمی نه جمه ت کرد، نه و تا قمه که سه تی بیست ده بوون نه جمه نه کرم- یان پچ دهوت، نه کرم عه بدولقادر یا مولکی. به لام که ریم گیرا تا من چووم له مانگی شه شا که ریمیان هه پس کردبوو، رنکخستمان هه بوو له سلیمانی نه و رازی نه بوو، نه کرمه ییش رنکخستنیکی دیکه ی دروست کردو بلا و کراوه یه کی به ناوی الاتحاد ده رکرد، ئیتر جه ماعه تی الاتحادیش ناوا په یدا بوون.

*** دهتوانین بلین له ناو حزبی شیوعی دا ههردو گروهی نه جمه و الاتحاد سه رهتای بالی که رت بوون و ئینشیقاق بوونه له حزبی شیوعی دا.**

- پیش نهوانیش هه بوون.

*** کوا کی بوون؟**

- داود فائق ئینشیقاقی کردوو، جه ماعه تی وه حده ت نه لینزال ئینشیقاقیان کرد، خه لکی تریش ئینشیقاقیان کردوو، به لام له دوا ی گرتنی فهدو نیعدام کردنی فهد، نه وه یه که م ئینشیقاق بوو، نه جمه و الاتحاد. دوا ی نه وه ش له ملا و نه ولای تریش شتیک په یدا بوو، به لام یه که م ئینشیقاق بوو له م فه تره یا له دوا ی ۱۹۴۶ وه له سلیمانیشا په یدا بوو، له سلیمانیه وه سه ری هه لدا، ئینشیقاقی پیشر له سلیمانی نه بوو.

• مامۆستا ئەگەر یینمۆه سەر مەسەلەى سالىح حەيدەرى و عدلى عبدوللاو نافع يونس و ئەوانە وەفدىنكيان پىنگەيتنابوو، بۇ لاي فەهد چوون، لەوى داوايان كرد كه حزيىكى شيوعى كوردستانى دابمەزرىت لە هەوليريش، مەلا شەريف سەركردايدەتى ئەو حزبە كوردستانىيە بىكات كه گوزارشت لە رەشى كوردستانى بىكاتەو، واتە حزيىكى ماركىسى كوردستانى يىت، بەلام فەهد رازى نەبوو حزيىكى لەو جۆرە هەيىت و مەلا شەريف سەركردايدەتى ئەو حزبە شيوعىيە كوردستانىيە بىكات، ئەو خەلكەش سالىح حەيدەرى، عدلى عبدوللا، نافع يونس ئەوا بچنە ناو ئەو گرووپە، پرسىيارەكە ئەوئە بۇچى فەهد ئەو گرووپەى پىچ نىستىعباب نەدەكر!؟

- خۆى فيكرەى تەئيدى عام لەناو شيوعىەكانى جيهاندا بەتايەتى ئەوانەى سەر بە لينىن و ستالين بوون لەبرەودابوو، ئەوانەش سەى ۹۵ى شيوعىەكانى دۇنيا بوون. نىتر بىرو پرواىەكە هەر ئەوئەبوو لە ولاتىكدا نابىچ لەيەك حزبى شيوعى زياتر هەبىچ، ئەوئەى دووم ئەگەر دروست بىچ ئەوا بىچ ئەملاو ئەولايەك ئەوا لادەرە، تەبەعن ئىستا جياوازە، دۇنيا دۇنيايەكى ترە، مەن باسى ئەو سەردەمە دەكەم كه عەقلىيەتى شيوعىيەكانى دۇنيا وابوو، ئەوئەش سەرچاوەكەى لە تەوجىهەكەى لينىنەو بوو، تەسقىفى هەموو شيوعىيەكانى دۇنياى پىچ كرابوو.

• كه زۆر هەلە بوو

- ئىچ تەبەعن، دواى ئەوئە ژيان گۆراو ئەم قەسەىە بوو بە قەسەىەكى پوچ.

• مامۆستا ئەوانە، ئەو جەماعەتە چوون حزبى شۆرشيان دروستكرد، پاش ماوئەيك بەشيكى زۆر ئەوانەى كه حزبى شۆرشيان دروستكرد چوونە ناو حزبى شيوعى، بەشەكەى ترىش كه حزبى رزگارى بوو چوونە ناو پارتى ديموكراتى كوردستان، مەبەستم ئەوئە، چۆن وا رىككەوت ئەوانەى حزبى شۆرشيان دروستكرد چوونە ناو حزبى شيوعى و ئەوانەش كه حزبى رزگاربان دروستكرد، چوونە ناو پارتى!؟

- پرسىيارەكەت زۆر دروستە، بەلام سەروشتيشە وايان لىچ يىت، چونكە بەشيكىان جۆرئەك لە فيكرى نەتەوئەى بەسەرياندا زال بوو، ئەوانە هەر لە حزبى شۆرشدا بوون، واتە فيكرى قەوميشيان هەبوو، فيكرەى ماركىشيان هەبوو، واتە ماركىسى - نەتەوئەى بوون، ئىستاش ماركىسى نەتەوئەى هەر هەيە، واتە هەردووکیانە، كابرە ماركىشەو نەتەوئەيشە، ئەوانە ماركىسى نەتەوئەى بوون، كه حزبى شۆرشيان دروستكرد دواى وئە وئە بەشيكىان گەيشتنە ئەو قەناعەتەى كه ئەو فيكرەى لينىن لە حزبىكى دىكەى شيوعى يا ماركىسى داىچ، لەبەر

ئەو ئەو گروپە بېرىلغاندا بېنە ناو ھزىبى شىوعى، تەبىئىيى بوو، ئەمە من مەعلوماتم لەلا نىيە، ئەوان واين وتىج، ھىنى خۆمە، بۆچونى ئەوانى دىكەش كە لاي قەومى بەسەرياندا زال بوو، بەسەر بىرو بۆچونەكاندا زال بوو، چوون ھزىبى رزگاربان دروستکرد.

* ئەو دوو ھزىبە، ھزىبى رزگارى و ھزىبى شۆپش چ پەيوەندىيەكيان بەيەكەو ھەبوو، ئايا راستە دەلەين ەلى عبدوللا سكرتيرى ھزىبى رزگارى بوو، لەھەمانكاتدا ئەندامى مەكتەبى سياسى ھزىبى شۆپش بوو.

-پېشتەر پېشتەر ئەمە بىوو

* يانى لە دوو قۇناغى جودا جودابوو

- ئا ئا پېشتەر، دواى جىابونەوئەكەى ھىچ پەيوەندىيەكى ئەما

* من پرسیارەكەم ئەوئەبوو لەيەك كاتدا سكرتيرى ھزىبىك يەت و ئەندامى مەكتەبى سياسى ھزىبەكەى تىرش بىج؟

- بەلىج كە چوئە ئەوئ ئىتر وردە وردە بە تەدرىج ئەو ئىشانە لە رۆژنىكا نەبراوتەتەو، لەماوئى چەند مانگىكا بېرسارى خۆى وەرگرتو، واتە ئىستقرارى خۆى وەرگرتوئەو كۆتايى بىن ھاتو، واتە زۆر درژەى نەبوو، لە يەك كاتدا دوو مەسئولەتەى گەورە لە دوو ھزىدا.

* ئىو لە چەكەن تا ھەفتاكانىش زۆر گىنگىتان بە پىتاك دەدا، ئابوئەتان كۆ دەکردو، واتە پىتاكەن كۆ دەکردو، ئەمە لە كاتىكدا ھزىبى شىوعى نەبە كامبى سۆسيالىستى بوو، دەولەتتىكى عوزماى وەكو سۆفیت پىشتگىرى دەکردن و يارمەتى دەدان، ئىو چ مەجبورى پىتاكى كۆرە كىكارىك، كۆرە جوتيارنىكى ھەزار بوون كە بارى دارايى زۆر خراب بوو، ھىچى نەبوو؟

- مساعەدە بەكە، ئىمە خەرجىمان ھەبوو، ئىمە ھزىبىك بووین كادىرى پىشەبى (مەترف)مان ھەبوو، ھزىبىك بووین مالى ھزىبىمان ھەبوو، چاپکردن و ئەدەواتى چاپ و رۆژنامەو بلاوكرادو ئەوانەمان ھەبوو، ئەوانە ئەگەر بە ھىسابى ئىمە بوايە پارەيەكى زۆرى تىدەچوو.

* ئەو راستە، بەلام ئىو لەلەين دەولەتتىكى گەورەى وەكو سۆفیت پىشتگىرى دەكران و يارمەتى دەدران؟

- من چوار سالى خۆم باس دەكەم كە سكرتيرى ھزىبى شىوعى عىراق بووم لە ھىچ كەسكى دۇنيا، لە ھىچ دەولەتتىك، لە ھىچ ھزب و ھىچ لايەتتىك يەك فەلسەم وەرە گرتو، وەك يارمەتەى بۆ ھزىبى شىوعى عىراق.

* يانی له ۱۹۴۹ تا ۱۹۵۳

- بەلج له ۱۹۴۹ تا ۱۹۵۱ لەسەر ئەو پوولە پوولەى ئابوونەو پیتاک کۆکردنەو
کاری حزییم هەلەدەسوراند.

*** باشە مامۆستا لەو فەترەى کە تۆ سکریتێر بووی، پەيوەندیستان لە گەل سۆڤیتی
ئەوکاتە نەبوو؟!**

- پەيوەندیی رنکخستمان نەبوو، هیچ نەبوو، تەنھا پەيوەندیی رۆحیمان هەبوو، هەر
لە دورورەو دەرووشی ئەوان بووین.

* یە ئەوێ ئەوانیش ناگادارین؟ دلداریه کە یەك لایەنە بوو!!

- بەگشتی ئەیانزانی حزبی شیوعی لە عێراقدا هەبە.

* بەلام کۆبوونەوتان لە گەل یەکتەری نەدەکرد، گفتوگۆتان لە نێواندا نەبوو؟

- نەهەللا، نەبوو، ئەو چوار سألە باس دەکەم کە سکریتێر بووم، هیچ پەيوەندییه کمان
نەبوو.

* باشە لەبەرچی نەبوو؟

- وەللاهی ئیمە سەرقالی ئیشی خۆمان بووین، یا ئەم پەيوەندییهی تۆ باسی
دەکەى ئیمە بەشتیکى زۆر گرنگ و موھیمان نەئەزانی، رۆحیەن پەيوەندییمان هەبوو،
رۆحیەن ئیمە دەرووشی سەرکردایەتی سۆڤیتی بووین، بەلام لەپرووی عەمەلییهو
هیچ جۆرە پەيوەندییه کمان نەبوو، هیچ جۆرە تەوجیهیکمان وەرنەگرتوو، هیچ جۆرە
یارمەتییهکی ماددییمان وەرنەگرتوو.

* کادیرەکانیشتان نەدەناردە سۆڤیت بۆ دەورات و شتی وا؟

- نەهەللا

* ئەوەش نەبوو؟

- نەهەللا کەسمان نەئەنارد، ئەو یەك لە ئەسبابی قوتی حزبه کە بوو کە بەتەواوی
لە ئیشی سیاسی خۆماندا سەربەخۆ (مستقل) بووین.

* هەر خۆشت بروات یە نەبوو پەيوەندی دروستکەى لە گەل سۆڤیت؟!

- وەللاهی مەسەلە کە بۆ ئەو دەگەراییه و لەو وخت و سەردەمە ئیمە ۲۴ سەعات
موعەرەز بووین بۆ گرتن و تێهەلدان، پۆلیس بەدوامانا دەگەرپا، فریای پەيوەندی و
کادیر ناردنە دەروە نەدەکەوتین، لەلایەك ئیعترافات و لەلایەکی دیکە زەربە لە دواى
زەربە بە حزبی شیوعی ئەکەوت، لە راستیدا ئەسلەن حالمان حال نەبوو، دواى ئەوێ

وہزعمان باشر بوو، رهنګ بوو نه گهر بهاتايه پيشهوه نهو شته مان بکر دايه، به لام دياره نيّمش به شوئييان نه گهراين.

*** له نيساني ۱۹۵۳ گيراي، دواي تو کي کرا به سکر تيرو، چون کراي ۱۹؟**

- دواي گرتني من کهريم نه حمده که يه که له سه رکردايه تي حزبي شيوعی بوو، کرا به سکر تيرو، من له سجنه وه کاغه زنگم بو نووسی، پوليسنکم که سب کرد له نه منی عامه، به شهو پاسه وان بوو له سهرم، دوو پوليس يه کيکيانم که سب کردو ليی نه مين بووم، کاغه زنگم نووسی و ناو نيشان و نه دره سم دايه، لهو کاغه زهدا داوام کرد بوو کهريم نه حمده به شپويه کي کاتي بيته سکر تيرو.

*** به شپويه کي کاتي بيته ۱۹؟**

- مبه ستم نهويه داوام کرد جاري يه کيک دابنين بو سکر تيرو تا وه زعه که باش ده بيته وه.

*** واته کهريم نه حمده له سهر پيشنياري بهر پرتو بوو به سکر تيرو حزبي شيوعی**

عيراق ۱۹؟

- به لي پيشنيار، يا داواي من بوو، نهواني ترش رهنګه لهو باشر نه بوون، لهو روژانه سليم چله بي که ناموزاي نهو نه حمده چه له بييه، سادق فلاح بوو، ناسر عه بود بوو، نهوانه بوون.

*** نهی له کورده کان ۱۹؟**

- له کورد بهس کاکه ي فلاح هه بوو، کهريم نه حمده دو من بووين، له سه رکردايه تي حزبي شيوعی سنج کهس بووين، نهو سه رکردايه تيهش ههر من دروستم کرد بوو.

* حميد عوسمان له حوزيراني ۱۹۴۹ گيرا، زينداني کرا، زورجار باس له هدروستي نهو له سجن ده کمن، به راستي هدروستي حميد عوسمان له سجن چون بوو ۱۹؟

- وه کو تو زور کهس باسده کمن، وهک تو مينش بيستوومه، من له سجن بووم دوو پوليس به شهو نه هاتن له ناو ژوروه که مان دانه نيشتن، تا به ياني حهرس بوون، مفه وه زنگ له بهر ده رگا که بوو له ته حقيقاتي جينائي له نه منی عام، يه کي له پوليسه کان ده يگوت له سهر چي گيراوي، وتم له سهر شيوعی، وتي قسه ت نه کردوه له سهر برادران، وتم جا عه يب نييه پياو خو ي به نيختياري خو ي هاتو ته نيشه که وه له دواي خيانت له برادراني خو ي بکات، به تنيا بوو، ره فيقه که ي نه هاتبوو،

هەلسا لەو پۆه ناوچاوانی ماچ کردم، خەلکی عەمارە بوو، لە فەلاحەکانی عەمارە بوو، جاسمی ناو بوو، ئیتر لەو پۆه کەوتینە عەلاقەیه کی باش لە گەل جاسم، دوابی بوو بە شیوعی، ئەو کابرایە وتی باسی حەمید عوسمانت بۆ دەکەم لێرە زۆریان نازارداو، بەلام هیچ قسەى نەکردوو.

*** هیچ قسەى نەکرد؟**

- ئاواى وت، ئەو شایەدیەى جاسم لایە بۆ حەمید عوسمان و بیستووشمە کە حەمید عوسمان ئیعتراقاتی کردوو و روخواوە، بەلام هیچ بەلگەیه کی وردم نییە.

*** تا ئیستاش هیچ بەلگەیه کت بە دەستەوه نییە کە ئەو ئیعترافی کردی؟**

- تا ئیستا بە شونیا نەگەرآوم.

*** دواى ئەوى ئۆه له حزب مانهوه، له گەل حەمید چۆن بووی؟!**

- حەمید خۆی کۆتلهیه ک بوو لە تەناقوزات، زیرەک بوو، وریا بوو، لە هەمان کاتدا شیتیک بوو بۆ خۆی، یانی جۆرە شیتیک بوو.

*** بەلام قسەیه کی تریش دەکرێ گوايا پەيوەندی ئێوان بەهادین نوری و حەمید**

عوسمان هەمیشە ناکۆک بووه؟

- نەو ئەلا وا نییە کە حەمید مەسئول بوو من لە سلیمانی نەمدەناسی، ئەو نەندەم نەزانی مەسئولی حزبییه، ناویم نەزانی لەم فەترانە نەمەزانی، خەلکی کۆیە، ناوی چییە، ئیمەش لە ناو حزبی شیوعیا ئەو شتانه مان نەبوو، ئەو وەختە ئەوێ بۆی نەگەرآین حزبی بیج و شیوعی بیج و بەس، ئەو هەموو شتیک بوو بۆ ئیمە، لە دوایدا ئەو داواى کرد کە من بیچم بۆ بەغداو بیمە مەسئول و مەسئولیهت وەربرگرم.

*** ئەوه سەرەتا بوو، بەس دوابی کە یه کترتان ناسی؟!**

- ئاخر با عەرزت بکەم، باسی دوابیت بۆ ئەکەم، لەسەر داواى ئەو چووم بۆ بەغدا، مانای وایە ئەو باوەری بە من هەبوو.

*** واتا تۆ لەسەر داواى حەمید عوسمان بووی بە سکریتیری حزب؟**

- بەلێ لەسەر داواى حەمید چووم بەغداو بووم بە سکریتیر، ئەشوو بیم، چونکە کەس نەبوو لە من باشتر، حەمید عوسمان خۆی گیرابوو، منیش پەيوەندییه کەم لە گەلێ هەبوو، دیفاعم لێی دەکرد، دیفاعە کە لەو روانگەیه بوو کە قارەمانیکى حزبی شیوعی یەو، دواتر لە سجن رایکرد، لە سجنی بەعقوبە بوو، سێ چوار کەس بوون تەکبیریان کردبوو، کە ئەو رایکرد من لە سجننا بووم، کەریم ئەحمەد ئەو وەختە سکریتیری

حزبی شیوعی بوو، یه کهم مهسئول بوو، بهلام کهریم نهحمده نهو مهسئولیهتهی که سکرتری حزب بوو، به نارەزوی خۆی و به داوای خۆی پیشکەش به حمید عوسمان کردهوو وتی تو شایستهی نهو جییهی، نیتر حمید عوسمان جارنکی دی کرایهوه به سکرتر.

* یانی کهریم نهحمده بهخۆی گوتی تو وهره ببهوه به سکرتر، داوی نهوی حمید عوسمان له سجن دەرچوو؟

- حمید عوسمان رایکرد دهرنهچوو. بهلج کهریم نهحمده خۆی داوایکرد، نهوشت پیلیم که من چومه سجنهوه، حمید عوسمان لهوی بهرپرسی رنکخستنی حزبی شیوعی بوو له گرتووخانهکه، لهوی جمهوریهتیکی لهناو سجن دروستکردبوو، تاخمیک بهرمیلیان کرپوو، پارچه پارچهیان کردبوو، کردبوویان به شمشیرو خهلکی پی چهکدار کردبوو، جمهوریهتی شهعی له نوگره سلمان، لهو قهلایه دروستکرد بوو، دواتر که من چوو نهو جمهوریهتهم تیکوینکداو نه مهیشت چی تر خورتی خهلک برژی، حمید عوسمان لهوه لهمن تورهبوو، بهلام هه موو گرتووخانهکه پشتگیریان کردم تنها حمید نهیج.

* حمید عوسمان له ئیشکردنیا تا کره بوو؟!

- له تا کره ویش زیاتر، من نه لیم شیت بوو، پیاوئکی وریا، زیرهک، جیدی و نازابوو، بهلام شیتیش بوو، له ناو خهلکی وادا هی شیتیشی لی هه لدهکهوئ.

* موزه قه فیش بوو؟

- بای خۆی، نا.

* باشه حمید عوسمان نهوا توندبوو، نهوا نهو مارکسییه بوو، که له سجنیش ههلات کرایهوه به سکرتری حزبی شیوعی، نهی چون بوو، دواتر چوه ناو پارتی دیموکراتی کوردستان؟

- زور تهبعییه، نهو که سانه ناوا هاتن هه ناواش به ناسانی بانه دهنهوه، نهوه تهبعییه.

* نه گهر تیشک بهخه یته سهر جیا بوونهوه کهی عزیز الحاج؟

- با نهوشت پیلیم که حمید عوسمان له گرتووخانهی به عقوبه ههلات، کهریم نهحمده یه کسه و تبهوی نیتر تو سکرتری حزبی، من پیشکەش به توّم کردهوه، عزیز الحاج له نوگره له گه لمان له چه پسخانه بوو، قسهی له سهر هه بوو که هه لوئستی لاوازه،

راستىش وابوو كە چووينە بەعقوبە، يانى گواستراينەوۋە بۇ بەعقوبە لەوى لە ئىنفرادىيا بووين، ئىتر عزیز تەواو رووخا، كەلەپچەمان لە دەست بوو، ئەلقەى زنجيرو. چوزانم لە قاچمان بوو، ۋەزعمان ناخۇش بوو، نەمانئەتوانى قاچمان بهاويتىن دەتوت خەتەنەكراوين، ھەموو كەس خۇى نەدەگرت، ئىتر عزیز رووخا، خۇى پىتەگىرا، ماينەوۋە تا ۱۹۵۸ لە گەل لىبووردنە گشتىيە كە دەرچووين، سلام عادل لە ۱۹۶۰ عەزىزى پالائوت بۇ كۆمىتەى ناۋەندى، من بەتوندى دژى ۋەستام، وتم عزیز ترسنۆك بوو لە سجن لاواز بوو... ھتد بەلام سەلام عادل ھەر پالائوتى و ئىتر بوو بە ئەندامى يەدەگى كۆمىتەى ناۋەندى، دواى ئەوۋە نىردرا بۇ دەرەوۋە لە (قچايا السلم و الاشتراكىه) لە پراگ لە سالانى ۱۹۶۰-۱۹۶۱ كارى دەكرد، بەلام لە سالانى ۱۹۶۶-۱۹۶۷ لە دەرەوۋە گەراپاىوۋە ۋلات ئەمجارىيان خەتاي عەزىز محەمد بوو چونكە ھىنايە مەكتەبى سياسى، لە كاتىكدا عەزىز محەمد ناگادارى ھەموو ھەلۆتستە لاوازەكانى عزیز الحاجىش بوو.

* ئەى عەزىز محەمد بۇ واىكرد، بەرژۋەندى چى بوو لەو كارى؟

- ئەبوت عزیز الحاج نووسەرەو، لە بنەرەتیشدا كابرأ خۇى ماستاۋچىيەكى باش بوو، خۇرا خۇى لە بەرپرسى يەكەم نزيك دەكردەوۋە تۋاناي نووسىنىشى ھەبوو، تا دواتر ئىنشاقى كردو بوو بە يەكەمىن ئىنشىقاقەكە.

* سەبارەت بە فەھد، ئەۋەندى ناگادارى بووى، ئاستى رۇشنىبرى و سياسى

چۇن بوو؟

- ئىنتىباغىكى زۇر باشم ھەيە لەسەر فەھد، پياۋتكى رۇشنىبرى بوو تىكۆشەرنكى نەزەرى و عەمەلىش بوو، ھەرچەندە لە گەلى دانەنىشتوومە، بەلام لە ميانى نووسىنەكانى ئەو ئىنتىباغەم دروست بوو.

* بەلام مەرج نىيە نووسىن و كرددە يەك بن، زۇر كەس ھەيە گوفتارى پىچەوانەى

كردارىيەتى؟

- بەنىسبەت زەمانى خۇى، (فەھد) سەركردەيەكى بە تۋاناۋ لىھاتووبوو.

* ئەى لە بەرپۆبەردنى مەملاتى (ادارە الصراخ) چۇن بوو؟

- بىشك ستالىنى بوو، بەلام لە ستالىنە باشەكان، نەرمەكان، نەك تۋندەكان.

* بەلام ستالىنىيەت نەرمى تىدا نىيە؟

- كاك فوناد ھەموو شتىك بە نسبى ۋەربگەر، ھەموو شتىك نسبىيە، ستالىنىزمىش

نسبىيە، پىچەوانەكەشى ھەر نسبىيە.

* راسته له دواى راپهړينى كانوونى دووهمى ۱۹۴۸ كه يه كيتى گشتى قوتايان دامهزرا، تۆ همدى نهيويت دانا بۆ سكرتيرى؟
- به لى و ابو.

* له نازارى ۱۹۵۳ تا قمى نالاي كارگران (رايه الشغيله) له حزبى شيعى جيابوونه وه، نو تاخه پروايان به رووخانى پاشايه تى نه بو، له بهرچى دژى رووخانى پاشايه تى بوون و له گه ل هينانه سهركارى حكومه تى كى ديموكراسى نه بوون؟

- راسته ده كى، جماعه تى نالاي كارگران رووخانى رژيمى پاشايه تيان به توندرپه وى چه پره ويان داده نا واته (التطرف اليسارى).

* چۆن، يانى؟

- نه يانوت نه مه هه ليه يه سارييه ته.

* يانى دهر به گايه تى يه سارييه ته؟

- له سه ر مه سه له ي بهر زكر د نه وه ي شيعارى كو ماري ميللى و رووخانى پادشايه تى و نه و شتانه نارازى بوون، پياوړيكيان له گه لدا بو، سجن بو ناوى (ئيبراهيم شائول) بوو نه ختيك له شت تينه گه يشت، به لام عه زيز محمه د نه و كاته هيشتا خام بوو پينه گه يشت بوو، ساده بوو، نيتر نه و و جه مال حه يد هرى و نه وانه هيشتا له فايلى نه زه رى نه ده گه يشتن، به لام ئيبراهيم شائول و ابزانم رو لى سه ر ده كى هه بوو له نه خسه ي نه و فيكره ي ئينشيقاقه كه، به لام هه موويان شائول و عه زيز محمه د و جه مال حه يد هرى و... هتد مه يلى كى راستره ويشيان تيدا هه بوو.

* راسته جه مال حه يد هرى لپير سراوى يه كه مى نه و ريك خراوه مونشه قه بوو؟

- شكليه ن عه زيز محمه د بوو، به لام عه مه ليه ن له رووى فيكر ييه وه ئيبراهيم شائول بوو. جه مال حه يد هرى توند بوو، فيكر ييه ن له گه ل عه زيز محمه د نه ده گونجا، توندرپه وو چه پره و بوو.

* نه دى عه زيز محمه د نه و كاته گه نج بوو توندرپه و نه بوو؟

- نه خير عه زيز محمه د قه ت توندرپه و نه بوو، نه له و سه رده م و نه دوايش، من عه زيز محمه د م له سجن به رنگاى نامه گوړينه وه ناسى، به لام جه مال كه له زيندان رايكردو چووه دهره وه، بوو به سه ركرده ي مه يدانى و قسه ي جه مال ده بخواردو حساب بۆ قسه ي جه مال ده كرا.

* قسه‌ی عه‌زیز نه‌یده‌خوارد؟

- عه‌زیز محمه‌د له‌ زیندان بوو نه‌وکات.

* ده‌لین رنک‌خستنی نه‌جف هه‌مووی له‌ گه‌ل نه‌وان بوون؟

- هه‌مووی نا، به‌لام به‌شی زوری له‌ گه‌ل نه‌وان بوون، تزیکه‌ی ۸۰٪ی رنک‌خستنه‌کانی نه‌جف له‌ گه‌ل جه‌مال بوون.

* جه‌مال نه‌و کار‌یگه‌ریه‌ی چۆن له‌سه‌ر نه‌جف هه‌بوو؟

- لپیرسراوی نه‌جف پيش نیش‌ساقه‌که له‌ زیندان ده‌چووه لایان، چونکه نه‌وان نیش‌ساقه‌که‌یان له‌ زیندان پینگه‌بانده‌بوو..

* تو له‌ سالی ۱۹۵۲ ئافره‌تیکی جووله‌که به‌ناوی (ماردین میلی) ات خواست و بوو به‌ هاوسه‌رت، نایا له‌و کۆمه‌لگه‌ دواکه‌وتوه‌ی کوردی، به‌تایه‌ت لای خزم و کهسه‌کانت گرفتی بۆ دروست نه‌کردی که ئافره‌تیکی جووله‌که هاوسه‌رته؟

- نه‌و کادیری حزبی بوو، له‌ به‌غا به‌یه‌که‌وه بووین، له‌ کاری حزبی ناسیم، به‌نیه‌به‌ت خزمایشم له‌ نه‌سلدا نیمه‌ عه‌شیره‌تگه‌ر نین، دانیشتووی گوندی‌کین، نیمه‌ نه‌ جاف و نه‌ هه‌رکی و نه‌ شتی واین، دواتریش که من بووم به‌ شیوعی، به‌ دابونه‌رتی شیوعیانه‌ بیرم کردۆته‌وه قه‌ت بیرم له‌وه نه‌کردۆته‌وه نه‌وه عه‌ره‌به، یا جووله‌که‌یه، یا نینگلیزه. مرۆف هه‌مووی مرۆفه، نیستاش هه‌روا بیرده‌که‌مه‌وه.

* سه‌بارت به‌ باوک و خزمه‌ زۆر تزیکه‌کانت، چۆن نیستی‌عیان کرد؟

- جا نه‌وانه هه‌ر نا‌گایان له‌ ژنه‌تانه‌که‌م نه‌بوو، من له‌ به‌غدا موخته‌فی بووم، نه‌وانم جه‌هیشتیبوو، تا گه‌رام نا‌گایان له‌من نه‌بوو، یه‌که‌جار له‌ (یه‌نجا - ۱۹۵۰) هاتمه‌وه سلیمانی.

* دوا‌ی نه‌وه‌ی گه‌رایت و نینجا به‌ربووی و زانیشیان ژنیکی جووله‌که‌ت هه‌تاوه

رایان خراب نه‌بوو له‌سه‌رت؟

- نه‌ه هه‌چیان، ره‌نگه‌ له‌ دل‌ی خۆیاندا تیبینی شتیکیان هه‌بووی، به‌لام هه‌چیان به‌ من نه‌وت.

* تۆپتوانىيە ھىزى شىيوعى تا چواردەى تەمموزى ۱۹۵۸ رووھىكى زۆر شۆپشگىپزانەى ھەبوو، سەرکردايەتى دەيان راپەرىن و خۆپىشاندانى كىردوو بەلام داواى ئەم مېژوو رووھى شۆپشگىپى تىدا كۆزىتراوتەموو وردە وردە ساردو سې بۆتەو تا دەگاتە ئەمپۆش؟

- ئە، داواى ۱۹۵۸ ئەو رووھىتە شۆپشگىپىيە زىيادىكىرد، لە ۱۹۵۹ گەورەترىن خۆپىشاندانى كىرد لە بەغدا كە ئەوكات ھەموو دانىشتوانى بەغدا يەك مىليۇن كەس نەدەبوو، كەچى خۆپىشاندانەكەى ھىزى شىيوعى يەك مىليۇن كەس بوو، خەلك لە شارەكانى دى ھاتبوون بۆ بەغدا تا بەشدارى لە خۆپىشاندان بىكەن بەلام لە (۱۹۶۱) بەدواوە وردە وردە دابەزى و كەوتە لىژى.

* ئەى لە ۱۹۵۸ كە دەسلەتەى وەرنەگرت؟

- راست دەكەى بەلام كىتۆپىر ئەنجامەكەى ئەدا، لە (۱۹۵۹) بەدواوە وردە وردە ئەنجامەكەى ھەست پىدەكرا، لە سالى ۱۹۵۹ داواى ئەو خۆپىشاندانە جەماوەرىيە گەورەيە كە لەو خۆپىشاندانە خەلك داواى دەسلەت گرتنەدەستى دەكرد، خەريك بوو ھەندىك لە سەرکردايەتى ھىزىش فېكرىيان بەلاى دەسلەت گرتنەدەستەكەدا چوو، تەننەت سەلام عادلش راى لە گەل راى جەماوەرەكە بوو، ئەو بوو مەن تەكلىف كرام بە وتارى رۆژانە پاساوى تىۆرى و فېكرى بۆ ئەو مەسەلەى دەسلەت گرتنەدەستە بەھىتمەو، ئەو بوو (۳) ئەلقەم بەناوى بۆچى ئەبى ھىزى شىيوعى بەشدارى بىكات لە ھىكۆمەت، ئەو وتارانەم لە نايارى ۱۹۵۹ نووسى، كۆنترۆلى نىشمان كىردبوو، كەوتىنە كۆنفراساتى ھىزى، گەرم بووين، لەپەر ھەوالىكىمان بۆ ھات وتيان فەرمانبەرنكى سەفاراتى سۆقتى ھاتوو (ئەمجارە پەيوەندىمان لە گەل سۆقتى ھەبوو، وەكو سالانى ۱۹۴۹-۱۹۵۳نەبوو)، تىتر ئەو فەرمانبەرە ھات لە گەل مەن و زەكى خەيرى دانىشت.

* زەكى خەيرىش لە گەل ھەلوئىستى تۆ دابوو؟

- بەلى، سەلام عادلش لە گەل ئىمە ھاوپرابطو، زۆربەى ھەرە زۆرمان ھاوپرابطووين. ئەمانوئىست ئەمجارە دەسلەت بگىرنە دەست، بەتايبەتى سەلام عادل، جەمال ھەيدەرى زەكى خەيرى، ئەبو لىيس و مەن.

* ئىچ، كە ئەو فەرمانبەرى سۆقتىيە داواى كىرد بتانىنە؟

- مەن و زەكى چووین بۆ لاى، خۆى داواى ئەو دوو كەسە (مەن و زەكى) كرابوو. وتى ئەم نامەيە لە سەرکردايەتى ھىزى شىيوعى سۆقتى بۆ ھىزى شىيوعى عىراق

هاتووه، بۆی خوئندینهوه، نامه که گوئی راکیشان بوو، نه لئی عهبدو لکه ریم قاسم رووبه پرووی ئیستعمار بوتهوه، ئیستعمار مونا مه رهی له دژی دهکات، نهیهوی قاسم برووختی، نابج ئیوهش بیترسینن، نابج داوای دهسهلات گرتنه دهستی لیج بکهن و لاوازی بکهن.

*** کاغزه که نیمزای له سهر بوو؟ به نیمزای کیج بوو؟**

- به نیمزای کۆمیتهی ناوهندی حزبی شیوعی سوڤیتی، مه کته بی سیاسی، نیمه ش دهویش بووین، گه پراینه وه مه کته بی سیاسی، کۆبووینه وه وه له سهری رنکه که وتین.

*** نه وه له ۱۹۵۹ بوو، نه ی له ۱۹۵۸ بۆ دهسهلاته که تان وهره گرت؟**

- له ۱۹۵۸ نه مانئه توانی.

*** پێشتر پرساری همهید عوسمانم لیکردی وهلامت نه دامه وه، بۆچی له حزبی**

شیوعی توپه بوو، چوه ناو پارتی؟

- پیموایه با سمکرد، همهید عوسمان له وه که سانه بوو، وریا بوو، زیره که بوو شیتیش بوو. ههروه ها قه بوولئی نه ده کرد که س له سه رووی خوئی بیت. لپرسراو بوو له سالی (۱۹۵۴) دا به شداریکرد له هه لباردنی عیراقی نه وسا، نامه یه کی بلا وکرده وه به ناوی همهید عوسمان، براده رانی دی لئی رازی نه بوون وه که سه لام عادل و ناسر عه بودو نه وانسه ی له گه لیدا بوون و نیتر لپینچینه وه یان له گه ل کردو گرتیان و پینان وت تو دست ناده ی بۆ سکرتری و هه لباردنیان کرد، له کۆمیتهی ناوهندی لایانداو له جیی نه و (سه لام عادل) یان هه لبارد.

*** که وایج همهید عوسمان له حزب دوورخرایه وه؟**

- به لئی له سکرتراریهت هینایانه خواره وه، بۆیه رایکردو چوه به غداو تا دوا یی گه یشته مه کته بی سیاسی پارتی.

*** دۆستایه تی تو له گه ل همهید عوسمان چۆن بوو؟**

- من سی جار همهید عوسمانم دیتوه، جارنک دیم مه سئولی نیمه بوو، یانی سکرتری لیزنه ی محله ی سلیمان ی بوو، جاری دووهم دیم سه روکی نه و کۆماره بوو که له سجن بۆ خوئی دروستی کردبوو، جاری سییه میش به نوئنه ری پارتی دیموکراتی کوردستان هاته سهردانمان بینیم. جاری چواره میش روژنامه ی خه باتی ده رده کرد له دبی لیوژه له سالی (۱۹۶۶) وا بزانه نوئنه ری شه خسی بارزانی بوو من نه وه نده جاره همهید عوسمانم دیتوه.

* گۆرانى شاعىر لەسەر ھزى شىوعى گىرا، كەچى لە زىندان ئەندامىتىيەكەى لى سەنزايەو، ئەو راستىيەكەى چۆن بوو؟

- ئەو توندوتىژى و بى عەقلى ھەندى برادەرى مەسئول بوو..

* كىچ بوون ئەوانەى بەرەبەرەكانىتى (گۆران)يان دەکرد؟

- مەن كە لە زىندان ھاتمە دەرەو، سەلام عادل پىشوازى لىكردم و گۆرانىش لە گەلمەن بوو، كە لە بەعقوبە دەچوون بۆ بەغدا، لە گەل سەلام عادل لەناو ئۆتۆمبىل دانىشتبوون، گوتم ئەو پياو شاعىرە بەناھەق ئەندامىتىيەكەيان لى سەندۆتەو لەسەر شتى بىچ مانا، ئەویش (سەلام عادل) گوتى تەبلىغى بىكە مەن وەكو سكرتېر دەلیم ئەو لای ئىمە ئەندامەو ئەو برىارە مەرفوزە، مەنىش بە گۆرانم گوت.

* ئەگەر بزانى برىارەكە كىچ دابووى؟

- رىكخستنى زىندان، يەككىيان وازانم مەھدى ھەمىد بوو كە لە سالى ۱۹۶۳ شەھىدىان كرد.

* پاساوى ئەو برادەرانە چى بوو، بۆ ئەوئى ئەندامىتى لە گۆرانى شاعىر بەسەننەو؟

- وەللاھى، مەسائىلى ئەخلاقىان كەردبوو، بىيانوو، كە شتىكى بىچ مانا بوو

* جا لە بنەپەتدا ئەو مەسائىلە ئەخلاقىيە ھەبوو؟

- نەبوو، گرىمان شتىكى بچووكىش ھەبوو، شتىكى بچووك بچووك.

* ئەخلاقىيەكە لەكاتى زىندانىكەردنى بوو، يان پىش زىندانىكەردنى؟

- لەكاتى زىندان، لە زىندان كەبتى جنسى ھەيە، بۆى ھەيە ھەندى جار ھەندى

كەس دەست بۆ كورپىك ببات، لە زىندانىك كە ھەموو گەنجن و پىبەشكراون لە جنس و ئەوانە، ئىتر لەسەر شتىكى بىچ ماناى ئاوەھا ئەو برىارە درابوو، مەن بە برىارەكە رازىنەبووم.

* تۆ لە زىندان سكرتېرى رىكخستنى ناو زىندان بووى؟

- نەخىر مەن لە ھەموو لىپرسراوئىيەكە تەجمىد كرابووم.

* مروف كە سەيرى مېژوى حىزبى شىوعى دەكات زور سەير دېتە بەرچارى. سالى ۱۹۵۸ سەلام عادل سكرتېرى حىزبى شىوعى بوو جەمال حەيدەرى و عامر عەبدوللاو ئەوانە لە (۱۹۵۸) ئەندامى مەكتەبى سىياسىي بوون، كەچى عامر عەبدوللا لە (۱۹۵۳) تەنھا دۆستى حىزبى شىوعى بوو ئەندامىش نەبوو، تەدى باشە لە (۵۳ تا ۵۸) كە تەنھا پىنج سالە چۆن گەبىشتە مەكتەبى سىياسىي؟

- عامر شايستەى مەكتەبى سىياسىي نەبوو، بەلام كە سەلام عادل لە زىندان ھاتە دەرەو، سەلام عادل لە توپتېكى رۆشنىبىر بوو ھەرچەندە مامۆستاي قوتابخانە بوو، بەلام ئەزمونى عەمەلى پىش ئەوكاتە دەولەمەند نەبوو، عامرىش يەكئەك بوو لەو كەسانەى قەسەزان و (لەبلەبان) بوو، كارىگەرى لەسەر سەلام عادل دروستكردبوو، ئىمەش وشكبووين، خۆم زور وشكبووم بەتايبەتى لە مەسەلەى ئەندام بەخشىن و ھەرگرتن.

* چگە لە عامر، خۆ جەمال حەيدەرىش تا ۱۹۵۶ ئالاي كارگەران (رايە الشغيلة) بوو؟!

- بەلام كادىربوو، ھەك كادىرىكى حىزبى شىوعى وابوو، لىپرسراوى يەكەم بوو لە ئالاي كارگەران ئەو جىايە، بەلام بەياني دوو رىكخستەن يەكترىگرن يان رىكخستىنك يىتە ناو پارتى، يان يەكئەتى، ئەوانەى ھەندىك بەتوانان جىنگايان ھەيە دەگەنە سەركردايەتى. نمونەش زۆرە.

* با پىننە سەر عەزىز محەمەد، لە سالى (۱۹۵۹) كرا بە ئەندامى مەكتەبى سىياسىي لە حىزبى شىوعى، كۆمىتەى ناوئەندى دەنگى بۆدا، ئايا پىشتەر لە كۆمىتەى ناوئەندى بوو تا بىيەت بە مەكتەبى سىياسىي؟

- كە من لە زىندان دەرچووم مەكتەبى سىياسىي برىتى بوو لە سەلام عادل و جەمال حەيدەرى و عامر عەبدوللاو منىش يەكسەر خرامە مەكتەبى سىياسىي، واتە چوارەم بووم لە سالى (۱۹۵۸)، عەزىز محەمەد لە (۱۹۵۹) لە لىژنەى مەركەزى دەستنىشانكرا بۆ مەكتەبى سىياسىي.

* پىشنيارەكە ھى كى بوو؟

- نايەتە بىرم بە باشى.

* ئەدى بۆ ئەوكات كەرىم ئەحمەدتان ھەلئەبۇئارد بۆ مەكتەبى سىياسىي، چونكە ئەو پىنشىتر سكرتېرى حزب بوو....

- كەرىم ئەحمەد تواناي عەزىز محەمەدى نەبوو، ئەوسا ئىستاش لە ھەموو بواریكدا، عەزىز لە رووى تىۆرى و عەمەلئىشەو لە كەرىم ئەحمەد بەتواناترە، ھەروەھا لە رووى سىياسەتكردن و دىپلۆماسىيەت و عىلاقات و ئىدارەش ھەر لە كەرىم بەتواناترە، كەرىم لە رووى تىۆرىيەو لاوزە بەقەد عەزىز لە شت ناگات، خاوەنى راوبۆچون نىيە..

* بەلام ھەست ناكەى ھەلئۆستى ئىزدواجى لە كەرىم ئەحمەد دانىيەو لە تىكۆشان راستگۆترە؟

- ئەو مەسەلەيەكى دىكەيە، بەلام لە توانادا عەزىز لە كەرىم بەتواناترە جىاوازيەكى ديارو بەرچاويش لەئىواناندا ھەيە، بۆيە عەزىز محەمەد ھەلئۆبۇئاردراو كەرىم ئەحمەدش نارازى بوو، ئىستقالەي پىشكەشكرد.

* دەلئىن سەلام عادل، كەرىم ئەحمەدى لە ئىستقالەدانەكەى پەشيمانكردەو؟!

- بەلئىج دواى (۳) رۆژ پەشيمانى كردهو، كە سەلام عادل زانى كەرىم ئەحمەد دەستى لەكار كىشاوئەتەو.

* ئىو ەك چەند كەسەيك يان ەك مەكتەبى سىياسىي بوو داواتان كرد سەلام عادل دەست لە سكرتېرى حزبى شىوعى ھەلئۆبۇئارد، ئەوكاتە ھەلئۆستى كەرىم ئەحمەد، عەزىز محەمەد چۆن بوو؟

- كەرىم زۆر زۆر لە گەل سەلام عادل بوو، پىموايە عەزىزىش ھەر لە گەل سەلام عادلدا بوو، بەلام بەشئۆبەيەكى دىپلۆماسى، واتە عەزىز خۆى نەدەكرە تەرەفى زەق.

* ژيانت لە گەل ھاوسەرى بەكەمت چۆن كۆتايى ھات؟

- يەك سەل بەيەكەو ژیانمان بردهسەر، پاشان مانگىك لە پىش من ئەو گىرا، من لە نوگرە سەلمان و ئەويش لە زىندانى ژنان، پاش ماوئەيەك ەك ژن و مېردىك نامە گۆرپىنەو كەوتە ئىوانمان، ئەو (۱۰) سەل زىندانى و منىش موئەبەد حوكم درابووين، لە گەل يەكدى دانىشتىن تا ماوئەى دوو سەل و دوو مانگ لە گەل يەكترى ماینەو، پاشان من نەخۆشبووم دەبوايە بۆ چارەسەركردن بە برىار بچمە مۆسكۆ، ئىتر بە وەفدىك چووم، بەلام سەلام عادل لەبىرى نەچوو بوو كە داوامكردووە لە سكرتېرى حزب بىتە خوارەو، بۆيە دواى ئەوئەى چارەسەرىم تەواو بوو، وىستم بىئەو، برىارىكى مەكتەبى سىياسىم بۆ

هات له رنگه‌ی حزبی شیوعی سۆقیتییه‌وه، که بئینمه‌وه له وی بخوێنم، چه‌ندی هه‌ولمدا بگه‌رێتمه‌وه بچ سوود بوو دواتر به‌ناوی ئه‌وه‌ی ته‌که‌تولم کردووه، ته‌جمیدیان کردم، ئه‌وه‌بوو من و عامر عه‌بدوڵلا زه‌کی خه‌یری و ئه‌بو لعیس، لادراین و ته‌جمید کراین، گویا دژی سه‌لام عادل کارمان کردووه.

* هه‌ست ناکه‌ی له‌ گه‌ڵ هه‌موو سکرته‌ره‌کان هه‌میشه‌ ناکۆک بوویت و جوړنک مملاتیته‌ هه‌بووه، ئه‌وه‌ هه‌مید عوسمان، سه‌لام عادل، عه‌زیز محه‌مه‌د؟

- عه‌زیز محه‌مه‌د که کرا به‌ سکرته‌ر من ده‌نگم بۆدا.

* به‌لام دوا‌ی مملاتیخ به‌توندی دروست بوو؟

- ناخر که ده‌بن به‌ سکرته‌ر نه‌گه‌ر به‌ ویزدانه‌وه مه‌سه‌له‌که وه‌ر بگه‌ری و بیه‌سته‌یه‌وه به‌ بارو‌دۆخی گۆپانکاریه‌کانی ئه‌وه‌ سه‌رده‌م، عه‌زیز محه‌مه‌د (٢٩) سا‌ڵ سکرته‌ری حزب بوو، مملاتیخی من له‌ گه‌ڵ عه‌زیز له‌و کاته‌وه‌ ده‌ستی پێکرد که به‌شاداری له‌ وه‌زاره‌تی به‌عسی کرد به‌ عامر عه‌بدوڵلا موکه‌ره‌م تاله‌بانی.

* به‌لام ئه‌وه‌ به‌شاداریکردنه‌ به‌ قرار نه‌بوو به‌لکو به‌ ده‌نگدان بوو؟

- ئه‌وه‌ مه‌که‌ته‌بی سیاسیی کردی، کۆمیته‌ی ناوه‌ندی نه‌بوو، تا توانیم هه‌ولمدا حزبی شیوعی نه‌چێته‌ ئه‌وه‌ (به‌ره‌یه‌)، عه‌زیز محه‌مه‌د سه‌رو‌کایه‌تی ده‌کرد، ١٥ که‌س له‌ کۆمیته‌ی ناوه‌ندی کۆبووینه‌وه، پاش گه‌توگۆو مشتمه‌رپێکی زۆر به‌ ده‌نگدان ئێمه‌ بردمانه‌وه‌ که ٨ به‌ ٧ بووین، واته‌ (٨) که‌س دژی (به‌ره‌) بوو ٧ که‌سه‌یش له‌ گه‌ڵ بوو، که‌چی عه‌زیز محه‌مه‌د وازی نه‌هینا گوتی (یا رفاق اناشدکم های فرسه‌ تآریخیه‌ وکژا وکژا....)، ئه‌مجاره‌ جیاوازی له‌ نێوان من و عه‌زیز دروستبوو، به‌لام له‌ رووی شه‌خسه‌یه‌وه‌ ئێستا په‌یوه‌ندیمان هه‌یه‌و بچمه‌ هه‌ولێر سه‌ردانی ئه‌که‌م.

* سه‌باره‌ت به‌ خه‌تی ئاب هه‌لو‌ستی تۆ چۆن بوو له‌ گه‌ڵ ئه‌وه‌ خه‌ته‌؟

- خه‌تی ئاب له‌ گه‌ڵ وه‌رگرتنی حوکم نه‌بوو، من له‌ گه‌ڵ وه‌رگرتنی حوکم بووم؟ عادل، زه‌کی خه‌یری، ئه‌بو‌لحه‌سین له‌ گه‌ڵ وه‌رگرتنی حوکم بوون، به‌لام عامر له‌ گه‌ڵدا نه‌بوو، عه‌زیز محه‌مه‌د له‌ هه‌ردوولا بوو، به‌لام کو‌ده‌تای (١٩٦٣) بوو، دواتریش کو‌ده‌تای تشرینی ١٩٦٣ی به‌دوادا‌هات، که‌ عه‌بدو‌لسه‌لام هاته‌ سه‌ر حوکم، سۆقیت به‌هیاو بوو عه‌بدو‌لناسر بیته‌ به‌ کاسترۆیه‌ک له‌ میسری عه‌ره‌بی و له‌ دنیا‌ی عه‌ره‌بیش که‌ به‌ره‌و سۆشیا‌لیستی بچیت و عه‌بدو‌لسه‌لامیش ئه‌وه‌ رنگایه‌ بگه‌ریت، ئیتر ئه‌وه‌ فکه‌ری (لاراسا‌لیه‌- ناسه‌رمایه‌داری)ه‌ دروستبوو، خۆت باشی ئه‌زانی له‌ سه‌رده‌می عه‌بدو‌لسه‌لام ئه‌وه‌ فیکه‌ریه‌

به زهقی دروستبوو، ئیتر له حزبی شیوعی عیقادا، سهلام ناسری که پالیئوراوی مهکتبهی سیاسی بوو لپرسراوی رنکخستنی حزبی شیوعی بوو له دهرهوه، نهو کابراهه (سهلام) به مینسی بوو، له ناوهوش باقر ئیبراهیم له گهله عهزیز محهمده میزاجیان به مینسی بوو، ئیتر و وای لیهااتبوو نهو قهناعهتهیان دروست بیه که به رنگای ناسهرمایه داری بین به سۆشیالیستی، دواتر بۆم دهرکهوت ئیمه له کوئین و خهلهک له کوئیه و دونیاش له کوئیه، تیگه ییشتم خهتی ئاب ههله بوو، بۆیه له نیسانی ۱۹۶۵ کۆبوونهوهی کۆمیتهی ناوهندیمان کرد له بهغدا که (۱۰) کسه بووین، بریارماندا خهتی ئابمان (۱۸۰) پله گۆری.

* نینشیقای عهزیز الحاج کئی له پشت بوو؟

- له بنه پهرتدا کسهی له پشتهوه نه بوو، تهنها بارودۆخی ناوخۆ نه بیته، ئاخیر حزب تووشی ههلهی راستپهوی فیکری هاتبوو.

مالی من نهوکاته واته (۱۷)ی ئیلولی ۱۹۶۷ له گه پهرهکی قادسیه بوو له بهغدا، ماله کهم گیراو به ناوی نه من گرتیمان و روژی دواپی له دهستیان ههلاتم، دواپی نهو زانیم نهو نینشیقایه که یه و پلانیکی کودهتایی یه بۆ گرتنی لپرسراوانی حزبی شیوعی، به لام نه پلانه دواتر فهشلهی هینا، بوو به نینشقای، نه بوو به کودهتا، له ۱۹/۹/۱۹۶۷ کۆبوونهوهی کۆمیتهی ناوهندیمان له بهغدا سازکرد، تیایدا بریاری دهرکردنی عهزیز نهلحاج و سهروکی تاقمه که مان داو به بیاننامه مان دهرکردو یه کسه ناردمان بۆ تیژگی دهنگی گهله بولغاریا، دواپی دوو روژ خوئندیانهوه.

* دواپی عهزیز الحاج- تان گرت؟

- پاش (۳۹) روژ له نینشیقایه که عهزیز الحاج له مالی شهوکهت خهزنه دار گیرا، به لام نازادمانکرد، چونکه نهو دهه عهزیز الحاج له سیاست نه ده گه یشت، شیت بوو، ماوهیه که بهویه پری توندپهوی و چه پرهوییه به بیاننامهی دهره کرد، راستپی نهو جهماعهتهی له گه لیشی بوون زۆر توندپهو بوون له پاشان گیران و ئیعترافاتی لیکهوتسهوه، یه کیلکه له وانهی گیرابوون نه حمده مه حمود که خهلهکی سلیمانی بوو، ههروهها گوشام که کادیرنکی عه ره ب بوو له بهغدا، نه مانه له ژیر بازارو نه شهکه نه جهدا کوژران و هیچ نهینه کیشیان نه درکاند، به لام که عهزیز الحاج گیرا، بهیه که شه قازلله گوتی لیم مه دن هه موو شتیکتان پیده لیم و دیمه سه ره ته له فزیۆنیش قسه ده که م، نهوکات همید عوسمان راوئژکاری حزبی به عس بوو له بهغدا، نامۆژگاری کردبوون که عهزیز الحاج بهیئنه وه سوودی لپه ریگرن و نه لقه یه که له دهستان، نه که ن

بیبەنەسەر تەلەفزیۆن، بەلکو باشتەر وایە قەسەى نەپتى لىج وەرېگرن.
* ھەمىد عوسمان جارىكى دىكە گىرايدەو چۆن بوو بە بەعسى؟
- نا ھەمىد جارى دىكە نە گىراوہ.

* نەدى چۆن كرا بە راوژكارى بەعس؟

- ھەر خۆى، ئەو كەسە (۲۰) جار سەنگەرى گۆپوہ...
* سەرھەتاي بىرۆكەى ئىنشاقەكەى عەزىز الحاج بۆ كەى دەگەرئەوہ؟

- راستىيەكەى لە سالى ۱۹۶۴ بىرۆكەى بەشدارىكردىنى حزبى شىوعى لە دەسلەت پەرەيسەند، بەلام رىكتەر دەتوانم بلىم ئەو ئىنشاقەكە لە دواى (۱۹۶۵) ھوہ لە دواى كۆبوونەوہى كۆمىتەى ناوہندى كە لە نىسان گرىندرابوو (۱۸۰) پلە سىياسەتمان گۆپرى و لە تشرىنى ۱۹۶۵ ھوہ لە بەغدا كۆبوونەوہىيەك كرا، كە بىج سىج و دوو دەبى حزبى شىوعى حوكم وەرېگرتت، عەزىز الحاج لەو كۆبوونەوہىيە بەشداربوو، ئىتر فىكرەى ئىنشاقەكە لەو كۆبوونەوہىيەى ۱۹۶۵ تەواو دروستبوو.

* پىش ئەو كودەتايەى كە لە تەمموزى ۱۹۶۸ بەعس كردى، پىشوخەت نوئەرىكى ئەمىركى سەردانى عىراقى كرددو لە گەل ئەحمەد ھەسەن بەكر دانىشتوو، ئەگەر بزانى ئەو دانىشتنە بۆچى بووہ؟

- بۆ كودەتاي (۱۹۶۸) بوو و نەخشەكە ئەمىركا و بەرىتانىا كىشابوويان بەيەكەوہ. ئەوانەى كودەتاكەيان كرد (عەبدولرەزاق نايف كە بەرپۆبەرى ئىستتخباراتى عىراقى بوو و پياوى موخابەراتى بەرىتانى بوو).

* راستە دەلەين ئەحمەد ھەسەن بەكر لە ۱۹۶۳ بەرائەتى داوو كە ئىتر كارى حزبى و سىياسەت نەكات؟

- راستە بەلام ئەمىركا پەيوەندىيە لەسەر ئەمە چىيە، راپەرىن و خۆپىشاندان كرا كە تىيدا (۱۹۶۵) ھەزار كەس بەشداربوون و ئەحمەد ھەسەن بەكر چوو لەم خۆپىشاندانە قەسەى كرددو رووناكى سەوزيان بۆ ھەلكرد، ئەو خۆپىشانندان و قەسەردنە بۆ ئەوہ بوو بە ئەمىركىيەكان بلىين بەنەزەرى ئىوہ دەتوانين كودەتا بكەين و نامادەين.

* باشە عەزىز حاج لە ۱۹۶۸ چۆن گىرا؟

- ئەو بالىكى سەرەكى حزبى كەرتكرد، مەفروز بوو لەناو ھوكومەت تەنسىقەكى ھەبووايە، بەلام نەيبوو كەچى عەزىز حاج نەخشەو پلانى كودەتايى دانابوو.

* بایینه سەر شسته داخیلییهکان، له سەرهای سالانی (۱۹۸۰) له کوردستان لێرسراوی بەشی سلیمانی بووی، شەرپنکی خەست له نیوان حزبی شیوعی و یهکیتی دا روویدا که ئەو ماوییه مەلا بەختیار له یهکیتی لێرسراوی سلیمانی بوو، ئیوه (نۆ) و مەلا بەختیار) له گەل یهکتەر وەک دوو برا دادەنیشان، سیاسەتی حزب دوولایههه بوو لهلایهک شەرپوو و لهلایهک ئیوه له گەل یهکدی دادەنیشان؟

- من شەرپم نەکردو سیاسەتی حزب یهک لایههه بوو نەک دوولایههه، بەلام من رازی نەبووم که شەرپ بکەم.

* ئەدی برپاری مەرکەزی حزب چی بوو؟

- هەولێدا ئەوانیش لەم برپارە دا بەزن که شەرکردنه، لهلای خۆم (۲۷) کادییری حزبی و عەسکەری هەبوون چەندجار کۆبوونەوهم له گەلیان دەکردو گفتوگۆم له گەلیان دەکردو بابەتەکانم بۆ باس دەکردن راو بۆ چوونم وەرده گرتن.

* بەلام برپاریتک هەیه له مەرکەزی حزبهه دەردهچیت؟

- بەلام برپاریتکی هەلەیه خۆ زەمان و کاتی ستالین و (۵۰) کان نییه ئەم دەرورێشە جارێم بە ئەوی شیخ دەلیت بیکەم، من له سالی ۱۹۷۹ یه کەم کەس بووم له دەردهه هاتمهوه کوردستان بۆ خەباتی چه کداری، ئەو سیاسەتە ی گرتمان من و عومەری مامە شیخهه مەلا ئەحمەدو برادەرانی دیکه سیاسەتی سەر به خۆی حزبی شیوعی، نە بەلای یهکیتی نە بەلای پارتی دا ئەو سیاسەتەمان بەوردی برده سهههه تا ئەیلولی ۱۹۸۲، عەزیز محەمەدو ئەوان که له دەردهه بۆ یه کەمجار هاتنهوه، کۆبوونەوهیهکی لیژنە ی مەرکەزی کرا، ئەوان له ئەیلولی ۱۹۸۲ قیادە ی حزبیان گرتە دەست (عەزیز محەمەدو کەریم ئەحمەدو عەبدولرەزاق سافی و باقر ئیبراهیم) ئیتر من و عومەری مامە شیخهه (ئەبو فاروق) دەرمان نەما وەک جارێم که بتوانین ئەو سیاسەتە ی دامان نابوو پیادە ی بکەین، چونکه تا ئەو کاتە به هیچ لایه کمان دانەدەتاشی واته نەلایهنگری یهکیتی بووین نە پارتی و بۆ هیچ لایه کیشمان خوارنەدەکردهوه.

پەیهههندییهکی دۆستانهه خۆشمان له گەل هەردوو لا هەبوو، دوا ی ئەوهی ئەوان هاتنهوه منیان کردە لێرسراوی کەرتی سلیمانی و کەرکوک، یوسف حەننایان کردە لێرسراوی هەولێرو تۆما تۆماسیان کردە لێرسراوی بادینان. ئەو دا بهشکردنه تازیهه، نەخشە ی رنکخستن و سیاسەتی ناو حزبی گۆری و ئەو (عدم انحصارە کهیان) نەهیشت و ئیمەیان بلأوه پیکرد.

* دەلېن كارىگەرى مەلا بەختىار بوو واى لە بەھادىن نورى كرد كه شەپ نەكەن
چونكه شەپ ئەوكاتە لە بەرزەوئەندى يەكيتى دانەبوو بەرى شەپكە فراوان بكات.
- جارى پياو قسە بۆ ھەق بكات، ھەموو رۆژى بروسكە بۆ مەلا بەختىار دەھات
كه شەپ بكات و لە ئىمە بدات، بەلام ئەو شەپى نەدە كرد ھەر لەسەر ئەمەش سزادراو
تەجمىدكرا، لەلایەكى دىكە من كارىگەرىم كرده سەر مەلا بەختىار نەك ئەو كارىگەرى
بكاتە سەر من.

چەندجار لە گەل مەلا بەختىار دادەنیشتم پىمە گوت ئەو شەپمانكرد تۆ (۱۰۰) كەست
لە ئىمە كوشت و ئىمە (۱۰۰) كەسمان لە ئىوہ كوشت كى قازانج دەكات؟ بەلام مەكتەبى
سیاسى حزبى شىوعى كە ھاتنەوہ ئەو سىياسەت و بىلایەنە، حزبى شىوعىيان تىكدا.

* مەكتەبى سياسى دەبرىست بچنەناو شەپكە؟!

- لە گەل ئىستىقلالىيەت دانەبوون.

* بۆ مەكتەبى سياسى گوشارى لەسەربوو، ھۆكار چى بوو؟

پرسىار لە من مەكە ئەو پرسىارە لە خۆيان بکە، عەزىز محەمەد زۆرى نەخاياند
گەراپەوہ دەروەدى و لات، كەرىم ئەحمەد بوو بە قائم بالاعمال، بۆ كەرىم ئەحمەد لە گەل
ئىستىقلالىيەت نەبوو، چونكە ھەر ئەوئەندە لە دنيا دە گات ئەوہ وەلامى منە.

* كەرىم ئەحمەد بەوہ ناسراپوو كە زياتر لاينەنگرى مام جەلالە كەچى شەپ لە گەل

يەكيتى دروستبوو.

- وانەبوو، بەلكو كەرىم ئەحمەد بەوہ جیادەكراوہ كە لە بىرەوہرىيەكانى خۆشم نووسىومە
لە بەيانى تا ئىوارە سىنجا رابوؤچوونى خۆى دە گوڤرى.

*** تۆ دەلېت من كارىگەرىم لەسەر مەلا بەختىار ھەبوو ئەو شەپە دروست نەيئت،
گەرچى مەلا بەختىار بە كابرايەكى توندپو دەناسرا ھەتا كوشتنى شىركۆ شىخ عدلى
دەلېن ئەوى لە پشت بوو؟**

- من نووسىومە، مەلا بەختىار لە پشت ئەمە دابوو، مەلا بەختىار جەمال باپىر نارد
شىركۆ شىخ عدلى بكوژىت.

*** نەوشىروان كە گىرا ھىنايانە بارە گای حزبى شىوعى، كە لە زىندان رايكرد
ھارىكارى حزبى شىوعى لە گەلدا بوو؟**

- نەخىر، بەھىچ شىوہىك شىوعىيەكان ئاگادارى نەبوون، بەلام ئازادىيان پى دابوو،
ھىچ جۆرە چاودىرىيەكى لەسەر نەبوو، بەلام كاوہى شىخ لەتيف نەوشىروانى دەرباز

کرد، شیوعییه‌کان به هیچ جۆرئک بیریان له‌وه نهده‌کرده‌وه نه‌وشیروان لای ئیمه رابکات، چونکه یه‌کیته هاتنه لای ئیمه له توژه‌له‌و زه‌لی و شه‌خسی خوالیخۆشبوو (که‌مال خۆشناو) هات که شه‌خسی سییهم بوو له‌ناو یه‌کیته له‌وکاتداو گوتی ئیمه ترسمان هه‌یه کاک نه‌وشیروان بکوژن له‌بهر نه‌وه‌ی داواتان لیده‌که‌ین و تکا ده‌که‌ین با له لای ئیوه سجن بیت، ئیمه‌ش داوامانکردو نه‌وانیش ره‌زامه‌ندیان له‌سه‌رداو هینایانه باره‌گای ئیمه.

* کج له‌سه‌رکردایه‌تی سۆشیالیست توندبوو له‌سه‌ر نه‌وشیروان؟

- نه‌وانه‌ی نه‌وی حه‌مه‌ی حاجی مه‌حمودو تاهیری عه‌لی والی و نه‌وانه‌ی له‌وی بوون توندبوون.

* ده‌لێن قادر جه‌باری توندبوو؟

- ئاگاداری هه‌لوێستی نه‌و نه‌بووم.

* دوورکووته‌وه‌ی تۆ له قاتعی سلیمانی هۆکاری چی بوو؟

- چونکه نه‌وان تیکشکان و ئیمه‌ش تیکشکاین، به‌لام وه‌کو نه‌وان نه‌بوو، نه‌وان له‌وی کردیانه نه‌ودیوی قه‌ندیل، من لێره کاغه‌زم نووسی بۆ براده‌رانی پارتی و سۆشیالست، با هاوکاری یه‌کتر بکه‌ین روژه‌لاتی شه‌قامی عه‌ربه‌ت و دهره‌ندیخان ده‌گرین و یه‌کیته ده‌رده‌که‌ین و ئیمه خۆمان له‌و ناوچه‌یه‌ داده‌نیشین و هه‌ردوولا ره‌زامه‌ندیان له‌سه‌ردا من هه‌شتا له قه‌رده‌اغ بووم، هه‌تیه‌که‌ی خۆم کرد به‌ودیوه، شه‌وه‌کتی حاجی موشر لێرسراوی نه‌و ناوچه‌یه‌ بوو له یه‌کیته، نه‌وانیش له‌لای خۆیان (پارتی و حسک) هاتن، یه‌کیته به‌جیه‌یه‌شت و شه‌وه‌کت جاننا دیپلۆماسیه‌که‌ی خۆی بۆ نه‌بردرا که‌وته ده‌ست حه‌مه‌ی حاجی مه‌حمود، ئیمه نه‌و جیگایه‌مان گرت که نه‌خشه‌مان بۆ داناوو واته به‌شی زۆری شاره‌زور له ده‌ست ئیمه‌دابوو و باره‌گای پشته‌وه‌شمان له پشته‌وه‌حماده له سورین و هه‌رمینه بووین.

ناپارزیه‌کی زۆر هه‌بوو له ناو کادیرو پێشمه‌رگه‌کانمان (حزبی شیوعی) من گوتم دیموکراسیانه چاره‌سه‌ری ده‌که‌ین بۆ نه‌و مه‌به‌سته هه‌لێژاردنی حزبی و سه‌ربازی ده‌که‌ین له‌م هه‌لێژاردنه نه‌وانه‌ی ناپارزین نه‌و که‌سانه هه‌لێژێرن که خۆتان ده‌تانه‌وت، سێ فه‌وجمان هه‌بوو هه‌لێژاردنی فه‌وجی یه‌کمان کرد هاتینه شاره‌زور بۆ هه‌لێژاردنی دوو فه‌وجه‌که‌ی دیکه پێش نه‌وه‌ی نه‌و دوو هه‌لێژاردنه بکه‌ین به‌ چوار سه‌عات بروسکه‌یه‌کمان له مه‌کتبه‌ی سیاسی بۆ هات که هه‌شتا مه‌کتبه‌ی سیاسی له ئێران بوون، نه‌بوو سه‌لام و مه‌لا عه‌لی له ده‌سته‌ی قانع بریاردا دووربخه‌نه‌وه‌و مه‌لا نه‌حمه‌د بانیه‌خیلانی کرا به لێرسراوی قانع.

* بۇچى ئەويان دانا؟

- چونكى بە قسەى ئەوانى دەكرد، دواى ئەوهى مەلا ئەحمەد ھاتە لای ئىمە گوتى ئىمە لەوى ھىياو ناموسمان چووه لەسەر ئەوهى گىراوين و چووينە لای مام جەلال و بەيانمان دەرکردو مام جەلال دەمانچەى داوہ پىمان و گەراينەوہ لای برادەرانى خۇمان مەن و كەرىم ئەحمەد، پىاو چاك ئەوہىيە ھەندى ھاوكارى و يارمەتىم بەدن، بەلكو ھەندىك ھىياو ناموسمان بۇ دەگەرپتەوہ، پاش ئەوهى دوو مانگ لەوہ لە ئىمە رازى نەبوون لەبەر ئەوهى تاوانى مەن ئەوہبوو كە شەپم نەكردبوو بۇ رزگاركرديان و نەشم دەتوانى شەپ بگەم، بۆيە نەمدەتوانى بگەم بە فرىاي ئەوان، داوايان لىكردم فرىايان كەوم، بەلام خۇ كۆپتەرمان نىيە پىي بىم لە شاخى ھەلالانەوہ چى دەمگەيەنئتە پشت ناشان لەبەر ئەوہ لەمەن نارازى بوون و منيان تەجمىدكرد.

* تەجمىد كوردنەكەت بە قرارى مەكتەبى سياسىى بوو يان ھەر سكرتېر بوو؟

- نەخىر نەوہلا پىم وابوو مەكتەبى سياسىى بوو، ئەگەر لىژنەى مەركەزىش نەبووبى.

* باشە تۆ ئەوكاتە ئەندامى لىژنەى مەركەزى نەبووى؟

- با.

* باشە ئەى چۆن لە كۆبونەوہكە بەشدار نەدەبووى ئەگەر لىژنەى مەركەزى

بى؟

- جا مەن ئەو پىسپارەم لە مەزەكەراتى خۇمدا تەرحكرووہ، بە چ ھەقى.

* ھەر ئەوہش بوو نەيانھىشت داخلى كۆنگرە بىت، كۆنگرەى سالى (۸۵)؟

- نەچووم كەس بانگى نەكردم، لەسالى ۸۴ انىشقاقم كرد يەئنى جىمھىشتن، اقامەى جەبرىان لەسەر دانام لە كوئى لە بنكەيەكى حىزبى تودە لە سىئ سنورى لای سنورى عىراق ئىزان توركيا نىقامەى جەبرىان لەسەر دانام لەوى نىكەى مانگىك مامەوہ.

* تۆ تەمەنىكى دىرژوت لەگەل ئەو سەركردايەتییەى حىبى شىوعى بردەسەر كە

تەجمىدكرا بووست و دواى لە كۆنگرە بانگيان نەكردى ئەندامانى كۆنگرە نەيانگوت

ھۆكارى نەھاتنى بەھادىن نورى چۆنەو چىيە؟!

- نەوہلا.

* ئەى چۇن؟

- فەكرەيەكى ديموكراسىيەنى واعي لەناو حيزبى شيوعىيە نەبوو.

* باشە لە قيادە كەس پشتگىرى تۆى نەكرد؟

- كە سەلام عادلش تەجميدى كەردم لە ۶۲ ھەر كەس پشتگىرى نەكردم. لە سەجنىشا كە تەجميدىيان كەردم بەس زەكى خەيرى و برادەرىكى عەرب بەناوى عەزىز شىخ ئەو دوو كەسە پشتگىريان كەردم لە سەجنا.

* باشە دواى ئەوى ۱۹۹۱ كە ھاتىيەو ئىتر مەركەزەكت دانا مەركەزى ديموكراسى و بلاوكرامەكت دەركەرد، ئەو پالېستە دارايەت لە كۆپە بۆ دەھات؟

- كەس دەعمى دارايى نەكردم، دەعمى مالى بەرامبەر بەشتىكى چى.

* ئاخەر نا خۆ ئەوكاتە ھەندىك مەسارىف و خەرجىت ھەبوو.

- خەرجىم نەبوو، كە ھاتمەو سى چوار ھەزار دۆلارم لە گەل خۆم ھىنايەو.

* مەبەستم خەرجى بۆ ئەو حىزبى ديموكراسىيە بوو كە دروستت كەردبوو؟

- ئەو لە ۱۹۹۴ دروستبوو.

* ئا بەلى.

- سى چوار ھەزار دۆلارم لە گەل خۆمدا ھىنابوو، ئەو ھەم خەرجكەرد لە ۹۱. بەلام حىزبم لە ۹۴ دروستكەرد، پىش ئەو ئەو شتە كە دروستمانكەرد ديموكراسى بەردەوام بوو تا كەردمان بە حىزب لە ۱۹۹۴ بۆ يەكەم جار پارەيەكمان بۆ ھات ئەو ھەم نووسىو.

* لە كۆپە؟

- رۆژىك يەكەك ھات بۆ نوسىنگەكەمان، وتيان يەكەك ھاتوو لە ئەحوالى تۆ نەپرسى، لە سەكرتارىەتى مام جەلال، گوتم بابى، ھات گوتى ئەو ۲۰ ھەزار دىنارە مام جەلال ناردويەتى بۆ تۆ مانگانە.

* پىشتەر لە گەل مام جەلال باسە لىوئە كەردبوو؟

- نەئەللا، باسى پارە بەكەم قەت نەمكەردوو.

* داوات نەكەردبوو بۆ حىزبەكە؟

- داوام نەكەردبوو، منىش گوتم بۆ شەخسى خۆم، گوتى ئا، گوتم دەپرۆ سەبەينى وەرەو، خۆت وەرەو سەبەينى جوابت دەدەمەو، ئىستە جوابت نادەمەو. برادەرانم كۆكەردەو، قادرى مىرزا كەرىم و سۆران و سى چوارىكى دىكە مال لەوە ھىكايەت

لهو، گوتم من شەخسى بۆ خۆم رەتيدە كەمەو ئە گەر ئەتەنەوئ بۆ بزوتتەو وەرى بگرن با بەناوى منىش بىت مانعم نىيە، گوتيان ئەمانەوئ، گوتم دەبرۆن وەرى بگرن لەم دەقىقە يەو سەبەبىنئ ئەيەتەو لىيەو رىگرن و با بەناوى من بى، سۆرانمان تەكلىف كرد بىي بە محاسىب و پارەكە ودرىگرئ و خەرجى كا، سۆران بەكر، وەريانگرت ئەو لەسالى ۹۴ بوو، پاشان داواى مۆلەتمان كرد بۆ بزوتتەو بە فەترەيەك، لە ۱۹۹۶ بوو يەكيتى راوترا لە هەولنەر، پارتى هەولنەرى گرت مقەرى مام جەلاليان گرت كاغەزىكى مام جەلالى تياگيرا بلاويانكردەو كچ بوو لە هين ئيشى ئەكرد لە سەحافەى پارتى ناوى چى بوو فەيسەل؟!.

* كاك فەيسەل دىباغ؟

- بەلىئ ئەو بلاويكردەو يا يەكيتى دىكە بوو، ئەمە كاغەزەكەى بلاوكردەو كاغەزەكە هى مام جەلال بوو، كاغەزى مام جەلال ئەو بوو نووسىيوهتەى زوو وەكو ۲۰ هەزار دىنار بۆ من تەرخان بكا مانگانە، منىش بەو نەوعە پارەكەم وەرگرت، كە باسمركد جوابم داىەو چى بوو لە گۆقارى چيا بلاوكردەو ئەوكاتە، ئەوهابوو كاكە ئەو نەبوو ئەوى ئىوہ بلاوى ئەكەنەو.

* ئەى دواى موشكىلەيەكت دروستبوو لە گەل ديموكراسى لەسەر پارو لەسەر ئەو

شتانە، لە بنەپەتدا ئەمە چۆن بوو؟

- لە گەل كى؟

* لە گەل ديموكراسى، جەماعەتەكەى خۆت؟

- پارەيان دزىبوو ئى ئەو؟

* ئا پارە دزىابوو هەندى شتى وا نووسرا؟

- ئەو لە ۲۰۰۲ بوو زەويەكمان هەبوو فرۆشتمان، من كرىبووم، بزوتتەو، دواى فرۆشتمان لە قاسەكا قاسەكە لەناو مقەرا بوو دزرا ۴۰ تا ۴۵ هەزار دۆلارى تىابوو لەسەر ئەوە مشكىلەمان بوو.

* ئەتىجەى نەبوو تا ئىستا؟

- شتى يەقین نەوئلا، بەس شك و گومان تەبەن ئەبى.

* باشە ئىستا پەيوەندىت لە گەل مام جەلال و قىادەى يەكيتى چۆنە؟

- تقاعدم پەيوەندىم بۆ چىيە، حەقم بەسەر كەسەو نىيەو شتم هەبى ئەينوسم لەسەر هەر كەسى بى.

* يارمەتى ئىدرىنى يارمەتى ماددى؟

- معاشىكى چوار گەلایى كۆسرتە ھېشتا رەئیس زەھرا بوو بۆى دانام، لە پاشان نازانم لەبەرچى رقى ھەلسا برى.

* چوار گەلا يەنى چوار وەرەقە؟

- ئا بەلىخ.

* ماومەكى زۆرى پىچوو برى؟

- وەلا نازانم سالىك رەنگە كەمتر زياتر نازانم.

* لەسەر چى برى؟

- وەلاھى مىزاج نىيە، ھى كورد ھەروايە، قابىلە لەسەر چى بىخ، داوى عەدنەن مەفتى بوو بە وەزىرى مالىە پىم گوت، عەدنەن نىعناھى كەردەو، تقاعدىم تايىبەتە، رەسمى نىيە بىنەماى قانونى نىيە.

* يەنى ئىستا ئەو چوار وەرەقە يەت ھەيدە؟

- لەم مانگەو تۆزىك زىادكرا، چووم لەبەر ئەو ھەر ئەو چوار وەرەقە يە بوو چوومە لای مەسئولى پىشمەرگە دىزىنەكان تەبەعن لەم سالانە لە پارتىش داواى تەقاعدىم كەرد، داوام كەرد بەلام نەيان دامى ھەر ئەو ھەبوو لە پارتىش داوام كەرد.

* بە كىت گوت؟

- وەلاھى، دوو سىخ جار كاغەزم نووسى بۆ كاك كۆسرتە خۆى بەس لە پىشا بەمبادرەى دكتور رۆژ شاونىش، گوتى تقاعدمان بۆ برىتەو و تەم وەلاھى لە ئىستاوبى مەغدورم ئەبى مەفعولى پىشووترى ھەبى گوتى سالىك مفعولى پىشتى ئەبى ئى سالىكى پىشوويان دامى داواى ئەو يەك فەلسىيان نەدامى.

* بۆ؟

- بچۆ لىيان پىرسە بۆ، ھەر ئەويان دامى سالىك، داواى ئەو فەلسىيان نەدامى، سالەكە بەناوى سالى رابردووە دامىيانى دوو كاغەزم زياتر نووسى بۆ كاك مەسعود يەكيان لەرپى ھەمە سالىخ جومعەو ناسياو و دۆستايەتەيم لەگەلى بوو، وەختى خۆى يەكيان لەرپى پەيوەندىيەكانى پارتىيەو مەسئولى پەيوەندىيەكانى پارتى، جواييان نەدامەو داواى مەوعىدو شتمكرد نەياندامى. پارتى قەت نە بۆ ئىشى حىزبى نە بۆ شەخسى نە بۆ تەقاعدى قەت رۆزىك لەرۆژان يەك فەلسىيان پىمان نەداو.

* رەنگە لېرە دۆستايەتى و نەرمىت لە گەل يەكيتى ھەبووى؟

- من بە ھەموو ھەياتى خۆم بىخ لايەن بووم رەنگە رەخنەم لە ھەردوولا گرتىبى.

* بەلام زياتر لە پارتىت گرتووه؟

- نەء بەس رەنگە ئەو بەعزە شت خۆى بە قورسى حساب بکات، دەنا من فەرقم نەکردوو، ئەو تەقاعودە چومە لای مەسئولى پېشمەرگە دېرئەکان ئەم دوايە بۆيان کردم، معاشەكەم چوار گەلایە ئیستا من بە ھەق بىخ، ھەقى معاشىكى باشترم ھەيە من نزىكەى ۶۰ سالل لە خەباتى حيزبایەتيا بووم بەرپوى سپيا دەرچووم و خیانەتم نەکردوو و دژايەتى ميللەتم نەکردوو یەعنى چى چوار گەلا چيە بۆ کەسىكى وەکو من، لەبەر ئەو مەجبورم ناچارم بيم وەك پېشمەرگەيەك خۆم ديارى بکەم داواى تەقاعد بکەم بۆ ئەوئى زياتر بىت، گوتى بەسەرچاو، ناوى باوكت ئەزانم باپيرت وتم سالخ وتى باشە برۆ پاشى ۲۰ رۆژ تەلەفۆنت بۆ ئەكەم تەلەفۆنى بۆ کردم گوتى بۆمان داناوى بە پلەيەك، ئەوئە ئەو مانگە معاشى پلەيەكەم وەرگرتووه يەك مانگ، نەختيک زياترە لەوئى پېشو، ئەوئە معاشەكەمەو تەبعەن من بە ھەقى خۆمى دەزانم معاشى وەزيرىك وەربرگم ئەگەر زياتر نەبىخ، عەزىز محەمەد زۆر دەمى سالە مانگانە ھەزارو پېنجەسد دۆلار لە پارتى وەرەگرتى، کەرىم ئەحمەد وەریدەگرتى ئەبو حىكەمەت پېموايە وەرەگرتى لە يەكيتى وەرەگرتى ئيتەر نازانم.

* کەرىم ئەحمەدیش وەرەگرتى؟

- وەرەگرتى ئەى بېستوومە خۆ من پرسىارم لە خۆى نەکردوو، منيش وەك ئەوانە وام، کەمتر نيم، ئەگەر بە ھەق بچولئەنەو، ئەوئەش پارەى ميللەتە من داواى شتى شەخصى لە کەس ناکەم، خەباتم کردوو، بەشدارىم کردوو لە خەباتا نزىكەى کە خۆم تەقاعدکرد ۵۸ ساللى رېنک تەواوکرد بوو بە زياديشەو لە خەبات و حيزبایەتى لە ۲۰۰۴ خۆم تەقاعدکرد، من ئەمە ھەق نيبە منيش معاشىك وەربرگم زەويتان داوہ بەوان و پارەتان داوہ پېيان.

* لە ناو يەكيتى زەويت وەرەگرت؟

- لېرە ھەردېكەم وەرگرت لە ۹۴ لەناو پارتيش وەرمنەگرت نەيان دامى داوام کرد نەيان دامى.

* لېرە لە نار قيادەى يەكيتى لە گەل کامەيان باشترين پەيوەندىت ھەيە؟

- وەلاھى دوزمنايەتيم لە گەل کەسيانا نيبە.

***نەى پەيوەندىت لە گەل كامەيان زۆر بەھىزە؟**

- وەلاھى ئەوسا لە گەل مام جەلال عىلاقەتم خۆشترىبوو، ئەوسا، بەلام نەم سى سالى دواىى
ھىچ نەئەيبىنم نە لىئى ئەپرسم نە ھەولەدەم بىيىنم نە عەلاقەم لە گەللى ھەيە، خۆم تەقاعدا کردو
قرارم داوہ نىتر نەم عەلاقەتانە بە قووللى واز لىيىنم، خەلکى باش ھەن لە ناو پارتى و يەكيتى
بە باشيان ئەزانم نىستاش نىنسانى سياسىن، لە سياسەت ھەندىك ھەن نىنسانى ديموکراتىن
ئەوانە پىم باشە عەلاقەم خۆشپى لە گەليان، بەلام لە بىرت نەچى خەلکىکىش بە عەقلىيەتى
عەسکرى وشکەوہ لە ھەردوولاوہ ھەن کەم تا زۆر رەنگە لىرە زۆر تىرىي يا لەولا زۆرتىن نازانم
خۆشم ناوین.

***بە کورتى چەند ناوئىکت لى دەپرسم رەئى خۆت بەئى؟**

نەوشىروان مستەفا

- عەلاقەم لە گەللى نىيە، وەلاھى بلىم چى رەنگە زۆرباش نەبى نەوشىروان مەسئولىكى
توندىرەو، مەسئولە لە توندىکردنى شەرى براکوژى.

***کۆسەرت؟**

- وەلاھى کۆسەرت کورى فەلاخىکە پىشمەرگەبەكى باشەو خەباتىكى باشى کردوود نىتر
بەس لەوانەيە سولتە نىنسان بگۆرئى ئەو کاتەى دەسەلاتدار بى.

***عەدنان موفتى؟**

- پىاوى چاکە سياسىيەو ھىمنە.

***عەزىز محەمەد؟**

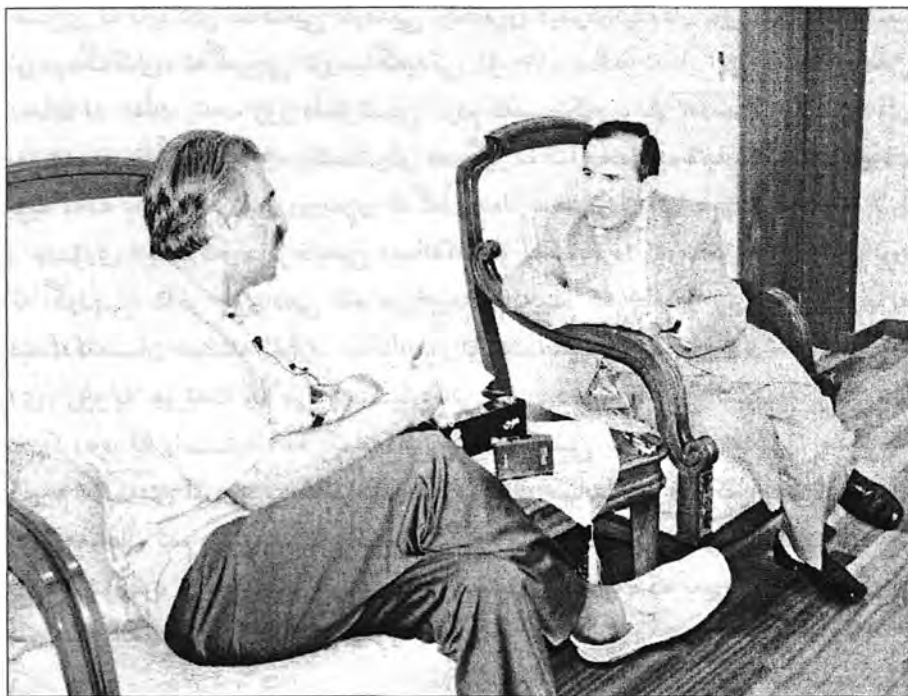
- عەزىز محەمەد خىلافاتى سياسى و فکرى بخەيتە لاوہ عەلاقەم خۆشە لە گەللى
نىستاش.

نەئە وەکو رەئى لەسەر شەخسىيەتى؟ خاوەنى رەئى خۆيەتى و لە رەئىيەکانى غەلەت بوود، بەلام
ئەزانى چى دەللى.

***جەلال دەباغ؟**

- بەخوا عەلاقەم زۆر دەمىکە لە گەللى نەماو.

دیمانه‌ی مه‌لا به‌ختیار

دیمانەکردن لە گەڵ کەسایەتێکی سیاسی وەکو بەرپرۆز مەلا بەختیارم بەپێویست زانی، چونکە ئەویش یەکێکە لەو سیاسییە کوردانەی کە ئەزمونیکی چڕۆ، پر لە هەلکشان و داکشانی هەیدە، (رەنگە زیاتریش داکشانەکی بەرکەوتبێج)، نیتەر کە چووم بۆ سلیمانی بۆ ئەنجامدانی دیمانەکە، کاتی دیاریکراومان هەر لە شوێنی خۆی لە بارەگای مەکتەبی ناوەندی رێکخراوە دیموکراتییەکان بوو، کە گەیشتمە نووسینگەکە، ئەگەرچی نووسینگەیکە زۆر زۆر سادەو ئاسایی بوو، بەلام جمەدی دەهات لە خەڵک، ئەمە زۆر دلخۆشی کردم کەسێکی بێپار بە دەست رۆژانە چاوی بەم هەموو خەڵکە بکەوێ، پێشتریش هەرگیز لە گەڵ مەلا بەختیار دانەنیشتبوو، بۆیە ئەمە یەکەم جارم بوو رووبەرۆو لە گەڵ مەلا بەختیاردا دانیشم، کە چوومە لای و جۆری دیمانەکەو درێژخایەنی دیمانەکەم بۆ باسکرد، ئەوەندە تر دلخۆش بووم کە گوێی، ناخر چۆن دەبێ ئەم موراجیعانەم نەبینم کە چاوەروانی من دەکەن، بۆیە دیمانەکەمان خستە ئێواره. یەکێک لەو تاییەتمەندییانەی لێ بەرپرۆز مەلا بەختیارم دی، زۆر بە جورئەت وەلامی پرسیارەکانی منی دەدا، یەو، سلی لە هیچ پرسیارێکم نەدەکردو، لە راستیدا، لە دیمانەکانی پێشترم کەسی بەو جۆرەم نەدیوو، مامۆستا کەرم ئەحمەدی لێنەرچی، هەندێکیان هەزارو یەک حسابیان بۆ قسەکانی خۆیان دەکرد، بە هەر حال ئەم دیمانە، تا رادەیەک شارەزایی چ بەرامبەر کۆمەڵە، چ بەرامبەر ئالای شۆرش، چ بەرامبەر خودی مەلا بەختیاری تێدا، کە بەیخ گەڕانۆهەمان بۆ ئەو میژوانە، ناتوانین قسە لە ئیمڕۆ بکەین.

* بەرلەۋەي بېم بە پېشمەرگە؟

- بەرلەۋەي بېم بە پېشمەرگە، كە چوۋىنە شاخ، ئەو دامودەزگا و رىكخراوانە وەكو خۇي مانەۋە و پارىزەران بارە گايان ھەبوو، ئىمە لە دىيەك بەناۋى (مەحمود قەجەر) لە خانەقىن بارە گامان دانا و ھەر ئىشى لاوانمان دەکرد، بېرم دى ئەۋكات قەلاچۆكردنى نەخوئندەۋارى، باسكردنى مېژوۋى كورد، سرودەكان، خولى ھۆشياركردنەۋەي لاوان، خولى ۋەرزىشى، شانۆگەرى، ئەمانەمان زۆر زۆر پېشكەش ئەكرد، كىتېخانەيە كمان ھەبوو، خەلكمان فىرى فىكر و ئەوانە ئەكرد، خۆشمان لە ژىرەۋە كۆمەلە بوۋىن، ئىمە لاوانمان كردبوۋە چەترىك لە دەروەي خۆمانا، لە ژىر ئەمانەشەۋە لە پالیا ئىشى خۆمان ئەكرد. لە ھەفتاكان، واتا (۱۹۷۴-۱۹۷۵) لەرىزى شۆرىشا بوۋىن، بەلام خۆم سالى ۱۹۷۳ لە خانەقىن ۋەزەم زۆر خراب بوو، رزىم زۆر فشارى خستە سەرم، چووم بېم بە پېشمەرگە، چووم بۇ تەۋىلە. لە تەۋىلە كىتابىكى رەسمىان بۇ كرم كە بچم بۇ (ناۋېردان) ئەو كاتە مەكتەبى عەسكەرى لە ناۋېردان بوو، من و چەند گەنجىكى خانەقىن بوۋىن، ھەموومان بەيەكەۋە چوۋىن، يەككە لەوانە كاك عەباس قىدىۋىيە، ئىستا ئەندامى مەكتەبە لە گەل خۆم، كورپىك بەناۋى ئەحمەد ياۋەر ئىستا ئەفسەرى ئاسايشە لە خانەقىن، چەند كەسىك بوۋىن. بەھەر حال كە چوۋىن بۇ ئەۋى ئەۋانىان ۋەرگرت و منيان ۋەرنەگرت، تۆمەز لە تەۋىلە لە سەريان نووسىبووم، ئەمە ھەم جەلالىيە و ھەم سوورە، يىنگومان من ئەۋكات قەت جەلالى نەبووم، چونكە تەمەنم ھى ئەۋە نەبوو، بەلام سوور بووم، ئەۋە راستە.

* بەلام ۋەكو خىزان و بنەمالە جەلالى نەبوون؟

- نا نا، لە خىزانى ئىمە، بەس من سىياسەتم كردوۋە.

* باشە ئەۋانەي كۆمەلە، كە روۋيان كرده شاخ، با بلتېن لە چىا ئەۋ ئالىتە يا ئەۋ مسداقىيەتە چۆن درا ئەۋ خەلكەي كە ئەندامانى كۆمەلەن بچنە چىا بەناۋى پارتى و لە ژىرەشەۋە كۆمەلە بن؟

- سەركردايەتى كۆمەلە ئەۋ كاتە برىارىكى دەكرد، ئەۋىش ئەۋەبوو ھەر كەسىك ترسى ھەيە ھكومت بىگرتت، بچىت بېم بە پېشمەرگە و سەنگەرى مقاومەت بگرى، چونكە ئەم خەباتە بە دەرە لە پارتى كە ئىمە ناكۆكى ئايدىۋولۆزىمان لە گەلىاندا ھەبوو، خەبات خەباتى رزگارى نەتەۋەكەمان بوو، ئىمە دەبوو رۆلى تىدا بىنين، ھەر كەسىش بىتوانىيە نەچىتە دەروە، ئەمايەۋە و خەباتى لە رىكخستە نەيتىيەكانى خۇي ئەكرد، لەبەر ئەۋە

ئىمە ئەوكاتە ئەركەكانى رزگارى نىشتىمانىيى و گەلەكەمان لە شۆرشى ئەيلولدا دەبىنىيە، زۆرىك لە سەرکردەكانى كۆمەلە و كادىرەكانى كۆمەلە، ئەوانە ھەموو ھاتنە دەرەو بە شەھىد (شەھاب) ىشە، شەھىد شەھابى شىخ نورى كە سكرىتىرى كۆمەلە بوو، لەنۆوان مانەو لە شارەكان و چوونە رىزى پىشمەرگە، چوونە رىزى پىشمەرگەى ھەلبۇراد، كە ئەوكات بىنگومان شەھىد شەھابى شىخ نورى كە ساپەتتەيەكى چەپ بوو، ململانىيەكى ئاشكراشى ئەكرد لەگەل پارتى، ناسراو بوو، لەگەل ئەوھشدا وتى من ھەر سەنگەرم سەنگەرى دەرەو، ئەبىچ بچىنە دەرەو، واتە بىبىنە پىشمەرگە.

* باشە كەواتە بەرلەوى كۆمەلە دابمەزى، گىتوگۇ يان با بلىن ئەو ململانى

ئابدۇلۆزىيە ھەبوو لەناو پارتى؟

- ئەو روتە رەگەزەكەى دەگەرتتەوە بۆ سالى ۱۹۶۷، كە بەبىرى گىقارايى دەستى پىكرد، (۱۹۶۸-۱۹۶۹) بەرەوبىرى ماويزم رۆيشت، كە سازمانى ئىنقلابى حزبى تودەى نىزان رىكخراوئىك بوون، ھاتن بىرى ئەندىشەى ماوتسىئونىگان ھەبوو، ھاتنە كوردستانى عىراق، ئەوكاتە لەگەل پارتى شۆرشگىر بوون، لە سلىمانى، كەربەلا، بەكرەجۆ، تۈانبىوويان ئەو بىروباوېرە گەشەپىدەن كادىرى باش باشيان ھەبوون، تىئورىستى گەورە گەورەيان ھەبوو، ئەوكاتە گرۇپ و كۆمەلەى سەرکردەى ئەوان پردى گواستەنەوہى فەلسەفەى ماركسىزم و ئەندىشەى ماوتسىئونىگ بوون بەناو كورد (سلىمانى و دەوربەرى ھەولېر و كەركوك) ئەوانەش ئەوكاتە لە رىگەى ئەوانەو ئەفكارى گىقارىستى كە سالى ۱۹۶۷ كارىگەرى لەسەر ھەموو چەپەكانى دۇنيادا ھەبوو بە كوردىشەو و وردە ئەفكارى گىقارىستى گەشەى كرد بۆ بىرى ماوتسىئونىگ، بىرى ماوتسىئونىگ ماىەو، چونكە نىشى پى ئەكرا، ئەوكاتە گۇقارنىكىش دەردەچو بەناوى گۇقارى رزگارى سالى (۱۹۶۹-۱۹۷۰)، ئەو گۇقارە نۇرگانى نونى ئەو ئەندىشە چەپە تازىيە بوو كە لە كوردستاندا ھەبوو.

* ئەسەر ناكەى، ئەوكات ئەو گۇقارە نەيتۈانى سەنگىك دروست بكات، بەتايبەتى كە ھاتبوونە ناو حكومەت و لەوى (ئىرە) دەردەچو، سلبىياتى زياتر بوو لەوہى ئىجابىياتى ھەبىن؟

- بە پىچەوانەوە من پىموايە گۇقارى رزگارى بە ھەموو كەمركورتىيەكانىشەوە توانى ئاراستىيەكى ئابدۇلۆزى پىشان بدات كە بە خەلك، بە چەپ بگەيەن. ئەم ئاراستە ئابدۇلۆزىيە نەك ھەر جىاواز بوو لەگەل پارتى، بگرە زۆر جىاواز بوو لەگەل

حکومەتیش، چونکە ئەو کاتە..

* بەلام لە ژێر سیبەری بەعس دەردەچوو؟

- زۆرجار لە میژووی بزوتنەوێ کوردیدا، یا لە سەردەمی ئینگلیزەکاندا، لەسەردەمی مەلیکدا، لە سەردەمی عەبدولکەریم قاسمدا، لە سەردەمی عەبدولەلام عارف و عەبدولپەرەحمان عارف و لە سەردەمی حزبی بەعسدا هەردوو بەلگەکانی پارتی پیش ئەوێ پارتیش هەبێ، هەر گۆڤار و رۆژنامە دەردەچوو، هەر لەسایەتی حکومەتیش دەردچوو، ئەوێ یەکەم ئەزمون نییە، دەیان گۆڤار لەسەردەمی ژینی پیرەمێردووە هەتا ئەگەینە سەردەمی رزگاری کاک نەوشیروان وا بوو.

* بەلام دەکردنی رۆژنامە، یا کارە رۆشنبیریەکان لە رنگای ئەو مەلەتییە نەبوو، بەلکەر لە رنگای بزوتنەوێەکی رۆشنبیری دروست بوو، وەک ئەوانەیی پیرەمێرد... هتد؟

- نا، پارتی کاتی خۆی لە شاخ شەیی دەکرد و (التاخی)یش لە بەغدا دەردەکرد.
* باشە، ئەگەر لە بیرت بیت، دامەزرێنەری کۆمەڵەی رەنجەران کی بوو، ئەوێ
کە بە دامەزرێنەر دادەنێری؟

- خۆی ئەوکاتە سێ گروپ هەبوو، گروپی مام جەلال، گروپی کاک نەوشیروان، گروپی شەهاب شیخ نوری، سێ گروپ هەبوو و سەربان بە یەکەوێ ناو، گفتوگۆیان لەسەر ئەوێ کردوو کە چۆن لە دواڕۆژدا رێکخستنیکی مارکسی دروست بکەن، هەتا گەیشتنە بەیانی ئادار، لە بەیانی ئادار بەپێی زانیاری من شەهابی شیخ نوری دەستپێشکەری کردبوو لە دامەزراندنی کۆمەڵە، دوايي گفتوگۆی لە گەل گروپەکانی تر کردبوو و یەکیان گرتبوو..

* ئەوکاتە کە یەکیان گرت، ئەو سێ گروپە کۆمەڵەکی زۆر بوون، یا هەر چەند رۆشنبیریەکان بوون، وانا مەبەستم رێکخراویکی جەماوەری نەبوو زیاتر رۆشنبیری و فیکری بوو؟

- خۆی فیکری جەماوەری بەهێز بوو، بەلام کە کۆمەڵە دامەزرا، کادردەکانی ئەو بزوتنەوێە لەناو کۆمەڵە کۆکرانەو.

* باشە کە هێندە لە تریکەوێ لە گەل کۆمەڵە ناشایەتیت پەیدا کرد و چەند مانگیکی پێچوو چوێە ناوی و سالی چەند یا چەند سالی پێچوو گەیشتیە سەرکردایەتی؟
- سالی ۱۹۷۳ بووم بە لێرسراوی خانەقین لەناو کۆمەڵە، سالی ۱۹۷۳ یەکەمین پلەیی

بەرزكردنەووم بۆ لېپىرسراوئەتە خانەقەن دەستە پىكرد، سالى ۱۹۷۵ كە ھاتىنەو، مەن لە (۱۴/۴/۱۹۷۵) ھاتەو، چوومە خانەقەن، دوای پىنچ مانگ كە مەتر چوار مانگ و نىو رزىم پەلامارى كۆمەلەى دا، كە پەلامارى كۆمەلەى دا، مەن ئەوكاتە بەرپرسى خانەقەن و ئەندامى ھەرىمى بەغدا بووم. دوایى، سەركردايەتەى كۆمەلە و بىرئەك لە كادىرەكانى گىران و، ھەندىك لە كادىرەكانى ھەلاتەن، مەن بووم بە لېپىرسراوى خانەقەن و بەغدا و باشوور و ھەموو ئەو كەسانەى كە ھەمان بوون لە باشوور و ھەموو ئەوانەى كە لە ئەلئە رۆشنىرىيەكان بوون، كاتەى خۆى لە سالى (۱۹۷۲-۱۹۷۳)، ئەو بوو و رردە و رردە ھەموومان كۆكردەو و دوایى كۆمىتەىك دامەزرا بەسەركردايەتەى كۆمەلە بەناوى كۆمىتەى ھەرىمەكان، لە مانگى (۱۰ى ۱۹۷۵) بەدواو ناوكى ئەم كۆمىتەى دانرا كە مانگ و نىرىك بەسەر (القاء القبض) و دوو مانگىك ئەبوو بەسەرگرتنى ئەندامانى سەركردايەتەى كۆمەلە و ھەلئەتەنى ھەندىكىان و پەرشوبلا بوونى رىكخستەكانمان تىپەرى بوو، واتە مەن كە بووم بە بەرپرسى ھەرىم، ھەرىمى ئەو كاتە رىكخستىكى فراوانى نەنتى سەنوورى يەك پارىزگا بوو ئۆتۆماتىكى بووم بە ئەندامى كۆمىتەى ھەرىمەكانى كوردستان لە مانگى (۱۲ى ۱۹۷۵) كۆمىتەى ھەرىمەكان سەركردايەتەى كۆمەلە بوو لەناو و لاتدا، كە ئەوكاتە مەن بەرپرسى ھەرىمى خانەقەن و بەغدا بووم و بووم بە ئەندامى كۆمىتەى ھەرىمەكان..

* واتا ھەر بە دامەزراندن و دانان (تەعەن) دەبوون بە سەركردايەتەى، ھەلئەزاردن و كۆنفرانس و شتى وا نەبوو؟
 - ھەلئەزاردن و كۆنفرانس نەبوو، ھەتا سالى ۱۹۸۷ لەناو كۆمەلە ھىچ جۆرە ھەلئەزاردىك نەبوو.

* باشە بۆچى كۆمەلە كۆنفرانسىشى نەدەبەست، وا بزانم تا ئاپارى ۱۹۸۱، تىنجا كۆنفرانسى يەكەمى بەستا؟
 - سالى ۱۹۸۰، ئەو كۆنگرەى فراوان بوو، ھەلئەزاردنى تىدا كرا، لە نەورۆزى ۱۹۷۸ لە ناوچەى (زەلجى و نازەنگ و نۆكان) كۆبوونەوئەى فراوانمان كرد دووھەمىن سالى ۱۹۷۹ يە.

* بەلام ئەمانە كۆنفرانس نەبوون، ھەر ھەلئەزاردىك بوون؟
 - بەلجى، چونكە كۆنفرانس دەبى تۆ ھەلئەزاردنى بۆ بىكەى، لە ناوچەكە.

* باشە، مەلا بەختيار رۇلىكى زۆر بەرچاوى لەناو كۆمەلەدا ھەبوو، لە گەل ھەندى كەسى دىكەشى وەك جەغفەر و سالار، كەچى لە يەكەم كۆنفرانسى كۆمەلە ھەندىكىان كە وەك گروپك و ابون، توشى شىكست ھاتن، با بلىن ھەتا ملازم عومەر بە دەنگىكى نزم دەرچوو، بەلام سالار و جەغفەر دەرئەچوون، جەنابت و ملازم عومەرىش بە دەنگىكى زۆر كەم دەرچوون، بۇ واتان بەسەر ھات؟

- ملازم عومەر دەرچوو، تەنیا كاك سالار و مامۆستا جەغفەر دەرئەچوون، ملازم عومەر لە من زياتر دەنگى ھىنا، من لەو كەمتر دەنگم ھىنا..

* باشە سالار و جەنابت بە تايبەتى، تا رادىيەكى باش قوولايتان ھەبوو لەناو كۆمەلە، ھۆى چى بوو لە يەكەم كۆنفرانس واتان بەسەرھات، توشى سەدەمەيەك ھاتن؟

- ئەزانى، راستە ئىمە دەورنىكى گەورەمان ھەبوو لە ھەلگىرسانى شۆرش، لە گرتنەوھى كۆمەلە و ئەوانە، بەلام لەبارى رۆشنىبىرەوھ و لەبارەى شىوازەكانى مەملەتتىمان و مەملەتتى ناو حەزىيەتى و ئەوانەوھ، ئىمە كەمتر ئەزمونمان ھەبوو، بەتايبەتى من ئەزمونىكى كەم ھەبوو، بەراستى لە گەل ئەوھەشدا من دەرچووم، واتا گرتى دەرچوونم نەبوو، شىوازی كارکردن و ھەلوسوكەوتى من لەناو بىكەى كۆمەلە ھى ئەوھ بوو كە بتوانم مەمانە وەرگرم و دەنگم ھىنا، من لە حەقىقەتدا ھۆيەكانى دەرئەچوونى كاك سالار و مامۆستا جەغفەر بۇ دوو ھۆ دەگىر مەوھ، ھۆيەك ئەوھبوو ئەو كات فشارنىكى نابەجى لەسەريان ھەبوو، ھۆى دووھەمىش خۆشيان لە مەمانە وەرگرتنى زۆرىنەى دەنگەكانى ناو كۆنفرانس و كارەكانى كۆمەلە كەمترخەم بوون، بەلام ھۆى يەكەمى ئەگىر مەوھ بۇ ئەوھى فشارنىكى نابەجى لەسەريان ھەبوو بۇ ئەوھى دەرئەچن فشارنىكى نادىموكراتى ھەبوو لەسەريان.

* ئەلىن چەند تەكەتولىك ھەبوو، بەلام تەكەتولەكەى ئىوھ نەيتوانى كادىرەكانى بەشداربووى كۆنفرانس بۇخۆتان رابكىشن، بەلكونەوان واتە گروپەكانى تر كارىگەرى زياتريان ھەبوو؟

- ئەوكات تەكەتول نەبوو، ئەوكاتە گەفتوگۆ و موناقەشات ھەبوو، بەلام نەنەتوانرا پىي بلىي تەكەتول، ھىچ تەكەتولىك نەبوو.

* بۆيە دەلېين تەكەتول، چونكى دژايەتى يەكتىريان ئەكرد و ھەر گروپە و خۇى بە خاۋەنى فكريەك رىنكخستىنك دەزانى؟

- مملەلانىڭ ھەبۇو، بەلام بېرا بىكە ئەوكاتە فكريشمان روون نەبۇو، اتا مروڤ ھەموو شتەكان وەك خۇى بباتەوہ بۇ ميژوو باشە، خۆت حوكم نەدەى من ھەز دەكەم ئىستا توۋا ئەزانى من ئەو كاتە فيكرەم ھەبۇوہ.

* بەپىي ھەندىك سەرچاۋە...

- فيكرمان، فيكرى كۆمەلە بوو، بەلام فيكرى خۇمان جيانەكردبووہو، گەلالەمان نەكردبوو، ناشتوانم بلىم ئىمە فيكرىكى روونمان ھەبوو، بەپىي ئەو فيكرە، اتا ئەو سەرەتاي مملەلانىيەكانى ناو كۆمەلە بوو، ئەو كاتە، دەتوانى ناوھاي ناوينى، سەرەتايى چەكەرەكردنى مملەلانىيەكانى ناو كۆمەلە بوو..

* باشە ھەست ناكى ئەوانى لە گەل توۋ لە گروپىكا بوون يان لە رووى فكريەوہ يەكتان ئەگرتەو، لە ئىو ھەمويان تەنيا توۋ مايوہ و ئەوانى تر تا رادەيەك نەمان، جەغفەر ماويەك دوررەكوتەوہ، سالارېش ئىستا پەراوېز كراوہ، وا نىيە؟ ملازم عومەر دوررەكوتەوہ، واتە ئەو روتە فيكرىە يا با بلىن ئەو تەنسىقەى لەئىوان ئىوہ ھەبووہ كە بە تومىلدىكى گەرە بوون ئەوكاتە، بەتايبەتى ھەمووتان گەنج بوون و بە ھىوايەكى تر كارتان دەكرد، ئىستا تەنيا توۋ مايوہ و ئەوانى تر ھەموو كەوتن، نەمە بۇ؟

- من بە كورتى پىت دەلېم دوو ھەلەى گەرە ئەبىنم لەم كارە، ئىمە خۇمان ھەلەى ئايدىۋولۇژيمان كەرد.

* چۇن ھەلەى ئايدىۋولۇژى؟

- بەخۇمان ئەوہى كە وردە وردە بووين بە تەكەتول.

* ئاخىر تەكەتولى تىش ھەبوو؟

- بەلى، ئاخىر ئىمە ھەلەى ئايدىۋولۇژيمان كەرد، زياد لە پىوست، خۇيان بە چەپ ئەزانى، ئەوكاتە بەرامبەرەكانىشمان ھەلەى رىنكخستن و ھەلەى سىياسى قورسىان بەرامبەرمان كەرد، ئىتر دوو ھەلەكە شۆرتى كەرد.

* ئىوہ ئەوكاتە خۇين گەرمتەر بوون.

- بەلى..

* رەنگە زۇر لە رووى رىنكخستنەوہ، گرىنگىتان پىنەدابووى؟

- نا، ئەوھاش نا، لە رووى رىنكخستنەوہ ئىھتامان نەدابى، ئەو تىزە ئايدىۋولۇژىيانەى

ئىمە تەرحمان ئەكرد، تىزىك بوو زۇرتىر نوخبە و كەسائىكى چەپى تەواو قىبوولى ئەكرد، بزووتنەۋەى سىياسى و جەماۋەرى فراوان تىزەكانى ئىمەيان قىبوول ئەتەكرد.

* بەلام خۇ دواى راپەرىن بلىين ئەو برادەرانە ھەمويان تارادىەك قالىبوئەۋە لەناو
نايدىۋولۇژيا و رىكخستەنەۋە، كەچى ھەر نەيانتوانى بەردەوام خۇيان پارىژن؟
- جا ئەمەيان دواى راپەرىن شىتىكى تىرە، پىش راپەرىن بە رەئى من كەم نەبووين.

*** لە روى جەماۋەرىيەۋە كەم نەبوون؟**

- بەشىكى ھەرە باشى كادەركانى كۆمەلە لە گەل ئىمە بوو، بەشىكى نالىم ھەمووى، بەلام بزووتنەۋەى سىياسى لەناو خەباتى شۇرپىشگىرانە بە نوخبەى كەوادىر ناتوانى سەرکەۋتەن بەدەست يىتى. خەبات، خەباتى بزووتنەۋەىيەكى جەماۋەرىيە، بزووتنەۋەىيەكى شۇرپىشگىرى و مىللەتىكى ژىردەستەيە لە پىناۋى رىزگارى و ئازادى و دىموكراسى، تۆ ناتوانى نوخبە بىكەى بە ئەلتەرناتىۋى بزووتنەۋەىيەكى جەماۋەرى فراوان، تۆ ئەبى تىزەكانى تىزى چەپت تىزى دىموكراتىت بۇ بزووتنەۋەى جەماۋەرى يىت، نەك بۇ نوخبە يىت، نوخبە دەتوانى گروپىكى بىچووكىش لەخۇى كۆ بىكاتەۋە، وايە لەبەر ئەۋەى لەۋەيا تىزەكانى ئىمە ئەتوانم بلىم تىزى خەلكى ھەرە وشيارەكان بوون.

* باشە ئىۋە بە ئىعتبار گروپىكى ماركسى بوون، ھەرواش بوۋە خۇ زۇرتان لەسەر ماركسىيەت بەتايىبەتى لىنىزىمتان خۇندۇتەۋە و لىنىن بەروونى ئەۋەى باس كەدەۋە كە ھەرچەندە رۇشنىبىرىش بى، بەلام لە خەباتدا دەپى بزووتنەۋەىيەكى جەماۋەرى بەرپا بىكەيت، دەنا ناگەيتە نامانجەت؟

- ئا، بەلام ئەو بزووتنەۋەىيە ئىمە مەحكومە بە خەباتى چەكدارى، بەدەستى تۆ نىيە ئەو گروپىيە ھەمان بوۋە و ئەو خەلكانەى ھەمان بوو، ئەگەر لە شار بووينا، ئەمانتوانى بزووتنەۋەى جۇرەھا رەھەندى، بزووتنەۋەى تىكۇشانى تر بدۇزىنەۋە، بەلام تۆ كە لەناو خەباتى چەكدارى بووى، رىكخستەنەكەشت خەباتى نەپىيە، تۆ مەحكومى بەخەباتى چەكدارى و لەو چوارچىۋەيە ئەبى ھەلبسورپى ناتوانى لەۋە زىاتر ھەلبسورپى كە لە رىكخستەنەكە دەچىتە دەۋەۋە رووبەرووى جوتىار ئەبىتەۋە، جوتىارىش زەحمەتە تىزى تۆ قىبوول كات.

* باشە، كاك مەلا بەختيار لەوتەى ھەيە و دەيناسين، كەسپكى ماركسى بوو
 و نينتىمايەكى زۆر ماركسيەتچى كوردو، بەلام قەت لە گەل حزبى شىوعى
 دۆست نەبوو، واتە ھەميشە رەخنەى لە حزبى شىوعى گرتوو، بەتايبەتى كە حزبى
 شىوعى وەكو بزوتنەو بەكى شىوعى بە ھەموو سەلبىياتەكانىو، بەلام خۆ دەكرا
 نەرمىيەك، دۆستايەتتەكت لە گەل حزبى شىوعى ھەيت، بەتايبەتى لە ھەفتاكان و
 ھەشتاكانىشدا ھەتا كۆمەلەش لە گەل حزبى شىوعى دۆست نەبوو؟

- بۆ زانىارپيەكەت وردى تىدا بەكارپيتى باشە، بۆ ئەوھى كە مېژوو بە ھەلە
 نەچى لەو پەيوەندىيەى كۆمەلە و حزبى شىوعى، من وەلامەكەت ناوا دەدەمو ھە كە
 من لەبارى ئايدىو لۆژىيەو و لەبارى بەرنامەو ناكۆكيەكى زۆرم لە گەل حزبى
 شىوعى ھەبوو و پىمانەبوو حزبى شىوعى، حزبىكى رادىكالى بوويت، حزبىكى
 چەپى شۆر شگىر بوويت لە پىناوى كرىكاران و زەحمەتكىشان، ئەمە جگە لەوھى لە
 تىگەيشتيان بۆ ديموكراسى و پەيوەنديان لە گەل سۆفپيەت و ئەوروپاي رۆژھەلاتدا،
 ئەمە سەد جۆرە ئىشكالى تيايە و ئەو ھاوپەيمانيەتتە لە گەل ھۆكۆمەتى عىراقى
 ئەوا جۆرەھا نىگەرانى تىدايە، ئەمە بە نىسبەت مەنەو، بە نىسبەت كۆمەلەو، حزبى
 شىوعى لە سالى (۱۹۷۹، ۱۹۸۰) ھاتە دەرەو و شاخ، سالى ۱۹۸۱ كۆبوونەو بە كمان
 كرد، ئىمە بريارماندا ھاوپەيمانيەتتەى ستراتىژى لە گەل حزبى شىوعى و لە رىنگەى
 حزبى شىوعىيەو ھەول بەدەين لەبارى سياسىيەو ستراتىژيمان ھەيت، حزبى شىوعى
 خۆيانمان راسپارد، كتابى رەسميمان دانى، نامەى رەسميمان دانى، كە ئەمە بگەينەن
 بە يەكيتى سۆفپيەت، بەلام نە يەكيتى سۆفپيەت وەلامى داينەو، نە حزبى شىوعى
 رىبازى ئىمەى قبول بوو، ئىمەش نامادە نەبوو بە راستى رىبازى خۇمان لە بۆتەى
 رىبازتەكى وەكو حزبى شىوعى كە ئەزانين تەمەنتەكى درىژ و شكستتەكى زۆريان
 بەسەر داھاتبو بۆتەينەو، سەرەنجامى ئەم رىبازە نە ئىمە نامادە بوو تەسليم بە
 ئىرادەى ئەوان بىن، نە ئەوانىش نامادەبوون ھەموو شتەكانى ئىمە قبول بەكن.

* مەرج نىيە، تەسليم بە يەكترى بى، بەلام دۆستايەتتەى وەكو ئەوھى چۆن
 لە ئىوان حزبەكانى تر ھەبوو، واتە مەبەستم ئەوھى ناگاتە ئەو رادىيەى رىكخستەنەكان
 دژى حزبىكى تر ھان بەدەين؟

- (بەپىكەننەو) دلدارى بە دوولا ئەكرى، بە يەكلا ناكرى، ئىمە بريارمانداو
 دۆستايەتيان بەكىن، ئەوان بريارماندا بوو دۆستايەتى ئەو كاتەى (قيادەى مۆنەقەتە)

بەكەن، ئەمە زۆر لېكى دوورخستىنەو. چى دەكەى كە ئەو حزبە خۆى بېرىداود، ئىمەش ناكۆكى قوللى لە نىوانى ئىمە و برادەرانى پارتى كە ئەو كاتە بەناوى قىادەى موئەقەتە ئىشان ئەكرد ھەبوو، خوتن كەوتىبوو نىوانمانەو، حزبى شىوعى كە ھاتە دەرەو، ئىمە يارمەتییەكى ئىجگار زۆرمان دان بەراستى، ھىچ موشكىلەيەكەش لە نىوانماندا نەبوو، ۋەكو وتىشم بېرىماندا دۆستايەتییەكى ستراتىژمان ھەبى لە گەلىان، بەلام زۆرتەر سەنگەرى دۆستايەتتى پارتىيان ھەلېژارد لەوھشا سەرىشك بوون.

* باشە، دواى ئەوئى كاك بەختيار ھەلۆئىستى ۋەرگرتوو لە يەكئىتى جىابووبوو ئەو گرفتاندەى كە دواتر باسى دەكەين، يەك خالى زۆر گرنىگ ھەبە، بۆچى ئەو كاتە لە كاتى شەپرى ناوخۇ بەتايىبەتتى لە ھېرشەكەى پشت ئاشان و قەرناقەو شەپرى بالىسان كە خەلگىكى زۆر پىشمەرگەى ھەردوولا تىايدا شەھىد بوون و، بەراستى شەرىك بوو ھەر كارساتىك بوو بۆ خۆى، بۆ ئەوكاتە ھەلۆئىستى ۋەرنەگرت؟

- پىنەگەشىتبوو، پىنەگەشىتبوو، واتە ھەلۆئىست ۋەرگرتن بۆ سەربەخۇبوونى رېبازنىكى ئايدىلۆژى تەنھا لەسەر رووداۋنىك روونادات، تەنانت ئىمە لە گفتوگۆ لە گەل ھكومەتەش پىم واىە پىنەگەشىتبوو، ھەلەيەكى گەورەيە رووداۋنىك بەكى بەھۆى جىابوونەو..

*** ئاخىر رووداۋنىكى زۆر گەورەبوو؟**

- لەوھش گەورەترىوايە ھىشتا پىنە نەئەگەياندا، دەرىشكەوت ئەو شەپرى پشت ئاشان تەواو بوو، يەكئىتى و حىزبى شىوعى ئاشتىبوونەو، ئەو ھۆيەكانىش نەمان، پارتى و يەكئىتىش ئاشتىبوونەو.

* باشە بەرپۇزت ئەو ھەلۆئىستە شۇر شگىپانەت ھەبوو، كەچى كە يەكئىتى كە لە گەل ھكومەتدا كەوتە گفتوگۆۋە، بەرپۇزت رۇلىكت لە گفتوگۆ كە بىنى، چەند جارىش بۆ بەغدا چووى، واىزانم بۆ دەرەوش چووى؟
- بەلې واىە..

* هەتا ئەلەين ئەوكاتە، جەنابت گوتبوت: (گوشینی موفاوزات تا دواچۆری) وەك كاك ئەوشیروان وا ئەلەج، مانای ئەویە تۆ رۆلێکی وات بینی، كە خەلك یێت بۆ ناو یەكێتی و پاساوت بۆ ئەومفاوزاتەت دەكرد كە شتیکیان دەست دەكەوی یەكێتی شتیکی باش دەكا، كەچی دواپی كە جیابونەوه، هەموو ئەو موفاوزاتەت تەواو خستە ژێر پیتەوه، واتا تەواو نەفیت كردهوو سڕیتەوه، واتا لە ماوهی سالیكدا تەقربەن دوو هەلۆستی زۆر..؟

- ئەمەشیان وا نییە، جا ئیجازە بدە با ئەوەت بۆ روون بكەمەوه، وەك چۆن لەسەر مەسەلە ی شەپری قەرناقەو پشت ناشان و شەپری ناوخواو كە خۆت دەزانی ئیمە لەبەر ئەوه وەكو من روونم كردهوه بریاری یەكلاكردنهوهی كێشهكانمان نەدا، بەلام خۆ هەموو كەسیك دەزانێ شەپری قەرناقەو پشت ناشان بەو ئاراستە ی كە بۆی رۆیشت، من نینگەرەن بووم لەو شەپەرەو، لە سنووری مەلێهەندی یەك كە من بەرپرسی سنووری مەلێهەندی یەك بووم، رێككەوتنمان هەبوو لە گەل حیزبی شیوعی، رێككەوتنەكەش بەدەست پێشخەری ئیمەكرا، نەك بەهادین نوری، بەراستی كاك بەهادین نوری.....

* ئە گەر یەك كەوانەم بەدیتی؟

- ئیجازە بەدی با قسەكانم بكەم، كاك بەهادین نوری لە گەل رێژم بۆ میژووی، بە هەلە باسی ئەوه ئەكا كە گواپە ئەو تەئسیری لە ئیمە كردهی، بێگومان هەموو شایەدەكان زیندوون، كاك سالار زیندووه، كاك مەلا عەلی ئەوكاتە ئەندامی هەرئەمی حیزبی شیوعی بوو لەوێ بوو، لەئێوانمان بوو، من ئەوم ئاردووهو ئیستاش لە سلیمانییەو ئە گەر بتوانن چاویكەوتنی لە گەل بكەن، مامۆستا بەهادین نوری لە راستیدا تەئسیری لەسەر حیزبەكە ی خۆشی نەبوو، نەك حیزبەكە ی ئیمە، چونكە ئیمە هەموو شتەكانمان ئەببست لە خۆیان، ئەم سیاسەتە ی ئەو ئەیگرتە بەر (٨٠٪) ی حیزبی شیوعی قبوولی نەبوو هەر لە هەرئەمەكە ی ئەو لێی بەرپرس بوو، من بە چاوی خۆم ئەمبینی و بەزانیاری ورد ئەمزانی كە مامۆستا بەهادین نوری لەناو حیزبەكە ی خۆیدا تەئسیری لەسەر (٨٠٪) ی ئەندامان و كادیرانی نییە، چۆن دەتوانی تەئسیر لە مەلێهەندیك بكات كە مەلێهەندیكە ی ئیمە، هێزەكە ی ئیمە، جەماوەری ئیمە، پەنجا بەقەد حیزبی شیوعی بوو، لەبەر ئەوه دەستنیشانكردنی ئیمە بۆ ئەو شەپەرە ئیمە پێمان وابوو ئەو شەپەرە لە گەل حیزبی شیوعی باش نییە، ئەوه لەوێ، دیتە سەر

مەلەسەى گىفتوگۆ، مەن بەش بەھالى خۆم لەبارى تەكتىكىيەو، ھەرگىز گىفتوگۆم رەتەنە كەردۆتەو، ئىستاش و لەنايندەش ھەتا ئەو رۆژەى سەدامىش روخواو لەبارەى تەكتىكىيەو، ئىمەو سەدام گىفتوگۆمان رەتەنە كەردۆتەو ھەررەكو..

*** رەتەنەو تۆزىك جىوازە لە گەل ئەوئى گەرموگۆم بۆ كارەكە؟**

- ئىجازە بەدە با ئەوئەش روونكەينەو، تا ئەو سەعاتەى سەدام روخواو، بەرپەرسانى حكومەتى عىراق ھاتىبى بۆ گىفتوگۆ، ئىمە نەمانوتووە نايكەين، مەرجەكانى خۆمان وتووە، باشە، نەك ھەر ئىمە پارتىش ھەروا بوو، كە گىفتوگۆيەكى نەيتى لە بەينى ئىمە و عىراق پەيدا بوو شەھىد د. قاسمى لە ئىوانمان بوو، حكومەتىش نامادەى نىشاندا داخووزىيە كانمان قەبوول بەكات، بىنگومان نالەين نا، منىش يەككە بووم لەو كەسانەى ئەو كاتە نەمگوتووە نا. بەلام يەكەم دانىشتنمان كە چووينەتە بەغدا لەدوای چەندىن دانىشتن كە ئەوكاتە (تارق عەزىز) سەرۆكايەتى وەفدى حكومەتى عىراقى ئەكردو جەنابى مام جەلال سەرۆكايەتى وەفدى ئىمەى ئەكرد، يەكەم دانىشتن و لەدوای چەندىن دانىشتن لەگەلەيان، ھاتىنە دەرەو، مەن لەبىرمە جەنابى مام جەلال منى بردە دەرەو لە باخچەى مېوانخانەكە گىفتوگۆيەكانمان كەردو گوتى پەرسپارىكت لى ئەكەم، لەدوای ئەم دانىشتنە رات چىيە، و تەم مام جەلال ئەم حكومەتە ھىچمان ناداتى، ھەموو مانۆرە بۆ ئەوئەى كە دەستى بەدەستىمان بىچ بەكەن. وتى ئەى چى بەكەين، و تەم ھىچ، چونكە ناشكەرى بلىين ئىستا دەچىنەو كوردستان و بلىين خواخافىز. دەبى لەگەلى ئىدامە بەدەين بەم ھالەتە، ھىزەكانمان پەرزىن، رىكخستەنەكانمان بەھىز بەكەين، ئەوئەى كە لە گىفتوگۆدا بەدەستمان دەكەوئ، جەماوەرى خۆمان بەھىز بەكەين، خۆمان نامادە بەكەين بۆ نايندە، لە سىياسەتدا. ناكەرى تۆ رۆژىك پەريار بەدەين و بەيانى خواخافىزى لى بەكەين. ئەمە كارى يارى مەندالانى كۆلانە، يارى خەلكى بەرپەرس نىيە لە دۇنيائى سىياسەتدا، بەلچى مەن وتومە ھەتا ئەو ساتەى لەناو مەيللەتەكەمان، لەناو ھىزەكان، لەناو راي گىشتى ئىسپاتى ئەكەين ئىمە نەين كە نامانەوئ رىككەوتەن ئىمزا بەكەين، ئەم ئۆبالە ئەخەينە سەر حكومەتى عىراقى، دەبى ئىمە دەرئە بە گىفتوگۆ بەدەين، بەلام بەو پەرى و رىبايەو ئەگامان لىي بىچ و دلىياش بىين ئەم حكومەتە ھىچمان ناداتى..

* بەلام لە پروسەى ئەم وتوژە وا لەخەلك ئەدەگەينرا، بەلكو دەيانگوت (5/1) دەقى رىككەوتنەكە رادەگەينرى، دواى دەوترا (7/12) رادەگەينرى، ھەر جارى رۆژىك ديارى دەكرا، گوايە رىككەوتننامەكە دەيانگوت رادەگەينرى؟

— ھەموو جارى رۆژىمى عىراق دەيانگوت، ئىمە رىككەوتنەكە، ناخرجار جەنابى مام جەلال سەرکردايەتى ۋە فەدى ئىمەى ئەکرد، رىككەوتنەكە تەواوبوو ۋە بېرىاربوو بىچن بۇ ئەنجومەنى نىشتمانى (مەجلىسى ۋەتەنى) رىككەوتننامەكە مۆركەن، حكومەتى توركى شو تەلە فۆنى كەردبوو، وتبووى ھەموو شتىك ئەكەين بۇ دژى ئەم رىككەوتنەى ئىتو، وا ئەكەين دۆخى حكومەتى عىراق خراپ بىت بەرامبەر بەئىزان لە شەردا، ھەر ئەو رۆژەى كە بېرىاربوو ئەو سەعاتەى كە بېرىاربوو رىككەوتنەكە ئىمزا بىكرى، حكومەتى عىراق پاشگەزبوو ۋە.

* كەواتە ئەو راستە كە گوڤووت تا دواچۆرى؟

- راستە، بەلى راستە، ھىچ نكۆلىم لىي نىيە..

* بەلام دواى ئەو بەياننامانەو ئەو بلاوكراوانەى كە لەناو ئالای شۆرش دەردەچوو، زۆر

بە توندى لەسەر ئەو گفتوگۆيە قسەى دەکرد، ۋەك ئەوى كارىكى زۆر خرابى بۇ كرا؟
- نا، وامان نەوتوو، ئىمە لەناو ئالای شۆرشدا بەراستى با لە بىرت نەچى، ئىمە دوو بۆچوونى جىاوازمان ھەبوو، بۆچوونىك من خستەروو. دواى...

* دواى باسى ئالای شۆرش دەكەين، مەبەستم ئەم خالە بوو؟

- ناخر بۇ ئەوى مەسەلەى گفتوگۆ ئەوانە بۆچوونىك بوو من پىم راست بوو، ئەمگوت بەھىچ شىوئەكە نابى لەناو يەكيتى نىشتمانى كوردستان بىچىنە دەروە، ھەتا يەكيتى نىشتمانى كوردستانىش لە گەل حكومەتى عىراقى نەگاتە دوانەنجام، ئىمە نابى بەجىابوونەو يەكيتى لەبەرامبەر رۆژىمى عىراقدا لاواز بکەين. من سەرکردايەتى رىكخستى ناو ولاتم ۋەرگرت، خەلكەكە ھەمووى ھاتن بۇ لای من و گوڤيان لەمن دەگرت، من ئەو قسەيەم ئەکرد. ئىمە لىژنەيەكى بچووكمان ھەبوو، ئەوكاتە دانەنىشتىن لەسەرى، ئەوسا قسەمان ئەکرد و ئەيانوت، يەكيتى زۆر رۆيشتوو لە گەل حكومەت، با ئىمە بېرىارى جىابوونەو بەدىن، دەموت ئەو گەورەترىن عەيبەى مېژووبى دىئىتە سەرخۆمان و، نابى ئىمە لەبەرامبەر رۆژىمى عىراق سەنگى يەكيتى لاواز بکەين، ئەمە لەبارى نىشتمانى و نەتەوييەو بۇ ئىمە عەيبە. عەيبەيەكى گەورەيە، راستە لەبارى ئايدىلۆژىيەو بۇ ئىمە باشە، بەلام لەبارى مەسئولەتى نىشتمانى و مەسئولەتى نەتەويى عەيبىكى گەورەيە، ئەو ھەموو جارنىك رىكخستەنكامان فشارى ئەھىنا كە ئىمە دوابريار بەدىن، ھەموو جارنىك من بەرپەرچم ئەدانەو ئەمگوت يەكيتى نىشتمانى لەدوا لىكدانەوئەى بەشىكە لە سەنگەرى نەتەوئەكەمان. ئىمە ئەگەر جىاش

بېينەو، خۇ ناھىي پالى پيۈە بىئىن تاكو حكومەتى عىراق زۇرتى سواری كۆلى بىت.
* باشە دەوانىن بلىين ئالای شۇرش بۇيە دواى موفاووزاتەكە خۇى راگىياندا لەبەرتىو

ھۆكارىبوو كە باستىكرى؟

- لە ھەقىقەتدا گىفتوگۆى نىوان يەكىتى و حكومەت لەدواى سال و نىونك تا دووسال لە ملىلاننى فىكرى و نايدىؤلۇزى نىوان ئىمەو ناو كۆمەلە ئىنجا ھاتۆتە پىشەو، يەكىكە لە ويستگە سىياسىيەكان، ئەوە مومكىن بوو گىفتوگۆيەكە ھەر نەكرى، بەلام ئەو ملىلاننىيە ھەر بىتىن..ناكرى موفاووزات بە پالئەرى سەردەكى ھەموو كىشەكان و ھەموو ناكۆكىيەكان و ھەموو بىرپارەكانى بزانرى، ئەمە ھەلەيە لەبارى زانستى مېژووييەو بەراستى.

* باشە كاك بەختىار، بىرۆكەى ئالای شۇرش سەرەتا لەلەين كامە سەركردايەتییەو یا لەلەين كادىرئىكەو دروست بوو، ئىتر جىابوونەو؟

- ناوى ئالای شۇرش من دامنا، وەكو (ناو)، بەلام وەكو ملىلاننى كۆمەلنى خەلك بووين، يەك و دوو نەبووين.

* سەركردايەتى و خوار سەركردايەتى؟ يان بەس سەركردايەتى؟

- خوارو سەرەو، واتە سەركردايەتى..

* باشە بۇچى ئالای شۇرش ئەوكاتە بەناوى عىراقچىتى بوو، دەبوايە ئىو زىاتر كوردستانىتە بىكەنە ھەوتى رەوتەكەتان، كەچى ئىو بەناوى عىراقچىتى قسەتان لەسەر دەكرى؟

- من نكۆلى لەوە ناكەم، كە لەناو ئىمە ھەبوو تىرەكانى وا دەخستەنەپروو كە زۇرتى مۆركى عىراقچىتى پىو بى، ئەگەرچى خۇشى عىراقچى نەبوويت، نكۆلى لەوە ناكەم، بەلام ئەتوانم پى لەسەر ئەوە دابگرم كە ئىمە وەك ئالای شۇرش لەگەل دروستكردى حىزىنكى سەرانسەرى عىراق نەبووين، ئەمە يەك، دووم ئەتوانم بە يەقىنەوە بلىم نە ئەوكاتە كەم لەخۇم پى كوردستانىتر بوو. نە ئىستاش ئەوەندە عىراقچىم..

* بەلام ئەوكاتە وا بلاوكرایەو؟

- سروشتييە.

* ھەلۆئىست نەبوو، ئەوكات بۇچى وا بەرو ئەو عىراقچىتىيە بچى؟

- دەزانى ئىمە ئەوكاتە سىياسەتەكەمان، بىروباوئەدەكەمان وابوو كە مەسەلەى كورد بەشىكە لە مەسەلە دىموكراتىكەى ئىستای عىراق، پىم وانىيە قسەى ئىمە بەھەلەدا چووبى لەم بارىدەو. لەھەر چىيەكدا بەھەلەدا چووبىن، لەمەياندا رىك وەكو خۇى ھىناومانەتەو..

* باشە ئالاي شۆرش، بە گۈرۈ تىنىكى زۆرۈرە كە دوستبۇ، لە يەككىتى جىابوۋە، كەچى دۇاي ماۋىيەكى زۆر كورت كوزايدە، ئاسەۋارىشى ۋەك دەلېن نەما، ھەتا دۇاي راپەرىنىش كە جەنابت ماۋىيەك بوۋزاندتەۋە، بەلام نەتتوانى لە دۇاي راپەرىنىش بېيىتە بزۋوتنەۋىيەكى جەماۋىرى، يان ھەتا لە ناۋەندى رۇشنىبىرىش خەلكىك ھەبو، بەلام ئەۋە تەبو كە ئالاي شۆرش ۋەك يەكەمجار بۇى جىابۇۋە كە دەيوست لەناو يەككىتى ۋەك بلىى ھەموو كادىرانى يەككىتى بۇ لاي خۇى رابكىشىۋاى ۋاى روۋنباكاتەۋە كە ئەۋى ئەۋ راسترە؟

— من نازانم، تۆ ئامارت لايە؟ ئامارت لا نىيە، ئىمە لە دۇاي كۆبۈنەى فراۋان كە رىكەۋتوۋىن لىستىكىمان لە گەل يەككىتى ئالوگۆر كۆرد. زياتر لە (۷۰۰) كادرو نەندامان ھەبو، كە ئىمە گەتوگۆمان لە گەل يەككىتى كۆرد يەكترمان گرتەۋە لە گەل يەككىتى، (۷۰۰) بەس كادرو نەندام، ھىچ ئۆرگانىك لە ئۆرگانەكانى يەككىتى نەما لە سەركردايەتەۋە بۇ خوارەۋە ئىمە نۆنەرمان نەبى، بۇ مەلئەندەكان، بۇ مەكتەبەكان، ھەتا بۇ بەشى عەسكەرى و دارايى، بۇ راگەياندن، بۇ كۆمىتەكان، بۇ ھەموۋىان ئىمە لىستىكىمان ھەبو، من خۆم يەكە يەكە لە گەل ھەموو مەلئەندەكان و كۆمىتەكان رۇيشتەم و ھەموو ئەۋ لىستەم پىشكەش كۆردو جىبەجىمكۆرد.

* خۇ ئەۋ لىستەش ۋەكو لىستەكانى ئىستا نەبو، بن دىۋارى زۇرىج؟

- مەعلومە ئىستاش كادىرەكانى كۆنى ئالاي شۆرش ئاگادارن كە لەناو يەككىتىدا رۆلى خۇيان چۆن دەگىرن كىن و كى نىن.....

* چونكە لىستەكانى ھەموو ھىزبەكان كاتى پىرسى يەكگرتن دېتە ئاراۋە، لىستى ۋەھى، پىياھەلگوتن بەخۇيان دېتە ئارا، ئىستاش زۆر ئەۋە ھەبە، ھى ھەموو ئەھزابەكان، يەعنى چونكە لەراستىدا لىستەكانى ئىستا دوۋرە لەراستى، ھى ھەموو ھىزبەكان پىياھەلگوتنى پىۋە زۆرە.

- بەلئى دەزانم، ھەندىك لەۋ لىستانەى كە لەدۇاي ئىمە بە لىستى ۋەھى ھاتنە پىشەۋە. مانگىكى نەبرد، ھەم بۇ يەككىتى و ھەم بۇ پارتى دەرکەۋت كە ئەم لىستانە چەند ۋەھىمىن. بەلام ئىمە كادىرەكانمان ئىستاش ئەۋە ھەموو مەكتەبەكان، ئەۋە ھەموو مەلئەندەكان، ئەۋە ھەموو ئۆرگانەكانى يەككىتى، ئىستاش، ۋەرە بگەپرى بزانە چەند كادىرى ئالاي شۆرشى تىداۋوۋە كاتى خۇى، ئەۋە لە مەكتەبى سىياسى، ئىستا ئىمە دوۋانمان لە مەكتەبى سىياسىن..

* باشه، كاك به ختيار بدر لهوى چه كدار بيته سدرت، له شهوى (۲- ۱۹۸۵/۱۱/۱) له گوندى ته كيه، پشكۆ نه جمه دين و شيخ على و نهوانيتر كه گيران، تۆ پيشبيني نهوت نه كرد تۆش ده گيرئى، خۆ تۆ لهوان زياتر نه بووى، هيچ چاره سدرتكت بۆ خۆت نه كرد، بۆ نهوى تووشى نهو گرفته نه بيت.

- به لئى، يه كه مامؤستا پشكۆ له گه ل خۆم بوو.

* له كاتى گرتنه كه؟

- به لئى له كاتى گرتنه كه له گه ل خۆم بوو، دووهه م به پيچه وانه وه كاتيك كه برپارماندا بچين بۆ قه ره داغ، بيگومان ئيمه نزيكى مهرزى ئيران بووين، نزيك بووين، له مهرزوه ئيمه چووين بۆ قوولايى هيزه كانى يه كيتى نيشتمانى كوردستان، من پيموايه نه گهر ميژوونووسيك جوان ميژوو بنووسى، باش باش نه زانى من بايى نه وه نده نه زمونم هه بووه له وه تيبگه م مهرز به جيهيشتن و چوون بۆ قوولايى هيزه كانى يه كيتى نيشتمانى كوردستان خه تهره كانى چه نده. من مه لا به ختيار بووم، كاديرنكي ناسايى نه بووم، باشه له گه ل نه وه شدا نه مانويست به سهر كرايه تى يه كيتى و به هه مو لايه ك بلين كه ئيمه نامانه وئى به راستى له بارى عه سكه ريبه وه جيايينه وه، چۆن تۆ ئه م ئاماره به به يه كيتى نه لئى بچيته سهر مهرز له خۆيه وه. ئۆتۆماتيك جياييه ته وه، جيا بووينه وه، يه عنى چى، يه عنى نه بى بچته ئيران، يان نه بى بچيته ناو (جود).

* ببى به دۆزمن؟

— من له گه ل هاوړنكانى خۆشم چوونه ناو ئيران و چوونه ناو جودم موته قه ن ره تکرده وه..

* به لام دوايى ههر چوونه ناو جود؟

- نه چووين..

* چوونه ناو سنوورى نهوان؟

- نه وه جيايه، دواي ليقه ومان نه مه جيايه، پيش ليقه ومان نه چوونه ناو جودم قبول كردوه، بيگومان پيش نه وه ئيمه نه وه رابگه يه نين جود داوايان كرد ئيمه بچينه ناويان، من قبولم نه كرد. ته شكيلاتى ناوخۆ قبوليان نه كرد، نه وه مان ره تکرده وه، بزانه ليزد مه سه له كان دوو شتن، يه كيكى نه وه يه چاره نووسى ئيمه يه وه كو شه خس، دووه ميشى نه وه يه نه ركه نيشتمان ييه كانه، نايا ئيمه نه گهر بچووينه تايه ناو جود و بچووينه تايه ناو ئيران چى ده بوو، بيگومان نه مه ي خواره وه بوو به ته سه وري من:

یەكەم:- تۆ دەبىي ھەندى لە مەرجەكانى ئىزان قبول بکەى، ۋەكو جود قبولى ئەکرد.

دووم: ھەندىك لە مەرجەكانى جود قبول بکەى ۋەك چۆن پاسۆك ۋە حىزبى شىوعى ۋە حىزبى سۆسيالىست قبولى دەکرد، ۋايە؟!

سەييم: كە ئەو مەرجانەت قبولكرد، ماۋەيەكى كەمىش بى، ئىمە ئەبوو لە گەل يەكيتى نىشتمانى كوردستان تووشى شەر بىين، من ئەمانەم ھەمووى پى خەتەر بوو. بەھىچ شىۋەيەك ئەمانەم قبولم نەبوو، لەبەرامبەر ئەمەدا چى روويدا، لەبەرامبەر ئەمە كارەساتىك بەرامبەر بە ئىمە روويدا، ۋا نىە؟، من تەحەمولكردنى كارەساتەكە بۆ مېتروو پىم زۆر زۆر پى باشترە، لە تەحەمولكردنى كارەساتى شەر كردن لە گەل يەكيتى ۋە چوونە پال ئىزان ۋە چوونە ناو جود ئىستاش بۆ مېتروو ئەو ئەلیم.

* بەلام ئەو كاتەى كە تۆ سەر كرايدەتى بووى لەناو يەكيتى، يەكيتى خۆى داىە پال ئىزان لە شەرى ناوخۆ ۋە تۆ ھىچ ھەلۆئىستت نەبوو؟

- ئەوە جىايە، ئەوە جىايە. نا، يەكيتى كاتى خۆى كە شەرىشى لە گەل ئىزان كرد من قبولم نەبوو.

* باشە با بگەر ئىنەو سەر.....

- يەكيتى كە شەرى لە گەل ئىزانىش كرد، وتم ۋەك پەنسىپ قبولم نىيە، بەلام ۋەكو پىشمەرگە پىشمەرگەم.

* باشە كاك بەختىار كە ھەلۆئىستت بەرامبەر يەكيتى ئاۋابوۋ، يەنى ھىچ گەرتىكى تىا نەبوو، ئەى چۆن دەلین لە مالدەكەت كە دواىى گىراى، دەستيان بەسەر مالدەكەت داگرت، چەندىن بلاوكراۋى تىدابوۋ لە مالدەكەت. ھەمووى جىئونامە بوو بۆ يەكيتى.

- جىئونامە نەبوو، يەكەمىن ژمارەى ئالای شۆرش بوو.

* ئەمە ۋابزانم قەسى كاك نەوشىروانە كە من دەلیم؟

- ئىستاش ماۋە، ئەگەر يەك جىئوى تىابوو من تەحەمولى مەسئولىەتى ھەرچى جىئو ھەيە لە مېترووى كورددا ئەيكەم، ئەوە يەكەمىن ژمارەى ئالای شۆرش بوو، ئۆرگانى ئالای شۆرش كە دەرمانكرد، ئەگەر يەك جىئوى تىابوو، من تەحەمولى مەسئولىەتى ھەرچى جىئو ھەيە، يەنى ھەرچى جىئو ھەيە، ئىمە دامانھىئاۋە. بە پىچەۋانەو، ئىمە لە ھەموو ئەدەبىياتى خۇماندا (ئالای شۆرش) يەك جىئومان بەكەس نەداۋە.

* باشه ئەى چۆن ئەو شتانەى كە نووسراوە لە سەرت لەو ياداشتانەى كاك نەوشىروان هېچ وەلامىكت نەبوو، لەكاتىكدا ئەوانە هەمووى زۆر بە سلبى لەسەرت نووسرابوو؟

- لە وەلامەكەى سەيد كاكە لە شەش شويىن وەلامم داوەتەو، لەشەش شويىندا وەلامى كاك نەوشىروانم داوەتەو. وە لە سياقى وەلامەكەشدا، زۆر شت هەيه بە پيچەوانەى ياداشتەكەى كاك نەوشىروانە، بەلام جارى من ياداشتى خۆم نەنووسيو، تا تا بە درىزى و بە وردى وەلام بەدەمەو..

* دامنابوو ئەوەت لى پېرسم، بەلام وا بابەتەكە خۆى هاتە پيش، بەتەماى ياداشتەشت بنووسى يان هيشتا؟
- بيگومان..

* چۆنكە ئەزموونىكى سەريرت هەيه!!!
- ئەگەر تەمەنم بەبەرەو مابى و دوو سەيارەى ترم پيا نەتەقینن، بيگومان.. (بەبيگەننەو)

* ئەگەر زۆر نەچیتە بەغدا؟
- بەغدا نا، من لە سلیمانى سەيارەيان پيا تەقاندەمەو..

* باشە كاك مەلا بەختيار ئەوكاتەى كە تۆ گيراي، سكرتيرى كۆمەلەى رەنجەدرانى ئەو كاتە كاك نەوشىروان بوو، سكرتيرى يەكيتى نيشتمانى مام جەلال بوو، ئەوانە لە بەنديخانە هاتنە لات قسەت لە گەل بكنن و بلین گرفتهكانت هۆكارى جياپوونەو شتى لەم بابەتە. يا هەر پرس و رايدەيان لە گەل نەكردى، يا هەر تەنها لە رینگەى خەلكى ديكەو مامەلەيان لە گەل دەكردى؟

- يەكەمىن جار كە منيان برد بۆ سەركردايەتى، جەنابى مام جەلالم بينى و لەسەر هەموو شتەكانيش قسەمان كرد، دواى ماوەيهك لە زیندان كاك نەوشىروان هات بۆ لام، كاك كۆسەرت هات بۆ لام، قادرى حاجى عەلى هات بۆ لام، ئەو بەرپرسانە هاتن بۆ لام. هەرەها كاك حەمە توفيق هات بۆ لام، كاك د. خەسەرەو خال ئەهات بۆ لام، ئەمانە ئەهاتن بۆ لام.

* باشە ئەى چۆن ئازادىيان نەكردى، با بلىين لە رنگاى ھەموو ئەوانە ھەمووت
بىنى و قسەت لە گەل كەردن و نەك ھەر ئازادىيان نەكردى، بەلكو لە بەندىخانە ئەلەين
زۆر ئازارو ئەشكەنجەش دراي؟

- لە ھەقىقەتدا ئازارو ئەشكەنجەى جەستەى وانەبوو، ئالەيم ھەر نەبوو، بەلام بەو
جۆرە نەبوو كە ئىو، يا ئەوەى خەلك بىستووئەتى.

* وانا ھەبوو، بەلام كەم بوو؟

- كەم بوو، بەلى..

* باشە كە ئەوان ئەھاتنە لات، باسى كەمى ئەو ئازارەت لە گەلىيان نەدەكرد،
ئەشكەنجەكەت؟

- نا، ھىچ پىوستى نەئەكرد.

* يانى ھەلۆستت لە بەندىخانەش ھەر شۆرپشگىرانەبوو؟

- نا، مەسەلەكە شۆرپشگىرانە نەبوو، چونكە ھەندىك لەو شتانە لەو حالەتانە بوو،
ئەوئەندەى من بزائم ھەندىك لەو حالەتانە پەيوئەندى بە برىيارى ئەوانەو نەبوو، بە
ھەلسۆكەوتى خراپى ھەندىك لە مەسئولى زىندانەكان و ئەوانەبوو..

* باشە ئەوان كە دەھاتنەلات بە گرتنەكەى تۆ دلگران نەبوون؟ وانا دلگران بىن
كە تۆ گىراوى؟

- لە خۆيان پىرسى باشترە..

* نا، وەكو خۆئەندەوى خۆت؟

- لەخۆيان پىرسى باشترە، چونكە ئەمە بەشىكە لە مېژوو، لايەكى منم، لايەكى
ئەوانن. لەوان پىرسى، ئەوئەندەى من بزائم بەشى زۆرى مەسئولەكانى يەكئىتى ئەوئەيان
پىچ ناخۆش بوو..

* باشە كاك بەختار، دەكرى لە ھەلۆشانەوى ئالای شۆرپش بدوئى، چوكە
ئالای شۆرپش ھەر ئەو كاتەى كە تۆ گىراى، بە ھەلومەرجىكى زۆر خراب
تەپەربوو، ئالۆزى تەدا بوو، دەكرى بەر لەوى ئىو پەئەو نەو بەكئىتى بلىين ئالای
شۆرپش نەمابوو؟

- نا، ناتوانى وا بلىئى، ئالای شۆرپش، ئەوئەى تۆ ئەلئى راستە ئالۆزى تەكەوت،
خەلكى كەم ئەزموون ئالای شۆرپشيان دووچارى كىشەو گرتسى زۆر كەرد كە

دەيانتوانى ئەو كېشەو يېشەي بۇ دروست نەكەن، بەلام دواي ئەوئى مەن فرىاي كەوتمەو، وردە وردە گرتمانەو، كە هاتىنەو نەو كوردستان لەدواي راپەرىن، ئىمە توانىمان شىرازەكانى رىنكخستنى خۇمان كۆبەكەينەو خەلكىكى باشىش لەدەورى خۇمان كۆبەكەينەو، واتا ئالاي شۆرش ببوو بە يەككىك لە رەقەمى ھىزە چەپەكانى كوردستان.

* لە رووى فكرييەو يا لە رووى ژمارەو؟

- لە رووى ژمارەشەو، لە رووى ژمارەو ئىمە رىنكخستمان لە ھەولير، رىنكخستمان لە سلىمانى، رىنكخستمان لە گەرميان، رىنكخستمان لە ھەلەبجە، رىنكخستمان لە شارو شاروچكەكانى تر لە رانىيە، لە شەقلاو، بە نەينى لە خانەقەن، بە نەينى لە بەغدا، رىنكخستمان لە ناوچەي بادىنان تا رادەيەك، رىنكخستمان لەم شورتانە لە ھەمووى ھەبوو، وردە وردە فراوان دەبوو، ئىمە..

* باشە دەلەن كە لەبەندىخانە دەرچووت و لە گەل روناكى ئەو كاتە خىزانە بوو، يا دەسگىرانت بوو، چوونە شاخ لە ژمارە (٦)ى كۆمەلە وتارىكت نووسى بەناوى باوكى ئاوارە وا بزەنم، ھىزشت كوردبوو سەر دوو لەو سەرکردانى كۆمەلە كە دوايى شەھىد بوون؟

- نا، ھىز لەسەر سەرکردايەتى نەبوو، بەلەن وتارىكت ھەيە بەناوى باوكى ئاوارە..

* دواي وەلامت درايەو.

- بەلەن وتارىكت ھەبوو بەناوى باوكى ئاوارە، لە ژمارە (٢)ى ئۆرگانى كۆمەلە، لەوئىدا مەن رەخنە لەو ھەلەيە ئەگرم كە سەرکردايەتى كۆمەلە كوردستانيان بەجەھىشت و چوون لە رىنگاي ئىزانەو بەچن بۇ سورىا، لەكاتىكدا برىارە كە لە گەل دەستەي دامەزرىنەرى يەكيتى نىشتمانى كوردستان و جەنابى مام جەلال وابوو كە ھەر چىيەك ئەقەومى لە رىنكخستەكانى ناو ولات نابىچ بەچنە دەروە، بگرە بە پىچەوانەو، ئەبى بەچنە شاخ و مەفرەزە دروست بکەن و خۇيان نامادەكەن تا دەستەي دامەزرىنەرى دەروەي ولاتىش دىتەو بۇ ناو كوردستان، مەن رەخنەم لەو ھەلوئىستە گرت، و تەم ئەزموونى ئىمەي كۆمىتەي ھەرىمەكان سەلماندى كە ئەكرا سەرکردايەتى كۆمەلە نەرواو لە ناو ولات بىمىتەو، وەكو چۆن ئىمە (مەن و شەھىد ئارام و شەھىد ئازاد

هەورامی و شەھید عەبدولرەزاق و كاك سالار) توانیمان بۆيىنەنەو سەر كرايدەتى كۆمەلەش بۆكەين و بناغەى شوپۇشى نوپۇش دابىيىن..

* باشە تۆلەم كاتەوى لە كۆمەلە بوى، واتە ھەر لە سالانى ھەفتا كاتەيشە ھەر لە گەل كاك نەوشىروانا ناكۆك بوى ۱۹... ئەوئە كۆپە كۆپە كاك نەوشىروان بۆرۆنئەتەو، ئەزانج ھەلۆتەستى بەرامبەر جەنابتان چۆن بوو، واتا ئەوكاتەيش ھەر جىاوازيەكان ئەوھا رەنگى دابوو، يان بەو دوايە تۆخ بوو؟

- يەكەمىن جار، يەكەمىن چۆكەساتى مۆزوى كاك نەوشىروانم دىيى و ناسىبى ۱۹۷۷/۷/۲۰ بوو، ھەوت سال پىش ئەوھش كە كۆمەلە دامەزراو نۆتەم ئەزانى كە سەرنووسەرى گۆقارى رزگارى بوو قەلەمىكى كوردى جوانى ھەبوو، وتارى جوانى نووسىو، كە ناوى (نەوشىروان مستەفا ئەمىن) ھەقەت ئەوئەندەم ناسىوو.

*** ئەى نەو جىاوازيانە؟**

- لەدواى ۱۹۷۷/۷/۲۰ كە يەكەمىن جار (نەوشىروان)م بىنى، ئەتوانم بۆلەم بەلج لە يەكەمىن دانىشتەنمەو جۆرئەك لە جىاوازي بىر كۆرەنەو لە نۆتەماندا ھەبوو، ئەو بە ئەزموتتەر بوو لەئەمەو دۇنيائى سىياسەتى بە جۆرئەك ئەبىنى، ئىمەش كۆمەلەبووين دۇنيائى سىياسەت و نايدىۆلۆژىمان بە جۆرئەكى دىكە ئەبىنى، واتا ئەتوانم بۆلەم لەيەكەم دانىشتەن و كۆبوونەوھەماندا چەندەمان بىر گەنگ بوو كاك نەوشىروان بىتە ناو كۆمەلە، ئەوئەندەش لەناو خۆماندا جىاوازي بىر كۆرەنەوھەمان دەرەك پىچ ئەكرد لە گەل يەكتردا، نەك ھەر مەن، بەلكو باقى برادەرانى كۆمەلەش.

* زۆرجاران وا باس دەكۆرە دەلەن نەوشىروان جار جارە نوقرچەت لىج دەدا، چۆنكە لە كۆپەكەشيا زۆرجار ھەست دەكەى گۆرەنەو كە بۆ ئەوئە كە نوقرچەك لىبدا، زىاتەر لەوئە باسى رووداويك بكا، يان لە جىاوازي فېكر يان جىاوازي سىياسى بىو؟

- لە ھەقىقەتدا ئەگەر بىتە سەر ھەلەسەنگاندنى كۆپەكەى كاك نەوشىروان، ئەوئە لەو دۆو كۆپەى نووسىوئەتى ئەو رەئى كاك نەوشىروانە لەسەر مۆزوى كۆمەلەو يەكۆپەى و جىابوونەوئە ئىمەو سۆشئالىست و لاىەنەكانى تر، رەئى يەك كەسە، جارئە ئەبى جەماوئەرى گەلەكەمان، مۆزووئەسەن، خۆئەوارانى كوردستان چاوەرپى بۆكەن رەئەكانى تر بىيەستەن، دوايى لىكۆلەرو توپۆرەرى مۆزوى دانىشتە و شتەكان لىك بەداتەو، بۆ ئەوئە بەشۆرەيەكى بابەتى و زانستى راستىيەكان بزانئەت، ئەوئە يەك رەئە، ناكۆر بۆ ھۆكەمان لەسەر ھەموو ئەو كۆشەنەى كە لەناو يەكۆپەى يا لەدەرەوئە يەكۆپەى ھەبوو، بىكەى بە پۆوانە.

* كاك بهختيار هدر بۆ ميژوو يىنگومان ئەو كاتەى كە تۆ لە دەروە بە خەلكت دەگوت ئەو مفاووزاتى يەكيتتى و حكومهتەو، وەرئەو كوردستان، يەك لەوانە گوتى ناگەر ئەمەو بۆ جاشايەتى، دەكرى ناوى ئەو كەسە بلىى كىچ بوو؟

- لەبىرم نىيە، بەس ئەوئەندە ئەزانم لە ئەلمانىا كۆبوونەو يەكمان كرد، لە فرانكفورت گروپپىك هەسوو نزيكەى (۲۳ - ۲۴) كەس دەبوون سەريان نابوو بەيەك، هاتنە كۆبوونەو كەو زۆر توند بوون، بەلام كە گوئيان لەمن گرت، دواى چوارىنج كەسيان مانەو، ئەوانى دى بيروبو چوونەكانى ئىمەيان قبوولكرد.

* واتا دەكرى بلىن زۆرەيان توند نەبوون، هەندىكيان؟

- نالىم بىست بىستوچوار كەسيك نەبوون سەريان نابوو بە يەكەو يىنگومان بە منيشيان وت، كاكە ئەوانە لە كۆبوونەو كەت هەموو سەريان ناو بەيەكەو، وتم بابچينە كۆبوونەو كەو گوئى لەوان دەگرين و ئەوانيش گوئى لەئىمە بگرن. لە كۆبوونەو كە ئەوان زۆر توندبوون و من نەرم بووم. دواى پىم وتن كاكە ئىو لە ئەوروپا دژين و منش لە شاخ هاتووم، من ئىستا لەئىو ديموكراسى ترم، ئەو نىيە من گورتان لى دەگرم، ئىو بۆ هيندە توندن، پىم وابوو كورپىك بو بەناوى (فاخر) كە قسەى دەكرد، ئەو لەهەموريان توندتر بوو..

* ئىستا لەناو يەكيتتى نىيە؟

- نازانم، زانىاريم لەسەرى نىيە، ئەوئەندەى بزاتم و بىستبىتم، كە يەكيتتى، بەلام بە كتومت نازانم و زانىاريم نىيە..

باشە كاك بەختيار، ئەو كاتە بلىن دىانگوت ئەو خەتى نارامە، ئەو خەتى شەهابە،

جەنابت لەكام خەت بووى؟

- لە حەقىقەتدا من هەتا سالى (۱۹۷۵ - ۱۹۷۶) كە هاتمە ناو كوردستان و تا ئىستاش رىژنىكى بىچ پايانم بۆ شەخسىيەتى شەهيد شەهاب و بۆ قارەمانىيەتى شەهيد شەهاب و بۆ نارامى و ئەخلاقى كاك شەهاب هەبوو، هەرگيز رۆژنىك لە رۆژان، تا ئەم لەحزىيەش خۆم بە خەتىك نەزانىيوە دژى خەتى كاك شەهاب. بەلام ئەگەر پىم ميژووى كۆمەلە هەلبسەنگىنم، پىم وايە هەم لەسەردەمى كاك شەهاب، هەلەكراو، هەم لەسەردەمى كاك ناراميشدا هەلەكراو. بە حوكمى ئىشەكانيش ئىمە لەگەل كاك نارام كۆمىتەى هەرىمەكانمان دروست كرد، كاك نارام وەكو بەرپرسى يەكەمى ئىمە وابوو، مامۇستاي ئىمە بوو، رىپشاندرى ئىمە بوو، يىنگومان پەيوەندى ئىمە لەگەل

كاك نارام به حوكمى ئەر كەكەى كە لەسەر شانمان بوو، سەر كرايەتى كۆمەلە گىراو، كۆمەلە مان گرتۆتەو، يىگومان من شەخسى لە گەل كاك نارام پەيوەندىيەكى فراوانترو قولترو پر لە تامى شۆرشگىر ئانە تىرى بۆ من ھەبوو، بەلام من خۆم بە خەتى كاك نارام نەزانیو، لە دۆرى خەتى كاك شەھاب لە حەقىقەتدا، خۆم تا ئىستاش شتە كان وا تە فسیر ناکەم، بەلام وەكو وتم ھەلسەنگاندنى میژووی كۆمەلە لەسالى (۱۹۷۰ - ۱۹۷۵) كە كاك شەھاب گىراو، ئەوە من نەك لە بەر خەتى كاك نارام لە بەر خودى ھەلسەنگاندنى زانستیانهی میژوو وەكو ئەر كە كانى كۆمەلە لەو سالانە من كۆمەلەك رەخنەم ھەبە..

*باشە جارى وا ھەبوو و اباس دەكرى تۆ لە خەتى شەھید شەھاب بووی، خەلكىكى دىكەش لە خەتى نارام بوون، با واز لەوە یىتىن، بەلام نایا لە بنەرەتدا خەلكىك ھەبوو سەر بە خەتىك یىت، یا با بلىین خەتى شەھاب، نایا لە خەتى نارام لە نۆر خۆشياندا جیاوازیان ھەبوو؟

- نارام خەتى نەبوو، ھەتا كاك شەھاب گىراو، ئەوە بوختانە بۆى ئەكەن، بەلام رەخنەى ھەبوو، ھەرگىز و ھەرگىز خەتىك نەبوو لە بەرامبەر خەتى كاك شەھاب، بلىین ئەمە خەتە، چونكە جارى خەتەكە نەكىشرا بوو. بەلام رەخنەى ھەبوو، بیروبوچوونى جیاوازی ھەبوو لە گەل سەركردایەتى كۆمەلە كاك نارام ھەر كاك نارامیش نەبوو بە تاقتى تەنھا..

* بەس رەنگە ئەو سەركردایەتى كردى؟

- نا، ھەتا سەركردایەتى كۆمەلە گىراو، كاك نارام.....

* سەركردایەتى ئەم ئىنتقاد كردنە؟

- نەخىر، سەركردایەتى ئەم ئىنتقادەشى نەكردوو ئەو كاتە، پىش ئەویش مەملەتەى و جیاوازی ھەبوو لە نۆوان سەركردایەتى كۆمەلەو خەلكى تىردا، خەتى عىراقى ھەبوو، خەتى رەنجبەرەن ھەبوو، كەلە بەرامبەر سەركردایەتى كۆمەلە ئىشيان كردوو، مەملەتەى ھەبوو لە نۆوان كاك ئاوات عەبدولغە فور، كۆمەلەك لە كادەرەكانى كۆمەلە ھەر لە گەل كاك شەھاب و ئەوانە، واتا ئەوە یەكەمىن مەملەتەى نەبوو كە ھەبوو..

* باشه كاك بهختيار بهرئسزت له گهل نهو كۆمهله كاديرهى كه سهركردايهتى كۆمدهلو دوايش بلين له ههلرئستيان له گهل نالاي شؤرش و له گهل ئيوهوبون، وهك پشكۆ نهجمهدين و حاجى مەمۆر چهند كهسيكى تر ئيستا پهيوهنديت له گهل نهمانه چۆنه؟

- زۆر خوشه، زۆر خوشه، هيچ جياوازيهكيان ناكم له گهل كهسيكى تر كه تازه يان له دواى يه كگرتن ره فيقمن، رئزئكى گهوره م بۆ ماندووبوونى نهوان هديه و لهبارى نه خلاقيهوه چيم پي بكريى بهرامبهريان كه متهرخه مى ناكم، نه گهرچى له وانهيه ساله هاى ساله له گهل ههنديكيان، له گهل نووسينى ههنديكيان له گهل بيروبوچوونى ههنديكيان جياوازيشم هه بوويى، بهلام نه م جياوازيه نه بوته هوى نهووى كه رۆزى له رۆزان من به ساردى سهريان بكه م..

* پهيوهندي دؤستايهتيت بهردهوامه له گهليان؟

- زۆر باشه، زۆر باشه، من له مال بم يا له مال نهيم، حاجى مەمۆر نه چيته مالى ئيمه، نهوه باشتريه بهلگهيه كه برائى ماله كهيه..

* باشه كاك بهختيار له دواى راپهرينهوه حكومهتى ههر ئم دامه زراوو بهرئرتان با بلين له وهتهى كه هاتيهوه ناو يه كيتى و رۆلى بهررسيارتيت وهرگرت، بهلام تا ئيستا له حكومهتدا كارت نه كردهوه، بۆ؟

- زۆر جار پيم و تراوه، من خۆم پيم خوش نيه..

* دهكرى هۆكاره كى بزانيه؟

- له حهقيقهتدا من خۆم باوهر م به م ديموكراتى و نازادى و بيناي كۆمهلگهى مهدهنى و نهوانه زۆرهو، پيم وايه نه مه ئهركيكي ميژوويى نه م ههلو مه رجيه كه ئيمه پيدا تيه پرديهين، له م مهيدانهش تارادهيهك دهتوانم بليم ههنديك ره گم داكوتاودو درئزه پيدانى نه م خهباته به يه كيك له بهررسيارتيه ميژوويه كاني سهرشانى خۆمى نهزانم، له بهر نهوه نه وهندهى پيم خوشه، له م بوارهدا خزمهت بكه م و تواناي خۆم بكه م كار، نه وهنده پيم خوش نيه، بجمه وه زيفه يه كى حكومى كه به ههنديك مه سائيلي ياسايى و سيسته مى حكومى و ههنديك ئيلتيزاماتى دبلۆماسى بمه ستيته ود..

* وانا زۆر ههز له مهسهله ياسايه كه ناكهى؟

- نا، نه بى بچيته ههر وه زيفه يه كه له وه زيفه كان، ههر وه زاره تى له وه زاره تى كان، ينگومان نه چيته چوار چيوه ياسايه كى ديارى كراوه، بهلام تو كه له مه كته بى

رینگراوه كان كار دهكەى، لەبەرامبەر ھەموو ياسا لەبەرامبەر ھەموو وەزارەتەكان بۆت ھەيە مەملەتەى بکەى، داخوازىت پىچ دابگىرى لەسەر مەسەلە مەدەنىيەكان، لەسەر مەسەلە نازادىيەكان، لەم جۆرە مەكتەبە ئەوئەندەى بەشپىكم لەراى گشتى و لە خەباتى مەدەنى و نازادىخوازى، ئەوئەندە نەبەستراومەتەو بە پرۆگرامىكى ديارىكرائى وەزارەتەىك، مەن چارەنوو و سەرکەوتنى ئەزمونى ديموكراسى و حكومەتى ديموكراسى كوردستان بەيەكەك لە شەرافەتمەندترىن ئەركەكانى سەرشانى خۆشم ئەزانم، بەلام لەو مەوقىعەو، لەم جۆرە بيروبوچوونە، ئەم مەوقىعە بە ئەركىكى گەورەى دوولايەنەى ئەزانم. كاكە گيان پىم وايە مېژووئى ئىمە، مېژووئىيەكە بەيار لە عەقڵدايە، لە مەسەلەى عەقلاى، بەيار لە مەسەلەى رۆشنىيرى. لە مەسەلەى رىئەتەس. لە مەسەلەى چاكسازى نايىنى.. وەكو چۆن رزگارکردنى كوردستان و دامەزراندنى دەولەتى كوردستان بوون، بە مىرات بۆ ئىمە بەجى ماو، خۆزگە وانەبوايە، خۆزگە لە زەمانى شىخ مەحمود ئەمە كۆتايى بەهاتايە. خۆزگە لەزەمانى شىخ عوبىدولاي نەهرى ئەمە كۆتايى بەهاتايە. خۆزگە كۆمارى مەهاباد بە تەواوتى سەرکەوتايە، وەكو ئەو چۆن بە مىرات بۆ ئىمە بەجى ماو دەبى ئىمە پەرلەمانى ئىستاي كوردستان، حكومەتى ئىستاي كوردستان سەر بخەين، پىم وابى ئەركى رۆشنگەرى و ئەركى نازادکردنى عەقلى ئىنسانى ئىمەو بونىادى كۆمەلى مەدەنى، بونىادى ديموكراسى بە مىرات بۆ ئىمە بەجىما.

(١٥٠) سالى لەمەوبەر ئەگەر بزووئەوئەى رۆشنگەرى سەرکەوتنى گەورەى بەدەست بەهتايە، ئىستا پىوستى نەئەكرد گۆفارى رۆشنگەرى دەربىچى، گۆفارى مەدەنىيەت دەربىچى، گۆفارى نازانم چى بەم جۆرە دەربىچى كە سەرەتاي خەباتى مەدەنى خوازى ئىمە ئەو لەبەر ئەو، تەجروبهى ئىستاي كوردستان و حيزبه سياسىيەكانى كوردستان دوو ئەركى هاوشانى يەكتريان ھەيە، ئەركىكيان بونىادنانى دەولەت و دەسەلاتە، ئەركىكىشان خەباتکردنە بۆ رۆشنى و رۆشنگەرى و مەسەلەى مەدەنىيەت و ئەمانە، خۆتان ئەزانن لە مېژوودا ئەم ئەركە زۆرتەر ھزرقانەكان، فەيلەسوفەكان و خەلكانى بە توانا ئەم كارىيان كەردووە لە مېژوودا لە ئەوروپا، بەلام لاى ئىمە بۆ ئىمە بەجىماو، واتە حكومەتى ئىمە لە لايەكەو ئەبى دەسەلات و دەستور دابمەزرىئى، لەلايەكەشەو دەبى بەشدارىيەكى بەرچاو بكات لە چۆنىەتى نازادکردنى عەقلى، لەچۆنىەتى مەلەسە رۆشنگەرىيەكان، لەچۆنىەتى بەمەدەنىيەكى كۆمەلى، ئىمە دەسەلاتىكى سياسى و مەدەنىمان ھەيە.

* كەواتە بەشدارىكردن لە حكومت، كارىگەرى زياترى دەبوو لە بەمەدەنىيەكردى خەلك لەو بابەتەندى كە ئىستا باستكرد؟

- حكومت گرىنگە بۆ ئەو كارە، بەلام گرىنگى دەرهەوى حكومەتەش لەكارى وەزارەتەكان كەمتر نىيە..

* كاك بەختيار ھەندى جار باس لەو دەكرى دەلەن كاك مەلا بەختيار ئەگەر يەت و با بلىن سەركردايەتى يەكئىتى سكرتيرەكەى نەمىنەى كە مام جەلالە كە ئىستا سەروك كۆمەرى عىراقە، با بلىن بەپى تەمەن و بەپى ئەوى بەتايبەت تۆ گەنجەرى لەو، تەمەن ئەگەر بەپى ياساى ژيان بى، تۆ تەمەنت دواى ئەو ھەر دەمىنەى، لەناو يەكئىتى رەنگە تەنگەتاو بكرى، واتە بەو پىكەتەيدى سەركردايەتى مەكتەبى سياسى يەكئىتى، مەلا بەختيار چىگەى بە زەحمەت بۆ دەكرتەو..

- وەللا ئەمە خەمەل لىدانە. (بەپىكەنىنەو)

* بەلام بەپى ئەو واقعەى كەئىستا ھەيدە، رەنگە ئەگەر ئەو نەمىنەى، ئەمە روويدا..

- وەللا ئەمە خەمەل لىدانە، بىگومان ھەموو رووداوىك قسەى خۆى ھەيدە، ھەموو پىشەبىنيەك دەبى بچىنە ناوى، ئىنجا تۆ بتوانى ھەموو لايەنەكانىت بۆ دەردەكەوى. حوكمى لەسەر بكرى، ئەوئەندەى من بزەنم ئەگەر من بەمەوى سياسەت بكم و درتۆد بە سياسەت بەدەم لەبوونى مام جەلال، ياخوانەخواستە لەدواى مەرگى مام جەلال، كە ھيوادارم كە تەمەنىكى زۆر درتۆى ھەبى، ئەگەر من بەمەوى سياسەت بكم، بىگومان ئىستاش ئەتوانم سياسەت بكم و ئەوساش ئەتوانم سياسەت بكم..

* ئەتوانسى، بەلام وەكو پىنگەت لە (م.س)ى يەكئىتى با بلىن زۆرجار ھەيدە دەبىنەى كەسىكى زۆر بەتوانايە، بەلام كە تەنگەتاوى دەكەن، دەبىنى ھەرچەندە بەتوانايى، ئەو بوارەت بۆ ناپەخسى وەك ئەوى كە لە فرسەتىكى تر بۆت رەخساو؟

- من پىم وانىيە من خۆشم ئەوئەندە كەم تەوانابم لەو ئايندەيدە تىنەگەم، (بەپىكەنىنەو) ئەمە يەك. دووئە ئەگەر بشمەوى سياسەت بكم، لەو ئايندەيدەش ئەتوانم سياسەتى خۆم بكم. سىھەمىش ئەگەر دونىاى سياسەت واى لىھات، ھىچ مەيدانىكت بۆ نەمىنەى ھەنگاوى تىدا ھەلپەينى و لەگۆشەيەكت بگۆشن، ناىكەم. خۆ چىيە سياسەت ئەگەر نەيكەى چى دەبى. خۆ ئىستا شاخ نىيە كاكە يان سياسەت يا مردن. ئىستا سياسەت ھەيدە، رۆژنامە ھەيدە، گۆفار ھەيدە، بازرگانى ھەيدە، ژيان لەدەرەوى كوردستان ھەيدە

ژيان له به غدا ههيه، كۆمهليك شت له ژيان هاتۆته پيشهوه كه تۆ نه تواني سياسي نهي و به قه در سياسي كيش خزمهت به ميلله ته كت بكه ي..

* به لآم نهوانه ي له ناو سياسي ت زۆر قالمونه ته وه، وه كو نه خو شيبه كي ليها تووو ناتوانن وازي لي به يئن؟

- مه رج نيه، ئيستا نه وه چهندين نه نامي مه كتبه ي سياسي و سه ركردايه تي به كي تي دانيشتون و نه خو شيه كه شيان نه گرتوه..

* باشه ئيستا باسي رۆژنامه و شو شتانه ت كرد، راسته رۆژنامه ي چاوديز به ريزت دري ده كه ي؟

- به لي، راستي چي، نه وه نيه نو سراوه له سه ري سه رنو سه ره كه يم..

* ئه ي راسته له ناو به كي تي هه ر جه مه سه ريك رۆژنامه به ك بۆ خۆي در ده كا و دليين هاوولاني كاتي خۆي هي كا ك نۆ شيروان بووه، ئاسۆ هي به ره م سالحه، چاوديز هي تۆيه، ئيستا ناو ئه هه ي كا ك نۆ شيروان و وازي له هاوولاني هينا وه.. باشه بۆ چي سه ركردايه تي به كي تي هه ر به كه و بۆ خۆي رۆژنامه به ك در ده كا، مه به ست له وه چيه؟

- من نه و زانيارانه ي تۆم نيه، من نه و زانيارانه ي تۆم نيه..

* به زيادوه هه ته..

- ها..؟!

* به زيادوه هه ته. (هه ردو كا م پي كه نين)

- نه مه ره ئي خو ته، به راستي من نه و زانيارانه ي تۆم نيه، كه هه ر به كي له و رۆژنامه نه به كي ك له و به ريزانه له پشتيه وه به..

* ئيستا ناو ئه هه ي كا ك نه وشيروان با بليين پشتگيري ده كا، ئاسۆش نه وه دياره به ره م سالحه؟

- كا كه، تۆ گوئ له منيش بگره، كه ده لييم نه و زانيارانه م نيه، مومكينه هه موو مه سه ئولي ك له مه سه ئوله كاني به كي تي و پارتيش و هه موو هيزه كا ن جو ريك مامه له له گه ل دونيا ي رۆژنامه و ته له فزيون و نه وانه بكه ن كه پييان باش به، نه وه كه ناليك به، نه وه كه ناليك به له و كه نالانه ي كه بتوانن هه نديك له په يامه كاني خۆيان بگه يه نن، مومكينه نه وه له دونيا ي سياسي ته دا پاسا و هه يه، له حكومه ته كا ن هه يه، له حيزبه كا ندا هه يه.

بەلام بەراستی من ئەو زانىارىيانەى تۆم نىيە كەھەر يەكئىك لەو رۆژنامانە بەپىيى نەخشەى يەكئىك لە مەسئولەكان دەرچووبىن. لە حەقىقەتدا، بىروات ھەبى ئەو زانىارىيە نىيە، ئەبەد نىمە بەس چاودىر كى دەرىدەكا؟ من دەرىدەكەم، بەلى ئىمە دەرىدەكەين لە مەكتەبى رىئىخراوەكان و فىكرەكەى ھى منە، پىرۆژەكەى من دامىرشتووە..

*** ھىلى رۆژنامەكەش ھەر تۆ دايدىرئى؟**

- ھىلى رۆژنامەكەش من دامىرشتووە، پىرىشىم بە مەكتەبى سىياسى و جەنابى مام جەلالىش نەكردووە كە دەرم كردووە، يازدەھەمىن ژمارەى بوو، كە يەكەمىن جار مام جەلال دىتى..

* مەكتەبى سىياسى ھەلئىستىيان نەبوو، كە تۆ رۆژنامەىك دەردەكەى كە تۆ چىت زىاترە لە ئىندامانى مەكتەبى سىياسى و مەسەلەى شتى لەو بابەتە؟

- تا ئىستا رەفزی دەرچوونى رۆژنامەكەيان نەكردووە، بەلام لە ھەندى ھەوال و دەنگوباسدا، جارى وا ھەيە گفتوگو لە مەكتەبى سىياسىيەو دىتە پىشەو لەسەر ھەوالەكان و ئەوانە، منىش رەئى خۆم ئەلىم..

* باشە كاك بەختىار، زۆرجار دەلىن بۆ نمونە كاك بەختىار دەچىتە خانەقەين و گوتارى سىياسى دەدا، دەچىتە حاجىاواو رانىە، گوتارى ھەيە، بەلام بۆ ھەولپىرو دەۆك و ئەو ناوچانە لەخوار كۆيەو زۆر كەم سەردانى دەكات و گوتارىشى ھەر نىيە، واتە ئەو گوتارانەى كە لەو ناوچانە زۆرجار داوتە لە شوئەكانى خوارترەو رووینەداو، يا ئەگەر رووشى داىخ، لەوانەيە زۆر دەگمەن بووى؟

- يەكەم، مەسەلەى ھەولپىرو سەرووتى بۆ سەرەو بو بادینان و ئەوانە بىروا، دەبىخ بىبەستىتەو بە رووداو سىياسىيەكان و، دوو حكومەتى و، ئەو حەسەسىت و گرفتەنى كە ھەبوو، لە گەل ئەوھىدا من لە دەۆك لەو ماوہە كە پارسال سەردانى دەۆكمان كردووە، دوو كۆپم بەستووە، لە ھەولپىر پىنج رۆژ لەمەوبەر كۆپىكمان ھەبوو..

*** كۆپى داخراو بوونە؟**

- ئانا، كۆپى داخراو نەبوو، كۆپى رىئىخراوە دىموكراتىيەكان بوو، لەكاتى ھەلئىزاردنى دەستوردا لە ھۆلى مېدىا كۆپىكى فراوانى ناشكرا بوو بۆ خەلكەكە لەسەر تەلەفزیون بەردەوام قسەم دەكرد، لە چوار مانگى رابردو لەناو كۆيە دوو كۆپم ھەبوو، لەرانىە بە بەردەوامى ھەمە..

* لەو شوئنانە ھەتبووھ..؟

- بەلام ناوچەى ھەولئىرو دھۆك لەراستىدا پەيوەندى بە بارودۆخى سىياسىيەو ھەيە، ھىچ پەيوەندى بەناوچە گەريەتییەو ھەيە..

* باشە كاك بەختيار تۆ وەك كەسىكى ماركسى، ھەرچەندە ئىستا ئەوانەى ماركسىشن، واتە بە ھىزىە ماركسىەكانىشەو ئەو ىان روویداو، بەلام سەبارەت بە كە جەنابت لەرووى فىكرىەو، زۆر ئىدعاى ماركسىەت و بېروابوون بە مىتۆدى ماركسىەت (ئەك ئايدىۆلۆژىكى) بابلىين خۆت گرىداو، كەچى دەلئىن لەو چەند سالى دواى كە بە پەنجەى دەست دەرئىدرت، كاك مەلا بەختيار توانى سامانىكى زۆر كۆبكاتەو، نازانم ئەو تا چەند راستە؟

- ئامارت پئىە..؟

* ناوئەللا..

- قسە مەكە، (پئىكەنى) بەلگەت پئىە؟

* بەلام دووكەلئىش بەىچ ئاگر ئابىچ؟

- بەلگەت پئىە..

* ئاخىر بەلگە زەحمەتە، من چۆن بزەنم تۆ رنك چىت ھەيو چىت نىيە؟

- دەباشە، دەىچ ئەو مەسەلانە بەىچ بەلگە قسەى لەسەر نەكرى، ئەمە يەك..، دووئە ئايا من مالىم ھەيە، خانووم ھەيە، سامانم ھەيە، بەلئى ھەمە، من وەكو يەكئىك لە بەرپرەسەكانى يەكئىتى نىشتىمانى كوردستان نەرزەم وەرگرتووھو يارمەتبان داوم و خانووم كردووھ..

* ئەو زۆر سروشتىيە. ئەوھ..

- ئەمە زۆر سروشتىيە، مووچەم باشە، مووچەى ئەندامى مەكتەبى سىياسىم ھەيە، مووچەيەكى زۆر باشە، مووچەى مانگىكم بەشى دوو مانگم ئەكا، يارمەتى، يارمەتى زياتر لە خەلكى تىرىش ئەدەم لەم مووچەيە، واتە بەلئى ژيانى ئئىمە روونە كە لە ژيانى خەلكى تر باشترە و ئىمكانىياتىك بۆ ئئىمە داىين ئەكرى، بۆ خەلكى تر داىين ناكرى، ئەو روونە..

* بەلام تەسەۋۋر ناكەى ھەموو ئەوانەى بەتايىبەتى لەو دوو ھىزبە دەسەلاتدارە ئەوانەى كە دەبنە خاۋەن سەرمایەيدەك، لە رىنگاى موۋجەدە نىيە، چونكە موۋجە ئەگەر ھەر مانگىك بەشى چوار مانگىش بكا، ئەمۇندە دوولە مەند نايى؟

- ئى راستە ئەو، مەن بەش بەھالى خۆم خاۋەن سەرمایەنىم، ھەزەدە كەم بزانى و لەرنگەى تۆشەۋە بۇ يەكە مەن جارە رايدە گەيەنم ھەر كەسنىك لەم كوردستانە بچوۋكتىرەن بازارگانى، بچوۋكتىرەن شەرىكاتى لەگەل مەن ھەبى، بىچ مەنەت بىچ، با رايىگەيەنەى..

* باشە كاك بەختيار لەم دوايىبە جۆرئەك لە مەسەلەى چاكسازى و پاكسازى لەئىو يەكيتى نىشتەمانى سەرىھەلدا، رۆژنامەى چاۋدېرىش دەروازەيەك بوو بۇ شت بلاۋكردنەۋى، لەگەل چەند رۆژنامەيەكى تىرىش، ھەندىك بۇ چوون ھەبوو ۋەكو شەمال عبدولۋەفاۋ نازاد جۇنەيدانى و چەند كەسانىكى تىرىش ئەيدانۋوت يەكيتى پىۋىستى بە پىرۆژە نىيە، ئىمە بەخۇمان كىشەيەكى ئەوتۇمان نىيە، ئەو پىرۆژە پىرۆژەكارىبە بۇ لەناۋىردنى يەكيتىبە، تۇ لەسەر ئەو، دواى ئەو، لەبەر ئەۋەى بەپىرئەتەن ئەندامىك بوۋى لەو چواركەسەى كە پىرۆژەيەكتەن نوۋسى بوو بۇ مەكتەبى سىياسى و دواتىرىش ئەندامانى مەكتەبى سىياسى، ھەر يەكە پىرۆژەيەكى نوۋسىبوو، فوناد مەسەۋم و نەۋشېروان و چەند كەسنىكى دىكەش ھەر يەكە بۇ خۆى چەند شتىكى دەۋوسى، دواتىرىش دەۋىك بلاۋكرابەۋە بەناۋى دەقى پەسەندكراۋى پىرۆژەى ئەو چاكسازىبە، تۇ پىتە وايە ئەو ھەموو بۇچوونانەى كە لەو رۆژنامانە بلاۋدەكرانەۋە، واتا پىۋىست دەكات يەكيتى بىو ھەموو غەربەلە جارئەكى دى غەربەلەيەكى ئەو بۇچوونانە بكات و نوئەكردنەۋەيەكى پىۋىست بكات؟

- ۋەللاھى مەن پىمۋايە ۋەكو پەنسىپ يەكيتى پىرۆژەى گۆرپانكارى پىۋىستە، بەلام ئايا ئەم فرە پىرۆژەيە پىۋىست بوو، مەن پىم وايە ھەندىكى پىۋىست نەبوو، يەكيتى ئەيتۋانى تۆزئەك وردتر ئەم كارە راپەرىئەى و لە سەنۋورنىكى دىيارىكاراۋى پىۋىستى گەشەكردنى يەكيتىدا مامەلە لەگەل مەسەلەى پىرۆژە بكات، بەلام لەگەل ئەۋەشدا ئەو لىبرالىيەتەى لەناۋ يەكيتىدا ھەيە، عادەتەن دەبى خەلك چاۋدېرى بكا، لەكاتى ئەم جۆرە مەملەئىيە، كاتى قسە لەسەر شتىكى ھەستىارى ۋەكو گەندەلى و بىرۋىكراتىيەت و ھەندىك لە پىشەلكارىيەكانى دىتە پىشەۋە، دەبى چاۋدېرى بكەى، كە لەھىزىيەكە لىبرالىيەتى زىاتەرە لە ھىزىيەكى دىكە دەبى چاۋدېرىش بكەى ئەم جۆرە شتەنە رۋوبدا لە ناۋى و دەبى قىۋوللى بكەى..

*** ئەۋەي جىڭگاي سەرسۈرپمان بوۋ باسى لېۋدەكرى ئەۋانەسى كە لە ھەرپەمى
ھىزىبەكەنە، ئەۋانە خۇيان پىشنىيار دەكەن، دە باشە بە تەسەۋرى تۆ ئەدى كى
بەرپەسە لەۋ ئەۋانەي رابردو، كە ھەموو ئەۋ خەلەلانى كە ھەبوو؟**

- لەبەر ئەۋەي يەككىتى ھىزىپكى بەھىزە، (۸) مەكتەبى ھەيە، (۱۵ - ۱۶)
مەلەبەندى ھەيە، سەدان كۆبۈنەۋەو كۆمىتەو رىنكخراۋ ئۆرگانى تىرى ھەيە، ھەيە، ھەيە،
ۋەزارەتى ھەبوو، دامودەزگاي ھەبوو، ئابوورى ھەبوو، بازارى ھەبوو، سەدان
كۆمپانیا لە سنوورى دەسەلاتەكەيدا ھەبوو، لەبەر ئەۋە تۆ لە ھەرپەمى دەسەلاتىشدا
بىت تۆ ناتوانى ۋەك (ساحر) كۆنتىرۆلى ئەۋ شتانە بىكەي، ئەۋ كاتەي كە رووبەرۋوى
دىاردەبەكى ئاۋاۋ پىر كىشە ئەبىتەۋە، بىنگومان ئەۋەي لە ھەرپەمى دەسەلاتىشا، ئەبى
رىنگايەك بدۆزىتەۋە بۆ چۆنىتەي دەرخستنى بىروپاي خۇي و پىشنىياركردنى رىنگا
چارەسەرى خۇي.

* بەلام لەۋايدا ئەۋ پىرۆۋو پىرۆۋەكارىيانە ھىچ ئەنجامىكى لى كەۋتەۋە؟
- بەلى ئەنجامەكەي ۋابوۋ كە ھەموو پىرۆۋەكان يەكخراۋن، ئىستا جەنابى مام جەلال
گەرۋادەتەۋە (۱۰) رۆۋز لىرە ئەبى بۆ ئەۋەي ئەۋ خالانى كە لەسەرى رىنكەۋتوۋىن ۋەكو
پىرۆۋەي چاكسازى دوا بىرىارى لە سەر بدىرى و ئىتر نىش بىكى لە ئۆرگانەكان و
خەباتى بۆ بىكى.

*** ھەر لەنئو ئەۋ پىرۆۋانە باس لەۋە دەكرا تا ھىزب چاكسازى و پاكسازى تىدا
نەكرى، ناتواندى چاكسازى و پاكسازى بگۈزىنەۋە ناۋ ھەكومەت؟**

- مەن ئەم بىروپايم لەمەكتەبى سىياسىيەت قىبۇل نەكرد، مەن پىم ۋايە چاككردنى
ھىزب و ھەكومەت، ھەكومەت و ھىزب، دوو مەسەلەي پىنكەۋە بەستراۋى بەيەكەۋە كار
بۆ كراۋە، مەن پىمۋانە ئەمانە لەيەك جىابىكرتەۋە..

*** باشە بۆچۈنكى كاك كۆسەرت ھەر لە دىمانەيەك بوۋ، يا لىدوانىك بوۋ، ۋتى
مەن لە گەل ئەۋەدام ئەۋەي تەمەنى لە (۵۰) پەنجا سال زىتارە با ۋاز لەسەركردايدەتى
يەككىتى بىنچ، بەخۇشمەۋە. تۆ تا چەند لە گەل ئەۋەداي، چۈنكە مەۋف لە پەنجا
سالىدا تۆزىك لەروۋى عەقلاىيەۋە، لەروۋى ئەزمون و نەخشەكىشان... ھەتد مەرتەكامل
دەي؟**

- لەناۋ ئەۋ كىشەۋ بىشانەي كە لەناۋ يەككىتى و دەرەۋەي يەككىتى، ئەۋ مەملەتتەي
كە ھەيە، ئەم جۆرە پىشنىيارانە خەيالىكى پاكە، بەلام جىبەجىكىردنى زۆر قورسە.

* مەلا بەختیار دوور لەو قسە تەقلیدیانەى کە دەکرێت گواپە ئەو رێککەوتنە ستراتیژیەى نێوان پارتى و یەكێتى هەولێانیکە بۆ نەهێشتنى هەر کەموکورتییەك، یاخود زیاتر پاراستنى بەرژوهەندى هەردوو حزبه، لە کاتیگدا دەکرا پێش ئەوى شەرى ناوخر بکریت ئەو رێککەوتنە بکراواپە، ئەو گرفتانهش دروست نەبووانە کە ئێستا بەدوای چارەسەیدا دەگەڕێن.

- وەلاهی هەردوو ئەو مەسەلەیه و مەسەلەى تریش هەیه، یەكەم: گێروگرفت هەیه ئەگەر چارەسەریان نەکەین قەبەتر دەبیّت و مەترسی زیاتر پەیدادەبیّت و رەنگە کەلەبەر و قلیشى زیاتر بخەنە نێوانمانەوه، بۆیه دەبێ کارێک بکەین بۆ دارپشتنى بنەمايه کى سیاسى ئەوتۆ کە بتوانین کەموکورتیه کان بە رێکوپێکی چارەسەر بکەین. دووهم بۆ بەرژوهەندى من پیموانیهه حزب نییه لە دنیادا، دەسەلاتى هەبیّت و بەرژوهەندى نەخۆنتیته وه، نەپیارێزێ، زیادیشى نەکات، ئەوه سروشتى هەموو دەسەلاتیکە لە دنیادا، دەسەلاتى یۆتۆپیاى لە دنیادا نەهه بووه و نەدەشبیخ، هەموو ئەو تیۆریانەى کە لەسەر یۆتۆپیا دانران واقع رەفزی کردن. زۆر زۆر ئاساییشه یەكێتى و پارتیش بەرژوهەندییه کانیا ن پەرەپێدەن، پیاڕێزن، رێککەوتنى لە گەڵ بکەن، رێککەوتنى تریشى لەسەر بکەن، هیچ بە دووری مەزانە، دوای ئەو رێککەوتنە، رێککەوتنى ئابووریش بخەینە نێوان خۆمانەوه.

*** مەبەستت لە رێککەوتنى ئابوورى چیه؟**

مەلا بەختیار: دەلیم بە دووری مەزانە، رێککەوتنیك لە سەر مەسەلە ئابوورییه کان بکەین، شتیکی زۆر زۆر سروشتیهه لە ژياندا، چونکە ئیمە ئێستا دوو حزبی دەسەلاتدارین، دەسەلات مانای چی؟ مانای دەسەلاتى تەنفیزی، دەسەلاتى تەشریعی، دەسەلاتى قەزائى، ئابوورى.

*** باشە هەندیک جار لە رۆژنامه کان زیاتر....**

- نیجازه م بە من وەلامت بەدەمەوه، پێویسته پاراستنى بەرژوهەندى شتیکی نامۆ نەبیّت بەلای خۆنەر و تاکی ئیمەوه، بەرژوهەندى ئەگەر لە رابردوو لەسەر شتى زۆر بچووک، لەسەر کار و کاسبى زۆر بچووک بووه، لەمەودوا دەبێ بزاینین بەرژوهەندى لەسەر ئاستى دەسەلاتە، لەسەر ئاستى حکومهتە، لەسەر ئاستى کۆمپانیای جۆراوجۆرە، لەسەر ئاستى پەیهەندییه ئابوورییه کانى عێراق، ئیقلىم، دەرەوهو بانکەکانە، لەبەر ئەوه بەرژوهەندییه کان زیادیان کردووه و پەلویۆی گەورەتر و قەبەترى هاویشتووه، بێگومان ئەم

نیشانهش زهمانی قانونی و زهمانی سیاسی و، زهمانی نیداری زهمانی به قووه تتری دهی.

خاللی سییم، زور گرنکه بزانی، نویش نهویه نهم رنککه وتنه پیموایه بنه مایه کی تازهیه، دهسته بهریه کی تازهیه بو نه گه ری نه گه ره مه ترسیداره کانی له مه و دواش نه گه ریته پیشه وه، خو نیمه له خهم نه ره خساوین جاری. نیمه له دهوله تانی ثیقیمی هیشتا مه ترسیمان له سه ره، له ناوه خزی عیراق مه ترسیمان له سه ره، مه سه له ی هموار کردنی دهستور، مه سه له ی بودجه ی کوردستان، مه سه له ی ماده ی ۱۴۰ شه ری تائیفی، شه ری نه هلی، نهو مونا مه راتانه ی له قاهره کران، نهوانه ی له پشت په رده وه ده کرین، نهوانه هم مووی پیوست به وه ده کات، نیمه کارکی نه وتو بکهین، سه ره رای نه وه ی هاو پیمانی کوردستانیمان هه یه، حکومه تی هاو به شمان هه یه. په رله مانی هاو به شمان هه یه، دوو قویش هه تا ده توانین که لینه کانمان که مبه کین.

*** به لام پیشتریش نهو مه ترسیانه هه ره هه بوون و که چی هه چیشتان نه کرد؟**

- راسته نهو مه ترسیانه هه بوون، به لام نه زمونه کانی نیمه، نه زمونی تر دینیتته پیشه وه، فکری تر دینیتته پیشه وه، بو نیمه لیکدانه وه ی تر دینیتته پیشه وه، فکری تر دینیتته پیشه وه بو نیمه ته جروبه هه بوو، به لام کی ته سه وری ده کرد دوا ی چوار سال یه کتر هارین له عیراقدا، تازه شیعه و سونه زیاتر له یه کتری دوور ده که ونه وه، پیوسته تو نه مانه بخوینیتته وه، کی ته سه وری ده کرد له قاهره نهم هه موو هیزانه برؤن به ره - جه بهه - ته وقیع بکهن به هاو کاری چهن دین مخابه راتی ناوچه که، کی ته سه وری ده کرد، کوماری نیسلامی نیران له گهل نهو هه موو دهوله ته عه ره بیانه له یه کتری ورده ورده دوور بکه ونه وه، نه مانه هه موو شتی تازهن روویه روومان بوونه ته وه.

* هه ندیکجار له هه ندی رۆژنامه شتیکی له م چۆره باسه کردت که دوور نییه نهوه هه نگاوکی جدی بیت بو نهوی هه ردوو حزب بیبه یه که، ته سه وری ده که ی شتی وا له ناراداهیت؟

- وه کو قسه نهم قسانه ده میکه هه یه. نهم قسانه ساله هایه هه یه.

*** له به ره نهوی نیستا نه هه چی هه ردوو حزب وه کو یه که؟**

- نیجازه بده با وه لامی به شی یه که می پرسیاره که ت بده مه وه. ساله هایه نهو قسانه هه یه، نهم گفتو گو یه ش له نیوان نه شخاسیش هه بووه، به لام نایا نهم دوو حزبه، له کۆنگره، له کۆنفرانس، له سه ره ناستی سه رکر دایه تی له سه ره ناستی مه کته بی سیاسی،

قسەیان لەسەر ئەم مەسەلەیه کردوو؟ بەشەکی خۆمان (یەکی نیشتمانی کوردستان) تا ئیستا دوور و نزیک قسەمان لەسەر ئەو مەسەلەیه بۆ یەكخستنی هەردوو حزبەكە نەکردوو.

سەبارەت بەوێی كە ئایا یەك نەهێج هەیە، لێرەدا بێنگومان وانیه، كاكە ئیمە ئیستا حزبیكین، سۆشیالیست دیموكرات، حزبیكین جیاوازی نایدۆلۆژیمان هەیە، جیاوازی فەلسەفیمان هەیە، جیاوازی مومارەساتمان هەیە.

* لە پراكتیكدا یەك پراكتیكێتان هەیە.

مەلا بەختیار: ئیمە لە چوارچۆیه كی ستراتژی سیاسی، ئیداریدا لە یەك دەچین، ئیمە پابەندین بەم ستراتژیە سیاسیە، ئیداریە، كە ئەم قوناغە پیاوا تێدەپەری، ئەم ستراتژیە پراكتیكەى زۆر جیاواز نییه تەنیا ئەوێه كە كارمان ئەدای جوانتری هەیە، جوانتر بۆ شتەكان دەچن، خزمەتگوزاری زیاتر پێشكەش دەكەین، زیاتر لە نێو حزبەكانمان ئازادی و دیموكراسی دا بین دەكەین.

* لەسەر خزمەتگوزاریش قسەمان هەیە دواتر باسی دەكەین، كە لە هەولێر باشتەر بەرپۆه چوو، بەلام با پەرسین دواى ئەو گۆرانیكاریهى كە لە نێو مەلەبەند و كارگێرەكان (لەنێو یەكێتى) دروست بوو هەلبژاردن كرا، بەتایبەتى لە هەولێر ئەوێ تەسەور دەكرێت ئەوێ سەیر دەكرێت، دواى ئەوێ كارگێرەكانى نێو گۆرانیان بەسەردا هات، بەتایبەتى لە بەرپرەسى مەلەبەندەو، هەست دەكەیت یەكێتى لە هەولێر بەرەو كۆبوون چوو، نازانم بەرپۆرت وەكو كارگێرى مەكتەبى سیاسى ئەمە چۆن لێكەدەیتەو؟

- لە راستیدا من بەش بە حالى خۆم كاتى خۆشى لەسەر ئەو پرۆژەى بۆ هەلبژاردن گەڵاڵە كرا لە مەكتەبى سیاسى راي جیاوازم هەبوو، پێم باش نەبوو.

* پێت باش نەبوو هەلبژاردن بكرێت؟

- ئەو پرۆژەیم پێ باش نەبوو بەمشۆیه هەلبژاردن بكرێت، هەلبژاردنم پێ باشە، بەلام لەسەر بنەمایەكی حزبی تر و باشتەر. مەترسیم هەبوو لە جێبەجێكردنیدا، لە كێشەكانى، لە گێروگرفتهكانى، لەو بارودۆخەى كە ئیمە تیايدا دژین، لە رۆژنامەى چاودێرىشدا من سەروتارىكم نووسى كە وتم دەبێ ئەمە دوا بخەرت و دەبێ نیشی باشتەرى بۆ بكرێت، من پێمانیه ئەم پرۆژەیه سەرەرای ئەوێ جێبەجێمان كرد، توانیبیتى وەرچەر خانى دیموكراتى وەرچەر خانى مەعریفى، وەرچەر خانى حزبی باشتەر لە ژبانی حزبی یەكێتى نیشتمانی كوردستاندا هێنابیتە دى. ئەگەر كێشەكانیش

والئیکده مینه وه که یه کیتی نیشتمانی قودره تیکی به قوه تسی هه یه ده توانیت زال بیت به سه ریاندا، نه مه راسته، به لام.

* کاک مدلا به ختیار ئیستا ده زگای زانیاری و پاراستن زور باسیان لئوه ده کرت، که هدر دو کیان مادام له مه دوا ده بیت به رسمی به خرئنه سهر حکومت، ناکرت ده زگایه کی ناوا نه هابو حزیک کار بکات، پرسیار نهویه نایا نهو کاته پیوسته یه کبگر نهوه، بینه یه ک ده زگا بو پاراستنی نه منی قومی، یا خود هدر ناوئکی دی هدیته، نایا نهو کاته ده زگای زانیاری تیکه له به ده زگای پاراستن ده یته وه؟

- تو قسه له سهر تیکه لئو نه وه مه که قسه له سهر یه کگرتن بکه. نایا نهو دوو ده زگایه یه کده گر نهوه، تیکه له مانای نهویه شتکی بچووک بچیته نیو شتکی گه ور دی موهیم، پیوسته نهو بابه تانه به مشیویه له گه له ئیمه تهرح نه کرت، ئیمه وای تهرح ناکهین له گه له پارتیدا، به راستی ده زگا کانمان، قودره تمان، هه موو نیمکانیا تمان، ته سه ور ناکهین نهوه نه حاجت بیتی تیکه لای کیهین، وا باشه له سهر بنه مایه کی پتهوی له یه کتر تیگه یشتن، هاوسه ننگ، هاوئا هه ننگ، ئیمه یه کیان پیبگر نهوه، نهو دوو ده زگایه هه لومهرجه که پیگه یشتوه یه کیان پیبگر نهوه من پیموایه هه لومهرجه که پیگه یشتوه، رهنگه ماوه یه ک بخایه نی تا بنج و بنه وانه که ی لئیکده مینه وه.

* نهو کۆنفرانسه ی ۱۲۰- تا ۱۵۰ کادیری یه کیتی که گویا له نه دای سیاسی یه کیتی و سهر کردایه تی رازی نین ده یانه ویت کۆنفرانسیک ببهستن، نهو تیبینی و سهرنج و ره خنانه ی هه یانه باس بکن، ههروه ها باس له وه ده کرا که هه ندیک نه ندامی مه کته بی سیاسی یه کیتی به شداری ده کن، نایا به شداری بونی نهو نه ندام مه کته بی سیاسیا نه پیشیار کراوه، له خودی مه کته بی سیاسیه وه؟ یان به شداری کردنیان چۆنه؟

- وه لالا پیش نه وه ی وه لامت بده مه وه، له پرسیاره که ی پیشووت باسی شتیکت کرد هه زم کرد روونکرد نه وه یه کی له سهر بدهم، نه ویش نهویه نه منی قومی به کاره یتر، من پیموایه نه وه ی پی دئین ئاسایشی نه ته وه یی، وه کو سهر ده می جهنگی سارد، نهو چه مه که باوی نه ماوه. ئستا له کوردستانی عیراق.

* به لام نهو چه مه که له نه مه ریکاش هه یه.

- ئیجازه مه بده. ئیستا له کوردستان نهو مه ترسییه ی له سهر ده می جهنگی سارد له سهر نه منی قومی هه بوو ئیستا نه ماوه. نه وه ی که پی دهورا ئاسایشی نه ته وه یی به تاییه تی له سهر ده می جهنگی سارد زور بایه خیان پیده دا، سه به به که ی نه وه بوو له

جيهان دوو جه مسهري گهوره هه بوو، نايدو لؤژياي جياواز هه بوو له دنيا دا، فلهسه فهى جياوازي زؤر توند هه بوو له دنيا دا.

• پيتوانيه ئيستاش نهم جياوازيانه به جؤريكي تر دووباره دهبنهوه؟؟

- نيجازه بده. نهم دوو نايدو لؤژى و فلهسه فه جياوازه تىكه لاو به نورو سيسته مى نابوروى و قودرته منديبون له دنيا دا، له بهر نه وه نهو چه مكا نهى كؤن له سه ر ئاسايشى نه ته وه يى قسه ي له سه ر ده كرا تىكه لاو به نايدو لؤژياي تازه و مملانيئى فلهسه فهى تازه بوون له سه ر ده مى جهنگى سار ددا برهوى ما بوو، به لام ئيستا له نه وروپا نه و مه و زوعانه به ديديكي نو تر سه ريان ده كرت كه من به ش به حالى خؤم پيموايى به شيويه كه له شيوه كان له لاي نيمه ش نه وه راسته. ئيستا له نه وروپا نه گهر كارها نه بيت نه منى نه ته وه يى ده كه ورتته مه ترسيه وه.

• نه منى قهومى خؤى نه منى دهوله نه.

- نه گهر ناو نه بيت نه منى قهومى ده كه ورتته خه ته ره وه، نه گهر خوار دن نه بيت نه منى قهومى ده كه ورتته خه ته ره وه، ئيستا نه منى خؤراك - غزء - هه يه، نه منى ته ندروستى هه يه، نه مانه بؤ راي گشتى له نه وروپا و نه مهربا كا دا مه سه له ي گرينگن، من له تو ده پرسم له بهر پرسانى هه ر دوو حزب و هه مو حزه كان ده پرسم به ويژ دانت نه وه نده ي خه لك له سه ر كارها لي مان به گله ييه، له سه ر مه سه له نه ته وه يه كان لي مان به گله ييه. خه لك نه وه نده ي له سه ر مه سه له ي ناو لي مان به گله ييه له سه ر مه سه له نه ته وه ييه كان لي مان به گله يين؟. له سه ر ماده ي ۱۴۰ ده لين هه موو شتيك ده كه ين، به لام خه لك كه گه رما ي ده بيت نار هزايه كي توند ده ر ده پريت، نه منى سياسى، نه ته وه يى ئيستا بؤ يه كي تى و پارتى، تىكه لاو به خه ده ماتى نه ته وه يى بووه.

ئيمه ناتوانين ئيستا به سؤزى نه ته وايه تى په تى، خه لك گؤش بكه ين بليين تو له ده ورى نهم دوو حزه بيمينه وه له بهر نه وه ي داكو كى له زمانه كه ت ده كات، داكو كى له كولتوره كه ت ده كات، داكو كى له كه له بووره كه ت ده كات، ئيستا خه لك خه ده ماته بنچينه يه كانى له ده سه لاتى تو ده ورت، ژيانى له تو ده ورت، مه سه له ي نه ته وه يى به ته نها تيرى ناكا، ئيستا منداليك ده يه ورت به جوان ترين شيوه بچيته مه كته ب، خو ندينگاي زؤر جوان بيت، زانكؤى ده بيت زؤر جوان بيت، ئيستا وردو درشتى نهم كؤمه لگايه ي ئيمه تىكه لاو به ئاسايشى نه ته وه يى بووه. ئينجا با پرسارى نه و كؤنفرانسه ش بده مه وه

نه وانه كؤمه ليك هه قالى دل سو ز له كه ركوك را ورتيان له نيو خؤيان كر دبوو، بؤ

ئەۋەى بەرچاۋروونىيەكى باشتر بدرى بە سەركردايەتى سىياسى ھەردوولا، نەك ھەر يەكىتى نىشتمانى كوردستان، راۋىژيان لە گەل ھەموو مەكتەبى سىياسى كرد، لە گەل منىش راۋىژيان كرد، وتيان نىمە فكرەيەكى وامان ھەيە، من ھەندىك بىرورام پىنگوتن ھەمووشيان قبولكرد، دەيانويست كۆنگرەى گەورە بكن، شتى گەورە بكن. ۋەلحاسل گەيشتنە ئەۋەى پرۆژەيەك بنوسن.

* كۆنفرانسەكە نەكرا؟

كۆنفرانسەكە تا ئىستا دواپرپارى لەسەر نەدراۋە، لە دوا پرپاردا گەيشتونەتە ئەۋەى پرۆژەيەك بنوسن بىرورپاى خۇيان بخەنە بەرچاۋ، دواتر بىدەنە راى گشتى، لە راستىدا خراب نىيە خۇ ئە گەر نىمە، لە باتى ناۋەندەكانى لىكۆلنىمەۋە كە ئىستا نىمانە، ۋەكو پىويست ئەۋ شتانەمان بۇ دىراسە بكات، كادىرەكانمان پەرۇشى ئەۋ كارەن، ئەمە ياخى بوون نىيە لە سەركردايەتى، بەپىچەۋانەۋە ئەمە پەرۇشىيە بۇ ئەۋەى سەركردايەتى ئەۋ مەبادئە ستراتىژىيەى كە ھەيەتى باشتر وردى كاتەۋە، لە كاروبارەكانى.

* لەم دوايىيە بەرپۇژان مام جەلال و كاك مەسعودبارزانى سەرۋاكى كوردستان، كاك نەوشىروانىان بىنى، ھەندىك دەللىن بۇ ئەۋە بوۋە ئە گەر پۇستى كاك نىچىرفان تەۋاۋ يىت ئەۋا ئەۋ پۇستەكە ۋەرىگىرت، ھەندىكىش دەللىن داۋايان لىكردوۋە دەۋرى خىر بىيىت، دەكرىت جەنابتان باس لەۋ وردە كاربانە بكن كە باشتر ناگادارن؟

- بەشەكەى مام جەلال ئەۋەى من لىي دەزانم دوور و نرىك قسە لەسەر ئەۋ مەۋزوعە نەكراۋە.

* بەلام لەماۋەيەكى كورتدا چەند جارنىك مام جەلالى بىنى؟

- جەنابى مام جەلال و كاك نەوشىروان دوو كەسن ئىستا ھاۋرپىتيان لە نىو سەدە نرىك دەكەۋىتەۋە، نە جەنابى مام جەلال دەتوانى دەستبەردارى نىو سەدە لە خۇشەۋىستى و مېژۋوى ھاۋبەشى خەبات يىت، نە بەرپۇژ كاك نەوشىروان دەتوانىت دەستبەردارى ئەۋ مېژۋوۋە بىچ و دەستبەردارى كەسايەتى مام جەلال يىت، لەبەر ئەمە ئە گەر بىرورپاچۋونى جىۋاۋز لە نىۋ يەكىتى نىشتمانى لە بەينى ھەردووكيان لەسەر ھەندىك پرسى ئىدارى دروست بىت خۇ پرسى ئايدۇلۇژى لە بەينىان نىيە، من پىمۋابى بۇ ھەردووكيان جىنگاى شانازىيە پەيوەندىيەكى شىۋا لە نىۋەخۇيان پىارپۇژن و ئەمە نمونەيەكى تازىيە لە ژيانى سىياسى كەسايەتتەيە گەورەكانى مېژۋودا، خۇشتان دەزان مام جەلال پىۋونكى زۇر دل فراۋانە زۇرىش بەۋەفايە بۇ ھاۋرپىكانى خۇى بۇ پىشەمەرگەكان بۇ ھەموو

كاديرىك و بۇ ھەموو كەسىك، لەم دانىشتانە ئەۋەندەي مەن بىزانم خۇ بىر يار بوو مەن شى تىيادا بىم لە دەۋەتەكە كە مەن ئەم رۇژە كۆبۈنەۋەي تىرم ھەبوو، نەمتوانى بچمە دەۋەتەكە، ئەۋەندەي مەن بىزانم و پىموايە ھەمووى دەزانم، دووروزنىك ئەو قىسانە باس نەكراۋە. كە جەنابت باسى دەكەي.

* ھېچ نۇمىدىكى گەپانەۋىيان نىيە؟

- تا ئىستا لەم بارەيەۋە كاك نەوشىروان ھېچ بىر يارىكى تازەي نەداۋە.

* داۋاشى لىتەكراۋە؟

- نەمبىستۈۋە داۋاشى لىكرايىت.

* باشە لەم ھالەتەدا، كە كۆنگرەي يەككىتى نىزىك بۇتەۋەۋە رەنگە بۇ سەرى سال ئە گەر بىدەستىت، ئە گەر بالى رىفۇرم لە كۆنگرە نەيىت ئەۋا بالى كۆمەلەي رەنجەدرانى كوردستان لە يەككىتى نىشتامانى كوردستان بە تەۋاۋى چك دەكات، واتا وشك دەكات و نامىتى.

- ۋەللا ھەر خۇي نەماۋە، تا نەمىتى.

* ئەۋ كەسانەي خۇيان بە چەپ دەزان، تا رادىيەك ئايدۇلۇژىيەي كۆمەلەيان تىدايە، ئىستاش ئەۋانە ھەر درىژ بوۋەۋەي كۆمەلەي رەنجەدران، چۈنكە يەككىتىش بە رىنگاي ئەۋ كۆمەلەيە بوۋە ئەۋ يەككىتىيە نىشتامانىيە كە ئىستا ھەيە، كادىرە ناۋەندىيەكانى ئىستاشى زۆرىيەي زۆريان ھى كۆمەلەي رەنجەدران بوۋە.

- ئەۋەندى مەن بىزانم ئاسەۋارى ئايدۇلۇژىيەي كۆمەلە لە تەربىيەتى كادىرە ئەساسەكانى ماساۋە، بەلام لە ھەقىقەتدا لە رىبازى يەككىتى نىشتامانى و لە كارپىكرەنى يەككىتى نىشتامانى مەن نايىنم، خەيالى كۆكردنەۋەي پاشماۋەكانى ئايدۇلۇژىيەي كۆمەلە لە نىۋ يەككىتى نىشتامانى لە مېشكى كەسىكدا نىيە، ھەموو كەسىكىش دەزانىت كەسىكى ۋەكو كاك نەوشىروان ئىستا ھەلۋىستىكى جىاۋازىشى ھەيىت. ئەۋ بەرپىسارى يەكەمى ھەلۋەشانەۋەي كۆمەلەيە لە مېزۋى كۆمەلە، خۇ مام جەلال نەيوتوۋە ھەلبەۋەشىننەۋە، ئەۋ تەھمولى ئەۋ ھەلۋەشانەۋەي كوردوۋە.

* رەنگە مام جەلال پى گوتىي، بەلام ئەۋ جىبەجىي كورد.

- باۋەر ناكەم، زروۋفە سىياسىيەكە لەۋ كاتەدا ۋا تەقدىر كراۋە، ۋا باشە لە سەردەمى ئەنفال و كىمىباران و دەربەدەرىدا، ۋا باشبوۋە مەنتقى يەكگرتن زالىيىت بەسەر خىتابى سىياسى يەككىتى نىشتامانى كوردستان.

* مام جەلال دواى ئەۋەي نەخۇشكەوت دوو جىنگرى بۇخۇي دانا، پىشتر يەك جىنگرى ھەبوو، ئايا ئەو دوو جىنگرە گرفتى زياتر دروست ناكات، ئەگەر تەنيا جىنگرىكى ھەبووايە باشتر نەبوو بۇ راپەراندنى كارەكان، بەتايبەت كە مام جەلال زۆرىدى كاتەكانى لە بەغدايە؟ ئايا بە تەمان لە كۆنگرەش ھەردوو جىنگرى بەيئى؟

- ھەر شتېك لەسەر كۆنگرە بلىم ھەر پىشنيار دەيئت، لەبەر ئەۋەي كۆنگرە كۆبوونەۋەيە و دەسەلات لە دەستى كۆنگرە دايە، من ھىچ شتېك لەمبارەيەۋە نازانم، سەبارەت بە جىنگرەكانى مام جەلال لە كۆنگرە چى دەخرىتتە بەرباس، لىژنەيەك ھەيە ئىستاتا ئامادەكارى بۇ ھەموو مەسەلەكانى يەكئىتى دەكات، بە گەرمى خەرىكن پەيرەو و پرۆگرام، فىكرى يەكئىتى، سىياسەتى يەكئىتى تاتوتئى دەكەن و پرۆژەي خۇيان ئامادە دەكەن.

* لە دىمانەي ھەندىك لە سەركردايەتى و مەكتەبى سىياسى يەكئىتى باس لەۋە دەكەن لە كۆنگرە (۱۵) ئەندامى نوي دەخەنە نئو سەركردايەتى (۱۵) كەسپش خانەنشين دەكرىن، ئايا بەراستى شتېكى واتان ھەيە؟

- ۋەئالا ئەۋەندەي من بزائم بەيىنگومان، لە كۆنگرە ھەندىك لە ئەندامانى سەركردايەتى ئالوگۆر دەبن، بە حوكمى ئەۋەي كادىرىكى باش لە نئو يەكئىتى نىشتمانى پىنگەيشتون، ھەمووشيان ئامانجيان ھەيە پىشكەون لە نئو يەكئىتى و لە ژيانى حزبى خۇياندا، ھەروەھا ھەندىك لە سەركردەكانى يەكئىتى نەيانتوانيوۋە، ۋەكو سەركردە شتېكى گەۋرەتر، لە دواي دەرچوونيان لە دوۋەمىن كۆنگرە پىشكەش بە يەكئىتى نىشتمانى بكن پىشكەش بە حوكومەتى كوردستان بكن، من تەسەورم وايە ھەندىكيان دەگۆرپىن و كادىرى تازە دىنە پىشەۋە، پۆلىك لە ژنانى تىكۆشەرى ناو يەكئىتى نىشتمانىش خۇيان ئامادە دەكەن تا متمانە ۋەربىگرن، لە گۆنگرە، ھەم لە سەركردايەتى و ھەم ئەگەر بكرىت لە مەكتەبى سىياسىش شوئى شىاويان ھەيئت.

* كەۋاتە لەلايەن خۇتاتەۋە ھەندىك كەستان دەست نىشانكردوۋە بيانگۆرپن؟

- من بەش بەحالى خۆم كەسم لەبەرچاوم نىيە. قەشمان لەسەر ناوى كەس نەكردوۋە بۇ گۆرپىن، بەلام كۆنگرە گۆرپانكارى زۆرى تىدا دەكرىت.

* لەبەر ئەوەی مام جەلال لە ناكار تووشی نەخۆشی بوو، مەكتەبی سیاسی یەكییتی و تەواوی كادیسانی یەكییتی تووشی شۆك بوون، چونكە شتەكە زۆر كتوپر بوو، بیرتان لەو نەكردۆتەو بەتایبەتی تەمەنەكەى مام جەلال بەتەوێت و نەتەوێت بۆ ئەوەی تووشی نەخۆشیەكی دیکە نەیتەو، كەمۆعەرەزە تووش ییتەو، ئایاكەسانی وا دیننەپیتەو تا رۆلی سكرتیری یەكییتی وەرگرن؟

- ئەو مەوزوعانە وەكو عەرەب دەلێن (صعب الرأى) ناشكرت ئیمە ئیستا سكرتیریكى زیندوومان هەیه، شوكر بۆ خوا ئیستا تەندروستی باشە، ئیستا دانیشین نە لە گەل خۆی نە لەنیوان خۆمان، قسە لەسەر ئەو بەكەین ئە گەر وەفاتى كرد كێ لە شوێنى ئەو دابنێن.

لە نیوسەر كەردایەتی یەكییتی نیشتمانی كوردستان و مەكتەبی سیاسی یەكییتی نیشتمانی كوردستان كە كادیرى زۆر بە ئەزمونی تێدایە، پێگەشتوون و تەسەوریشم وایە ئە گەر هەر كاتێك پێویست بكات بۆ هەر پۆستێك لە پۆستەكان دەشی كۆنگرەیهك بۆ ئەم كارە بیهسترت بۆ ئەو كارە و چى پێویستە بریارى لەم بارەیهو بەدرت. بەلام ئیستا ئەو هەلەیهكی گەورەیه تۆ قسە لەسەر ئەو مەوزوعە بكەیت.

* بەتایبەتی لەبەر ئەوەی مام جەلال لە بەغدايە و سەرقالە بە كێشەى سونە و شیعه و بەراستی ئەوەندە ئاپرێتە سەر كوردستان؟

- راستە مام جەلال لە بەغدايە بەلام سەردانی كوردستانیش دەكات و ئیستاش ئامرازەكانى پەيوەندى بە دەقیقە دەتوانرێت پەيوەندى بكەین، دواى ئەو ئیمە ئۆرگانەكانمان نیشی خۆیان دەكەن، هیچ جۆرە دابراێك نییه بلیین ترسیكمان هەیت نەتوانین ئیمە تەوجیهات وەرگرن، ئیمە وەكو یەكییتی نیشتمانی فێربوین، زۆرجار ئیمە بەرپرسی گەورەمان لێ دابراو ئیمە خۆمان نیشی خۆمان كردوو، شەهید شەهاب ماوێیهكی زۆر لە كۆمەلە دابرا، چووە سوریا، چووە لوینان، كۆمەلە لێرە كارى خۆی هەر دەكرد، مام جەلال ماوێیهكی زۆر لە دەرەوێ زۆر لە دەرەوێ بوو ئیمە لێرە نیشی خۆمان دەكرد، ئیستاش چووە بۆ بەغدا، یەكییتی نیشتمانی ئەزمونی هەیه و كارى خۆمان دەكەین.

* بەپىي ئەورىككەوتىنى لە ئىۋان يەكيتى و پارتىدا ھىيە كە سەرۋاكى حكومت بە نۆرە يىت چەند مانگىكى دىكە ياخود سالى نوي خولى رىژدار ئىچىرفان بارزانى ئەۋاۋ دەيت، ئىۋە تا ئىستا كەستان دەست نىشان نە كىرەۋە بۇ؟
 - بەلەمان چىيە؟ ئىستا مانگى (۸)ە، چۈر مانگى ماۋە. ئىشى چۈر سەعاتە.
 * لەبەر ئەۋەي ئىشەكە ئىشى چۈر سەعات نىيە، بە دانىشتىك ئەۋاۋ نايىت.
 - بۇچى؟

* لەبەر ئەۋەي رىنگە ئەۋەسەلەيە بە بە بىر يارىكى فوقى سەرنە گىرت، ۋە كۈ لە ھەل بىزاردنە كانىش بىنيمان. ئىۋەي سەركردايەتى يەكيتى چەند جەمسەرنىكن، كە لەيە كىرى جىۋاۋزى، ھەل بىزاردنى مەلەبەندەكان باشترىن نىمۇنە بوۋ كە ناچار كرا مام جەلال لە بەغدا بگەر تەۋە بۇ سلىمانى؟
 - ئەسلەن مەسەلەي دانانى سەرۋاكى حكومت پىۋىستى بە ھەل بىزاردن و راپرسى نىيە، ئەۋە بىر يارىكە تەنيا مەكتەبى سىياسى دەتۋانچ بىدات.

* مام جەلال يان مەكتەبى سىياسى؟
 - مەكتەبى سىياسى. مام جەلال لە دانانى ئەم جۆرە كەسانە، ھەتا لە دانانى عومەر فەتاحىش، مام جەلال لە سەر ھەموو مورەشە ھەكەنى نووسى بۇ ھەموو ئەندامانى مەكتەبى سىياسى پىش مانگىك بەر لە دەستىشان كىردن، نووسىۋى تىكايە لە سەر ئەم مورەشە خانە راي خۇتەنم پىدەن. مام جەلال پىش ئەۋەي كاك عومەر فەتاح دابنىت، نامەي بۇ ئىمە نووسى تا راي خۇمان لە سەر مورەشە ھەكەكان بەدىن، مەن دۇنياتان دەكەم كە رىنگە مام جەلال خۇي لە كۆبۈنەۋەي مەكتەبى سىياسى دانە نىشىت بلىخ كى دانەنن يان دابنن بۇ سەرۋاكيەتى حكومت، ھەموو ئەندامانى پەرلەمانى عىراق و كوردستان يەك كەسىيان مام جەلال داى نەناۋە، بۇ ئاگا دارىتان، يەك دانەشى مام جەلال دانى نەناۋە، بەلكو مەكتەبى سىياسى دايناۋە، ھەر ھەموۋى مەكتەبى سىياسى دايناۋە، لە مەكتەبى سىياسىش كاك نەۋىشروان و كاك ھەمە توفىق و كاك د. كەمال فوناد دايان نا.

* راستە، جارى ۋا ھىيە دەلىخ راتان ۋەردە گىرم بەلام شەرتە بە گۈنجان بكات؟
 - مەن ئەۋەندەيئەزمونم ھىيە لە گەلدا. عادەتەن ئەۋ رايانەي كە ۋەرىدە گىرت زۆرىنە دەنگ بە كى بىدات ئەۋىش دەيدات بەۋ، زۆر جارىش شت خراۋتە دەنگدانەۋە مام جەلال دۇراۋە، لە گەل مەكتەبى سىياسى. ئىستا ئەم جارى لە دانانى ۋەزىرەكانى ئەم جارى، مام

جەلال ھەندىكى قېوۋ نەبوو دەنگىشى بە ھەندىك نەدا، بەلام زۆرىنە دەنگى پىدرا، ھەيە ئىستاش وەزىرە، بردىانەوہ.

* كاك مەلا بەختيار ئىستا جەنابت كارگىڭرى مەكتەبى سياسيت، دوو پۇست بۇگۇرپانكارى نزيك بۇتەوہ يەكىنكىان سەرۇكى حكومەتەو دووہمىشيان كۇنگرەي يەكىتتېيە، كە جىگرى سكرتېرى گشتى دادەزى، بە تەماي بۇ ھىچ كام لەو دوو پۇستە خۇت كاندىد بىكەي؟

- نەخىر بە تەمانىم بۇ ھىچيان خۇم كاندىد بىكەم.

* داواشت لىبەكن نايكەيت؟

- داوا جىايە، خۇم جىام، من خۇم بە تەماي ھىچيان نىم، تۇ پرسىيارەكە لە خۇم دەكەيت، نەگەر دەتەوئت بزانى خەلكى دىكە رايان چىيە بچۇ لەوان پىرسە، (بەيىكەنىنەوہ).

* كاك مەلا بەختيار تونايەكى فىكىرى باشى ھەيە، بەلام تونانا فىكىرىەكانى زىاتر ئەو مېژوويە كە ئەوى ھىتاوہ بۇ ئەمرۇ، بۇيە دەمانەوى بزانىن نايانا ئىستاش خۇى بە چەپ دەزانى؟

- ئىستا من خۇم بە ناكار، بە فىكىر، خۇم بە چەپ دەزانم، بەلام پىنماويە چەمكى چەپ و مەوقىعى چەپ لەم سەردەمەدا جىاوازى زۆرى ھەيە لە گەل سەردەمى جەنگى سارددا، دۇنياشم لە دنيا نە يەك چەپ، نە يەك راست ھەيە، من خۇم بە چەپى چەندىن راست دەزانم لە كوردستاندا، ئىستا چەپىكى واقىعەم، چەپىكى خەيالى و نەزەرى نىم.

* ئىبراھىم جەغفەرى لە ماوى رابردو ھانە كوردستان و پىشوازى و رىژنىكى زۆرى لىتراوہ، بەلام كە گەرپايەوہ داواي ئەوى كرد كە سەرۇك كۆمارى دىيى بىرتتە عدەبىي سونە، بۇ ئەوى ھاوسەنگىيەك دروست يىت لە نىوان ھەموو لايەنەكان، نايانا لە كوردستان ئەوى خستېوہ روو؟

- نەخىر.

* لىترە ھىچ رەزامەندىيەك پەسندىك نەبوو؟

- نەخىر، ھەرگىز.

* داوى ئەوى ئەو قسانەي كرد ئىترە رەخنەتان لىتەگرت؟

- من نەمبىستوہ، لە كوئ ئەم قسانەي كردوہو؟

* له هه موو راگه ياندن باس کړا.

- به ناوی نه ووهه بلأو کرایه ووه؟

* به لڅ به ناوی ئیبراهیم جعفری.

- نه خیر گوتیان گوايه جعفری شتیکی وای له خه یاله. یان له لیدوانیکی رسمی

به ناوی خوږه ووه، قسه ی کردووه؟

* نه خیر به لآم وه کو هوال بلأو کرایه ووه.

- وه کو هوال بلأو کرایه ووه، به لآم وه کو پرژیه کی نو سراوونکی شو، نه بوو.

* به لآم نه ویش نه وه والدی به درؤ نه خسته ووه؟

- من سرا ناکم به ریز جعفری له م دؤخه ی ئیستای عیراق تینه گات که که سایه تیه کی وه کو مام جه لال چند زهرووره، بؤ نه وه ی بیج به پردی هاوبه شی هه موو لایه ک.

* خوږی زهروره شتیکه و به رژه وندی شتیکی تره.

- خوږ نه ویش زور پنی له سر به رژه وندی داگرت و تیگه یشته که به رژه وندی له شته کانی دیکه دانابریت.

* ئیستا نه مریکا هه مومونی به سر کوردستان و عیراقه وه هیده، ههروها هه مومونی به گشتی به سر دنیاه وه هیده، به لآم له به غذا ئیستا له لایه ک دیه ویت مالیکی سرکه وتوت ریت و هاریکاری ده کات، که چی له لایه کی تره هاریکاری عدللاوی ده ک، له کاتیکندا عدللاوی دیه ویت حکومتی مالیکی بروخینیت چاودیران و خه لک نه وه لیکه دهنه وه که نه مریکا نایه ویت سه قامگیری له عیراقدا هه ییت، بؤیه نه گینا بؤچی دوو هیژی نه یار کؤده کاته وه و یارمه تی ههردوکیان ده دات؟

- نه وه ی ئیمه زانیومانه، عدللاوی له لایه ن دهوله ته عه ره بییه کان پشتیوانی ده کړی، ئیستا نه مریکا پشتیوانی ناکات، نه و کؤنگره ی له قاهره به ستره نه مریکا دورو نزیک پنی باش نه بووه.

* به لآم نه مریکا ماوه یه ک عدللاوی کرده سه رؤک وه زیران، نه گینا عدللاوی نه ده گه یشته نه و قؤناغه.

- به لڅ نه وه قؤناغیکی دیکه بوو، ئیستا قؤناغیکی دیکه یه. نه وه قؤناغی پیش ده ستور بوو، سه قامگیر نه بوونی هیزه کان بوو، قؤناغیکی زور زور ناسک بوو به راستی، نه وه تیه پری.

* دواى ئەو ۋەزىدىكى كە ئىستا لىھ عىراق ھەيدە، ھېچ ئومىدىكى چارەسىرى
سىياسى نىيە لىھ عىراقدا، ئەگەر كورد داۋاي جىابونىۋە بىكات، يان داۋاي جۇرىك لىھ
سەربەخۇبى بىكات ئەمەرىكا پىتت ۋايە ھەلۋىستى چۈن دەپتت؟
- يەكەم: ئومىدى چارەسەر ھەيدە، بەلام ئەو ھىزدى ئەو تەۋزىمى كە ئەو ئومىدە
بەدى پىنچ ھىشتا زۆر بەھىز نىيە.

دوۋەم، ئايا ئەمەرىكا لىھ گەل ئەۋەپە پىرۋزەى دەۋلەتى سەربەخۇ بۇ كوردستان ئىستا
پىتتەدى، ئەۋەندەى ئىمە بىستوۋمانە نەخىز.

* پىتتوانىيە ئەمە لىھ روانگەپەۋە سەرچاۋى گىرۋە كە ئەۋە (۱۶) سالە كوردستان
تارادىپەكى باش ئازادە، بەلام دىپلۇماسىيەتى كوردى لازا بۈۋە نەپتوانىۋە لىھ ھەموو
كەنالىھ جىاجىكان دەرگايەك بىكاتەۋە، دىپلۇماسىيەتى خۇبى بەھىزىتر بىكات، بۇيە تا
ئىستا نەماتتوانىۋە نە راي ۋلاتانى ئىقلىمى، نە راي ۋلاتانى دىنيا بۇ خۇمان
رابكىشىن كە لىھ گەل سەربەخۇبى ئىمەدەبن، بەتايىبەتى ئەمەرىكا كە ئىمە ھاۋكارىشىان
دەكەين؟

- مەن پىتتوانىيە ئەمە پەپەۋەندى بە دىپلۇماسىيەتى كوردىيەۋە ھەپىتت، بەپىچەۋانەۋە
دىپلۇماسىيەتى كوردى گەپىشتە سەر ئەۋەى بۇ دوو سەرۋىكى كورد فەرشى سوور لىھ
زۆربەى كۆشكەكانى دونىادا رادەخىرت، ۋە ئەجنداي سەرۋىكەكانى كورد ئەنجداپەكى
سىياسى دەۋلەمەندە ئىستا كە سەردانى ئەۋرۋپا دەكەن، بۇ خۇشتان دەپىنن كە يەكىتتى
ئەۋرۋپا ۋ ئەمەرىكا، ۋلاتە گەۋرەكانى ئەۋرۋپا ۋ ئەمەرىكا ھەر ھەموۋى باپەخىكى
زۆر بە سەركرادىپەتى كورد دەدەن، ئەم مەۋزۋە ئەۋەندەى پەپەۋەندى بە مەملەتتى
ناۋچەكە ۋ كىشەكانى دەۋلەتانى ئىقلىمى، مەسەلەى دەۋلەتانى عەرب يەپە، ئەۋەندە
پەپەۋەندى بە قودرەتى ئىمەۋە نىيە، چۈنكە ئىستا ھەموو دىنيا شاھىدى ئەۋەن ئىمە
قودرەتى خۇ ئىدارەكردنى خۇمان سەلماندوۋە، شاھىدى بۇ ئەۋە دەدەن ۋ دەشزانن ئەم
قودرەتە، قودرەتى دەۋلەتتىكى سەربەخۇشە.

* مەبەستەم ئەۋەپە ئىستا ئەمەرىكا لىھ عىراق سەرى لىھ تىكچۈۋە نازائىت چۈن
چارەسىرى دۇخەكە بىكات.

- بەعەكسەۋە عىراق سەرى لىھ ئەمەرىكا تىكداۋە (بە پىكەنىنەۋە).

* باشە تۆش ھەست ناکەى ئەمەرىکا بەرامبەر بە کورد زۆر بە خاوى ھەنگار

دەئەت؟

- ئەمەرىکا ھەموو شتەکان بەيەك دەبەسئەتتەو تەنیا مەسەلەى کورد بە تەنیا نابینى. ئەمەرىکا سىياسەت، بەرژەو ھەندىيەکانى دەولەتە عەرەبىيەکان، کىشەو گرتەکانى دەولەتە تانى عەرەبى و ئىران، ئىران و تورکيا، پرسى تورکيا و دەولەتە تانى ئىقلىمى، کوردستانى تورکيا، ئەمانە ھەمووى دەخاتە بەرچا، عادەتەن سىياسەتى ئەمەرىکا ھەر واپوو، سىياسەتى ئەمەرىکا ئەو نىيە خۆى پرۆژە بىتئى بلئى برۆ مىللەتان جىبە جى بەکن. ھەمىشە ئەمەرىکا لە دواى پرۆژەکانەو ھەيە. کە مىللەتەك خۆى پرۆژەيەك تەقدىم دەکات و سوور دەبەت لەسەر پرۆژەكەى، ئىنجا ئەمەرىکا دېتە نئو کىشەكە و بە پىچەوانەى جارانى يەكئىتى سۆفەت و ولاتانى دەوربەرى کە ھەمىشە خۆيان پرۆژەيان ھەبوو بۆ خەباتى ھەندەك لە گەلان لەو مەملەتەيەى کە لە گەل ئەمەرىکا ھەيانبوو، يەكسەر لایەنگرى ئەو ھەبوون ئەو ولاتانە رزگار بن بىن بە دەولەت ئەنجومەنى ئاسايش يەكئىتى سۆفەت دىفاعى لەو دەولەتەنە دەکرد کە بەرژەو ھەندىيە ستراتىژىيەكەى لە گەلەيان بوو، ئەمەرىکا ھەتا بزائە لە ئەوروپاى رۆژھەلات چەند ولات دروست بوو، ئەمەرىکا لە سەرەتاو ھەنوو مافتانە بىن بە دەولەت، بە پىچەوانەو لە گەل ھەندەكەيان ناکۆك بوو، بەلام کاتەك سوو بوون لەسەر شتەکانيان، ئەمەرىکا گوتى حەقى خۆيانە دوايشى کەون.

* بەلام ئەوروپاى رۆژھەلات جياوازيەكى تىدابوو، ئەوروپا تەدەخولى دەکرد.

- بەلام لە سەرەتاو تەدەخولى نەکرد. دواى ئەو ھەى گەرم بوو ئىنجا تەدەخولى کرد.

* بايئە سەر حزبە ئىسلامىيەکان: ھەندەكەجار کاک مەلا بەختيار لە بەرامبەر حزبە ئىسلامىيەکان ھەلۆئىستى توندى ھەيدە، ھەندەك لە حزبە ئىسلامىيەکان وای لىکنەنەو کە ئەمە سىياسەتى يەكئىتى نىشتمانى نىيە، کاک مەلا بەختيار خۆى شەخسى ھەلۆئىستى توندى لە بەرامبەريان، ئايا ئەو تەسەورات و تارادەيەك تىبىنى و ھەندەكەجار رەخنانە، لە بزوتنەوى ئىسلامى سىياسى کوردستاندا فىئەلەن ئەمە راي خۆتە ياخود ئەمە سىياسەتى يەكئىتيە؟

- با من موناقەشە لەسەر توند بەکەم، من لە تۆ دەپرسم توند ماناى چىيە؟ من پياوئەکم خۆم بە ديموکرات دەزانم، خۆم بە عەلمانى دەزانم، بە ئەرکى خۆم دەزانم کە خزمەت بە

رۆشنگەرى، خىزمەت بە قۇناغى جياكردەنەۋەى دىن و دەۋلەت بىكەم، ھەموو ئەم چەمكەنە
 لەلەين ھەموو ھېزە ئىسلامىيەكان قبول نىيە، ھەر چۆن قسە لەسەر ئەمە دەكەيت دەلەين
 توندە، سەرخستنى ئەم پرۆژەيە لە قۇناغى مۇدېرنەتەدا لە ئەوروياش مەملەئى توندى
 تىكەوت ياخود تىيەنەكەت؟، ھېزىكى ئىسلامى، يا ھېزىكى مەسىحى، يا جولەكە، ھەيە
 بەرنامەى ستراتىژى ھېزە دىموكراتەكان قبول بىكات، بەخوشتى وانىيە، لەبەر ئەۋەى
 وشەى توندى لىدەرەكە، ئىمە دوو دىناى جياۋازى فيكرى فەلسەفەين، يىگومان مەن
 ئەو بە كۆنەپەرسەت دەزاتەم، ئەۋەش مەن بە توند دەزانى و پىيوايە مەن دژى دىنە ئىلھادەم،
 جۆرەھا تۆمەتم بۇ دروست دەكات، كە لە مېژوودا ھەر واپوۋە، نەك ھەر ئىستا (۴۰۰)
 سال لەمەۋبەر مېژوو ھەر واپوۋە، نەسلەن قاتىكان و پاپا و تا سەردەمى مۇسۇلىنى
 داكۇكيان لەم نىتىجاھە مېژووۋەى خۇيان دەكرد، ھەتا لەگەل مۇسۇلىنىش بوون، ئەمە
 مەۋزوعىكە ئەمە دوو پەيامى ناكۇكى مېژووۋىيە، ئەمە سەبارەت بەمە، مەن لە تۆ
 دەپرسەم، جارىكى تر لە ھەموو كەسىكى رووناكبىر دەپرسەم، ئەگەر ئىمە خەبات بۇ ئەم
 چەمكە مۇدېرنەنە، رۆشنگەرىيەنە، مەدەنىيەنە دىموكراسىيەنە لە ۋلاتى ئىمە جىيەجىيەت و
 زۆرتىن پانتايى بۇ پەيدا دەكەين، ھېزەكانى تى نامۇدېرن، نا عىلمانى، نا دىموكراتى
 لە شەرمان دەۋەستەن؟، بىستىكىمان بە قەرز دەدەنەن؟ رەھمان پىدەكەن بۇ ئەۋەى خەلاتمان
 كەن لەو بارەيەۋە؟ نەخىر. نايىت ۋا سەرى بىكەين، ئىمە دوو ستراتىژى ناكۇكىن ئەۋان
 خەبات بۇ ستراتىژى خۇيان دەكەن ئىمەش خەبات بۇ ستراتىژى خۇمان دەكەين. ئىمە
 دەيىت لەۋان زىاتەر گەرم و گورپتر بىن لەبەر ئەۋەى ئەۋان ۱۴۰۰ سال باكگراۋەندىان ھەيە،
 ۱۴۰۰ سال تۆى ئەۋ بىرورپا و ئەندىشە، مەزھەب و شەرع و ئەۋانە چىنراۋە بۇ ئەۋان ئىمە
 تازە بە تازە زەۋى دەكىلەين، ھىشتا ئىمە چاۋەرەى بىكەين. چاۋەرەى گۆدۇ بىكەين، ئەمە
 لەلەيكە، سەبارەت بەمە ئەمە رەئى خۇمە ياخود ھى يەكىتى نىشتمانى كوردستانە، لە
 نىۋ يەكىتى نىشتمانى كوردستاندا ھەموو ئۆرگانەكانى يەكىتى خەرىكى دىموكراتى و
 خەرىكى عىلمانىيەتن، رەنگە مەن لەگەل چەند كەسىكى دىكە دەركەۋىبىن زاتى زىاتىرى
 ھەلۇستى دەربىنمان ھەبوۋە تا ئىستا. ئەۋانىش دەيانەۋىت بەمچۆرە قسانە، خەلك سارد
 كەنەۋە، كە كارىگەرى ئاراستەكانى عىلمانىيەتى ئىستا، خەلك دوور دەخەنەۋە بەم قسانە،
 لەبەر ئەۋە نايىت بەم قسانە دەست خەرپۇبىن دەبى سۈورىبىن لەسەر ئەم قسانە، مەن لە تۆ
 دەپرسەم يەكىتى نىشتمانى چەند جار لىژنەى تەحقىقى بۇ مەن داناۋە، محاسەبەم بىكات
 لەسەر ئەم بىرۋاۋەرپانەى، كە تەرحى دەكەم، ھىچ جار.

* باشە كەواتە تۆ بېرات بەۋە ھەيە ئىسلامى سىياسى ميانپە توندىرپو ھەيە ياخود ھەمويان لە يەك چوارچۆپەي گشتى دان؟

- يەك نەھجەن، بەلام مەنھەجى جياوازيان ھەيە.

مەنھەجە كەيان مەعلومە چىيە، نەھجە كە شيان جياوازي تىدايە، لەبەر ئەۋە بەش بە حالى خۆم ۋەكو شتە دوورەكان باۋەر ناكەم لە ئىسلام نەرم و توند ھەيىت، بەلام ۋەكو شتە ئاينىيەكان ۋەكو قۇناغە كە بەلى لە نيوان ھىزە ئىسلامگەراكان نەرمپەۋى تىدايە، توندىرپەۋىشى تىدايە. لە دۋائەنجام لە كۆي يەك دەگرەنەۋە يىگومان لە يەك نەتىجە يەك دەگرەنەۋە ئەۋىش سەپاندىنى حكومەتى خوايە، حكومەتى تىكستە پىرۆزەكانە، حكومەتى شەرە كە قابىلى قوبۇلى موناقتە شەكردن نىيە. من لە تۆ دەپرسەم لە جوندلىئىسلام ۋە نەسار ئىسلام تاوانبارتر ھەبوو، بۆچى ھەموو رۇژىك پىشمەرگەي نىمەيان شەھىد دەكرد كەچى ھەموو ھىزە ئىسلامىيەكانى دىكە بە ئارەزۋى خۇيان بە نيۋ ئەۋاندا دەھاتن و دەپۇشتن ھىچ موشكىلە شيان نەبوو، بۆ؟ لەبەر ئەۋەي نەم ھىزانە نامانجى ستراتىژيان يەكە.

* زۆر جار لە رۇژنامەي چاۋدېر ھەۋلى لىكترازانى رىزەكانى ھىزە سىياسىيەكان بە گشتى دەدرىت، ۋەكو لە ھەۋال و راپۇرتە ھەۋالەكان پىنداگىرى لەسەر شتىك دەكات كە رەنگە بۆ زروفى ئەمىر زۆر پىۋىست نەكات،

- كۋا؟

* بۆنمۇنە، زۆر جار لەسەر ۋەزارەتى رۇشنىبىرى كۆمەلىك شتتان بلاۋكردەۋە، نمۇنەي تىرىش زۆر ھەن، ھەست ناكەيت ھەندىكىيان زىدەپۇلى تىدايە، ياخود پىۋىست ناكات تا ئەۋ رادىيە شتتان لەسەر بنووسىرت؟

- من خۆم لە برايانى مەسئولى پارتىم بىستۋە بەم نىزىكانەش بىستۋە تەۋە كە دەلىن چاۋدېر رۇژنامەيەكى سەنگىنە. ھەموو ھەۋالەكان ۋەكو يەك بلاۋدەكاتەۋە، جياوازيش ناكات لە نيوان ئەملاۋ ئەۋلا ئەمە يەكەم، دوۋەم، ھەۋالىك دەست دەستەي كارا دەكەۋىست ۋەكو خۆي تەعامولى لە گەل دەكات ھىچ جياوازييەك لە ناۋچەكانى جارانى يەكىتى و ناۋچەكانى پارتى و ۋەزىرەكانى پارتى و ۋەزىرەكانى يەكىتى ناكات و ئەمە تەۋجىھى سەرەكى من بوۋە بۆ چاۋدېر، بە پىچەۋانەشەۋە ئەگەر سەبىرى چاۋدېر بەكىت، لەبەر ئەۋەي نىمە خۇمان لەم ناۋچانەين زۆرتىن ھەۋالەكانى ئەم ناۋچانە، رەختەكانى ئەم ناۋچانە، بلاۋدەكەينەۋە.

* باشه كاك مەلا بەختيار كېشەيدەكت لە گەل محمدەدى حاجى قادر ھەبوو، من خۆم خۆپندومەتەمەو كە مەلا بەختيار نامادە دەيیت. دواى ماويەك محمدەدى حاجى قادر لە ھەولير كۆبوونەمويەكى رۆژنامە گەرى بەست و گوتى مەلا بەختيار نامادەى دادگا ناييت كېشەكان گەيشتوونە دە داداگا؟

- دەمەويست بلييم دلناتان دەكەم نازانم ناوى ئەو پياوھ بە تەواوى چييه؟ محمدەدى كوي؟

* محمدەدى حاجى قادر.

- محمدەدى حاجى قادر، مەلاقادرە ئيستا ييتە ئەو ژوورە نازانم كېيە، رەنگە سى كەس ييتە ژوورە، نەزانم كاميان محمدەدى كى؟ حاجى قادر، ھەوالئيك لە چاودير لەلايدەن دەستەى كارا بلاوكراوتەو، من ناگاداريش نەبوومە ھەز دەكەم بزانيت، من ئەمە يەكەم جارە ئەم قسانە دەكەم بۆ ئەوئەى شتەكانت لەلا روونبیتەو، من ناگادارى ھەوالەكە نەبوومە، من بە ھوكمى ئەوئەى سەرنووسەرم ئەو برادەرە ھەقى خۆبەتى شكايەت لە سەرنووسەر بكات ئە گەر شكايەتەكە منى گرتۆتەو، بەلام ھەوالەكە منى نەگرتۆتەو، من لە كاتى بلاوكردنەوئەى ھەوالەكە ھەر لە سلیمانى نەبووم، بە ھەر حال، من گوتم ھەر كاتيك دادوەر پريار بدات نامادە دەبم، بەلام دواى ئەوئەى پاريزەرەكەى من كەوتە ئىو مەوزووعەكان و رنككەوتنەكانى ئىوان يەكيتى و پارتى و دادى ئيمە و ئەوانى ليكدايەو، ئەو جۆرە شكايەتەنە بە ھوكمى ئەو مەوقیعەى كە ئيمە ھەمانە ناسايیە نەقلبكرت بۆ دادگاى سلیمانى، پاريزەرەكەم چوو بۆ ھەولير داوايەكى و ھەاى داواکردن، بەريژ دادوئەرى قەزىەكە گوتبووى پويست ناكات، نەقل بکەين، ناييت نەقل بکەين ئەم قسەيەى گەيشتووە لای بەريژ وەزيرى داد، وەزيرى داد گوتبووى نەخيز رنككەوتن ھەيە، دەييت ئەم قەزىە بۆ سلیمانى نەقل بکرتەو، ئەم ۲۴ى مانگە بۆم دانراوہ بچم بۆ دادگا ئە گەر من ليزە بووم ۱۰۰٪ دچمە دادگا، ليزەش نەبم پاريزەرەكەم بەيگومان دواى دەخات تا دەگەرئيمەو.

* باشه كاك مەلا بەختيار ديارە جەنابت لە خانەقين رۆليكت بينيوو، ئەوئەى تيبينى دەكرت خەلك رازين ليت، بەلام دەلين لەبەر ئەوئەى بەو بەريژبەرانە مەلا بەختيار دايناون، ناتوانن پريار بدن تا پريار بە تۆ نەكەن؟

- وەلاھى من گلەبى ئەووم ھەيە، كە پرس بە من ناکەن، ئەمجارەيان كە چوومەو خانەقين بۆ ماوئەى چوار پينچ رۆژ لە خانەقين و دەوروبەرى بووم، كۆبوونەمويەكەم بە

دائیره‌کانیش کرد، چوار لیژنه‌ی ته‌حقیقی‌شمان دروست کرد، بۆ ئەو‌هی ته‌حقیق له‌و
دائیرانه‌ بکه‌ن بۆ ئەو‌هی له‌به‌رچی ئەدائیان باش تر نه‌بووه.

من به‌ش به‌حالی خۆم، شتی‌ک که‌ په‌یره‌ندی به‌خانه‌قین و به‌غداوه‌ه‌بی‌ت، په‌یره‌ندی
به‌خانه‌قین و ده‌وربه‌ری ه‌بی‌ت، مومکینه‌ راوێژ به‌ من ده‌که‌ن. به‌لام خۆ بریاره‌کانی
رۆژانه‌ که‌ ده‌یان بریار له‌خانه‌قین ده‌درێن من ئەو کاته‌م نییه‌ تا بۆ ئەم ه‌موو
بریارانه‌ پرسیارم پێبکه‌ن، خۆشیان ئیستا ته‌جروبه‌یان په‌یدا کردووه، سه‌رکه‌وتوو‌بوون له
کاره‌کانیدا.

*** باشه‌ئەدی ناوچه‌کانی سه‌عدیه‌ و مه‌ندهلێ، جه‌له‌ولا، خه‌لکه‌کی ئەوی ده‌لێن
ده‌سه‌لانی کوردی ده‌ستی له‌ ئیمه‌ شووشتووه، ه‌رگیز بیر له‌وه‌ ناکاته‌وه‌ ئیمه‌ش
به‌شپێکن له‌ کوردستان، وه‌کو خانه‌قین، ئەو شووتانه‌ی که‌ بایه‌ختان پێداوه‌، ئەواتان
فهرامۆشکردووه.**

- من ئەم قسه‌یه‌ ره‌تده‌که‌مه‌وه، سه‌ره‌رای ئەو‌هی که‌ ه‌مووتان ده‌زانن، که‌ کیشه‌ له
جه‌له‌ولا زۆره‌ کیشه‌ له‌ سه‌عدیه‌، له‌ مه‌ندهلێ زۆره‌، باشترین به‌لگه‌ نه‌وه‌یه‌ که‌ ئیستا
ه‌یزی پێشمه‌رگه‌ له‌ سه‌عدیه‌ له‌ نه‌فتخانه‌ له‌ جه‌له‌ولا به‌ ئاسایشه‌وه‌ به‌ پۆلیسه‌وه
ناوچه‌که‌یان کۆنترۆل کردووه، تیرۆریسته‌کانیان ته‌فروتونا کردووه، ئەگه‌ر ئیمه‌ هیچ
په‌یره‌ندیمان به‌ جه‌له‌ولا و سه‌عدیه‌ نه‌بی‌ت بۆچی ده‌چینه‌ ناوچه‌رگه‌ی تیرۆریستان،
سه‌دان پێشمه‌رگه‌ش ده‌به‌ین بۆ ئەم شووتانه‌، بۆچی ده‌به‌ین، ئەمه‌ خالێک، خالی دووهم،
له‌ مه‌ندهلێ و نه‌فتخانه‌ جه‌له‌ولا نه‌وه‌ندی پێمان کرابی‌ت خزمه‌تمان پێشکه‌ش کردوون
له‌ ته‌عینات، له‌ پۆلیس له‌ ئاسایش له‌ دا‌بینکردنی پێداویستییه‌کانیان، له‌ سه‌یاره‌،
له‌ خوێندن‌گاکان، له‌ جاده‌ و بان، زۆر شتمان پێشکه‌ش کردوون له‌ بواری کشتوکالی
به‌لام خۆتان ده‌زانن، ئەو خزمه‌ته‌ی پێشکه‌شی ئەو ناوچه‌ ده‌کرێت له‌ داها‌تی جارانی
سه‌لیمانیه‌، خۆ ئیمه‌ هیچ داها‌تیکی زیادمان نییه‌، بودجه‌یه‌کی جیاوا‌زمان نییه‌، بۆ
که‌رکوک و ناوچه‌ دا‌براه‌کانی دیکه‌ی کوردستان، به‌ حه‌قیقه‌ت به‌ سوپاسه‌وه‌ ئیمه‌
داها‌تی ئیاده‌ی جارانی سه‌لیمانی بۆیان ده‌برێنین.

ه‌موویان هاوکاریمان ده‌که‌ن، مه‌منونین، نه‌ خه‌لکی که‌رکوک و نه‌خه‌لکی خانه‌قین
هیچ داها‌تیکیان بۆ سه‌ر حکومه‌تی جاران و سه‌لیمانی جاران نییه‌، ه‌رچییه‌کیان
بۆ کرابی‌ت، کارمان که‌مکردووه‌ کارمان زۆر کردووه‌ ئەم قسه‌یه‌ لابه‌ن، ه‌رچییه‌کمان بۆ
کردوون له‌ خه‌ده‌ماتی ئیژه‌ دامان‌بریه‌وه‌ دامانه‌ به‌وان.

* باسى خزمەتگوزارىمان كرد، ئەۋەى تەسەۋر دەكرا دەيانگوت ھەموو شۇنېك پىۋىستە ۋەكو سىلىمانى لىبىت، ئاۋەدانى و كارى خزمەتگوزارى زۆرى تىداكراۋە، بەلام دۋاى ئەۋەى حكومەت يەكترى گرتەۋە، كارەكان ھاتنە بەرچاۋان دياربوون پرۆژەكان زۆر بە سستى لە سىلىمانى بەرپۆۋە چۈۋنەۋكەس خۆزگە بە سىلىمانى ناخاۋزىت، تەنانت لە سىلىمانى خەرجى تىچۈۋنەكەش تىدا بزىبوۋە، بۇچى لە سىلىمانى ئىش بەمشىۋىيە دەكرىت؟

- بەراستى باپىت بلىم لە سىلىمانى كۆمەلىك ھەلە كرابو ئىستا ئىمە باجەكەى دەدەين، نەك ھەر لە سەردەمى حكومەتەكەى كاك عومەر فەتاح بەلكو لە سەردەمى حكومەتەكانى تىش، نەخشەى زانستى ورد نەبو، كۆمپانىياكان قودرەتى جىبەجىكردى پرۆژەكانيان نەبو. ئەو كۆمپانىيا يىگانانەى چ ھى ئىران، چ ھى توركىا بنجۈنەۋانى گرېبەستەكانيان لەگەلى يەكلانەكراپۆۋە، قابىلىيەتى جىبەجىكردى ئەو كۆمپانىيانە ۋەكو پىۋىست دىراسە نەكراپو، موراحاتى سىياسى زالكرا بەسەر نەخشە زانستىيەكەى كە دەبو ئەنجامىدەن، ئەۋە ماۋىيەك پىمانەۋە ديار نەبو، وردە وردە دەرەكوت كە ئەمە ھەلە بسوۋە، ئەۋە ماۋىيەكە خەرىكىن باجى ھەلەكان دەدەينەۋە، ئەۋە ماۋىيەكە خۇتان دەبىنن لەو كۆمپانىيانە دەپىچرىتەۋە، كۆمپانىيا خراۋنەتە گىروگاز، ھەروەھا سەردانى مەسئولىن بۇ پرۆژەكان ئىستا دەستى پىكردوۋە، زۆر بە گەرمى، ئىنزار كراۋن لە ماۋى ديارى كراۋى خۇيان دەبىت كارەكانى خۇيان تەۋاۋ بىكەن، ھەندىك لەو كۆمپانىيانە ھەقىان ھەبوۋە ھەقەكانيان پىدراۋە، توۋشى زەرەربوون ھەقەكانيان پىدراۋە، ئەۋە جادەى سىلىمانى-دوكان بە گەرمى ئىشى تىدادەكرىت، ھەروەھا جادەى سىلىمانى-عەربەت، عەربەت بەرەۋە سەيد سادق خەرىكە ئىستىلامى كەين، ئەمە جگە لەۋەى لىرە پرۆژىيەكى زۆر جىبەجىنەكراۋە راستە ئىستا بە خۇشحالىيەۋە گۇرپانكارىيەكى باش لە ھەوليرەۋە دەبىنن ئەمە ماناى دلخۇشىيە، ھىشتا ھەولير ئەزمەى زۆر گەۋرەى ھەيە. يەكىك لە ئەزمە گەۋرەكان ئەزمەى ئاۋەپۆۋىيە، شارى سىلىمانى بچوكتىن ئەزمەى ئاۋەپۆۋى نىيە، شارى ھەولير لە ۸ مىليار تا ۱۲ مىليار دۆلار بودجەى دەۋىت بۇ ئەۋەى ئاۋەپۆۋى ھەموو ھەولير جىبەجىبىكات.

* ئاخىر ھەوليرتىستا لە سىلىمانى زۆر گەۋرەتەرە.

- باشە بۇيە بودجەى زياترى دەۋىتن بىنەمايەكى گىرنگى ھەر شارىك دەبىت ماستەربىلانى بۇ دانرىت، بەيىن ئەۋەى ژىرخانەكەى ئاۋەپۆۋەكى چارەسەر بىكەين، باقىەكەى دەبى بە

بارئىكى قورس.

* ھەست ناكەن ئەم لىيېچىنەو زۆر درەنگ وەخت بوو؟

- بەلى، لەم بارەيەو درەنگ بوو، دەكرا پارويئار ئەم لىيېچىنەو بىكرا بوايە، لە
حەقىقەتدا دەرکەوت درەنگ خستنى كار، كار پەك دەخات

* دەكرى ھەندى كەست لىج پىرسم، رەئىت لەسەريان بەدى؟

- بەسەر چاو..

* رات بەرامبەر سالار، سالار ەدزىز، جاران دۆستى خۆت بوو، بزائىن ئىستا رەئىت

لەسەرى چۆنە وەكو خۆى، وەكو سالار؟

- كاك سالار تىكۆشەرىكى ماندووى ئەم شۆرشەيە، يىم وابى ئەيتوانى لەمە
سەرکەوتوتوت بىج لەسياسەت

* بەلام نەبوو؟

- ئەو وەلامەكەم بوو..

* پشكۆ نەجمەدىن؟ بەتايبەتى بەو دوايىدى كە ئەو وتارانە لە سايتەكان

بلاو دەكاتەو؟

- ئەقلىكى پاك و قەلەمىكى پاراوى ھەيە، بەلام ئەزمونە سياسىيەكەى ھى
مەسئولەتى گەورە نەبوو..

* حاجى مەمۆ؟ جيا لەوى كە برادەرايەتى و براىى..

- پياوتكى ماندوو، رەوشتىكى كۆمەلايەتى بەرزى ھەيە، بەلام زۆرجار ئىحساسى
خۆى تىكەلاو بە سياسىيەت و بە مەسئولەت دەكات..

* ئىج خۆى ھەر سەرکردايەتى بوو، واتا چۆن ئىحساسى خۆى تىكەلاو بە سياسەت

ئەكات؟

- يىت ئەلىم..

* كاك نەوشىروان؟

- كاك نەوشىروان يەككە لە پاكترىن قەلەمە كوردەكان وەكو توانا.

* قەلەم؟!

- يەككىشە لە سياسەتمەدارە ماندووەكان و رۆژگارنىكى زۆر سەخت و ناخۆشى لەم
شەرو شۆرشە بردۆتەسەر، بەلام يىموايە ئەويش وەكو ھەموومان دەبىج بە تەواوى سيسەمى
بىركردنەو ھەمامەلەى خۆى و چۆنىيەتى سەرکردايەتىكردنى خۆيدا بچىتەو..

* قادر عزیز؟

-بہ راستی پیاوٹکی ماندووه..

* توانہ ہموویان ماندوونہ؟

-ٹیجازہ بدہ، پیاوٹکی ماندووهو پیاوٹکی بہ ئەزمونہ، بەلام پیم وانیه ماندووبوون و ئەزمونہکە ی بەشیۆهیهکی پیوستی ئەوتۆ سوودی لی وەرگرتبی کہ نیستا ناست و ناراستهیهکی بەرزتری ههبع لەروری کارا.

* فەرەیدون عەبدولقادر؟

-کاک فەرەیدون یەکیکە لە کەسە بەتواناکان، بەلام بەداخهوه چارەنووسی وای لیپهات کہ لە سیاست دوور بکەوێتەوه.

* چارەنووسەکە، خۆی دروستکەری ئەم چارەنووسە نەبوو؟

-من پیم وانیه هیچ کەسیک، نەک هەر ئەو، هیچ کەسیک چارەنووسی بەچاک یا بەخراب بشکێتەوه بە وازهینان یا بە بەردەوامی تیکۆشان بشکێتەوه خۆی بەشیکی گرنگی مەسئولیهتەکە ی هەلنەگری..

دیمانه‌ی قادر عزیز

قادر عدزیز که سایه تیپه کی سیاسی نیشتمانی دیاره له کوردستاندا، هه میشه هه ولی داوه له ژبانی سیاسی خۆیدا، هه ژموونی خۆی، هه ژبانی خۆی هه بیته و دهه نه بهر نهوانی دیکه دهووبه ری خۆی نیشانی بدات، له ناو حزبی سۆشیالیست نهیده توانی نهم هه ژموون و هه ژبه بهرام بهر هه ندیک له سهه رکردایه تیپه کان به کارینیج و له بنه ره تیشدا حزبی سۆشیالیست حزینیکی په رته وازه بوو، به للام نیتجهاهی دیموکراتی شۆپرشینگه که کاک قادر عدزیز دروستی کرد له شاخ، به ره هه میکی نهوتۆی لیج دهه نه چوو که چاوهروانی ده کرد، چونکه ره بآزی نیتجهاهی دیموکراتی شۆپرشینگه، وهک لینین به وردی باسی دهکات، قوناخیکی تیکۆشانه، پێش گهیشتن به سۆشیالیزم.

قادر عدزیز له بهر نهوهی گوتاریژ (خه تیبه) یکی زۆر سهه رکهوتوو نه بووه، رهۆلیکی بهرچاوی هه بووه له نهتوانین به جه ماوهی بوونی، چونکه زۆر جار بههۆی گوتاریژ سهرکهوتوووه، دهتوانی زۆرترین کهسی له جه ماوه، ناماده بکهی، بۆمه بهستیکی دیاریکراو، زۆرن لهو سهه رکردانهی توانیویانه له ژبانیاندا سوود له گوتاره سهه رکهوتوووهکانیان وهریگرن، هه ره له ههتله رهوه تا دهگاته مام جهلال و تهنانته مهلا بهختیار و زۆری دیکه.

قادر عدزیز له مایکی مهتوازه دا دهۆی، له کاتی په سیار کردنیشدا، دهتوانی توپه ی بکهی، هه ندیج جار که له وهلامی په سیارهکاندا قسهش دهکات، دواتر ههست به په شیمانبوونه دهکات، نهم دیمانه به رهنگه هه ندیک حه قیقهتی کاک قادر عدزیزمان نیشان بدات، نه گهر به وردی سهه رنجی لیج بگریته.

*كەى بووى به پيشمه رگه؟

- قوربان من له سالى ۱۹۷۴ پيشمه رگه شورشى نه يلول بووم، به لام به هوى هه ره سهيتانى شورشه كه ماوهى پيشمه رگه گايه تيبه كه كه بوو من نه وكاته له قه سرى بووم، له سه ره ده وهى سه وا رىخ بووم، سه وا رىخى مليوتكه هه بوو، سادريان پينه گوت، دژى ده باب به بوو. ده وهى نهو سه وا رىخانه مان له قه سرى له يه كه له سه ربا زگه كانى نيرانى كرد.

* دواى نسكوى شورش، كهى په ميوه نيت كردهوه؟

- دواى نهوه، ماوه به كه چووينه نيران، نيمه هه رماليشمان له مه هاباد بوو، دواى نيرانى سه رده مى شا برياريدا چى په ناهه ندهى كوردى عيراقه بيانگوازه نهوه شاره ده وه ره كانى نيران، نه وكاته بيرمان كردهوه نه گه ر نيمه بچينه نهو شو تئانه جارنكى ديكه ده ستمان به عيراق راناگا. له راستيشدا نيمه به رنامهى شورش كردنمان هه بوو، ژماره به كهى زورش بووين.

* نهو به رنامه به كهى هه تانبوو؟

- دواى هه ره سهى شورش زور بهى نهو كاديرانهى نامادهى قبول كردنى هه ره سهيتانه كه نه بوون و زياتر له بيري به رگري كردن و شورش كردن بوون، هه رزوو كه وتنه خو بو نه وهى چهنه كو بوونه وه به كه بركى تا بزائى چى بركى. نهوانه ژماره به كهى زور بوون، بو نمونه من، عهلى عه سه كه رى، د. خاليد، شهيد عهلى هه ژار، د. مه حمود، كاردو گه لالى، شهيد سه عدى و مه لا ناسح بوون، له گه ل ژماره به كهى زور له كاديران، له ثورمه وه له مه هاباد و چهندين كو بوونه وه كرا كه چى بركى باشه، هه موو له و رايه دا بوون كه نهو هه ره سهيتانه به فاكته رنكى ده ره كهى بووه، نهوه هه ره سهيتانى به رگري كردنى خه لكى كوردستان نييه، چونكه تا چه وسانده وهو زولم و زورى هه به، نهو به رگري كردنه هه ره به رده وهام ده به. له به ره نه وهى نيمه ده به سهر له نوئى بيه ره له دوست كردنه وهى مقاوده مه ت بكه ينه وه، به لام نه مه چاره له به ره نه وهى شه رى به ره بهى له توانادا نييه، ده بهى هه ول به دين شيوازى شه رى پارتيزانى بگري نه به ر. بو به نهو كه سه نهى كه له كو بوونه وه كه بوون وتيان كا كه دوو رينگامان له پيشه، نه وهى به نيازى شورش كردنه ده توانه بگه رپتته وه عيراق، نه وهى نيازى شورش كردن يشى نييه ده توانه يا بچى بو نه وروپا، يا بو خوئى نيران ده يگوازه تته وه بو شاره كانى ده ره وهى روژ هه لاتى كوردستان. واته نيمه نهو كو مه له كه سه به نيازى شورش كردن گه راپنه وه عيراق، نهو كاته من قسه م له گه ل برادران كرد، گوتم كا كه نه گه ر بو شورش كردن نه به ناگه رپتته وه عيراق، چونكه من سه لتم، بو خو م ده چم له نه وروپا داده نيشم، يان كارنكى ديكه ده كه م.

*** که گه پانهوه ینگومان نه فی کران..**

- که گه پانهوه نه و کاته رژیمی عیراق له لیبوردنه گشتیه که شی پاشگهز ببوووه، وهجهی دووهمی نهوانه ی عاندونیان پیده گوتن هه مووی رهوانه ی باشووری عیراق کرد، ئیمه ژماره یه کی زۆر بووین چووین بو دیوانیه، له به غداش شههید سالح یوسفی و ژماره یه کی دیکه له بییری نهوه بووین رێنکخراوێکی سیاسی دروست بکهین.

*** کی داهینتری نهو بیرو که یه بوو؟**

- نه و فکریه سالح یوسفی له سهرووی هه موویان بوو، نهوانی دی شههیدان د. خالید، عهلی هه ژار، کاردۆ گه لالی، عهلی عه سهکری، عومهر ده بابیه، تاهیری عهلی والی و ره سول مه مه ند که نه و کاته له به غدای له کۆلیژی یاسا ده یخوئند، نه و ژماره کادرو سه کردانه له بییری دروست کردنی رێنکخراوێکی تازه بوون. به راستی رێنکخراوێک که ناومان لێنا بوو هێزی سییه م له کوردستان، واته دوورین له هه یمه نه ی هه ردوو باله که ی پارتی که نه و کاته پێیانده گوتن جه لالی و مه لایی دوایی بوون به یه کیتی و پارتی. سه ره نه جام گه یشتینه نهوه ی بزووتنه وه ی سوسیالیستی کوردستان دروست بکهین.

*** نه و ناوه کی پێش نیاری کرد؟**

- من له و کۆبوونه وانه به شداریم نه کردوو.

*** نه شترانی له سه ر پێش نیاری کی بوو؟**

- نا، به لام ده زانم نه و ناوه له و کۆبوونه وانه بریاری لێدرا. خۆی فکری دروست کردنی بزووتنه وه ی سوسیالیست هه ر له دوای تێکچوونی شۆرش ی نه یلول هه بوو، به لام ئیعلان کردنه که ی دواکوت و کهوته سه ره تای سالی ۱۹۷۶. من له شوباتی ۱۹۷۶ که نه و کاته له به غدای بووم، نه ندامی بزووتنه وه بووم.

*** که چوو ته شاخ، پله ت بووه چی؟**

- نه و کاته یه کیتی نیشتمانی له دیمه شق دروست بوو، په یوه ندیکرا له نیوان یه کیتی و بزووتنه وه، به ره حمه ت بی کاک عومهر ده بابیه رهوانه ی لای مام جه لال کرا. له وی ته نسیقیک کرا که به و مانایه ئیوه وه رنه شاخ و ئیمه ش له شاخین. چه ک و ئیمکانیاتیک ی زۆریش په یداکراوه. وه رن به یه که وه خه باتی چه کداری ده کهین. نه وه بوو به پینی نه و ته نسیق ه بزووتنه وه (بالی عه سهکری بزووتنه وه، نه ک هه موو بزووتنه وه) بریاریدا نه و کادیرانه بچه شاخ که ده توان کاری پێشمه رگانه بکهن، به شیکی سه ر کردایه تی بزووتنه وه له ناوه و به یشتنه وه، نهوانه ی که مانه وه سالح یوسفی، عهلی هه ژار، کاردۆ گه لالی، شیخ

محەممەد شاكەلى و كۆمەلنىكى دىكە بوون. ئەوانەى كە ھاتن بۇ شاخ كران بە دوو وەجىبە، وەجىبەى ئىمە عومەر دەبابە، د. خالىد، سەيد كاكە، شەھىد سەعدى، من و شەھىد ياسىن قادر بووين. ئىمە لە ھەولئەو ھاتىن بۇ قەندىل بە يەك رۇژ لە ۱۹۶۷/۸/۸ ھاتىنە دەرى، وەجىبەكەى دى شەھىدان عەلى عەسكەرى، تاهىر عەلى والى و حمە غەفور و كۆمەلنىك كادىرو سەركردەى دىكە، ئەوانە لە سلىمانىەو پەيوەندىان كرد.

*** كە چوويە دەروە پلەت بوو بەچى؟**

- من سەرھەتا پىشمەرگە بووم تا لقى ھەولئە لسالى ۱۹۷۷ دروست بوو، ئەوكاتە بوومە ئەندامى لق، دواى شەرى دەشتى كە ئەوكاتە شەھىد سەعدى فەرماندەى ھەرىمى ۸ بوو، من ماوئەيكە بووم بە فەرماندەى ھەرىمى ھەشت.

*** بەو ئىعتبارەى برازاي سەعدى گچكە بوويت؟**

- ئەوئەللا پەيوەندى بەو نەبوو.

*** ئەى چۆن لە ئەندامى لقەو يەكسەر بووتە فەرماندەى ھەرىمى ھەشت؟**

-ئاخر نامر ھەرىم و ئەندامى لق زۆر لىك دوور نەبوون. ئەوكاتە سەيد كاكە لای سەركردايەتى كاتى پارتى گىرابوو، كەسىكى ئەوتۆ نەبوو لەلای ئىمە، بۆيە منيان دەستنىشان كرد، من ماوئەيكە كەم نامر ھەرىم بووم، دواى من لە كۆنفرانسى بزوتنەوئەى سۆسىالىستى كوردستان كە لە نەورۆزى سالى ۱۹۸۷ لە نۆكان كرا، ۳ كەس بوونە ئەندامى يەدەگى سەركردايەتى، من ئەندامى يەدەگى يەكەم بووم، ئەحمەد فەقى رەش و محەممەد فەتحوئەللا كە ھەردوو كيان شەھىد بوونە، يەدەگى دوومە مەسىرەى ھەكارى كە عەلى عەسكەرى و د. خالىدو ئەوانە تىيدا شەھىد بوون، ئىتر ئىمە بووين بە ئەندامى سەركردايەتى بزوتنەوئەى.

* بەپى قسەكانى سەيد كاكە، ئەورۆژەى سەعدى گچكە شەھىد بوو، تۆ دەورنىكى ئىجبابىت نەبوو، پىشمەرگەتان تەسلىم بە حكومەت كرد، لەبەر ئەوئەى تۆ شارەزاي رىنگاكە بووى و برىندارەكان شارەزانەبوونە.

- من لە كوئى شارەزابووم. لەژيانمدا يەكەم جارم بوو ئەوئەى ببىنم، بەشەوئەى ببىنم.

*** دەترانى رەببەى حكومەت لەپىش ئۆو ھەيدە؟**

- نەخىر. كۆبوونەوئەى سەركردايەتى ھەبوو، ئەوكاتە بەس شەھىد سەعدى سەركردايەتى بوو، نامەيەكى مام جەلال ھات كە ئىمە بگەينە ناوچەى نۆكان و زەلجى، ئىمە ئەو ھىزە بەناوچەى چىاي كۆسەرەت دا چووين لەناوى دوكان پەرىنەو چووين بۇ ئاسۆس،

شەۋەكەنى لە گوندەكانى ئەو ناوەبوو، بۇ بەيانىيەكەى دەمانووست برۆين بۇ مەنتىقەى ھەلشۆيى. تومەز دوژمن موتابەعەى ئەو ھىزەى كىردوو، زۆرىش لە ئىمە داخ لە دل بوون، چونكە ئىمە زەرىيەى زۆرمان لە رژیم دابوو، دەمانووست فورسەتیکيان بۇ ھەلکەوئى و تۆلەمان لىج بکەنەو، يەكئى لەو كىشانەى ئىمە لەو شەپەدا ھەمانبوو، ئەو ھەبوو نەشارەزابوو، يەك كەسمان شارەزای ئەوئى نەبوو، وەك ئەوئى بە ھەلىكۆپتەر بىبەن لەولاتىك داتەزىنن كە ئەسلەن نەزانئى كوئىيە، تەنھا ئاگرى قەلادزەمان دەدەيت، دەمانزانى ئەو شارى قەلادزىيە. شۆتەكە لە رۆژھەلاتى قەلادزى بوو، دەوريشيان گرتىن، كەمىن ھەبوو، ئەو ھەبوو لەو شەپە زەرەرمان كىرد. كە ئىمە تىكەوتىن، ناوچەكە ھەمووى دەغل بوو، شاخ نەبوو، ئاسۆس لە پشتمان بوو، ئىمە لەبەرامبەر گوندى دەشتى بوو، شەھىد سەعدى كۆيكرىنەو موھازەرىيەكى بۇ دابىن، ئىمە ۴۵ كەس بوو، چل كەسمان چەكدار بوو، ۲ كەس ھەرئەوشەو پەيوەندىان پىو كىردبوو، لە سەيدەكانى گۆمەشىن بوون، چەكمان نەبوو بىاندەينى. شەھىد سەعدى گوتى كاكە ئەو شەپە خۆمان ھەلمان نەبژاردوو، بەپىي ياساى پارتىزانى ھەر شەپەك خۆت كات و شۆتى ھەلنەبژىرى تۆ زەرەر دەكەى. كات و شۆتى ئەو شەپە دوژمن ھەلبىژاردوو. كە ھىزىكى زۆرى ھىناوئە ناوچەكە شاخەكانى گرتوو. ئىستا ئىمە كەوتوئىنەتە داوى دوژمن، بەلام ئىمە ئەو پىشمەرگانەين كە گوتوومانە يان كوردستان يان نەمان. لەبەر ئەو بەرگرى دەكەين تا شەھىد دەبين. ئىمە لەو ماوئە زەرەرى زۆرمان لە دوژمن داوو پىشمەرگەشىن و ئەو شەپە ھىزەكە زۆر نابەرابەر، لەوانەيە لەو شەپە زۆر زەرەر بکەين و لەوانەشە كەسىشمان دەرئەچىن. جا بەپراستىش وا بوو نىكەى ۱۴ شەھىدمان دا، لەگەل ئەو كەسانەش كە داوى ئىعدامكران، شەپەكە دەستپىكرى، جەبھە كە دابەشكران من لەلایەكى جەبھەكە بووم، لەگەل ھەندىك پىشمەرگەى دىكە شەپە گەرم بوو، ئەوان بە ھەلىكۆپتەر و ھىزىكى زۆر دەورى ئىمەيان دا.

* راستە دەلێن لەو شەپەدا تەقەت نەكرد؟

- من لەھەمووان زياتر مقاوومەم كىرد.

* ئەى ئەوئى سەيد كاكە باسى دەكا؟

- سەيد كاكە لە شەپەكە رايكرد. ئەو گىردەى كە ناوى گىردەچۆو موسەيتەر بوو لەسەر بەرەى شەپە، ئەو گىردە بەسەيد كاكە سپىزدابوو، سەيد كاكە ئەو گىردەى بەرداو مقاومەى نەكرد، شەھىد سەعدى لە گرتنەوئى گىردەكە شەھىد بوو، ئەو گىردە

گیرایه‌ودش، یه‌کج له‌وانه‌ی که ئیستا ماوه له‌گه‌ل شه‌هید سه‌عدی بوو، به‌کر چه‌مه‌یه، که ئیستا لای پارتی نامر لیوایه، گوتی گرده‌که‌شمان گرتوه، به‌لام یه‌ک له‌سه‌ربازه بریندارکان سه‌لیه‌کی ته‌قاندو شه‌هید سه‌عدی شه‌هید کرد، ئەوکاته سه‌عات ۵ر ۳ی عه‌سر بوو ته‌بعده‌ن شه‌په‌که ۱۹۷۸/۳/۸ بوو، ده‌بویه ئیمه سی سه‌عاتی دیکه شه‌په‌که‌ین، ئەو گرده‌ش که موسه‌یتەر بوو دوا‌ی شه‌هیدکردنی سه‌عدی حکومه‌ت گرتیه‌وه، بریندارمان زۆر بوون، ئەو بریندارانه‌ی سه‌ید کاکه باسی کردوه به‌لای ئیمه دانه‌هاتوه، به‌په‌چه‌وانه‌وه بیستمان ده‌ستیان راده‌ه‌شاند ته‌سه‌لم ببن، دیاربوو فیشه‌کیان پێ نه‌ما‌بوو، ئیمه له‌لایه‌کی جه‌به‌که‌ بووین، قۆلی ئیمه ۴ که‌س بووین، من، ره‌شید گه‌زنه‌یی، شه‌هید نه‌حمه‌د نامۆزای جه‌مال کورده که دوا‌یی شه‌هید بوو، له‌گه‌ل سه‌ید حوسین گۆمه‌شینی ئەو‌یش برنۆی پێبوو. من و ئەو چه‌ند پێشمه‌رگه‌یه بووین. که سه‌عدی شه‌هید بوو و گرده‌که گیرا، مه‌ترسی زۆر بوو، سه‌ید کاکه یه‌که‌سه‌ر ده‌و ناوو ده‌وناو لێیدا له‌گه‌ل یه‌ک پێشمه‌رگه‌ش به‌ناوی که‌ریمه سوور.

* ئەو ده‌لیج من به‌ناو قوته‌که‌دا رو‌یشتم؟ به‌لام قادر عه‌زیز خۆی دزیه‌بوو

رو‌یشت.

- جا ئەو ج ده‌لیج، من ناوات پێ ده‌لیم، تۆ رای من وه‌رده‌گری. به‌ره‌ی شه‌په‌که‌ی به‌جه‌ه‌شتبوو، شه‌په‌که‌ی بۆ ئیمه مایه‌وه، پاش ئەوه نه‌حمه‌د شه‌هید بوو، ناخیری سه‌ید حوسینیش له‌ ئیمه دا‌پرا، ئەوه‌ی که مایه‌وه سه‌عات ۸ ی شه‌و به‌یه‌که‌وه ده‌ربازبووین، من و ره‌شید گه‌زنه‌یی و جه‌مال کورده بووین، که ئیستا هه‌ردووکیان له‌هه‌ولێر ماون. ره‌شید ئیستا فه‌رمانده‌یه‌کی پارتیه‌و جه‌مال کورده‌ش بیلایه‌نه، که له‌شه‌په‌که‌ش بریندار بوو، تۆ ده‌توانی بۆ زانینی حه‌قیقه‌تی شه‌په‌که‌ی له ۳ که‌س په‌رسی، جه‌مال کورده، به‌کر چه‌مه، ره‌شید گه‌زنه‌یی که هه‌ر سێکیان له‌شه‌په‌که‌دا ده‌وری قاره‌مانانه‌یان هه‌بوو، زۆر نازابوون ئەوکات چه‌واشه‌کاریه‌کانی سه‌ید کاکه ده‌رده‌که‌وی.

* وانا به‌پێی قسه‌کانی تۆ یه‌، سه‌عدی گه‌چکه له‌نیوچه‌وانی سه‌ید کاکه شه‌هید

بوو؟

- نیوچه‌وان نه‌بوو، ئەوه شه‌په‌بوو.

* به‌لام نه‌گه‌ر گرده‌که‌ی به‌جه‌ه‌شتبا، ئەو شه‌هید نه‌ده‌بوو.

- به‌لێ ئەوه رای هه‌مووانه، تۆ ده‌توانی بۆ ئەو شه‌په‌ له‌کاک نه‌وشیروان و مه‌لا به‌ختیار و مام جه‌لال په‌رسی، کاک حاجی حاجی برابم باشترین سه‌رچاوه‌یه، ده‌توانی

لیتی پیرسی، بزانی ههقیقەتی ئەو شەرە چۆن بوووە ئەمەش بزانیەکی لە ھۆیەکانی شەھید بوونی سەعدی گچکە ئەو بوو کە سەید کاکە گەردەکە ی چۆل کردبوو. من پیت دەلیم سەید کاکە لە شەرە کە رابکرد. تۆش وەکو رۆژنامەنووسی کە دەتوانی بچی پرسیار بکە لەو کەسانە ی ماون، بەلام سەید کاکە بۆ شاردنەوی ئەو کردەیی خۆی پەنا بۆ ئەو قسانە دەبات.

* چ لە خوێندنەوی پیرەوریەکانی سەید کاکە داوچ لەو دیمانەیی کە لە گەلماندا کردوو هەستە کەین پەییونلییەکی ناتەبیعی لە ئیوانتاندا هەبە، دروستبوونی ئەو پەییونلییە لە ئینشقا کە دەستی پیکرد، یان پێشتر؟

- پێشتر. سەید کاکە خۆی یەکیک بوو زۆر نزیک بوو لە ئیمە، بە ئیعتبار خەلکی مەنتیقەیین و ناسیایین، بەلام لەسەر ئسلوبی ئیشکردن، من هەمیشە دژی سەید کاکە بووم. راستە سەید کاکە کابرایەکی ماندوو بوو، پێشمەرگەو تیکۆشەر بوو، بەلام کابرایەکی عەشایەر بوو. بەشیوانکی زۆر عەشایەری کاری دەکرد، ئەو کەسانە ی کە لەناوچەکاندا کاری خراپیان دەکرد، بەتایبەتی فەرماندە عەسکەرییەکان ئیمە موحاسەبەمان دەکردن. سەید کاکە ژێر بەژێری پارە ی لیۆرەدەگرتن و چاوی لیۆرەپۆشین هەمیشە شەری من لە گەل سەید کاکە ئەو بوو کە کابرایەکی عەشایەری بوو.

* ئەو دەلج سەرکردایەتی حیزبی سوسیالیست یارمەتی ئیمە ی ئەداو، بۆیە ھێزەکان لە ھەر شوێنیک بوونایە ناچار بوون بچن دەواجانە کۆیکەنەو؟

- دەواجانە کۆکردنەو بەشیویەکی رێک و پێک ناسایی بوو، بەلام ئە ی راوہ رووتە کە چی بوو، بەشیکی زۆریان راوہ رووتیان دەکرد، کە سەید کاکەش پینی ناگاداربوو، بەلام لەبەر ئەو ی ئەوانە ی راو رووتیان دەکرد ھەر یە کە یان مانگانە ۱۰۰ دیناریان بۆ سەید کاکە دەنارد چاوی لیۆرەپۆشین.

* ئە ی بۆ سەرکردایەتی حیزب ئەو وەزعی رانەدەگرت؟

- ئەوان چاویان لە سەید کاکە دەپۆشی، من لە گەل ی توند بووم.

* بەلام سەید کاکە دەلج بۆیە ئەیاننەتوانی من موحاسەبە بکەن، چونکە سوسیالیست

ھەمو ی من بووم، دەلج من لە ناو سوسیالیست دەرچوو یام کەسیان نەدەما.

- نەخێر. ئەو کە حەمەش وا باس دەکا. ناخر حزیکی وابوو بۆیە ھیچ نەبوو

* بەللام رەنگە راستىيەكى تېداپى، چونكە ئىسۈە ۋەكو ئەفەندى بوون لە سەركرادىيەتى.

- كىچ ئەفەندى بوو؟! ئەو ھەموو شەپرو كىشانەى لە دەشتى ھەولېر ھەبوون سەيد كاكە نەدەۋىرا بېت، من دەھاتم. خۇ شۆرپشى ئەو جارە ھەمووى ئەفەندىيەكانى شاخ كرديان.

* سالخ يوسفى كەسىكى ئىشتراكى نەبوو، وانا بېرواى بە ماركسىيەت نەبوو، كەچى ئىۋە نەوتان كرده سكرتېرى ھىزىي سۆسىاليست، ئىۋە لە گۇقارەكەتان دا باستان لە سۆسىاليستى زانستى و لىنين و ماركسىيەت دەگرد، كەچى سالخ يوسفى نەك ھەر بېرواى بەوانە نەبوو، بەلكو بېرواى بە گۇرپىنى رۇئى سەدامىش نەبوو، بەلكو دەيوست چاكسازى لە رۇئى بەعسدا بكرى.

- خۇى ئەوكات ماركسىيەت و سۆسىاليزم لەدنيداا بېروى ھەبوو ئەۋەى كە سۆسىاليستىش نەبوو، دۇزىشى نەبوو. سالخ يوسفى كەسىكى دىموكراتخوازبوو، ناشتخواز بوو، يىنگومان راستدەكەى كابرايەكى سۆسىاليست نەبوو، بەللام كە دەيدىت خەلكەكەى زياتر بېروايان بە سۆسىاليستەو يان رىنكخراۋەكە رىنكخراۋىكى سۆسىاليستە دۇى ئەۋە نەبوو. لەبەر ئەۋەى بەھەموو پىۋەرئىك ۋەكو كەسايەتى، ۋەكو تەمەن و رۇشنىبىرى، ئەو لە ھەموان شايستەتر بوو بۇ سكرتېرى ئەو رىنكخراۋە، واتە ھىچ كەسىك مونافىسى نەبوو لەناو بزووتنەۋە.

* بەللام دواى سالخ يوسفىش كەسىكتان دانا ۋەكو سەرۆك عەشیرەتى ۋابوو...

- نا، سەرۆك عەشیرەت نەبوو، كاك رەسول ئەسالىبى عەشایەرى ھەبوو، بەللام پىاۋىكى تىكۆشەر بوو، خرىندەۋاربوو، باۋەرىشى بە سۆسىاليزم و ئىشتراكىيەت ھەبوو، ۋەك تۇ دەلئى عەشایەر نەبوو، بەللام پەيۋەندى عەشایەرى ھەبوو.

* رەسول مامەندىش مونافىسى نەبوو؟

- نا، كەس مونافىسى نەبوو، لەبەر ئەۋەى بەھەموو پىۋەرئىك لەھەمووان شايستەتر بوو.

* بزووتنەۋە پەكيتتى شۆرپىگىران و كۆمەلە سى رىنكخراۋى ناۋ يەكيتتى بوون. تۇ ئەوكات پەيۋەندىت لە گۇل يەكيتتى چۇن بوو.

- با بۇت روون بېكەمەۋە ۋەكو باسمركد بزووتنەۋە لەناۋخۇدا دواى شۆرپشى ئەيلول دروست بېوو، يەكيتتى نىشتمانى لە دەرەۋەى ولات دروست بېوو، ھەماھەنگى لەنتىوان

ئەو دوو رىئىخراۋە ھەببوو كە بە يەكەۋە سەركردايەتى خەباتى چەكدارى بىكەين، كە ھاتىنە شاخ يەكىتى نىشىتمانى بەرنامەيەكى ھەببو بەناۋى نىمچە بەرد، بەپىتى ئەو بەرنامەيە لەھاوكارى نىۋان كۆمەلە و بزووتنەۋە، خەتى گىشتىش لەناۋ يەكىتى نىشىتمانى بەو ئاراستە بوو كە لە داھاتوۋيەكى نىزىك ئەو چوارچىۋە نىمچە بەرەيە بىيى بە بەردى يەكىتى نىشىتمانى كوردستان، ئەو حزبانە ۋەكو بەرە ھاوكارى يەكتر بىكەن، بەلام كاتى بىنيمان يەكىتى نىشىتمانى بەپىچەۋانەى ئەو بەرنامەيەى كە خۆى خستىيە روو، ئاراستەيەكى دىكەى ۋەرگرتوۋە، ۋا ئىش دەكا بۆ ئەۋەى بىيى بە حزب، ئەو رىئىخراۋانەش كە لەو نىمچە بەرەيەدان زوو يا درەنگ ناچار دەبن خۆيان لەو حزبەدا بىۋىننەۋە، بزووتنەۋەش ئەو تەرەدى قىبۇل نەبوو، گوتمان ئەگەر يەكىتى دەبى بەبەرە لەبەر رەچاۋكردنى باروۋدۇخەكە ھاوكار دەبىن، بەلام ناكرى بزووتنەۋە خۆى لەناۋ يەكىتىدا بىۋىننەۋە، چۈنكە بزووتنەۋە رىئىخراۋىكى سىياسى جىاۋازەۋ بىرەكردنەۋەشى لە يەكىتى جىاۋازە، ئەمە بوۋە ھۆى ئەۋەى بزووتنەۋە لە نىمچە بەردى يەكىتى جىاۋبوۋە.

* دۋاى لە نەۋرۆزى ۱۹۷۹ رەسول مامەند جىا بوۋە بارەگاي سەركردايەتى لە گۆرەشپۇر دانا.

- كاك رەسول جىانەبوۋە، بزووتنەۋە جىاۋبوۋە بۇ ئاگادارىت!

* ئايا پىشتەر راۋپۇزى لە گەل ئىۋە كىرەبوو كە لە يەكىتى جىا دەيتەۋە؟

بەلئى ئەو جىاۋبوۋەيە دۋاى مشتومرىكى زىاتر لە دوو سال ھات، كە ئەگەر يەكىتى بەو ئاراستەيە پىرات بزووتنەۋە چىتر ناتوانى لەناۋ ئەو نىمچە بەرەيەدا بىۋىننەۋە، ئەۋدبوو دۋاجار گەيشتىنە ئەۋەى كە بزووتنەۋە خۆى لە يەكىتى جىابىكەتەۋە، كە لە ۱۹۷۹/۳/۲۱ بزووتنەۋە پىراتى جىاۋبوۋەنى خۆى لەو نىمچە بەرەيەى يەكىتى نىشىتمانى راگەياند. بۇ ئەمەش توۋشى كىشەۋ شەپ نەبىن، چۈنكە بارەگاكەى ئىمە لە زەلئى بوو، ئەۋان لە تورەلەۋ نۆكان بوون و تىكەلاۋبوۋىن، بۇ ئەۋدى تۈزىك لەبەرىك بىچىنەدەرەۋە دوور بىكەينەۋە ھەساسىيەت دروست نەبى، ئىمە پىمان باشبوو لەروباردەكە پىرەينەۋە بىچىن بۇ گۆرەشپۇر، بارەگاكەمان بىرە ئەۋى، دۋاى ئەمەش كە ئەۋ ھەلۋىستەمان ۋەرگرت، جارىكى دىكە داۋامان لە يەكىتى نىشىتمانى كىردەۋە، گوتمان ئىمە لەبەر ئەۋەى پىشمەرگەمان بە يەكەۋە تىكەلاۋىن، چار ناچارە دەبى ھاوكارى يەكترىن، ئەگەر ئىمە نەمانتوانى لەچوارچىۋەى ئەو نىمچە بەرەيەى يەكىتى نىشىتمانى ئەۋ ھاوكارى بەكەين، بەلام دەكرى ئىمە جۆرى لە ھەماھەنگى يان بەرەيەكى نىشىتمانى لەنىۋانماندا

دروست بی، به لآم سهرکردایه تی یه کیتی (ئهمه ی رهتکردهوه) او گوتیان یان ده گهرینهوه ناو یه کیتی نیشتمانی، یان شهرتان ده کهن. ئه وه بوو شهرو کیشه یه کی زور له نیوانماندا دروستبوو.

*** ده لاین له سالی ۱۹۷۹ نوینر نکتان هه بوو له بزوتنهوه بۆ ناو کۆبوونهوه کانی یه کیتی؟**

— نوینر نه بوو. تۆ ئه و زانیاریانهت زور دوور به دوور وهر گرتووه. ته جروبه ی نیمچه به ره ی یه کیتی نیشتمانی، ته جروبه یه کی تازه بوو، سیغه ی وا له ناوچه که نه بوو، سهرکردایه تی ئه و به ره یه پیکهاتبوو له دوو نوینه ری بزوتنه وه، دوو نوینه ری کۆمه له، له گه ل مام جه لال وه کو سکر تیر. سه ره تا نوینه ری بزوتنه وه شه هید عه لی عه سکه ری و شه هید ره سول مامه ند بوو، دوا ی ئه وه ی عه لی عه سکه ری شه هید بوو، کاک ره سول کیشه ی زوری له گه ل مام جه لال هه بوو. بۆ ئه وه ی ئه و کیشه نه که م بینه وه، بزوتنه وه له کۆبوونه وه یه ک منی ده ستیشه انکرد که نوینه ری بزوتنه وه به له مه کته بی سیاسی یه کیتی، ئه وه بوو تا جیا بوینه وه من نوینه ری بزوتنه وه بووم.

* ده لاین نوینه رایه تیه که ت کیشه ی تیدا بوو، هه میسه له و کۆبوونه وانه گرفت دروست ده کرد بۆ بزوتنه وه.

- بۆ بزوتنه وه؟! -

*** به لی؟ چونکه نه ده گرنجای ۱۹**

- نا، له گه ل یه کیتی کیشه مان هه بوو، ئه وکات خۆت ده زانی گهنج بووین و زور شتمان به توندی وهر ده گرت، توندی هه یه کی زور هه بوو له مه سه له کان، زمانی دایه لوگ و لیکتیه گه یشتن له نیوانماندا لاواز بوو، زور جار مام جه لال باسی ئه وه ده کا ده لی نه گه ره عه قلی ئیستامان هه با، ئه و کیشه نه ده بوو. به راستی بیر کردنه وه کانی ئه وسا و ابوو، کیشه زور بوو، به تاییه تی زور جار له نیوان من و مام جه لال وه کو سکر تیر کیشه رویده دا، چونکه به راستی غه دریان لیده کردین و زور جار مام جه لال فره ق و جیاوازی ده کرد له نیوان ئیمه و کۆمه له، منیش به وه رازی نه ده بووم. ئه وه کیشه کان بوو، ئه گینا من قه ت کیشم دروست نه کردووه، په یوه ندیه که خۆی په یوه ندیه کی ئالۆز بوو له نیوان بزوتنه وه یه کیتی، زور جار ئه و په یوه ندیه گرژی زوری تیده که وت.

* ئېنە كە يەكەمجار تووشى شەپبون لە گەل يەكيتى، كى لە مەكتەبى سىياسى يەكيتى دزى شەپەكە بوو؟

– لەھەردوو لا خەلك هەبوو دزى شەپبوو، بەلام سىياسەتە رەسمىيەكە ئەوھبوو كە شەپ بوو لەنێوان ئىمەو ئەوان. بەراستىش ئەوان شەپيان بە ئىمە دەفروشت، پىيانابوو ئىمە ئىنشاقامان كەردووو زەرەمان لىداون، ئى خۆ ئىمە يەكيتى نەبووین تا ئىنشاقامان كەردىب، ئىمە رىكخراوئىكى سەربەخۆ بووین، پىمانابوو ئەو نىمچە بەرەبە بە ئاراستەبەكى دىكەدا رۆيشت ئىمەش لى جىابوونەو، ئەوە هىچ تاوانى ئىمەى تىدانەبوو، بەلام ئەوان وایان وەرەگرت، بەتایبەتى مام جەلال پىيانابوو ئىمە زەرەمان لە يەكيتىداوو دەبى شەپ لە دژمان بكا، بەراستى شەپەكان لەوئۆه دروست بوون.

* لەسەر كەدایەتى ئىووش خەلكى واتان نەبوو، ئەوان ئىستفزاز بكات؟

– پىگومان لەھەردوولا هەبوو، بەلام بە گشتى سەر كەدایەتى و كادىرەكانى بزووتنەو دەوای ئەو سۆسىالیستىش هىچ پىروایان بە شەپى براكوژى نەبوو، هەربۆيەش زۆرجار لە شەپەكان ئىمە زەرەمان دەكرد.

* راستە لەنێوان دكتور مەحمود و رەسول مامەند هەمىشە گرفت هەبوو و وەكو دوو پارتى جىاوازكارىان دەكردا

– نا. لەبەرئەوئەوى خۆى د. مەحمود لەرىكخراوئىكى دىكە بوو، كە ئەو كاك قادر جەبارى و كاك عەدانان موفتى و كاك شەمسەدىن موفتى و ئەو چەند كەسە لەدەوای شۆرشى ئەیلول لە دىمەشق رىكخراوئىكىان دروستكردبوو بەناوى پارتى دىموكراتى كوردستان كۆمىتەى نامادەكارى. ئىمە لەسالى ۱۹۷۹ لە گەل ئەو كۆمىتەى نامادەكردنە يەكمانگرت و حزبى سۆسىالیستى يەكگرتوى كوردستانمان دروستكرد، يەكگرتنەكە زۆر سەر كەوتنى بەدەستەینا، بۆچوونى جىاواز هەبوو، بەلام (۹۸٪) ى حزبەكە بزووتنەو بوو، پىگومان كاك رەسول بۆ سكرتێرى هەلەبىژێردى.

* واتە مەلانىيەكە لەنێوانىاندا هەبوو؟

– مەن ئايم مەلانى، بۆچوونى سىياسى جىاوازان هەبوو. بۆ نمونە د. مەحمود لەھەموو كەس توندتر و پەروشتەر بوو بۆ ئەوئەوى ئىمە لەبەكيتى جىابىنەو، بەلام كە جىابوونەو هەلوئستە كە وەرگىرا، ئەوكات رايەكى پىنچەوانەى هەبوو، بەراستى ئەو دەناو بزووتنەو دەا زۆر بەخراپ لەسەرى شكايەو، كە ديارە تەنھا مەبەستت جىابوونەو كە بوو، بەلام ئەو لەزېر كارىگەرى بەعسىيەكانى سورىا بوو، كە ئەوكات پەيوەندىيەكى

توندوتۆل له نیوان یه کیتی و به عسیه کانی عیراقی له سوریا هه بوو قیاده ی قوتریان پیده گوتن، له ژیر کاربگری ئەوان هه لۆستی گۆرابوو، ئەمەش له لایەن سەرکردایه تی و کادیره کانی بزووتنه وه زۆر کاردانه وه ی له بهرامبهردا دروستبوو، واته شته که لای د. مهحمود خۆی بوو، لای خه لکانی دیکه نه بوو.

* تۆ زیاتر دۆستی کامیان بووی؟

- ینگومان من وه کو رنکخراو زیاتر لایه نگر ی کاک ره سو لم ده کرد، د. مهحمود که سیك بوو ریزم لیده گرت، به لام نه و کاته عه قلییه تی کارکردن، یان ده مارگیری وه کو نیستا نه بوو، ینگومان من زیاتر لایه نگر ی رنکخراوه که ی خۆم بووم.

* له سالانی هه شتاکان حزبی سۆسیالیست بنکه یه کی زۆر فراوانی هه بوو، له هه ندیک ناوچه، ته حه دای پارتی و یه کیتی ده کرد. خه لکیکی یه کجار زۆری هه بوو، به لام هه ستت ده کرد مونه زم نییه، سه رباری نه وه ش هه ر نامر هه ر ئیمیک، یان هه ر فه رمانده یه که به میزاجی خۆی هه لسه وکه وتی ده کرد، ئیوه له سه رکردایه تی بۆچی نه تاتتوانی ته نزی می ئه و جاله ته بکه ن؟

- خۆی له ناو بزوتنه وه کیشه یه که هه بوو، نه ویش نه و به بوو مه رکه زیه ت لاوازبوو، له شۆرش ی چه کداریش ده بی دی سه پلینی زۆری تیدا بچ، نه وه له ناو ئیمه نه بوو، به تابه تی له لایه که کاک ره سول و مه کته بی سیاسیه که، نه وه خا لئیکیان بوو، خا لی نه ساسی نه و به بوو ئیمه ئاماده نه بووین نه وه ی یه کیتی و پارتی ده یکا، ئیمه بی که یین، نه وان له گه ل ئیران و سوریا و نه ملا و نه ولا هه لسه وکه تیان ده کرد، نه وه به نیسه ت ئیمه محرمات بوو.

* به لام سۆسیالیست له گه ل ئیران هاوکاری ده کرد.

- نا نا. به س کاکه حه مه (مه به ستی محه مه دی حاجی مهحموده) هاوکاری له گه ل ئیران ده کرد.

* ئه ی خا له حاجی؟

— خا له حاجی نو ئنه ربوو له ئیران، به لام هه یج که سیك رازی نه بوو به نو ئنه رایه تی نه و.

* به لام نه و دووانه هه ردووکیان نه ندای سهر کردایه تی بوون که له گه ل ئیران بوون؟

— نا، له گه ل ئیران نه بوون، حه زده که م بزانی ئیمه زیاتر بیرو با وه پرو پاکی زه ره ری له ئیمه دا، چونکه نه وانی دی سیاسه تیان ده کرد. من نیستا پیت ده لیم نه وه ی پارتی و یه کیتی کردیان، بزووتنه وه ی سۆسیالیست بیکردبا، نیستا له کوردستان ده سه لات ی ده بوو.

* نىزان يارمىتى نەدەدان؟

- نا، نەرزاقى دەداينى، بەلام نىزان لە ئەساسەو دەرى ناوەكە بوو، دەيگوت دەبىچ بىچن لە گەل پاسدار شەپ بىكەن، نىمەش دەرى ئەو بەبووين، يەككىتى و پارتى چيان نەكرد لە گەل پاسدار؟ تاكە شتىك كاكە حمەى حاجى مەحمود بەبىچ رازىبوونى سەرکردايەتى كردى ئەو بەبوو كە چوو لە گەل لايەنەكانى دىكە بەشدارى شەپى ھەلەبجەى كرد كە سەرەنجام بەو كارساتە گەيشت كە بوو.

* بۇ ئىجرائاتان وەرنەگرت؟

- نەدەتوانرا. لەبەر ئەوئەى ئەو كاتە شەپى ناوخۆ ھەبوو، بەتايبەتى لە گەل يەككىتى، بۆ نمونە كاكە حمەى بۆ لەنساو بزوتنەو جىنگاى بوو، بەھۆى ئەو بەلایانەى كە تۆ دەتويست لە گەل يەككىتى دروستى بىكەيت، چونكە ئەو لەناو يەككىتى سازىدا بوو، بەلام تۆ بۆ ئەوئەى خۆت بەھىز بىكەى، پىشوازىت لى دەكردو مەوقىعت دەداينى، تا شەپى يەككىتى بىكا..

* بەلام ئەوە سىياسەتتىكى چەوتە..

- چەوتىبوو، بەلام ھەموو لايەنەكان پەيرەويان دەكرد، نىستاش پەيرەوى دەكەن. نىستاش لىرە ناوئىزن يەككىت سزابدن، لەبەر ئەوئەى دەبىتە پارتى و لای پارتىش بەھەمان شىتو.

* بەلام ئەو كات سەرکردايەتى حىزبى شىوعى دەيگوت چۆرىك لە نىتىفاق لە نىزانماندا ھەبوو ھەتا شتىكى وام بىستوو كە كاسىتى تۆماركراوئەى ھەبە كە وتوتە ئەگەر بە ساغلمى دەرىچىن رەنگە لە نايەندە بىنە ناو ئىتو؟!

- نا ھىچ شتى و ھەنا ھەبوو، نىمە وەكو حىزبىكى شۆرشگىز لەرووى فەكرىيەو زۆر لە حىزبى شىوعى نىزىك بووين، ھىچ كاتىك سۆسىالىست لە گەل شىوعى نىزىك نەبوو، بەلام شىوعى لەبەر ئەوئەى نىشى بە سۆسىالىست بوو، رەحمەتى خالدا حاجى، بەرگەى نىزانى بۆ دەكردن، ھەندى نىش و كارىان لە رىئى نىزانەو بۆ دەپۆى، بۆيە مەجبور بوون موراعاتى حىزبى سۆسىالىست بىكەن، ئەگىنا سۆسىالىست لەھەموو روونكەو لە حىزبى شىوعى دووربوو، ئەوئەى كە وەكو رىنكخراوئەى چەپ و ماركسى لە شىوعى نىزىك بوو نىمە بووين، بەلام نىمە رۆژى لە رۆژان نە شتىكى ژىر بەژىر لە نىزانماندا ھەبوو، نەنىازى ئەو ھەمان ھەبوو كە بىنە حىزبى شىوعى، لەوانەبە نىستاش و كاتى خۆشى نەگەر رىنكخراوئەى حىزبى شىوعى كوردستان سەربەخۆ ھەبووايە، ئەوان نامادەبان ئەوئەىيان كەردبا، بۆ نمونە لە ۱۹۸۸ مەشتومرەئەى زۆر ھەبوو كە نىمە رامان وابوو

چەپەكان بە ئىمەش و ئالاي شۆرپش و رىڭكخراوه كوردستانىيەكەى حىزب شىوعىش نامادە بووين حىزىيىكى شىوعى كوردستان دروست بكەين. بەلام بەھىچ شىوھەك ئىمە ئەوسا و ئىستاش لە گەل ئەوھنەبووینە بەشەك بىن لە حىزىيىكى سەرتاسەرى وەك حىزى شىوعى عىراق، ئىمە دژى ئەو عىراقچىيىتە بووين، پىماناوبوو كوردستان لەبەر ئەوھى نىشتمانە، حىزب لەسەر بناغەى نىشتمان دروست دەكرى، عىراق دەولەتى ئىمەيە، نىشتمانى ئىمە نيە، ئەزموونى ناوھندو لابلالى ئەو ئەزموونە لە يەكيتى سۆفەت و ولاتانى سۆسيالىستى فەشەلى ھىنا، حىزى شىوعى فەلەستىن و حىزى شىوعى ئوردن و ئەوانە فەشەليان ھىنا، ئەوكات و ئىستاش پىمايە پەيوھنديەكى خەباتگىرەنەو ھەتا جۆرەك لەپەيوھندى نۆمەميانە لەنىوان حىزى شىوعى كوردستان و حىزى شىوعى عىراقدا ھەبەن، بەلام ناكرى حىزى شىوعى كوردستان بەشەك بىن لە حىزى شىوعى عىراق، چونكە دوو ولاتى جياوازن، لەدوو قۇناغى جياوازيشن، ئەوھى بۇ عىراق دەشى، بۇ كوردستان ناشى، لەبەر ئەوھى ئىمە ئىستاش وابىر دەكەينەو، زۆر جارىش وايان بەئىمە گوت، جارنىكيان كاك عزيز محەمەد ھاتە لاي من باسىكرد، ئەوكاتەى كە كۆنگرەى دروستكردنى حىزى شىوعى كوردستانيان دەكرد، شتىكى واى خستەروو، گوتمان ئىمە پىمانباشە بەھەردووكان حىزىيىكى شىوعى كوردستان دروستبەكەين، بەلام جيا لە حىزى شىوعى عىراق. ئەوان بەوھە رازىنەبوون.

* پىتوايە حىزى شىوعى كوردستان ئىستاش بەشەك بىن لە حىزى شىوعى عىراق!
-بەلى.

-تۆ زۆر بە گەشەينەوھە باسى جودابوونەوھى خۆت لەناو سۆسيالىست دەكەى و دەلىي ئىمە كۆمەلە گەنج بووين و شۆرەگىر بووين، بەلام تىبىنى دەكرى، ئەو گەنجانە كۆمەلە گەنجىكى دەشتى ھەولير بوون، نەك گەنجىكى يەكجار زۆر، ئىوھە كە خەبات بۇ كوردستان دەكەن، بەو كۆمەلە گەنجەى ناوچەيەك چۆن وھەا گەشەين بوون!
-ئەساسى رىڭكخراوھەكانى ئىمە كادىرەكانى ھەولير بوون، بەلام لەبادىنانيش خەلكمان ھەبوو، لەسلىمانى و كەركوكيش ھەمانبوو، لە ئەوروپاش ھەمانبوو، بەلام ئەساسى خەلكى ئىمە بەشى زۆرى كادىرەكانى ھەولير خەلكى دەوروبەرى ھەوليرن. زۆر حىزىش وانە، ئىستا يەكيتى و پارتىش وانە.

* بەلام ئەوان لەناوچەكانى دىش خەلكى زۆريان ھەيە.

-ئى. قەيناكە، ھەركەس بە قەوارەى خۆى.

* ئىستا بۇ نمونە حزى شىوعى لەھەموو شوئىتلىك ھەيدە، پارتى لەھەموو شوئىتلىك ھەيدە.

-ئەوجا سروشتى رىئىخراوەكەى ئىمە ئارابوو. سروشتىيە.

* تۆ وەك چەپىكى كوردستانى لەدوای راپەرىن كە گروپى زۆر لەھەمى شىوعى جىابوونەو، وەكو شىوعى كوردستانىەكان و ئەوانى دى. بۆچى، نەتوانى ئەوانە لەژۆر چەترى خۆت كۆلكەيتەوو وەك دەللىن ھەترى سىيەمتان دروستكردبا، ئەگەر سىيەمىش نەبا، چوارەم با. بۆچى؟

-دوای راپەرىن و بەتايبەتى دوای ئەوئى كە دەستەلات كەوتە دەست يەكئىتى و پارتى، ئەو شكستەى كە چەپ لەسەر ئاستى دنيا، چ وەكو فكر، چ وەكو نىزامى ئىشتراكى دووچارى ببوو، واتە ئەو پاشەكشەى چەپ لەسەر ئاستى دنيا و نىوخۆدا كوردبووى، ئەوكارەى تۆ باسیدەكەى ئاسان نەبوو، ئەمە يەكيان، دوو، ئىمە ئەزموونىتكمان كورد لەگەل ھەردوو بەلگەى ئالای شوپرش سەرکەوتوو نەبووین، واتە زۆرىەى ئەو خەلگەش كە خۆى بە چەپ و ماركسى دەزانى، دەچووە لای دوو حیزبەكەى دى، نەدەھاتە لای من.

* واتە مەسەلەكە فكر نەبوو.

-وايە. ئەو شكستەى فكرى چەپ و نىزامى ئىشتراكى دووچارى ببوو لەدوونیا ئەو ھەيمەنەو كارىگەرىيەى جارانى ئەما، يىگومان خەلگىك ھەر زوو لە كونى خۆى ھەلگەرايەو، پاكانىەى بەو دەكرد كە ئەو ماوہەش كە چەپ و ماركسى بوود. يىگومان زۆر كەس خۆى بە چەپ و ماركسى دەزانى لەبەر ئەوئى كارىگەرى چەپ و ماركسى لەدنیادا وابوو، نە لەبەر ئەوئى خۆى قەناعەتى پىبوو.

* ھەستناكەى بىخ خاوەنىش ھۆيەكى دىكە بوو كە خەلك بېرەى بىخ نەبىخ، ئەگىنا لە ۹۱-۹۲ خەلگىك ھەبوو ھىشتا بېرەى بە ماركسىەت مابوو شوپرشگىترو گەرموگورپىش بوون، بەلام ساحتىيشى نەبوو.

- نا، بۇ نمونە زۆرىەى كادىرەكانى حىزبى شىوعى كە رۆيشتن بوونە پارتى

* بەلام يەكەمجار نەبوونە پارتى.

- ئەى بوون بەچى؟

* بەناوئى شىوعىە كوردستانىيەكان مانەوە دواتر بوونە پارتى.

- ئەو بەشىكىيان بوون، بەشىكىيان بوونە يەكئىتى، ئالای شوپرشىش لەگەل ئىمە بوون

گەرپانەوہ بۇ ناو یەکیٹی . واتا ئەو بارودۆخەى من باسى دەکم، چەپ لەو پینگەیە بەھیزەنەبوو، ئەو کاریگەرییە بەھیزەى نەمابوو لەسەر ناستى دنیاو ناوہخۆ کہ بتوانی شتیک بەکا لە کوردستان.

* ئیوہ لە گەل شیوعیە کوردستانیەکان یەکتان نەگرت، لە گەل ئالای شۆرش یەکتانگرت، بەلام ئالای شۆرش بانگەشەى عێراقچیتى دەکرد.

- نا عێراقچیتى نەبوو، ئەوہى ئیمە لە گەلیان ریککەوتبووین عێراقچییەتى تێدانەبوو. ئیمە لە یەکمەم کۆنگرەى یەکگرتن کہ بەسترا کہ ھەردوو بالەکەى ئالای شۆرش لە گەل زەحمەتکێشان یەکیانگرت، دروشمى سەرەکى ئیمە سەر بەخۆى کوردستان بوو، کہ ئەو دروشمەش دژ بە عێراقچییەتیە.

* باپشووێک بەدین لە سیاسەت و بیینە سەر مەسائیلی کۆمەلایەتى تۆ بەو پییەى ئینسانیکى چەپى و باوەرت بە سۆسیالیستی ھەبوو، لەو مەجالەشەوہ دەبیج نازادى ئافرەت و یەکسانی چینگایەکی دیارى ھەیتت، بەلام کہ ژنت ھیتا، جیاوازییەکی زۆر لە تەمەنى ھەردووکتاندا ھەیبوو، دەشلین جۆریک لە ژن بە ژنى تێدا بوو.

- نا ژن بە ژنى نەبوو، من ژنم ھینا و ئەو ئافرەتەى کہ ئیستا ھاوسەرى منە کہ خرمى خۆمە، تاکە ئافرەت بوو ئامادەبوو بیٹ بۆ شاخ بۆ لای من، بۆ ئاگاداریت ئەو کاتە ھیچ ئافرەتیک ئامادە نەبوو بیٹ بۆ شاخ. ھەموو ھاوسەرئیکش جیاوازی تەمەن لەتێوانیاندا ھەیە.

* رەنگە ھى تۆ زۆرتریی؟

- نا من نزیكەى ۱۵ سال لە خێزانەکەم گەورەترم

* ئىج زۆرە.

- نازانم. زۆر، کەم، ئەوہ واقیەکە بوو.

* کہ کێشەو شەر لەتێوان پارتى و یەکیٹی دروستبوو، ئیوہ چەند ھزینى دیکە، نەتاتوانى بیج لایەنى خۆتان پيارتزن، دەگوتری ھەر لەسالى ۱۹۹۴وہ کہ شەرەکەى تێدا دروستبوو، تۆ ئەگەر بەنھیتیش بیج، لە دژى پارتى کارت دەکرد، واتا زیاتر لایەنگیری یەکیتیت دەکرد، بۆ وەك ھەندیک ھیزی دیکە نەتوانى ھاوسەنگییەك رابگری؟

- ھەز دەکم بزانی ئیمە ھیچ کاتیک تەرەف نەبووینە لە شەرەکان، شەرى ناوخۆمان بەشەرپنكى زیانەخش و خۆکوژی زانیوہ، شەرپنکە لەھەموو روونکەوہ زەرەرو زبانی زۆرى بۆ ئاینەدى کوردستان و ئەزموونەکەى ھەبووہ، لەبەر ئەوہى ھیچ مەتتیقى

تېدانییه تۆ شتیک بە خراب دابنئی و بە شداریشی تیدا بکەى. ئەو شەرە شەرپوو لەسەر دەستەلات، کە ئیمە بە هیچ شیۆهیک تەرەف نەبووین، بەلام کیشە کە ئەو بوو تۆ ھەر ھەلوئستیکت دەنواند، ئەگەر بە دلئی لایەنیک نەبووایە، وای دادەنا ئەو لایەنگیریە بۆ لایەکەى دیکە، ئیستاش ھەروایە، تۆ ئیستا ھەلوئستیک بنوتە، لایەکەى دیکە پنیوایە ئەو بۆ لایەکەى دیکە، لە کاتیکدا ئەو زۆر کال بووئەتو. ئیمە تا (۱۳) ی ئاب لە شەرە کە نەبووین، بە پیچەوانەو زەحمەتکیشان لە گەل سەر جەم ھەولەکانی ناویژیکردن و چالاکییەکانی حزبەکان بوو بۆ راگرتنی شەرە کە، دەورنکی مۆتەمەیزی ھەبوو. وایزەمان توانیمان شتی باش بکەین، ھەندیکجار شەرە کە رابگرین، دیلەکان بگۆرینەو، ھیزدکان لەبەر یەک ییبەینە دەر، بۆ نمونە ئەو کاتەى ھەولێر لە لایەن یەکیتیەو کۆتەرۆلکرا، ھەموو پارتی بە سەرکردایەتیەو، ئیمەو شیوعی دەر بازمان کردن.

* رەنگە ئەو پەيوەندى شەخسى و برادەرایەتى ییت.

- نا ھیچ ئەو پەيوەندیانە نەبوو. تۆ بۆ خواری دەکە یەوہ؟!

* بۆ نمونە بارزانی مەلا خالید خەلکی ناوچە کەبوو.

- بۆ ھەموو لقی دوو تەنھا بارزانی مەلا خالید بوو؟!

* بەلام زۆریەیان برادەرت بوون.

- نا، تۆ کۆنە شیوعی، دەبیخ خواری نەکە یەوہ. بەلام کە ۳۱ ی ئاب ھات رژیتم بوو بە تەرەفیک لە شەرە کە بۆ ئیمە وەکو زەحمەتکیشان چ وکو فکر چ وەکو بەرنامەو مەسەلە نەتەو ییە کە، لە تواناماندانەبوو بەیلایەنی بمانینەوہ. خەلکی دیکە ھەلوئستیک دیکەى ھەبوو خۆی نازادبوو، ئەوکاتیش خەلکیک پیی وابوو ئیمە لەبەر یەکیتی ئەو ھەلوئستەمان وەرگرتووہ، من لە دەنگی گەلی کوردستان رادیۆی یەکیتی، گۆتم ئەوہی لە ۳۱ ی ئاب کرا، ئەگەر یەکیتی و پارتیش بە یەکەوہ کردبایان ھەمان ھەلوئستەمان دەبوو.

* ئەوکاتی چیت دەکرد؟

- نازانم چیمان دەکرد، لەوانە یە بۆ خۆمان دەچووین بۆ قەندیل، بەلام ھەز دەکەم بزانی دژی دەوستانین.

* ئەگەر بەردەوام بای و لە گەل وەزە کە بمانبایەو، وەکو حیزی شیوعی و ئەوانی تر، باشتر نەبوو لەوہی ھەلوئستیکى ناھەزانە وەرگری دەرفەتی گەتوگۆو حیوار نەمینی!

- ھەلوئستە کە ھیچ شەخسى و ناھەزانە نەبوو، سیاسى بوو، دوو حیزب بە یەکەوہ لەسەر دەستەلات و پوانخوازی شەر دەکەن، کە رژیتم بوو بە تەرەفی شەرە کە، تۆ ناتوانی

بىج ھەلۋىست بىمىنەھ، واتا ھەر يەك لەو حىزبانە ھەرچى کرد، تۆ ناتوانى بىدەنگ بى و پشتىوانى لىبەكى. خودى كاك مەسعود واى بە ئىمە گوت كە ناشتبوونەھ، گوتى ئىمە شتېكمان کرد، مەبەستى ۳۱ى ئاب بوو، دەشمانزانى ئىو ھەموتان پىي رازى نابن، شتېكى ئاسايش بوو كە پىي رازى نەبوون، بەلام ئاسايشى نىيە ئىمە ھەتا ھەتايە ناكۆك بىن، وازانم ئەو قەسە مە فەھومە.

* بەم دوايە ھەندىك كەسى تىكۆشەرو پەرۆش بۆ حزى زەھمەتكىشان لەئىو جىابوونەھ، دەرگى بزىن جەھەرى جىابوونەھەكەيان چى بوو؟
- ئەوان لە كۆنگرە، جۆرنك لە دەستەبەندى و تەكەتوليان دروستكردبوو ئەويان بەلاى خۆيانەھ بە قورس زانى بۆخۆيان، واتە ئامادەى خۆراستكردەھ نەبوون، لەجىاتى ئەو تروشى غەلەتىكى دىكەبوون.

* نەتەزانى ئەگەر زۆر پىيان لىبىي، ئەنجامەكەى وادەي؟
- پىمان لىنەنان، حەز دەكەم بزانى ئىمە موھاسەبەشمان نەكردن، بەلام پىمانگوتن تەكەتولتان کرد.

* بەلام ئەوان دەيانگوت سكرتېرى حزى زەھمەتكىشان تاكرەوانە برىار دەداو بۆ راي سەركردايەتى ناگەرئەھە؟

- ئى ئەھەى جىا دەيئەھ، دەيى بيانويەك بدۆزئەھ، لەوانەيە تاكرەيش ھەي، حەز دەكەم بزانى ئەھەى مەسئولى يەكەم بىج ئەگەر خۆشم بىم، زۆرجار دىموكراتىيانە ھەلسوكەوت ناكات. بەلام ئەھە نايئە ھۆى ئەھەى كە تۆ ھەلۋىستىكى وا وەرېگرى.

* لە ئەھەدەكان، لەسەردەمى شەرى ناوخۆو پىشترىش كە سەردانى مام جەلال يان كۆسەرەت دەگرد، زۆر جار بە تەنھا دەچوى، واتا ئەندامانى سەركردايەتت لەگەل نەبوو، بۆچى؟

- ئەو كۆبوونەوانە ھەريەكەو ئوسولى خۆى ھەيە. ئەگەر كۆبوونەھى حىزبەكان بىج، ئەگەر كۆبوونەھى ھەردوو مەكتەبى سىياسى يىت، ئەھە بىگومان تۆ بە تەنھا ناچىت، بەلام ئەگەر كۆبوونەھەك لەگەل شەخسى مام جەلال يا كاك مەسعود يىت، بىگومان دەكرى مەنیش بەتەنھا بچم، ئەھە ھىچ كاتىك كىشەى ئىمە نەبوو لە حزى زەھمەتكىشان.

* لەكاتى ھىتانهوى تەرمى بارزانیە ئەنفالکراوەکان و تارىکت خوتندەوہ کە گۆرانیکی زۆر بەسەر تێرۆوانینەکاتتا ھاتبوو لەماوی ئەو چەند سالدەدا، کە زۆر بە بەرزىیەوہ باسی بارزانی ئەمرو کاک ئىدرىسى ھەمیشە زىندوت کرد.

- نا ھىچ گۆرانیکاری نەبوو، پىشتىرش وابوو، ئىستاش بىروام وایە، بارزانی سەرکردەيەکی مەزن بوو، بە ئىجابیات و سلبیاتەوہ، من زۆر جار گوتووم نەگەر پارتى بارزانی بکاتە مولکی خۆی بچووکى دەکاتەوہ. بارزانی ھى ھەموومانە، بەتایبەتی شەھید بوو لەژياندا نەماوہ کاک ئىدرىس لەژياندا نەماوہ، واتە مەعقول نییە لەرۆرەسمێک کە ئەو ھەموو خەلکە لەو عەشیرەتە ئەنفالکراوہ، ئەو ھەموو خانەوادەيە لەوئ وەستاون، تۆ سلاو بنیڤى بۆ گیانی پاکی شەھیدان، سلاو نەنیرى بۆ گیانی بارزانی و کاک ئىدرىس. شتى وەھا ھەيە؟! ھىچ گۆران لەمن نەبوو، بەپىچەوانەوہ، ئەوکاتەي کە لەگەڵ پارتى ناکۆکیش بووینە، لە حزبی سۆسیالیستىش و ئىستاش پڕواناکەم ھەلوئىستىکی سلبیمان لەبەرامبەر بارزانی ھەبووئیت. ھەلسەنگاندنى خۆمان بەرامبەر بارزانی وەکو سەرکردەيەکی مێژوویى کورد بوو.

* وختیک باسکرا کە ئیوہ لەگەڵ حزبی سۆسیالیست یەکدەگرن مەحمەدی حاجى مەحمود لە دیمانەيەک لەگەڵ ھەرئەم دەلجى من نامادەبووم واز لە سکرێڤى پىتم و کاک قادر بىتە سکرێڤ بۆ ماوی ۳ سال، بەلام کاک قادر پىتداگرت بۆ ۶ سال!

- ئەوہ راست نییە، ئیمە لەسەر سکرێڤى تىکمان نەداوہ، جارێ ئەگەر ئیمە و حیزبی سۆسیالیست یەکبگرن، ھەر من دەبمە سکرێڤ، لەبەر ئەوہی ئەوکاتەي من لە مەکتەبی سیاسى یەکیتى و سۆسیالیست بووم، کاکە حەمە نامر ھەرئەم بوو، یان ئىحتیاتی سەرکردایەتی بوو، زۆر بەراورد ھەيە لەگەڵ ئەوہشدا ئەو پیاوئىکی تىکۆشەرە.

* رەنگە ئەو جەماوہرى زۆرتەر ھەيى؟

- بڕواناکەم..

* بەپى دەنگدانەکان..

- نا، دەنگدانەکانى دوايىت بىنى، ئەگەر کەمىش بىچ، بەلام دەنگەکانى زەحمەتکیش و سۆسیالیست و شىوعىت بىنى چۆن بوو. تۆ کۆنە شىوعىی خوارمەکەوہ. دەنگەکانت بىنى چۆن بوو. چونکە پىشتەر پڕوپاگەندەي زۆر ھەبوو، دواي ئەوہی کە زەحمەتکیش دوچارى وەزعیك بوو لەناوخۆي کە پىشتەر باسمانکرد.

* سۆسیالیستیش دوچارى ئەوبوو لە كەركوك ھەرمێك جیابۆو؟

– نەخێر، ئەو ەواى دەنگدانەكەبوو، ئێمە پێش ھەلبژاردن تووشبووین، خەونى زۆر خراب بە زەحمەتكێشانەو دەبینرا، ئێمە ئەگەر موزایەقە نەكراباين و بەتایبەتى لە ناوچەكانى پارتى، كە دواتر برايانى پارتى خۆيان دانیان بەو نا كە فشاريان خستۆتە سەر ئێمە، كە لە ناوچەكانى ئەوان و لەزۆر شوێن دەنگمان سووتا، ئەگینا ئێمە بەیخ كێشە (۲ - ۳) كورسىمان ھێنابوو.

* واتە تەسەور دەكەن كە بەقەد حزبی شیوعی جەماوەرتان ھەبێ؟

— نازانم بۆ ئەو بەراوردە بكرێ، من ھەزەدەكەم حزبی شیوعى و خەلكى دیکەش لە ئێمە زیاتر جەماوەریان ھەبێ، بەلام وابزانم ئەو ھەلبژاردنە تىستىك بوو بۆ ئەو چەند حزبە..

* بۆچی لە گەل حزبی سۆسیالیست نەگەشتنەبەك؟

– ھەزەدەكەم بزانی كە ئێمە ھېچ كاتێك داواى یەكگرتنمان لە گەل حزبی سۆسیالیست نەكردوو، ھەمیشە ئەوان داوايان كەردوو، دیارە ئەو ە شتىكى باشە، ئەگەر ئێمەش داواى بكەين، ھېچ كاتێك ئێمە ھۆكارى سەرنەكەوتنى ھەولەكان نەبووین، ھەمیشە ئەوان ھەولەكانیان تىكداو..

* باشە بۆچی ئەوان داواى یەكگرتن دەكەن و ھەولەكانیش تىكەدن؟

— ئەوان كاربان بەو یەكگرتنە ھەبوو، ئەوان زۆربەى كاتەكان خەلكى ناوخۆيان بەو رادەگرت كە لە گەل زەحمەتكێشان یەكەگرتن، واتە زۆر جار بەداخو ە ئێمەیان وەك رىكلام بەكار دەھێنا. لە مەسەلەى ئەو یەكگرتنە زۆر راستگۆ نەبوون، بە تايبەتى دەوروبەرەكەى كاكە ھەمە، ھېچ پەيوەندى بە مەسەلەى سكرتێرەو نەبوو، ھەمیشە ئەوان شتەكانیان چەواشەدەكرد، ئێمە پێمانوايە پەيوەندىبەكى دۆستانەو برايانە لە نێوانماندا ھەبێ، زۆر جار پرۆسەى یەكگرتن لە كوردستان سەركەوتوونەبوو، زۆر جار لەباتى شتى باش دروست بكەى، تىكیدەدەى. لەبەر ئەو ەى زۆر جیاوازی لە نێوان ئێمە و ئەوان ھەبە. لەوانەبە لە یەكگرتنەكە سەركەوتوو نەبين، دەكرێ دۆستى یەكدى بين.

* واتا ئەگەر حزبیك ھەبێ لە گەل یەكگرتن، نامادەى واز لە سكرتێرى یێنى؟

– بەلێ. ئەگەر حزبیك بۆ ببینیو ە، بەلام یەكگرتنىكى راستەقینەو فەعلی ییت، دەتوانم ئەو قسەبەى ئیستا دیکەم، پێم خورد كەیتەو ە. ئێمە كاتى خۆى لە گەل پارتى گەل، یان لە گەل حزبی شیوعى كوردستان ئەگەر یەكمان بگرتايە، من سكرتێر

نەدەبووم. لە خواكورك لە گەل پارتى گەل زنجىردىەك كۆبوونەوه كرا، ئەو خۆشەختانە هاوړى عەزىز لە ژياندا ماوه، گوتى: باشە لەسەر (مشكله المشاكل) چ دەكەن، گوتم (مشكله المشاكل) چىيە، گوتى لەسەر سكرتيرى. گوتم وەللا كاك عەزىز ئىمە كىشەى سكرتيرمان نىيە، چونكە ئىستاش سكرتيرى لای ئىمە غانىيە. ئىستاش كاك عەزىز بەو قسەيە پىدەكەن، گوتى چۆن شاغره؟ گوتم بەسەرى تۆ ئىستاش ئىمە خۆمان بە سكرتير نازانين، ئەگەر لە گەل پارتى گەل يەكبگرين، هېچ موناقةشەى تىدانىيە كاك سامى سكرتيره. هەر وەها لە گەل حزبى شيوعىش يەكمانگرىتبا، ئەوكات كاك كەرىم سكرتيربوو، كەسمان مونافىسى نەبووين، رۆژىك لە رۆژانىش ئاواتە خوازم ئەو قسەيەى خۆم خورد بكمەموه، بەلام رىكناكەوتت. بۆ وا دەزانى سكرتيرى لای ئىمە ئىمتيازاتە، لە حزبى زەحمەتكىشان سكرتيرى هېچ جۆرە ئىمتيازاتىكى تىدا نىيە، حەزەكەم بزانى ئەو زەوابتانەى ناو حزبى زەحمەتكىشان هەيە، لەناو هېچ حزبى دىكە نىيە، مومكىنە لە حزبى شيوعىش هەيە. من خانەنشینی وەزىرىيەكەم، كارگىزى دارابى حزب وەرىدەگرى، (كەمىك پىكەنىم و كاك قادر وتى) باوەرناكەى؟! ئىستا من لە حزبى زەحمەتكىشان مووچەم نىيە، دوو داهاتم لەو حزبە هەيە: يەكيان (٧٦)ەكەيە. دووم خانەنشینی هەيە هى وەزىرى. من لە حزبى زەحمەتكىشان نە مووچەم هەيە، نە نەسرىو نە هېچ شتىكم هەيە، بە پىچەوانەوه من (٦٥٠) هەزار دىنار ئابونەى مانگانە دەدەمە حزب، بۆ خۆت دەتوانى بېرسى، ئەو سكرتيرىيە چ ئىمتيازىكى تىدايە بۆ من؟

* بەلام دىلین قادر عەزىز لە شاخ هېچى نەبوو، ئەى ئىستا ئەو وەزەعە باشە لە

چىيەوه هات؟

– بەراستى لە دواى رووخانى سەدامەوه، وەزەمان باش بوو، زۆر قسە لەملاولەولا دەكرى، يىگومان ئەوانەى لە ئىمە جىابوونەوه جۆرەها پروياگەندەيان بۆ هەلبەستين، بەلام دەكرى رۆژىك بە بەلگە شتىك لەسەر ئىمە بگوترى، باشە ئەگەر بگوترى خۆ ئەو پروياگەندانە لەبەرژووندى من، وەك مەسەلە قانونىيەكەى كە گومان لەبەرژووندى تۆمەتبارە، من لەو سلىمانىيە وەكو پىشمەرگەيەكى (٧٦)، شەش سەد مەتر زەوىم وەرگرتوو، خانووم تىدا دروست كردوو، كە هىشتا تەواو نەبووه، من لە مەكتەبى سياسىيى زەحمەتكىشان گوتوومە برادەران من خانووهكە كە ئاوا دروست دەكەم، گوتيان چۆن، گوتم ٨٨ مليۆنم لە فەرقى بوودجەى وەزىرى وەرگرتوو لە دواى رووخانى سەدام، ئەوكاتەى مووچەى وەزىرى بەرابەرى بەغدا كرا، حكومەت ئىستا گوتى ئىمە (٣٠)

مليون د. بهرهم بۇي سەرف كردم، داواي سولفەم كرد، گوتى نابىج، مەعقولە ئىمە سلفە بدەينە تۆ، ۲۵ ھەزار دۆلارى دامى، گوتى وەكو حكومت ھاوكارىت دەكەين، من ھەموو مانگىكىش ۵ مليون دىنار پاشەكەوتم ھەيە، ئىستا ۳ جۆرە داھاتم ھەيە يەكيان تەقاعودى وەزىرىيە كە ۵ مليون و نيو، مليون و نيونك ئىكرامىيە پىشمەرگەي (۱۹۷۶م) ھەيە، ۲ مليون و ۱۰۰ ھەزارم لە ئەنجومەنى نىشتمانى عىراقى ھەيە، بۇ ۶ ھىمايەي خۆم. من ئىستا داھاتى مانگانەم ۹ مليون دىنار، ھەموو مانگىك ۲ مليون دىنار خەرج دەكەم، چونكە خانووەكەم بەكرى نىيە، من مانگانە ۷ مليون دىنار پاشەكەوتم ھەيە، ئەو جوار سالە وايە، ئەگەر لەتاكە خانوونكىش زياتر پىت شك دى، دەتوانى بينووسى. بەلام لەوانەيە بلين ئەو ھەموو مەسئولە مليونىرن، ئەي چۆن قادر عەزىز مليونىر نىيە، با شتىكت بۇ باس بكەم، لە وەزارەت بووم، دىعايەكيان لە دوومن كرد گوتيان زەويى بەناوى خۆي كرددووه. يارىگايەكىش لەھەولير ھەيە داويەتتايە برايەكەي خۆي. گوتم وەللا من نەمزانيووه. زەوييەكە بلينى چۆن بى باشە؟ كۆمەلنىك كۆنە كادىرى شۆرپشى ئەيلول ھاتنە لاي من، يەك لەوانە ھەسەن عەلى بوو، قادر عەزىزنىك ھەيە لە ھەولير پياونكى زۆر تىكۆشەرو ماندووه، خالى ھاورىيەكى ئىمەيە بەناوى ھەردى مام عەلى كوتك خۆت كۆنە شىوعى دەيناسى، كۆمەلنىكى دىكە بوون ھاتنە لاي من، گوتيان زەويمان بدەيە، گوتم وەللا ئيو ھەمووتان دەولەمەندن، من زەوي تەنھا دەدەمە يەك كەس، ئەو ھەش قادر عەزىز، ئىچ چبەكەم ناوى قادر عەزىز، ئەو دىعايەيان بۇ ھەلبەستام، گوتم كاكە وەللايى من لە گوندەكەي خۆم كە سىپيرانە، بەسەرى ئيو، بەگۆرى شەھيدان، زەوييە كۆنەكەي خۆمانم وەرنە گرتەو، لەبەر ئەو ھەي وەزىرى كشتوكال بووم. ئىستەش وەرمەنە گرتۆتەو، دەتوانى بىچى پرسىيار بكەي، گرتبەستىكى دىكە ھاتە پىشم يەكىك خەلكى باداوا بوو ئىستاش لەبىرمە ھەسەن باداويى بوو، لەگەل كۆرى سايبىر شىخ جامى كەناوى كۆسرتە، گرتبەستەكەم ئىمزا كرد، واپزانم يارىگايەكە لە ھەولير، گوتيان ئەو يارىگايەكى داوتە برايەكى خۆي، لەبەر ئەو ھەي برايەكەم ناوى كۆسرتە، خۆت دەزانى باوكى من ناوى سايبىر، ئەويش كۆسرتە سايبىر. ئەوجا برادەرانى ئىمە گرەويان كرددبوو گوتبوويان شەرت بىج ئەگەر ئەو كۆسرتە براى ئەو بىج، ئىمە وەكو سكرتيرى حزب موھاسەبەي دەكەين. زۆر بەتوپرەيش مەكتەبى سىياسى ھاتنە لاي من، گوتيان تۆ لە وەزارەتى خەلك قەسەي خراپ دەكا، گوتم كاكە جارئ ھىواش بن، بزائم مەسەلە چىيە. من ھىچم بە خۆم شك نابىج، دواتر ئىمە لە وەزارەتىن

هزار چاومان لهسره، يه کيټي و پارتي له خويان دهوي شتيکي وا لهسر من بدوزنه، من شو هممو قسه گه ورانه ده کم و شو هممو ره خنه يان لیده گرم. گوتم برادران هيچ توره مېن، شو کاک به مېن و کاک به لېن ماون، پېمگوتن قادر عهززه که کيټه و کوسرت سايريش براي من نييه، کوري ساير شيخ جاميه. جا نه گهر به و قسانه دابجي جيايه، به لام من هيچ داهاتيکي دیکه نه بووه. من له زور قوناغي ميژوييدا په يوهنديم له گهل مام جهلال باشبووه، ئيستاش په يوهنديمان باشه، خه لکيک پيوايو دهسته راستي مام جهلال، شو خوشبه ختانه مام جهلال له ژيانداماوه، هيوادارم ته مېني ۲۰۰ سال بې، له غيري يارمېتي بو زه حمه تکيشان، باروژيک داواي ۱۰ دينارم له مام جهلال کردي، له هر که سيکي دیکه له و کوردستانه من شو شتانه نه بووه.

* تو که له (۱۹۷۴)وه پيشمرگه بوي و ئيستا له ناوندي برياروه به شدارني و په راوژکراوي، بيرت له ناپندي خوتان نه کردوله به ته ماي هر بهو حزيه بچوکه وه بچييه هله بژاردن، هيچ بيرت نه کردوله له گهل حزيکي گه وره يه کگرن، چونکه شو کاته زياتر دهواني خزمت بکي، چونکه له حزيي بچوکه شو ئيمکانيه ته ت نييه بتواني خزمت بکي؟

- له پيشدا دهبي بزاني حزب له بچو کييه وه گه وره دهبي، هه موومان به ئوميدود خبات ده کين، هه مووشمان برومان به خو مانه، گه ورېي و بچو کيش په يوهندي به ته مېن و ميژوي شو حزيانه و دواي راپه رينيش به شيکي زور په يوهندي به پارو ئيمکانيه ته وه هيه که ئيمه نيمايه. ئيمه تا ئيستاش گه مارويه کي ئابووريمان له سره وه کورد هاري دهلي بخو و پرويه، واتا بودجې ئيمه، بودجې گه شه کردن نييه، ته نها بودجې نان خوار دنه، به لام ديسان دهيان حيزب له ميژوودا هه بووه که بچوکه بووه دواتر گه وره بووه، جگه له وهش ئيمه قه ناعه تيکي جيا وازمان هه يوه، له رنک خراو تيکين که له گهل قه ناعه تي خو مان بگونجي راسته نه گهر له گهل دوو حيزه که ي دیکه ئيش بکين، بيگومان له روي ئيمتيازاته وه زياترمان ده سته که وي. زوريه شو که سانه ش که ده بنه پارتي يان يه کيټي و سه نگر ده گوازه وه هر بو شو هيه.

* هر ئيمتيازاته که نييه، به لکو زياتر خزمتي خه لکيش ده کي..

- شو يان نازانم، به لام ئيمه حزيکين، به شبه حالي خو مان خه لکي بو سه ربه خو يي بو کوردايه تي و به پا کي په روره ده که ين، شو هندي توانامان هه بي، کردو مانه. ئيستا زه حمه تکيشان هه زاران نه ندانم و کاديرو لايه نگرې هيه، خو هر هيچ نه بي توانيومانه

ئەوانە پەرۋەردە بىكەين بەو بىرو باۋەرۈ قەناعەتەى كە ھەمانە. من پىموايە ئەۋەش يەككىكە لە خزمەتەى كوردايەتەى. خزمەتەى خەلكىش ھەر ئەۋە نىيە تۆ لە گەل دوو حىزبە كە بىت. دوو حىزبە كەش بەشى خۇيان خەلكيان ھەيە، با لە كوردستان فرە حزبى ھەيە. ئەو كاتەى دەتوانى خزمەت بىكەى كە جى پەنجەت لە دروستكردن بىرپارەكانى ھەيە شتىكى باشە، بەلام ئەو فرەحزىيەى ئىستانا. مەسەلەى بەشدارنەبوون لە بىرپاردان، ئەۋە پەيوەندىيە بەو دوو حىزبەۋەيە، ئەوان نايەلن حىزبەكانى دى لەبىرپارى سىياسى بەشدارىن.

* بەلام ئەگەر ھېزىكى كارىگەر بىچ، بەشدارىيان پىدەكرى.

– نا. ھىچ پەيوەندىيە بەھىزى كارىگەر نىيە، ئەگەر دىموكراسى لەو ۋلاتە ھەيە، ئەگەر بىچۈۈكتىن حزب بىچ، تۆ لە قەرارى سىياسى بەشدارى دەكەى، ئىستا خۇ يەكگرتۈۋى ئىسلامى حىزىكى كەم نىيە، ۹ كورسى لە پەرلەمانى كوردستان ھەيە، كەچى لە ھىچ شتىك بەشدارى پىتاكرى، لەبەر ئەۋەى ئەو دوو حىزبە باۋەرپان بە فرە حىزبىيەتەى راستەقىنە بەبەشدارىكردى حىزبە سىياسىيەكان لە بىرپارداندا نىيە، بەتەنيا بىرپارى سىياسى دەردەكەن. مەسەلەكە گەۋرەى و بىچۈۈكى نىيە، كاتەى دىموكراسى و ياسا لەو ۋلاتە ھەبوو، تاكىكىش لەبىرپارى سىياسى بەشدارى پىدەكرى، بەلام ئەگەر ئەو دوو حىزبە، بەو شىۋەيە كارىكەن حزبى زەحمەتكىشان ۲۰ كورسىشى لەپەرلەمان ھەيە، ھەر پەرۋاىز دەكرى. زۆر جار پروپاگەندەمان لەدژ دەكرى، كە يەككىكە لەشەرى سايكۆلۇژى و مەملەت، بەلام ئىمە ئەو كۆمەلە خەلكەين كە قەناعەتەى تايەت بەخۇمان ھەيە، كە مېژۋەكەمان خەلكىكى پاك و خاۋىن ھەلۈنستىن لە كوردستان، ھىچ رۇژى لە رۇژان بىرمان لەۋە نەكردۆتەۋە لە گەل ئەو دوو حىزبە يەكبگىرن، ئىمە بەدۆستەى خۇمانىيان دەزانىن، سەردەمى مەملەت و دژايەتكردن بەسەرچۈۈ، ئىستا سەردەمى ھاۋكارى و برايەتەيەو پىمانوايە ئەو دوو حىزبە كىشەى ژمارەيان ھەيە، ئىمەش زىادىن و خەلكى دىكەش بىچنە ناويان، ئەو كىشانەى ئەوان ھەر كۆتايى نايەت، كىشەى ئەوان لەسەر شىۋەى ئىدارەكردى ۋلاتە، كە ئىستا بە بىنبەست گەيشتۈۋە.

* قەت گۇشارت نەخراۋەتەسەر لەلايەن ئەو دوو حىزبەۋە كە بىچنە ناويان؟

— نەخىر. لەۋانەيە ھەزىانكردى، يان لايەلا قەسەكرابىچ، بەلام بە رەسمى داوام لىنەكراۋە.

* بەنيازىت مەكتەبى سىياسىت پىنئىتەۋە ھەۋلىز؟

– بەپىسى قانۇنى حىزبەكانىش ھەۋلىز مەركەزى سەۋرەكى حىزبەكانە، ئىمە بەھۋى

ۋەزىچىكى تايىبەت مەكتەبى سىياسىمان ھاتە سىلمانى. زوۋ يان درەنگ يىنگومان دەبىي مەكتەبى سىياسى بىگەرپتەۋە ھەولپىر، بەلام كىشەي ئىمە ئەۋبە ئەۋ بىنكەۋ بارە گايانەي كە ھەمانبۋە لە ھەولپىر، تا ئىستا ۋەرمان نە گرتۋتەۋە بە تايىبەتەي بارە گاي مەكتەبى سىياسى كە لەسەر خۇشيان تاپۇ كروۋە.

* مەسرەفنىكى زۇريان لىكرد؟

– مەسرەفە كە لە خەزىنەي مىللەتەي كور دە، خۇ پارەي خۇيان نىبە، لە كاتىكدا ئىمە عەقدى (۲۵) سالمان ھەبۋە ھەي ئەۋبىنەيىبە، كەشۋانەيى گونانەنەۋ عەقدە، تاپۇي كروۋە، كە ئەمە شتىكى نا ياسايىبە، ئىمە زوۋ يا درەنگ داۋاي ئەۋ بارە گايە دە كەينەۋە، دەتۋانين بە پىيى قانون لە پارتى ۋە رىبگرنەۋە، ئە گەر ئىستا لە كوردستان قانون ناخۋا، ئەۋە شتىكى ترە.

* رات بەرامبەر پىنكەتەي پەرلەمانى كوردستان چىبە؟

– ئەۋ پەرلەمانەي ئىستا ھەبە، پەرلەمانىكى حزبىبە، خاۋەن ئىرادەي خۇي نىبە، بە پىيى برىارى حزب ئىش دەكات، بۇبە پىمۋايە تا ئەۋھابى، ناتۋانچ لە كوردستان ھىچ بىكات.

* بە تىروانىنى تۆ، پىنكەتەي ھكۈمەتەي بە گرتۋو چۇن دەبىي؟

– بە ھەمان شىۋە دەبىي. ھكۈمەتتىكى زياتر (فىفتى - فىفتىبە) لە كوردستان، بە شدارىبەكى شكىلى حزبەكان پىدە كرى، كە ئىمە ھەمۋو حزبەكان نارازىن لەسەر ئەۋ شىۋازە.

* بۇچى شكىلبە، كە ۋەزىر ھەبى؟

– ۋەزىر جىبابە. تۆ بە شدارى لە دەسەلات، يان بە شدارى لە كايىنە. پاشان تۆ ۋەزارەتتىكت دەدرىتچ، دەتۋانى بە نازادى ھەلسۈكەۋت لەۋ ۋەزارەتە بىكەت؟! يان ۋەزارەتتىكت دەدرىتچ، ۋەزىر بەس كارمەندىكەۋ باقى خەلكە كەي ھى دوو حزبە كەن، تۆ ناتۋانى لە پىستى خۇت بىجولپىتەۋە ھىچ كارىگەرىبەكى نا بى. بۇبە ئىمە خۇمان ۋەزارەت بە ئىمتىياز نازانين، ۋەزارەت بە مەسئولىەت دەزانين، تەجرۋىبەي (فىفتى - فىفتى) لە كوردستان خۇي فەشەلى ھىنا، ئەۋان لە جىباتى يىن دىراسەي ئەۋ تەجرۋىبە بىكەن ۋ بە خۇياندا بىچنەۋەۋ جارىكى دىكە پىنكەتەيەكى ھكۈمەت دابمەزرىش كە بتۋان كىشە سەرەكىبەكانى خەلكى كوردستان چارەسەر بىكا، كەچى پىيانۋايە ئەۋە ئىمتىياز دەدەنە حزبەكان ۋ زۇرچار ئىستىفزازىشمان دەكەن لەۋ ئىمتىيازە. ئىمە پىمانۋايە ئەمە

شيوازنىكى سەرکەوتوو نىيە، بەلام خۇيان مەسئولن لەو سىياسەتە. ھەرۋەھا ئىمە لە گەل ئەو ھىن بەشدارىيەكى كارىگەرمان لەو ھۆكۈمەتەدا ھەبى، رامان ھەبى و تەھەمولى سەرخستنى ئەركى ئەو ھۆكۈمەتە بەكەين لە چارەسەرکردنى كىشەكان، چونكە يەكئىتى و پارتى چ بە ھۆكۈمەتى ھاوبەش. چ بە ھۆكۈمەتى جيا، ئەو بە (۱۵) سال دەچى نەياتتوانى كىشە سەرەكئىيەكانى خەلكى كوردستان چارەسەر بەكەن. ئىمە ئەگەر تىشىدا نەبىن، ئەو ھۆكۈمەتە بە ھۆكۈمەتى خۇمان دەزانىن و ھاوكارىسى دەكەين، بەلام با پىكھاتەسى ئەو ھۆكۈمەتە، نەك حزبەكان، خەلكى دەرۋەدى حزبەكانىشى تىدايى. ئەو حزبەيەتتە سەكە زەرەرى لە خۇشيان و مىللەتەكەش داوہ.

* بەنيازن ھېچ پۇستىك وەرېگرن؟

— ئەوجارە پرس بە كەس نەكراوہ، بەلام كاتى خۇى گوتيان وەزىرنىكى ھەرئىمان بۇ ئىمە داناوہ، ئىمەش بەوہ رازى نەبووين، چونكە پىمانوئوبو ئىمە شايسەتەى ئەوہ نىن وەزىرى ھەرئىمان پىدېرى، چونكە تا ئىستا ئىمە لە ھەر سى كائىنە بەشداربووينە، وەزارەتى ئەساسىمان وەرگرتوود، وەزارەتى كشتوكال و ئاوہدانكردنەوو رۇشنىرىمان وەرگرتوود، ئىستا لەجىاتى زياتر بايەخ بە حزبەكان و رۇلىان بىرئىت، خىرە وەزارەتىكى ھامشىمان دەدەنى، لە گەل ئەوہش ئىمە رامان وابوو ھەر بەشدارى بەكەين، بەو پىيەى ئەگەر رايەك، بۇچوونىك دەرېرىن، ھەر باشە. ھەرۋەھا حزبەكانىش رايان وايە و ھىچيان بەو پۇستە رازى نىن كە پىيان دراوہ.

* بەلام ھەلوئىستىشان نىيە؟

— نازانم. بەلام لى رازى نىن. دەزانى دەبى چۆن سەبىرى مەسەلەكە بىرى، تۆ ھۆكۈمەت بۇكى دروست دەكەى، بۇ ئەو مىللەتە، بۇ ئەو حزبەنەكە ئەوانىش نۆئىنەرايەتى بەشنىك لەو مىللەتە دەكەن. تۆ دەبى ھەول بەدى ئەو خەلكە يەكەم متمانەى بەو ھۆكۈمەتە ھەبى كە ئەوہ زۆر گىرنگە، دووہم كە متمانەى ھەبوو پىشتىگىرى لە ھۆكۈمەتەكە بىكات. پىشتىگىرى لە بىرپارەكانى ھۆكۈمەتەكە بىكات. ئەگەر ئەوہ نەبوو خۆت زەرە دەكەى، جا ئەگەر حزبىك بەنابەدلى بەشدارى كردو پىيوابى بەشدارىكردنەكەى زۆر ھامشىەو ئەگەر متمانەى بە ھۆكۈمەتەكە نەبوو و پىشتىگىرى نەكرد، ئەوكاتە ئەوانىش ناتوانن لەكارەكەيان سەرکەوتوو بن.

دەبى يەكئىتى و پارتى شتىك بەكەن، بەراستى خەلكى كوردستان ئەو ھۆكۈمەتە بە ھۆكۈمەتى خۇيان بزەن. ئەوہ كاتىك دەبى كە خەلكىك بەشدارىيەكى كارابى لەو

حکومتەدا ھەبێ، چ نوێنەری ئەحزاب، چ خەڵکی بێلایەن. بۆ خەڵکی بێلایەن کەمە؟ خەڵکی بێلایەن لە قەواعیدی پارتی و یەکییتی و حزبەکانی دیکەش زۆرتەر، بۆ بەشداری پێنەکری. لەبەر ئەوە ئێمە ئەزموونێکی دوورو درێژمان ھەیە، لەو ئەزموونەش سەرکەوتوونەبووین وەکو پێویست. کاتی ئەوە ھاتوو چاویک بەخۆماندا بخشینین، دیارە ئەو چاوخشاندنەویەش دەبێ یەکییتی و پارتی بیکەن. شیوازی حوکمرانیی ئەوان بە تەواوی بە بنبەست گەیشتوو. ئەگەر ئەو شیوازی حوکمرانییە نەگۆڕن میلەت زیاتر نارازی دەبێت. نابێ لە کوردستان دوو میلەت ھەبێ، ئەوێ لە گەڵ پارتی و یەکییتی نەبێ، ھاوولاتی پلە دوو بێ و ھەموو مافێکی بخوێ.

• راستە خەڵک نارازییە، بەلام دەینی لە بچوکترین پلەدا دیان ھزار کەس ئالای زەردو سەوز ھەلەمشە کێنن؟

– ئەوە جیا، دەتوانن خەڵکیکیش بۆ ئەو کارانە نامادەبکەن. یان خەڵکیک لەبەرەمبەر بەغدا پشتگیریان دەکا، ئەوە بۆ ئەوان نییە، با پارتی و یەکییتی ھەر یەکە بەجیا بەشداری ھەلبژاردنی بکرایە، بزانی چەند دەنگیان دەھێنا، راستە دوو حزبی گەورەن، بەلام ئەوێ بەغدا دەنگی کوردە لەبەرەمبەر بەغدا، دەنگی حزبی و دوو حزب نییە بە تەنھا، خۆشیان ئەوە دەزانن، ھەمووشمان ئەوە دەزانن لەبەر ئەوە دەبێ ئەوان نوێنەری خەڵکی کوردستان بن، ئەک نوێنەری حزبەکان، یان ئیستاز لە کوردستان بەس بۆ حزبەکانی خۆیان بێ، یا خەڵکی بێلایەنیش پێیان بدرێ. لەعێراق دوای رووخانی سەدام (۵۰ - ۶۰) سەفەرەت ئاوەدانکراونەتەو، لەھەر سەفەرەتێک وەک ئێمە بیستوویمانە (۸) پشکی بۆ کورد ھەیە، تا ئیستا یەک کورد پۆستیکی وەرنەگرتوو، لە غەیری پارتی و یەکییتی. بۆ؟ ئەو پۆستە بەناوی کورد دەدرێ، با دووکەسی بێلایەنیشی تێدای.

ديمانہي فاتح ره سول

فاتح رسول جگه له‌وهی خه‌لکی کۆیه‌یه، که سایه‌تییه‌کی دیاری ناو بزافی حزبی شیوعی عێراق بووه، ماوه‌یه‌کیش سکرته‌یری رێکخراوی هه‌رێمی کوردستان (که لقی کوردستانی حزبی شیوعی عێراق) بووه، به‌تایبه‌ت له‌سالانی تینکچوونیان له‌گه‌ڵ حزبی به‌عس له‌ سالی ۱۹۷۹، واته کاتێک په‌یوه‌ندی نێوان حزبه کوردستانیه‌کان ناوۆزی تینه‌کهوت، به‌تایبه‌ت په‌کێتی نیشتمانی کوردستان له‌گه‌ڵ حزبی سۆشیالیست و پارتی و... هه‌تد

هاوێج فاتح ناگاداری نیازپاکی هه‌ر لایه‌که که هه‌یبوو، به‌لام هه‌ست ده‌که‌ی له‌م دیمانه‌یه‌دا، نایه‌وێج هه‌موو شتێک بلێج، به‌لکو ده‌یه‌وێج هه‌ندێج شت له‌سه‌ر زاری نه‌بووه نه‌وترێج، ته‌نانه‌ت له‌ نووسینی بیروه‌ریه‌کانیشی هه‌ر وای کردوو، بۆیه کاتێک به‌ هه‌ندێک په‌رسیار توپه‌ ده‌بوو، هه‌زی ده‌کرد هه‌ندێج زانیاری بدات، به‌لام په‌که‌سه‌ر خۆی لینه‌کێشایه‌وه، له‌م روانگه‌یه‌وه هه‌سه‌تم کرد نه‌وکاته‌ی که سکرته‌یری هه‌رێمی کوردستانی حزبی شیوعیش بووه، رۆلێکی زۆر ته‌وا‌فوقیانه‌ی هه‌بووه، به‌ریاری په‌کلاکه‌روه‌ی نه‌بووه، تا وای لیها‌ت نه‌و حزبه‌ش رووبه‌رووی شه‌ری ناوه‌خۆبووه تپوه‌گلا، به‌په‌را‌ده‌یه‌ک گه‌وره‌ترین زیانی له‌خۆیدا، شه‌ری پشت نا‌شان نیشانه‌یه‌کی زه‌قی نه‌و شه‌ره‌ کاولکاره‌ی ناوه‌خۆیه.

فاتح رسول رووی له‌هه‌نده‌ران کرد، له‌کاری حزبایه‌تی دوورکه‌وته‌وه، به‌په‌را‌ده‌یه‌ک که ده‌هاته‌وه کوردستانیش رۆلێکی کاراو به‌رچاوی نه‌بوو، به‌لکو هه‌ولگی ده‌دا په‌یوه‌ندیه‌که کۆمه‌لایه‌تییه‌کانی په‌پارێزی و نه‌ویش له‌ده‌سه‌ت نه‌دات، له‌م دیمانه‌یه‌ تریکه‌ی یه‌ک سال و نیو (۱۸) مانگ به‌ر له‌ تپه‌رۆ کراره، که هیشتا هه‌زی ده‌کرد دیمانه‌که‌ی خۆی بیینیج، زۆر به‌داخه‌وه هیشتا له‌رووی ته‌ندروستییه‌وه، ها‌تووچۆو سه‌فه‌ری ده‌کردو باش بوو، به‌لام مردن تنگی پته‌ه‌لچنی و تا گیانی لێ سه‌ندن، به‌لام فاتح له‌ هه‌موو بارێکدا تینکۆشه‌ر بوو، نیشمانپه‌روه‌ر بوو به‌سه‌ر به‌رزی ژیا، خه‌مه‌تی زۆری میلیه‌ت و نیشتمانه‌که‌ی خۆی کرد، هه‌ر به‌ پاکیش گیانی به‌ خا‌ک سپارد.

* باشە مامۇستا دەكرى بزانين رىك نىنتماي سىياسىت بۇ سالى چەند دەگەرپتەوه؟

- نىنتماي سىياسىم بەجى كەم و زىاد دەگەرپتەوه بۇ شىوباتى ۱۶۹۱، لە شىوباتى ۱۶۹۱ مېيان بۇ ئەندامىيەتى لە حىزبى شىوعى عىراقى پاشى چەند مانگىك رىك ئەتوانم بلىم لە ناوهراسىتى دەورووبەرى حوزەيران وەرەقەى ئەندامىيەتىم بۇ ھات كاغەزنىكى بېچوك بوو بە خەتى ورد نووسرابوو بە نىمزاى فەھد، يەكەم ناوى نەيتىم لە حىزبى شىوعى عىراقى گەندوش بوو پرسىم لەو برادەرانى ئەو ناوھيان بۇ من ھەلبۇئارد بوو دووكەس بوون ھەردوو كىشيان نىستا لە زيان ماون وتم گەندوش يەعنى چى گوتيان يەعنى دەرزى بىگومان لەو كاتەوہ من بەردەوام بووم لە حىزبى شىوعى .

* بۇچى نىمزاى فەھد بوو؟

- يەكەم جار نىمە كە يەكەم شانەى حىزبى شىوعى لە كۆيە دانرا پەيوەندى راستەوخۆمان بە بەغداوہ ھەبوو، چونكە حىزبى شىوعى رىكخستى شەبەكەى رابەلى رىكخستەكەى لە لىواى ھەولير تازە دەستپىكرد بوو زۆرى نەخاياند ھەر لە كۆتايى ۱۹۴۶ يەكەم لىژنەى مەحەلى لە ھەولير پىنكھات پەيوەندى كۆيە يەكسەر بە ھەولير گرىدرا.

* باشە لە سالى ۱۹۴۶ كە بوويە شىوعى ئەى لە سالى ۱۹۴۷ بۇچى بە تۆمەتى بارزانىيەكان گىراى، شىتكى لەم بابەتە ھەبوو؟

- تەبەن پاش ئەوہى كە زۆر بەداخوہ كۆمەلەى كۆمارى مەھاباد لەلايەن ئەرتەش و سوپاي داگىركەرى نىرانى بە سەرۆكايەتى جەنەرال رازمارا ھان، مەھاباد گىراو قازى مەھمەد و دەورووبەرى شەھىدكران، بارزانى مەلا مستەفاى نەمەر لەگەل پىنج سەد كەسك شىرانە بەخۇراگرى بەرپەرەكانتى سى حكومەتبان كرد عىراق و نىران و توركيا، تا توانيان لە ناوى ناراس پەرنەوہ ئەو بارزانىانەو ئەو خىزان و شتانەى كە مابوون لەگەل خوالىخۇشبوو شىخ نەحمەدى نەمەر لە ديانا كەمپىنكىان بۇ كراوہ ناوى لىندرا كەمپى ديانا ەلى حىجازى كە ئەوكات بەرپۆتەبەرى پىوستى گىشتى بوو سەپەرەشتى ئەو كەمپەى دەكرد، نىمە يەكەم رىكخراوبووين زۆر چالاکانە كەوتىنە نىشكردن، ھەر رۆژە برووسكەيەكان لىنەدا بۇ رۆژنامەكانى بەغدا اگلق سراح البارزانين المحجوزين فى كەمب ديانا، اگلق سراح شىخ أحمد البارزانى "من ئەو وەختە پۇلى دووى ناوەندى بووم نەختىك ئەتوانم بلىم بزىو بووم، رۆژنىك چەند جار لە بازارى قوتابيان وەللا لە ھەموو شونىك زۆرى نەخاياند لە كۆتايى نىسانى ۱۹۴۷ عارف تالەبانى قايمقامى كۆيە بوو رۆژنىك مېيان گرت لەگەل چەند كەسكى دى، يەكسەر نىمەيان نارد بۇ ھەولير، لە ھەوليرىش نىمەيان نارد بۇ سجنى موسل .

* باشه له سالی ۱۹۴۶ بووی به نهنام له حیزی شیوعی، ئەی سالی چەند بووی به نهنامی سەرکردایەتی واتە کۆمیتەیی ناوەندی له حیزی شیوعی؟
 - ئەو پرسیارە چەند قۆناغێک دیتتە پێش، من وەک بۆ جەنابتم باسکرد له ۱۹۴۷ گرام پاش هەولۆتە قەلایەکی زۆر بەر بووم، کە بەربووم چوو مەهوه دەوامم کرد له قوتابخانە و ناوەندییم تەواوکرد هاتمە ئامادەیی له ئامادەیی ئەو وەخت شەهید جەمال حەیدەری بەرپرسی هەولێر بوو یەک لەو کەسانە بووم کە له ئیشکردن و له پەیوەندی حیزی نزیك بووم لەو، نیزیك بووم له ئەو.

* تۆ سالتەم پەنج بلی، بلی سالی ئەوەندە بووم بە سەرکردایەتی؟
 - ناخر دەزانم ئیستا دێم، دوایی دیسان له ۱۹۴۹ له سانهوی هەولێر دەرکرام.
* لەسەر سیاسەت؟

- لەسەر حیزی شیوعی، لە گەڵ کۆمەڵە خەڵکیکی زۆر له مەحکەمەیی عورفی عەسکەری یەکەم کە سەرۆکەکی (عقید عبدالله نحسانی) بوو، زۆر بە قەرەقووشی ئیمەیان حوکم دا، کۆمەڵێک له کەسایەتی ناوداری هەولێریشمان لە گەڵ بوو، هی سلیمانیشمان لە گەڵ بوو، وەکو مامۆستا ئیبراهیم ئەحمەد، کاک کەرم ئەحمەد، رەئوف مەعروف، خاوەنی کتێبخانەی گەلاوێژ له هەولێر، فایق نادر براکەیی عەونی یوسف، ناری جەلیل وشیار بوو، ئیمە هەموو حوکمدراين و کۆمەڵێکی زۆر حوکم دران، کە بەربووم دیسان له سنووروو شتی وا بوومە ئەوکاتە ییگومان وەفدی حیزب ئەوەبوو نیشوکاری مەنتیقەیی کۆیە به من راسپاردرا، له ۱۹۵۶ بوومە ئەندامی سەرکردایەتی رنکخراوی دوورخراوەکان له بەدرە کە ۱۳۰ شیوعی بوون ناستیکی قیادی هەبوو، من بووم بە ئەندامیکی ئەو هەینتە، له دوای ۱۴ی تەمموز.

* بە هەلبژاردن بوو یان بە...؟
 - نا هەموو به تەعین.

* له ۱۹۵۶ کۆنفرانسەک بەسترا کە کۆنفرانسی دووم بوو؟!

- نە، نە، ئیمە له سجن بووین، هەلبەت له پاش ئەو ئەمن زۆر له زیندان مامەوه، ۷ مانگ پێشی ۱۴ی تەمموز بەربووم، له ۱۴ی تەمموز ئۆتۆماتیکەن شەهید نافع یونس سکرێتێری لیژنەیی مەحەلی لیوای هەولێر بوو، له ۲۷ی تەمموزی ۱۹۵۸ هاتە کۆیە. من ئەوکاتە سەلت بووم، ژنم نەبوو، گوتی تۆ بویە کادری موختەریف و لەم رۆژەوه نابێ هیچ نیشی بکە، من دوکانم هەبوو لە گەڵ برام و بابم و ئەوانە، گوتی دەبێ واز له

هەموو شتێك بێنی بێگومان نێمە ئەوەندە دڵسۆز بووین بۆ ئایدیۆلۆژیای بۆ بیرو بروا وامزانی جائیزەیکە زۆر گەورەم وەرگرتوو، شەقەکم لە هەموو نیش و شتەکان داو مەلم لێنا بووم بە سەربازتکی حیزب و ئەندامی لیوای هەولێر.

* مەحەلی بوو لیوا ئەبوو؟

- لیژنەی مەحەلی بوو، پاش چەند مانگێک لە بەغداوە بریاران دا منیان چەپس کرد، هاتمە نێرە (هەولێر) رێک لە سەرەتای ۱۹۵۹ بوومە جێگری سکرێتێری لیژنەی مەحەلی لیوا و بەرپرسی بزوتنەوێ جوتیارانی لیوای هەولێر. ئەوکات حیزبی شیوعی تارا دیهێک زالبوو بەسەر هەموو بزوتنەوێ فەلاحی لیوای هەولێر. هەلبەت سکرێتێری حیزب لە هەولێر ئەوکات شەهید ئەحمەد مەحمود حەلاق بوو، من ئەندامی مەکتەب بووم و لە گەڵ نەمر عادل سەلیم، بەلام نیشوکاری بزوتنەوێ جوتیارانی لیواکە و ئەوانە هەمووی لە ئەستۆی من بوو، وەک دەلیی خۆشەختانە زۆر لەو تێکۆشەرە فەلاحە ئازایانە ئێستا ماون، پێیست بەو ناکا هەندە زۆرن کە ناویان بەدەم.

* بەلێ ناویانم ناوی، مەبەستم ئەنھا ئەوەندە بوو رێک سالی چەند بووی بە

سەرکردایەتی؟

- بە پێت بێم لە کۆتایی ۱۹۶۰ ناگاداریان کردمەووە کە بۆ هەرێمی کوردستان پالێوراوم.

* مەکتەبی ئێقلیم؟

- نە، پالێوراوم بۆ ئەندامی لیژنەی هەرێمی کوردستان، ئەو وەختە ناوی (لجەنە اقلیم کوردستان لە حزب الشیوعی العراقی) بوو، گواسترا مەووە بۆ کەرکوک، بەرپرسیارەتی حزبی فرەقی دووی جەیشی عێراقیان بێ سپاردم و ماوەی ۱۹۶۱، ۱۹۶۲ تا ۸ شوباتی ۱۹۶۳، ۴۰ شەویش دوای ۸ شوبات لە کەرکوک بەنهیینی مامەووە کە حوکم درام و حوکمی غیابی درام بە ئێعدام و رەسم و شتم بلأوکراو، ئەو وەختە لەلایەن هاوڕێیەک کە ئێستا خۆشەختانە ماو، زۆریش برادەرێکی نێزیکمە هەرچەندە بە تەمەنەو پیرە ئەو هات پێی گوتم کۆرە خۆت نەجات دە، ئەووە لێتدە گەر پێن بتگرن لەت و پەتت دەکەن، چونکە چەند ئەفسەرەک و چەند کەسەک دانیا پێداناووە گەیشتمە شاخ، لە شاخ وەکۆ کادریک، نێمە چەند کەسێک بووین مابووینەووە قیادەیی حیزب هەمووی ئێعدام کران، سکرێتمان ماوەیکە کاک عەزیز بوو، دوایی کاک کەرم بوووە سکرێتێری لیژنەی هەرێمی کوردستان.

* له شاخ مەبەستت ۱۹۶۳ يە يان ۱۹۷۹؟

- نا نا مەبەستت ۱۹۶۳ يە، له ۱۹۶۳ مە مامەوہ له شاخ تا ۱۹۶۸ بۆ ماوہى سالى و نيوہک تا دوو سالى، ئيشوکارى رىنكخراوہكان و سەرپەرشتى رىنكخراوہكانى حيزبى ناو پيشمەرگه‌ى حيزبى شيوعى عيراقى بووم له ناوچه‌ى گه‌لاله‌و ره‌واندوز، بنكه‌كه‌م له ده‌رگه‌له‌ بوو، دواى ئەوہ چوومە دەرەوہ له پەيمانگاي (ماركسى - لينينى) خوړندم، وانەكانى نابوورى سياسى و بزوتنەوہى كرڤكارى و ئەوانەم خوړند، ئاگاداريان كردم له سالى ۱۹۷۲ پالىوراوم بۆ ليژنەى مەركەزى حيزبى شيوعى عيراقى، له كۆنگره‌ى ۱۹۷۶، له كۆنگره‌ى "۳" بە ئەندامى سەركردايەتى هەلبژێردرام و مامەوہ له ليژنەى مەركەزى تا كۆتايى ۱۹۸۵. له كۆنگره‌ى "۴" ئيمە كۆمەلنىك له كادره‌ كۆتەكانى حيزب دەنگمان نەهيتنا، بەلام وەكو كادرى (مەتقدم) ماينەوہ مەن ئەوكاتە چوومە سوريا، له سوريا بوومە ئەندام له نووسينگه‌ى پەيوەندى هيتەكانى نيشتمانى سەربە مەكتەبى سياسى حيزبى شيوعى عيراقى و "۳" سالى له‌وى پەيوەندىم بە ئەحزابە كوردىيەكان دەكرد.

* واتە بەرپزت له سالى ۱۹۷۲ هەلبژێردراى بۆ سەركردايەتى؟

- بەلى.

* هەلوستى بەرپزت له وتووتى حكومەتى بەغدا بۆ چوونەناو (بەرە) يان نەچوونە ناو جەبەهە چۆن بوو، لەو دەنگدانانە لە گەل بەشداريكردن بووى لە گەل حكومەت له يەك بەردا يا دژبووى، بەلام تۆزىك بە كورتى چونكه بەم شيوه‌ى بى زۆر دريژ دەبى؟
- هەقىقەت ئەمەن، له هەموو نووسينەكانم نووسيتم له هەموو كارەكانى حيزبى شيوعى له چاكەو خراپە بەشداربوومە، مەن لەو بېريارە لە گەل هاوكارى و تەعاون بووم لە گەل بەعس.

* له گەل بەعس؟!

- بەلى چونكه ئيمە ئوميدمان ئەوہبوو پارتيش بيتە ناو جەبەهە، بەو ئوميدە بووين.
* باشە له ۱۹۷۹، كه چوونە شاخ دەلێن ئيوە يەكپيكتان گرتووە بە تۆمەتى بەكرنگيراوى كه ناوى حوسين رەسول ميران بوو دەلێن سى حيزبى كوردستانى بەرگريان لەو حوسين ناوہ كردو داواى ئازادكردنيان دەكرد، دەكرى بزانين ئەو سى حيزبە كى بوون؟
- مەن ئەوكاتە لە ناوژەنگ بووم سەرپەرشتى ئيشوکارەكانم دەكرد، كه له (بەريدى) رىنكخستەكانى قەلادزە ناوہكان بۆ هات، وتيان كۆرپىك هەيە ناوى حوسينە، ئەو كۆرپە

هات نیلتیحاقی کرد، که نیلتیحاقی کرد گوتیان ئەوہ جاسوسیکی خەتەرە، سۆشیالیست گوتی ئەمە هی ئیمەیه و یەکیتی نیشتمانی گوتی هی ئیمەیه، دوایی پارتیش گوتی هی ئیمەیه، پاشان خۆی بە هیچ رانەوہستا هەڵات و فیسکەکی لە چاوی هەمووان دا و چۆوہ ناو رژیم.

* ئیوہ بەرتاندا، یان...؟

- نە، ئیمە بەرمان نەدا، دوایی ئیمە تەسمیلی سۆشیالیستمان کردوہ، نیسراریان کرد و پێیان داگرت وتیان ئیمە کە فالەتی دەکەین.

* حیزبی شیوعی ئی هەموو عێراق بوو..

- بەئێ.

* سەبارەت بە ئەوکاتە، کوردستانچیەتی و کوردستانیەت و ئەوہ نەبوو حیزبی شیوعی عێراق بوو و ھەر تاکێکی دیکە کە لە ریزی حیزبی شیوعی عێراق بوو کەچی کە لە ۱۹۷۹ حیزب لێدرا چووہ شاخ لە سەرکردایەتی حیزبی شیوعی تەنھا چوار ھاورێ لە شاخ مانوہ ئەوانیش کورد بوون کە ئەوانە سەرکردایەتی بن بەرپرۆت یەکیک بوی لەوانە، لە گەڵ ئەحمەد بانی خێلانی و ھاورێ کەرم ئەحمەد و چەند کەسیک بوون، کەچی عەرەبەکان هەموو چووہ ئەوروپا، ئیوہ ئەوکاتە هیچ تێبیینیەکتان نەبوو باشە بۆ دوو عەرەب لە سەرکردایەتی حزب لە گەڵتان لەو شاخە نەمانوہ، کار بکەن؟

- خۆی ئەو بۆچووہی جەنابت زۆر راستە، حەقیقەت لە سەرەتای راگردنمان بۆ شاخ، لە سەرەتای ۱۹۷۹ کۆتایی ۱۹۷۸، بەلام دوایە دوای ئەوہ لە سالی ۱۹۸۰-۱۹۸۱ ئەندامانی مەکتەبی سیاسی بە کاکێ خۆم بلیم، یەکە یەکە هاتن...

* ئەوانیش سەردانیان دەکرد؟!

- نا نا زۆریان مانوہ، بە حەقیقەت مانوہ، مەھدی عەبدولکەرم ئەندامی کۆمیتەیی ناوەندی بوو لە کوردستان شەھید بوو، بە سەکتەیی قەلبی مرد، عەبدولوہاب تاهیر ماوہ، واتە مەسەلەکە دووبەش بوو. لە سەرەتا راستە، بەلام دوای ئەوہ لە ۱۹۸۱ ئەوانیش ھەبوون و پەیدا بوون.

* دوای ئەوی کە حیزب بارەگای کردوہو فراوان بوو ھاتنەسەر ھازرەکی؟

- بەئێ، بەئێ.

* ئەوکاتە یەعنی لە ۱۹۷۹ ئیوہ داواتان نەکرد باشە بۆ ئەوانیش نایەن؟

- ئەوہ ئە گەر کتیبی "صفحات من تاریخ نچال الشعب الکردی" بەشی یەکەم بخوینیتەوہ،

نیشاره‌م پیدایه. من له ۱۹۷۹ ده‌قی کاغەزی من له و کتیبه نه‌شەرکرایه که پیشنیارم کردیه، پیوسته عه‌ره‌به‌کانیش بین.

* کەس تەبەنی ئەو بۆ‌چوونە‌ی نه‌کردی؟

- ئەوکات وە‌لامیان نه‌دامە‌وه!

* تۆش بە‌دوای دانە‌چووی؟

- وە‌ئە‌لا هەر بە‌ دوای دادە‌چووم، بە‌لام ئە‌وه بە‌ رە‌سمی نیستا ب‌لا‌و‌کرایتە‌وه ده‌قی کاغەزه‌که، تۆ جه‌نابت ئە‌و کتیبەت نه‌دیوه.

* دیومه‌ بە‌س رە‌نگه‌ له‌ بیرم نه‌مایه‌؟

- تازه‌ ده‌ر‌چووه.

* ئە‌ه، ئە‌وه‌ی ئە‌خیرم نه‌دی‌تی‌یه.

روخسەت هە‌یه‌ بیهێتم، ده‌قی نامە‌که‌ی که من نار‌دیتم له‌ ۱۹۷۹ له‌و کتیبە‌دا هە‌یه‌.

* نا‌ پیوست ناکات! باشه‌ له‌ سالانی ۱۹۷۹ که بە‌در‌ژایی ۱۹۷۹-۱۹۸۰ که له‌ شاخ

ب‌و‌ی ئی‌وه هە‌میشه‌ له‌ناو ئە‌و کیشمو‌ گرفته‌ قولانە‌ی حیزبه‌ کوردستانییه‌کان هات‌و‌چ‌ۆ‌تان کرد‌وه، تا ر‌اده‌که‌ ده‌توانین ب‌لێن ناگاتان له‌ حیزبی شیوعی نه‌مابوو، به‌ قە‌د ئە‌وه‌ی جیا‌و‌ازی و مە‌ملاتییه‌کانی حیزبه‌کان ئالوگ‌ۆ‌ر ب‌که‌ن و کامه‌ باش‌وه‌ خە‌تایی ئی‌وه‌یو خە‌تایی ئە‌وه‌ی ترو، ئە‌یه‌ چاک بینه‌وو...هتد. پرس‌یار ئە‌وه‌یه، ئی‌وه‌ بیرتان له‌ خ‌ۆ‌تان نه‌ده‌کرد‌وه، نه‌خ‌شە‌یه‌که‌ بۆ‌ حیزبه‌که‌ی خ‌ۆ‌تان دابێن، حیزبی شیوعی لێ‌درا‌وه‌و هات‌ۆ‌ته‌ شاخ جی‌ پێگه‌ی خ‌ۆ‌ی ب‌کاته‌وه‌و ئی‌وه‌ بو‌ونه‌ته‌ هە‌که‌می ئی‌وان یاری ئە‌و حزبانە‌؟ رە‌نگی جه‌نابت له‌ هە‌مووان زیاتر ئە‌و ر‌ۆ‌له‌ی نا‌وی‌ژیوانیشت دی‌یه‌؟

- ئە‌و تیبینییه‌ی که جه‌نابت باسی ده‌که‌ی راسته‌، بە‌لام ئی‌مه هە‌موومان له‌ دوو کە‌نال نه‌جوولاینه‌وه، یه‌که‌ قە‌ناعە‌تمان به‌وه هە‌بوو که چە‌ند بزوتنه‌وه‌ی رزگار‌ی‌خ‌و‌ازی کورد یه‌که‌ بگرێ، ر‌نک‌و‌پێک‌جی، به‌تایه‌تی کیشە‌ی توندو د‌ژ‌واری ئی‌وان یه‌کی‌تی نیشتمانی و پارتی چاره‌ی بۆ‌ بد‌ۆ‌زیت‌ه‌وه، ئاینده‌ی بزوتنه‌وه‌ی شو‌ر‌ش‌گێ‌ری عێراقی گە‌شه‌ ده‌کا‌و به‌ره‌و‌پیش ده‌چی.

* بە‌لام ئی‌وه هە‌ستان نه‌ده‌کرد تازه‌ چوونە‌ته‌ شاخ؟

- ئی‌مه، ئی‌مه قە‌ناعە‌تی تە‌وا‌ومان ئە‌وه‌بوو، من یه‌که‌ له‌وانه‌ له‌و قە‌نعە‌تە‌ دابووم که چە‌نده زه‌مینه‌ی برایه‌تی و تە‌بابی بۆ‌ ئە‌و ر‌بازە‌ ر‌نک‌ب‌خ‌ری ئە‌وه‌نده تە‌نزی‌ماتی ئی‌مه‌ش، تە‌نزی‌ماتی بزوتنه‌وه‌ی نیشتمانی کوردستان و تە‌نزی‌ماتی دیموکراتی له‌ عێراق گە‌شه‌ ده‌کات.

*** بەلج، بەس ئۆه بىرتان لە خۆتان نەدە کردو، ئۆه لە حالەتیکدا هاتوونە دەری ئینقاز
 کراون کە یەکیشتیش و پارتیش و سۆشیالیستیش هەموویان بە چارۆکی خراپەو سەیرتان
 دەکەن لەبەر ئەوێ ئۆه لەناو بەرەیکدا بوون، ئەو بەرەیک دژ بە میلەت بوو، ئۆه چۆن
 دەتوانن ببنە حەکەمی ئەو حیزبانە؟**

- ئینجا، بابە با پیت بلیم، من بەشەخسی زۆر لەناو لە کۆری ئیشەکەدا بووم، من
 هەستی ئەووم نەدەکرد کە ئەوانە بە چارۆکی خراپ تەماشامان دەکەن، جارێ هەتا
 برادەرانى سۆشیالیست جیا نەبووبوونەو، هاوکاریمان لە گەل هەموویان رێکۆپێک و تەبابوو،
 یەکیشتی نیشتمانی لەسەرەتادا لە ناوژەنگ و لەو ناوچانە زۆر باش و دلسۆزانە دەستی
 یارمەتییان بۆ ئێمە درێژکرد، برادەرانى پارتى لە دەقەرى بادینان دەستی یارمەتییان بۆ ئێمە
 درێژکرد، کە ئێمە لە گەلیان دادەنیششتین گۆییان لە ئێمە دەگرت و نامۆژگاری ئێمەیان
 بە هەند وەرەگرت، هەر وەها تەقەلای ئێمە لە بەینی هێزەکانى کوردستانی عێراق لە گەل
 بزووتنەوێ رزگارخواری کورد لە کوردستانی رۆژەهلات بەتایبەتی لەوکاتەى کە شەهید
 قاسملو ئەوێ دەکرد تەجاوب هەبوو لە بەیندا، تەجاوب هەبوو.

* ئا، بەلام هی ئەو نەبوو ببنە حەکەم؟

- بەلام لێرەدا ئێمە نەهاتین یەعنی بلیم کە لەو بوارە جەهودمان سەرف دەکرد، تەنزیقات
 واز لێ بێنن ناگامان لە تەنزیقات بوو، کادیری تایبەتیمان هەبوو.

*** بەس تێبێت نەدەکرد کاک فاتح لەو کۆبوونەوانە هەر ئۆه دەچوونە بارەگای حیزبەکان،
 یەعنی بارەگای بەتایبەتی یەکیشتی نیشتمانی، یەعنی ئەوان ئەواندە نەهاتنە لای ئۆه،
 هەر ئۆه؟**

- بەپێچەوانەو.

*** ئەگەر بەپێی تێبێتیەکانى خۆشت، رێگەى پەس بەدی کە باش دێقەتم داوونە ئەو
 شتە، هەموو جارێ ئۆه بە سەرداتیك چوونە لە گەل فلان و فیساری چوونەتە بارەگای
 یەکیشتی لە گەل فلان و نیستقبال کراون؟**

- با پیت بلیم ئێمە لەبەر ئەوێ وەکو سەر سێ، وەکو تەرەفی سێبەم وا بووین.

* بەلام ئۆه بە خۆتان، خۆتان کوردبوو سەر سێ؟

- نەخێر ئێمە وەکو سەر سێ وەکو ناوێژبیوان رەفتارمان دەکرد، دواى ئەو یەکیشتی خۆیان
 زۆربەى مەشاکیلەکانیان دەهێنایە لای ئێمە کە کێشەیان لە گەل سۆشیالیست وا دژوارە،
 وەرن چارەسەرى بکەن، پارتى لە هەندێ شوێن، هەندێ تێبێتی هەبوو، مەفازى پارتى
 دەگیرا.

* بەلام هيجيشتان به هيج نه کرد؟

- نه، به پي قهناعه تي من زور شتمان کرد.

* سالی ۱۹۸۰ جبهديه کتان کرد؟

- نه وهی یاداشته کانی من و نهو سنج بهرگه بخوئیتتهوه "صفحات من تاریخ کفاحه شعب کردی"، چهند لاپه رپهیک له میژووی خهباتی گهلی کورد که سهدان دیکۆمینت، سهدان نامه، سهدان کاغهزی سهرکردایه تی حیزبه کوردستانییه کانی تیدایه، هه مووی شایه دن بۆ نه وهی که ئیمه به دلسۆزانه تیکۆشاوین له پیناو چاره کردنی مهشاکيله کان، بهلام زور شت هه بوو له ئیرادهی ئیمه دا نه بوو، یان فشاری دهرهوه چ له ئیران بوو چ له عیراق به تاییه تی ئیران و عیراق دهوری زور زور ناشیرین و نارهوایان ددهیت.

* عیراق بهرامبهر به کام حیزب ددهیت؟

- عیراق دهوری نه وه بوو و ههولئ ددها، له گهڵ ههر سنج حیزبه کوردییه کان ههولئ ددها.

* بۆ نه وهی گرفت دروست بکا؟

- له گهڵ ههر سنج حیزبه کان، له گهڵ یه کیتی.

* باشه نهوان به خوێان نهیاندزانی؟

- زورباش دهیانزانی، له گهڵ یه کیتی ههیبوو، له گهڵ سۆشیالیست ههیبوو، له گهڵ پارتی ههیبوو و نه وهی که دهلیج نهیبوووه راست ناکا و تهئریخ هه چچی له ژێر....

* به لگهت به دهسته وه هدیبه که به عس خه لکه کی دروست کردیج له ناو نهو حیزبانه

له سهرکردایه تی؟

- نه من هيج به لگهیه کی وه هام به دهسته وه نییه، بهلام نهو وه ساییق و شتانهی کهوا له لای حیزبه کانه ئیحتیماله به سه دهها مه له ف و شتی وای تیداین، نه من هيج شته کم به دهسته وه نییه لهو بابته.

* باشه به پي نهو گفتوگۆیانهی چنابته ده کرد له گهڵ سهرکردایه تی حیزبه

کوردستانییه کان وهک قاسملو بوو، مام جهلال بوو، ههتا نهوانی تریش؟

- ئیمه ده چوینه رازان لای کاک مه سعودی، لای خوا عافوی کاک ئیدریس بارزانی، لای کاک عهلی عهبدوللا، فازل مه تنی، برادهری خو شه ویستم کاک فه له ک ئیمه به بهردهوام ده چوین، یه عنی...

* باشه ئۆوه باره گايه كتان له سوريا هه بوو ته قزيبه ن سهر كزدايه تي بلين له وي بلين له وي بوو؟

- باره گاي سهره كيب مه كتبه ي سياسي له سوريا بوو.

* له سوريا بوو، ئۆوهش وه كو سهر كزدايه تيبه ك له كوردستان بوون؟
- به لئ.

* ته وجيهاتان له هي سوريا وورده گرت له كاتيكدا ئه وان له دنيايه كي ديكه دا دژيان؟

- با ئه و حه قيقه ته ت پي بلين، ئيمه كه له كوردستان بوون ئه و هه يته ته ي له كوردستان بوو خه تي عامه كه ي بزووتنه وه كه له كوردستان ئيمه خۆمان نه خشه كه مان ده كيشا، به لام خه تي گشتيي و په يوه ندي و مه سه له ي دارايي و پئوه نديي ئومه مي و ئه و شتانه له سوريا چاره سهر ده كرا.

* زۆرجار له سوريا وه بريارتان له سهر فهرز نه ده كرا ده مي و ابكمن وانه كمن له كاتيكدا ئه وان له ناو واقيعه كه ش نه بوون؟

- وه لّاهي ئه وه ي من بيته يادم، به زه ميرم ئيمه خۆمان به تايبه تي فه تره ك كه زۆربه ي ئه ندا ماني مه كتبه ي سياسي كه و تنه كوردستان رياره كان له كوردستان ده دران.

* باشه پارتی له ۱۹۷۱/۱۱/۴ كۆنگره ي ۹ي به ست له و ئۆنڊر حيزه كوردستانيه كانی داوت نه كرد، ته نها حيزی شيعوی و پارتی ديموکراتی كوردستانی تورکیا چوون، ئه وانى تر حسك و ينك نه چوون، سه به به كه چ بوو خۆ ئه و كاته هيشتا خلاف دروست نه ببوو؟

- با من پيت بلين ته بعن نه گهر ئه و راپۆرته ي كه كه و ته ده ستي من ده رباره ي ئه و كۆنگره يه ي ۹ي پارتی ديموکراتی كوردستان له لايه ن براده رو هاوړي خۆ شه ويستم مه حمودی فه قح خدر كه يا وه ري يوسف حه نا بوون هه ردووكيان ئه و دووه مه ندووبي حيزی شيعوی بوون و من له به رگي يه ك بلاوم كرديته وه نه گهر ئه وه ي بخوئيتته وه ئيده گه ي كه ئه وان په يوه نديان زۆر خراب بوو له گه ل يه كيتي، ناچه زيان زۆر بوو له گه ل د. قاسملو و هه روه ها له گه ل سۆشاليستيش ته با نه بوون، له بهر ئه وه ته نها نوئنه ري حيزی شيعوی و وازانم حيزه ك يان دوو حيزی كوردستانی باكووريش داوه تکره بوون.

* باشه به پیتی ئەوی جەنابت خەلکی کۆیەدی زۆرجار که یاداشتهکان دەخوێنیتەوه هەمی وا هەیه ئینتباعەکی لا دروست دەبی که زیاتر پشتگیریهکت بۆ مام جەلال کردوو لهو مەملەتییهی هەبووه، زیاتر ئۆبالی گوناوهکانت له ملی حەسک ئالاندوو، ئایا مەسەلهی عاتیفهی ناوچهگەری له نووسینهوی دەوری نەبووه؟

- ئەوه من پیت بلیم ئەوه لەن من هەزدهکەم ئەوهش بەپراشکای بنوسم من مام جەلال برادەرەم، برادەری مندالیمە و سەرەتای خەباتی سیاسی پیکرا ئیشمانکردیه ماوهی سالی و نیوهک، ئەوه مام جەلال، ئەوهش ئینکار ناکری بەلام بەس بە قەناعەتی وێژدانیی من و بەپیتی ئەو دیکۆمینتانهی که من بلایوم کردیتەوه مۆتلەقەن من ئینحیازم نەکردیه نه بۆ یه کیتی نه بۆ حیزبی شیوعی نه بۆ پارتی و دەرباری هەموو تاوانەکان، دەرباری مەسەلهی جەمالی عدلی باپیر که چوو له گەل شیرکۆی شیخ عدلی بەناوی دعووت و دۆستایەتی و دوايه ۲۶ پشیمەرگه کوژران، من به ئەمانەت هەمووم بلایوکردووئەوه، گوتم تاوانیش لەلایەن پشیمەرگەکانی یه کیتی بووه.

* بەلام شەخسی مام جەلال لەوی ئەوت نەکردیه خۆ یه کیتی کی قیادە دەکرد؟
- مساعده بکه پیت بلیم وهکو پیم گۆتی من تەبعەن زۆر حەتا لەناو حیزبی شیوعی بە (نا ئینسافانە) هەستم دەکرد وا تەسەوریاں دەکرد که من نەختەک داینەشکیتیم بۆ لای مام جەلال، تەبعەن حەقیقەتی تەئریخی وانەبووه، من علاقاتم....

* باشه ئەو ئینتباعه بۆ دروست بووه منیش یه کیکم لەوانه بووم که ئەو ملاحەزم دا؟
- زۆر سەر سەرم، تەبعەن له قیادە یه کیتی که گەیشتمە ناوژەنگ تەماشام کرد مام جەلالی تێدایه برادەری مندالیمە، فوناد مەعسومی تێدایه برادەری مندالیمە، خدر مەعسوم برادەری مندالیمە، کەمال خۆشناو برادەری مندالیمە، نازم کورپی خالی خێزانمە، بە حوکمی ئەو عدلی حەویژ ئەوانه هەموو، من عیلاقە ی دۆستایەتیم هەبووه بەلام ئایا روژنیک له روژان من تەحەدای هەموو قیادە ی حیزبی شیوعی عێراقیش دەکەم با یه که کیان پیت بلیم باوکی ئاسۆس ئینحیازی کردیه له فلان هەلۆتست دژی بەرژوهەندی بزوتنەوی شۆر شگێری.

* باشه ئەو ئینتباعه بۆ دروست دەبی یه عنی دەلین دوو کەل بەیج ناگر نایج؟
- پیت دەلیم ئەو دوو کەلە من پیت دەلیم، لەناو حیزبی شیوعی عەناسری وا هەبوون بە راستی رارابوون...

* له سهركردايه تي؟

- له سهركردايه تي حيزبي شيعوي رۆژك كه دهچونسه راژان مهوقفهكيان ههبوو دههاتنسهوه كن مام جهلالى مهوقفهكيان ههبوو، من دژى نهوانه بووم ئيسستاش له گهه گهه ئهوهى كه ئيسستا من كابرايه كى خۆم به سياسيه كى سهريه خۆ دائه نيم، له رووى ئينتماي حيزبي به لام له رووى نايدۆلۆجى من خۆم به ئينسانه كى ماركسى داده نيم و ماركسيشم، چونكه له هه موو حيايم لام نه داوه له حيزبه ك نه پهريمه وه بۆ حيزبه كى دى له ماوهى "٦٠" سال، به لام نه من دائمه نه ئيم حيزبايه تي سياسه ته وه كو لينينيش ده لى وه كو چه رچليش ده لى مۆركه كه له تيجاره ت چ حيزبه ك...

* نه لينين ده لى فنى مومكنه، ناتوانى؟

- نه، نهوه ماركس ده لى سياسه ت (فن ممكنات) نهوه مه وزوعه كى ديه، به لام برادره هه بووه كه له راژان بووه مهوقفه كى بووه هاتيه ته وه ناوزهنگ مهوقفه كى دى هه بووه، تهبعه ن من له گهه گهه نهوه نه بوومه، نه من بچم...

* باشه نهو برادره ده كرى ناوى بلى؟

- نه خيز نه من ناوى ناهيتم، به لام مه سه له ن كابرايه ك كتيبه كى دهنوسى و ده لى (كنا نسى باللجنه المركزيه الرفيق ابو اسوس، الرفيق الجلالى باللجنه المركزيه) من نهوه م بيستيه وه، من چومه سلیمانى، من ويستم سه ر له و هاوړپيه بده م له گهه گهه نه ندامانى سهركردايه تى يه كيتى دهعه تيان كردم، گوتم وه لالا حه زده كه م بيييم، پى بلىم نه من جهلاليمه يا نه و كه مانگى ٢٤ هه زار دينار وه رده گرى، هه موويان سونديان خوارد نه وهى بلاوكه وه وتيان نيمه مانگى "١٥٠" هه زار دينارى ده ده ينى.

* به لام من مقابله م له گهه گهه كرد ده رى پارى وه رناگرم؟

- گوى بدى، ده لىن ١٥٠ هه زار دينارى ده ده ينى مانگى بۆ ته نزيمه كهى و ٥٠٠٠ هه زار دۆلارش مانگانه بۆ خۆى به س نهوه بلاوكه وه به ناوى من.

* به س نه من بلاومكردوه مقابله كم له گهه گهه كرد؟

- نه تو به ناوى من نهوه بلاوكه وه من ده لىم ميوانيان بووم من گوتم لى ده گه ريم، پى بلىم به موجه له پى بلىم نه رى كاكه من جهلاليم يان تو من هه تا ئيسستا حه فت دنيا ده زانى به لام جهنابت مانگى ٢٤ هه زار دينار وه رده گرى، خۆيان له من تو ره كرد.

* باشه ئيسستا باسى به هاته دينت كرد من؟

- نا من ناوى به هاته دين نايم نه من، ده لىم يه كهك به لام ناو مهينه نه توو.

* به‌لام باشه له‌سهر شه‌وی له ۱۹۷۹/۱۱/۲۴ مام جه‌لال به جه‌نابتی وت گوتی به‌هانه‌دین له‌لای به‌ری دیموکراتی فه‌له‌ستین و...؟
- شه‌وه بلام‌مکرده‌وه شه‌وه‌تا نیستا بلام‌مکرده‌وته‌وه.

* باشه پرسیاره‌که شه‌ویه لۆ به توی ده‌گۆ لۆ به که‌ریم شه‌حمده‌دی نه‌ده‌گۆ؟
- به که‌ریم شه‌حمده‌دیشی وت، نا که‌ریم شه‌حمده‌د له سوریا بوو شه‌وه‌خته.
* به‌عزیز محمه‌ده‌دی نه‌ده‌گوت؟

- دوابی ش‌کاتی کرد به‌ره‌سمی به‌لام نه‌عزیز محمه‌ده‌د نه‌که‌ریم شه‌حمده‌د نه‌عومه‌ر عه‌لی شیخ شه‌وان موزه‌که‌راتیان نه‌ده‌هنوسی، من ده‌هنوسی.

* به‌س شه‌تو ده‌توانی محاسبه‌بی؟

- شه‌من به‌عزیز محمه‌ده‌م گوت، شه‌کواکه‌ی مام جه‌لال-م به‌مه‌کته‌بی سیاسی راگه‌بیاندو کردمه‌ کاغزه‌ک و بۆم نووسین، شه‌من هیچ شه‌ته‌ک که‌ عیلاقه‌ی سیاسی هه‌بووه‌ شه‌م شاردیته‌وه.

* نا به‌س نازانم شه‌و ئینتیباعه‌ دروست بووه‌ یه‌عنی وه‌کی ده‌لج دوو‌که‌لیش به‌یح ناگر نایی، یه‌عنی ده‌ستایه‌تی تو چونکه‌ له‌ سیاست جار وایه‌ دوو برانه‌ هه‌ریه‌که‌ له‌ حیزبه‌که‌، به‌لام که‌ جیا‌وازی‌بون هه‌ریه‌که‌ له‌ حیزبه‌ک بون شه‌و هاموشۆیه‌ نامیته‌ی؟
- شه‌تو، پیته‌ بلییم، ته‌بعده‌ن شه‌وه‌ی وه‌سانقه‌کانی من بخوئینته‌وه‌ شه‌بینی.

* به‌س مراعاتی مام جه‌لال کردوه‌؟

- مساعده‌ه‌ بکه‌ مراعاتی مام جه‌لالم کردیه‌، له‌به‌ر شه‌وه‌ی مام جه‌لال و یه‌کیتی تائریخیه‌ن ده‌بلییم و نایشارمه‌وه‌ که‌ زۆر زۆر یارمه‌تی حیزبی شیوعیان دا له‌ میخنه‌و سیلاحیان داینج، من و تۆمه‌ تۆماس یارمه‌تی و پاره‌مان لیج وهر‌گرت و یارمه‌تیا‌ن ده‌داین له‌سه‌ره‌تا ها.

* سه‌ره‌تای سالی؟

- ۱۹۷۹ - ۱۹۸۰ هه‌تا ۸۳ پارچه‌ سیلاحیان بلام‌وکرده‌ته‌وه‌ محسین یاسین وهر‌گری با شه‌من ناوه‌کانت پی بلییم؟

* باشه‌ که‌ریم شه‌حمده‌د ده‌لج که‌ ئیمه‌ چوینه‌ شاخ پارتی ده‌عمی کردین؟

- که‌ریم شه‌حمده‌د که‌یفی خوئیه‌تی، شه‌وه‌ش بنوسه‌ که‌ریم شه‌حمده‌د که‌یفی خوئیه‌تی شه‌وه‌ی ده‌عمی ماددی مه‌لموس من و تۆمه‌ تۆماس و شه‌حمده‌د بانی خیلانی یه‌که‌م که‌س بووین، من و تۆمه‌ تۆماس یارمه‌تیمان وهر‌گرت، من و تۆمه‌ تۆماس خیمه‌مان وهر‌گرت،

من و تۆمە تۆماس بە شەخسى ۸۳ پارچە سیلاحم وەرگرت، ئەوهم بلاوکردیتەوہ وەکو دیکۆمىنت تکایە ئىشارەت بدە دیکۆمىنتەکان، چونکە ئەوہ ناشاردىرتەوہ وەکو دیکۆمىنت، بەلام تەبعەن کەرىم ئەحمەد لۆ خۆى شتەک دەلج کەيفى خۆیتەتى ئەمن نالىم پارتى يارمەتى مەیان نەکردیە، پارتىش يارمەتى مەیان دەدا، نەخۆشمان دەچوہ ئىران بە ھەوہى پارتى ميوانيان دەبووين لە رەزائىيە لە راژان، ئەوانىش دوای ئەوہى پاش کارەساتى پشت ئاشان ئىمە بە تەواوى پچراين و بووينە دوژمن لە گەل يەکىتى، لە ماوہى دوژمنايەتى ژماريەکى زۆرمان لى کوژرا شەھيدمان دا، پارتى ئەو وەختە بەپى توانای خۆى يارمەتى مەى دەدا ميواندارى دەکردىن. لە سىلوى لەژىر بالى ئەوان بەناوى ئەفراذ بارزانى ماینەوہ دوای ئەوہى چووينە مەنتىقەى بادىنان تەبعەن ئەوکاتە وەکو دۆستى نزيك، ئەمە...

* باشە ئەوکاتەى لە بەرى جود دا بوون جەنابت دۆستايەتت لە گەل مام جەلال تا چەند ما؟

- ئەوکاتە لە پاش پشت ئاشان...

* نەم پيش پشت ئاشان لە ساى ۱۹۸۰ بەرى جود دامەزرا؟

- مساعەدە بکە، تەبعەن ئەگەر جەنابت ئاگادارى بەرى جود بى، نوێنەرى حيزبى شىوعى عىراقى من و بانى خىلانى بووين و ئىمزامان کرد، من و بانى خىلانى و کاک مەسعود و کاک عەلى عەبدوللا، تاهير عەلى والى و رەسول مامەند ئىمە لە گوندى (کەوہەر) کۆبووينەوہو ئىمە ئىمزامان کرد. ئەو ئىمزاکردنە رەد فعلىکى لى کەوتەوہ. کە جودمان ئىمزاکردو ھاتىنەوہ، من و ئەحمەد بانى خىلانى ھاتىنەوہ يەکسەر چووينە لای نەوشىروان گوتمان نەوشىروان ئەو جەبھەيەى ئىمە مۆرمان کردیە بۆ دزايەتى ئىتوہ نىيە، دەمانەوئى ئىمە جسرىن لە بەينى ئەنگۆ و پارتى، بۆ ئەوہى ئەو کيشەى کە لە ۱۹۶۴ و لە گەل جەماعەتى مەکتەبى سياسى کۆن و ئىستا لە گەل يەکىتى بەردەوامە و لە ۱۹۷۷ لە مەسیرەکەى تورکيا نوئى بۆوہ ئىمە دەمانەوئى ئەوہىين، يەعنى جسرىن، برا بين. تەبعەن ھەلوئىستى کاک نەوشىروان ھەلوئىستىکى سلبى بوو، ھەلوئىستىکى باش نەبوو، نە من نە ئەحمەد بانى خىلانى مورتاح نەبووين لە ھەلوئىستەکەى.

* باشە سەبەبى دەرئەچوونت لە کۆنگرەى ۱۹۸۵، کۆنگرەى چوار يەعنى بۆ دەرئەچووى کە ئەو تەئرىخەت ھىتابو ھەتا ئەو وەختە؟ لە شاخ دەورت ھەبوو؟

- وەللاھى براى عەزىزم مساعەدە بکە، پىت بلیم تەبعەن ئەو وەختەى کە من دەرئەچووم

سكرتيڙي ليڙنهى هه رڻمي كوردستان بووم، تهبعدن ڻيمه نه گهر بلڻي بهناوى نهوهى كه
حيزب نوي دهكرتتهوه جموجول كرا.

* دڙى تڙ؟

- نهء، له دڙى من نا له دڙى بيست كادر.

* يهعنى بووه گروپ گروپانچ؟

- گروپ گروپانچ و نهتيجهكش گهورهترين زهرههى له حيزبي شيوعى غيراقى دا و
نهو حيزبه شيوعيههى پوكاندهوه.

* باشه ڼمو گروپانه زورن لهلايدك بههائهدين نوري كه له گهل جهنابت قهت رڼك

نهبووه؟

- قهت رڼك نهبووينه.

* كهچي ڼمويش دهرنهچوه نهيانهپشت بهشداريچ؟

- نهء، نهء، بههائهدين نوري دهر كرابوو له حيزب.

* نا لهلايدك ڼمو، لهلايدك ڼتوه واتان بهسهرهات، يهعنى بهس گروپى هاوپڙ عهزيز

مانهوه؟

- نهخير، نهخير گروپى هاوپڙ عهزيز نا، چونكه هاوپڙ عهزيز خوى نا، گروپ
يان كؤمهلهكى مونهنامر لهناو حيزبي شيوعى ههبوو كه فخرى كهريم و ناراخاچادؤرو
سهليم نيسماعيل بوون بهناوى شوږشگيڙيههتي ڼهوانهو بارى حيزبي شيوعيان ڼيكداء و
بهداخهوه ههندي كادري كوردى زهعيف له گهل ڼهوانهدا بوون.

* باشه موقيفى كهريم نهحمدهد و هاوپڙ عهزيز و ڼهوان لهو مهوزوعه چؤن بوو؟

بهتابيههتي حيزب كه له شاخ بوو، خهبات دهكا؟

- عدلاكولين نهمن نامهوى ليڙهدا...

* بو تهرينهخه؟

- بو تهرينهخ دهليم مهوقفي هاوپڙ عهزيز مهوقفيكى شوږشگيڙي نهبوو، مهوقفهكى
پتهونهبوو، مهوقفهكى (ترچيه) بوو، ڼهو لهسهر تهوازنى قيوا تهعامولى دهكرد.

* كهواته ڼتوه پيگهتان به قوهت نهبوو بڙيه لهسهر تهوازنى قيوا...؟

- ها ببووره ڼهوكاتهى تهبعدن جهنايشتان دهزانن له موتهمهرات بهعهزهجار موزايهدات
دهكړئ/ زور شت دهيني شيعاراتى شوږشگيڙي شوږش دهكهن و سهردهكهوين و واو
وا، ڼم گروپانهى فخرى كهريم و به كاكي خؤم بلڻم ناراخاچادؤرو سهليم نيسماعيل و

كۆمەلنىڭ لەو سەۋرەتپانە، ھەرواش بنووسە سەۋرەتى كۆمەلنىڭ لەو سەۋرەتپانە وايان دەزانى چىيى ھندىن دەپۈختىن و سەردەكەون و كاك عەزىزىش چەپلەي بۇ ئەوانە لىدا.

* ئەي ھاورپى كەرىم و ئەۋانى تر كوردەكان خۇ بەس ھاورپى عەزىز نەبوۋ؟

- ئى من پىت دەلئىم يەنى ئەكرى كاك عەزىزىش نەگەر لايەنگرى نەبا نەيدەتوانى ديارە ھەشبوۋە لە ژىر بالى كاك عەزىزى.

* باشە تۇ خىلافت لە گەل ھاورپى عەزىز ھەبوۋ؟

- نەبەدەن لە ھىياتم ئەمن خىلاقم لە گەل ھاورپى عەزىز نەبوۋە، ھاورپى عەزىز لە سالى ۱۹۶۶ ھاتىتە مالى مە، لە ۱۹۵۸ كە سكرىتېرى ئقلىم بوۋە پەيوەندى لە گەل من بوۋە، كە من بوۋمە ئەندامى ئقلىم ئەو لەۋى بوۋە لە ۱۹۶۳، كە لە شاخ بوۋىن ماۋەك زۆر منسەجم بوۋىن، بەلام بۇچوۋنى فكري، ھەلسەنگاندنى سىياسى دائىمە ماناي ئەۋە نىيە....

* مەبەستم خىلافى فكري و ئايدىلۆزى و سىياسى بوۋ كە دەرتم خىلاف خۇ خىلافى

ئىجتىماعى ھىچ ئەۋە نىيە؟ مەبەستم سىياسى.

- نەئ خىلافى فكري و، خىلافى بچووك بچووك دەبوۋ مەسەلەن كادر ھەبوۋ لەناۋ ھىزىبى شىۋى نە ئەۋە منى خۇش دەۋىست...

* نە ئەتوش ئەۋەت خۇش دەۋىست؟

- بەلى، نە ئەمنىش ئەۋەم خۇش دەۋىست و عەزىز مەمەدىش دەيزانى و ھىيات ئىسپاتى كەرد ئەۋە كادە چۇن ئىنھىيارى كەرد و چۇن تەفەسۋخى كەرد، بەلام پىشتى دەگرت.

* باشە ئىستا دەۋانين بلين كۆنگرى چۋارى ھىزىبى شىۋى كۆنگرىدەك بوۋ ۋەكەر

نەكۆدەك بوۋ بۇ ھىزىبى شىۋى؟

- بەبى شەك ژيان ئىسپاتىكەرد، واقع ئىسپاتى كەرد. كۆنگرە كە گەۋرەترىن شەكستى ھىناسەر ھىزىبى شىۋى لە ھەموۋى غەلەت تر بوۋ كە من يەك لەۋانە ھەتا دەمرم ئەۋە قەت لە بىرناكەم ئىمە لە، لوجنەي مەركەزى بىرپارەكمان ۋەرگرت كە ھەقى فىتۋ بدرىتە عەزىز مەمەد ۱۰ كەس بىنئىتە لجنەي مەركەزى بەبى ھەلبۇاردن بۇ واتكەرد.

* ۱۰ كەس پىتە لېۋنەي مەركەزى؟

- بەلى، ئەۋە كەسى، كەرىم ئەحمەد باسى ئەۋەي نەكەرد لۇت.

* نەخىر

- ھەي ھەي.

* ئەو پېشى مونتەمەر؟

- نەخىز لەكاتى، بەلەج بەلەج پېشى مونتەمەر ۱۰ كەس بېنىتە ناو سەر كرادايەتى بەناوى سېفەتى ئىش، بەلام ئىستىشارەى لە گەل بكا من ئەتوم خۆش دەوى ئەو ئەوى خۆش دەوى ئەو، دەكەسى هېنا.

* باشە ئەتو بۇ ھەلۆستت وەرنە گرت؟

- ئەمن پېت دەلیم ئەمن يەكك بووم وەكو وان، منىش يەك بووم من ھەر ھەندەم پې دەكرى لە منیان پرسى كى تەرشىح دەكەى گوتم زەيد تەرشىح دەكەم كورپىكى باشە.

* نەتگرت پېوست ناكە كەس تەرشىح بكرى؟

- نەمان، ناخر كاكە گيان زروفى سېرى لە ھەرەكاتى شۆرشگېر، زروفى سېرى مالىۆرانييە، كارەساتە، زروفى سېرى لە ھەرەكاتى شۆرشگېرى ھەزاران ھەزاران تاوان، ئىنحرفات، لادان، خەلك كوشتن، خەلك دوورخستەنەو، كارەساتى وا روویدەدا كە ھەتاوہكو پاش ماوہكى لە تارىخ دەردەكەوى ئاھ لەژىر پەردەى ھەرەكەى سېرى و شۆرشگېرى چ دەكرا.

* ئەتو لە دواى مونتەمەر چت بەسەرھات؟

- ئەمن لە دواى مونتەمەر زۆر بە ئىحترامەوہ چومە سوریا، لە سوریا بووم بە ئەندامى لوجنەى عىلاقاتى مەكتەبى سىياسى حىزبى شىوعى، كاك عەزىز محەمەد سكرتېرمان بوو ماوہك و سى سأل لە سوریا مامەوہ پەيوەندىم ھەبوو لە گەل حىزبە كوردستانىيەكان و تەجروبەكى باشم وەرگرت لىيان ...

* بەلام بە عاجزى ئىشت دەكرد؟

- نە تەبىعى واجبى خۆم بوو، ئەوہلى زۆرم پې ناخۆش بوو.

* لە سكرتېرى ئقلىمەوہ لە كۆنگرە دەرنەچى؟

- پېت بلىم ئەوہلى زۆرم پې ناخۆش بوو بەلام دواى كە مەسەلەى پرۆسترويكاي گۆرباشۆف و گۆرپان و شت ھات زۆرجار دەم گوت (عسى ان تکرهوا شينا فھو خیر لکم)، مورتاح بووم زۆر و نەگەر ئەوہ نەبا نەدەبوومە ئەو فاتىحەى كە ئىستا لە گەل توو دانىشتىمە كە توانىم خزمەتەك بە نەتەوہى كورد بگەيەنم و سأل بە سأل رۆلەى كورد دىكۆمىنتەكان بېنىن دەزانى چ ئەھمىيەتەكى ھەيە.

* باشه هاوړې ټپه هدر ناوړېوانی نو حیزه کوردستانیه تان ده کرد تی باشه نو شالاوی توده دهیبرده سر هه دکا له سالی ۱۹۷۹-۱۹۸۰ و لهو حیزی شیوعی له ۱۹۷۹ و دزعی خزی خراپ بوو ټپه هدر له ۱۹۷۹ له ناو مفاووزاتی حیزه کانیشدا هاتووچوژتان ده کرده بۆ نه تانتوانی نو شالاوی توده بۆ سر هه دکا راگرن، هه دکا حیزی دیموکراتی ټیران؟

- ئا من و کاک عهزیز وابزانم ۱۹۸۲ بوو نه گهر زاگره رنگم بدا، له گهل کیانوری نیسحان ته بهری و رهزا شهلتوک کۆبووینه وه نهوا له یهک له کتابه کانم نیشارم پینکر دیه و له کاروانیکی دوورودرټیش نیشارم پینکر دیه، کاک عهزیز زۆر به دلسۆزی پیشانیدا و به کیانوری گۆ گوتی حهق وایه چاره یی ئه مشکیله به بکه یی، کیانوری نینفعالی کرد قیزانندی گوتی قاسملۆ عه میله، قاسملۆ پاره یی وهر گرتیه، هه تا کاک عهزیز نه وه شم بلاو کردیته وه به دزی به منی گوت، ئه مه له ته نیشته یهک دانیشتیوین، کوره گوتی خو ئه مه زهنگه سۆره مان له خو زمان وهر دا.

* یه عنی بیزانیا یه مهوقی ئاویه هدر باسی نه ده کرد؟

- وه کو شیت کیانوری هه ئسا رهزا شهلتوک و نیسحان ته بهری دانیشتبون من و کاک عهزیزش دانیشتبوین براده ره کی موته رجیمیشمان له گهل بوو، هه ستا هاتووچوی کرد دهستی له میزه که دا توورپه بوو قاسملۆ، قاسملۆ دهستی پینکر به قیزان گوتی قاسملۆ عه میله، قاسملۆ پاره یی وهر گرتیه.

* ټپهش لئی بی دنگ بوون؟ مه جال نه ما؟

- چی بکه یی، نا، نا له عیلاقاتی وه ته نی کابرایه ک بی ئیستا ئه من ئیستا قسه ک بکه م لۆ خو م نه گهر هدر غه له ته کی بیکه م ئه من مه سول نیمه نه تو چی گوناخت هه یه.

* باشه کاک فاتح زۆر به کورتی له کۆنگره ی چاری حیزی دیموکراتی ټیرانی سالی ۱۹۸۰ نو که سه ی ۱۱۰ نوته دریان هه بوو هی مامه هیمنی شاعیرو مدجموعه یه ک جیا بوونه وه سه به یی جیا بوونه وه که یان به کورتی یه عنی هیمن و نه وانه مهوقیان له هه دکا چ بوو چونکه وهخته که یی زۆر خراپ بوو بۆ نه وان؟

- بنۆره ئه من له م کۆبوونه وه به دیسان له بهرگی دوو ته فسيلم نووسیوه، له بهرگی دوو ته فسیلی نوو کۆبوونه وه م نووسیوه. ئه من داوام له براده ره کم کرد که ناوی مه لا محمه ده یی جوانرۆیه که ئیستا پنی ده لئین نه بو تارا نه ندامی مه کته بی سیاسییه گوتم ته قریره کم

لۆ بنووسه وهكو له تهقريرهكهی بۆ من باس دهكا نهسلی كيشهكه نهوهبوو جهماعهتی قاسملو دهیانویست زۆربهی پهیوهندییهكهیان له گهڵ عیراق پتهوتر بکن، جهماعهتی غهنی بلوریان و بلین غهنی بلوریان به دهرهجهی رهئسی نهوعه قهناعهتهکی ههبوو، چیان پێ دهگۆ بهخهتهكهی خومهینی پهیرهوی نیمام، پهیرهوی نیمام كه له نهساسدا حیزبی توده دهورنکی خراپی ههبوو تهئسیری ههبوو لهسهر غهنی بلوریان، حیزبی تودهش سهری تیاچوو، غهنی بلوریان و غیره ویش سهری تیاچوو.

* باشه هاوڕێ فاتح زۆرجار كه باسی سكرتیری ههرێمی حیزبی شیوعی دهكهی ههر حهرفهكت دهیتنا له كاتبهكان ههر دهرێی هاوڕێ "ع" بۆ ناوت نههینایه نهو هاوڕێ "ع"ینه كێیه؟

- هاوڕێ "ع" ناخر مهسهلهن أ، ب، ا، ع مهبهستم ابو عامله.
* نهوه بهس "ع".

- ناخر دهبی مناسهبهبی، دهبی مناسهبهبی.

* یهعنی ناوی ناینی گۆتم نهوهكو مهبهستت، تهعن یی یا؟

- نا، نا نهبهدن نهمن تهبعهن بۆ كاك عهزیزی ههر گۆتیم هاوڕێ عهزیز، بۆ عومهه نهو شیخ ههر دهلیم نهو فاروق كه ئیستاش هاوڕێ عومهه یهك له برادههكانی ههده نێزیکمه یهعنی وهكو دوو هاوڕێی كۆن به كاكی خۆم بلیم بهلام نازانم.

* باشه ههر لهو مزهكهراتانه باسی نهوه دهكهی ئیوه وهكو حیزبی شیوعی یارمهتی حیزبه كوردستانییهكانتان دهدا له روهی مادیهوه ئایا ئیوه یارمهتیتان دهدان؟ به راستی...

- نهڕێ وهللا، له دهستی منیان وهگرتهوه.

* یهعنی وهكو یهكیتی و پارتیش؟

- نه، بهتایبهتی سۆشالیست.

* ئیوه دیاره ئیمكانیهتی مادیتان دیاره باش بووه؟

- وهللاهی ئیمكانیاتی مادیمان باشتر بوو لهوان كه مۆكهك مهبهستم ۱۹۷۹ و ۱۹۸۰،

۱۹۸۱ تا ۱۹۸۲یش لهوان باشترووین، بهلام پاشی پشت ئاشان كارهسات له ئیمه رویدا.

* باشه كه حهسك پهیههندی له گهڵ یهكیتی باش نهبوو كهچی له گهڵ وان پێكهوه

چوونه ناو جود قهده هۆی نهمه چی بوو، تهئسیراتی شهخصی لهسهر بوو؟

- نهخیز، تهئسیراتی مساعهداتی سوری و لیبی بوو، هیچ تهئسیراتی تر نهبوو،

ههمووی تهئسیراتی سوری به دهرهجهی رهئسی و دۆلاراتی لیبی بوو.

* باشه ئېۋە چوونە ناو جوقەد ھەر لە ناو جوقەد ۱۵ رۆژى پېچوو كشانەو، چوونە ناو جود، ئايا ئەوہ سىياسەت بوو خەتئىكى ستراتىجى ھەيە لەوہ؟
- وەكو پېم گوتى ئىمە نەكشايەنەو لەناو جوقەد.

* بەلام جوقەد تېكچوو، جوقەد نەما؟
- نەخېز ئەتو پېت بلېم ئىمە كە چوونە ناو جود من ئامازەم پىنكرد كە نىزامان كرد من و ئەحمەد بانى خىلاننى ھاتىنەوہ چوونە لای نەوشىروان مستەفا ھەموو شتمان پىچ وت.

* نا بەلام دەبايە پىشتەر پىي بلېن؟
- دەيانزانى و ھەموو شتىشىيان دەزانى كە ئىمە مەحاوہلە دەكەين جسر دروست كەين.

* لە گەلئان خۆ دروستيان نەكرد ئاخىرى، جود نەبووہ جسر؟
- گوئى بدى بەلام نەوشىروان رۆلئىكى سلبى بىنى، بەرقياتي توندى بو مام جەلال لىدا، مام جەلالى تورەكرد و مام جەلال لە سورىا پەيوەندى لە گەل حيزبى شىوعى راگرت.

* ئىچ بەلام ئېۋە كە چوونە ناو جود بو ئەوہى جود بېتە جسرئەك بو ئەوہى ئەو دوو حيزبە بەيەكەوہ بېەستەنەو، خۆتان بوونە تەرەقئەك لە جەبەھو شەرەكە؟
- فەرزكرا لەسەرمان ئەمە بەو نيازە نەبووين.

* كەواتە ئەگەر لە جوديش بېكشاپانەوہ باشتەر نەبوو؟
- ئەمە گوئى بگەرە پېت بلېم نەخېز ئەمە رۆژئەك لە رۆژان ئەوہى چوو بەنسبەت مەنەوہ پانزە سائە من مەارەسەى ژيانى خەلپەى حيزبى ناكەم، بەلام بو تەئريخ دەلېم بو تەئريخ و دەلېم ئومىدەوارم ھەموو خاوەن وىجدانئىكى سىياسى ئىمە لەو رۆژەى كە ھاتىنە شاخ دەتوانم بلېم لەسەرەتاي ۱۹۷۹ تا ئەو رۆژەى پاش منيش كە جەبەھى كوردستانى ئىمزاكرا ئىمە نە دژايەتى يەكئىتى نە دژايەتى سۆشئالىست.

* بەس ئەمە لەرووى عەمەلئىيەوہ خزمەتى لايدەكى دەكرد دژى لايدەكى بوو؟
- نە دژايەتى پارتمان كرديبە بەلام برادەرەك خۆى بلېين تەسەروفي شازى كرديبە ئەوہ شتەكى ديبە من مەبەئى قەراراتى حيزبى دەلېم قەراراتى حيزبى نەبەدەن ھەمووى...

* بەس ئەو قەراراتانە غەلەت نەبوون، چوونە ناو جوقەد پارتى پىي ناخۆشبوو، ھاتنەناو جود ئەو جارە يەكئىتى پىي ناخۆش بوو؟
- ئەبەدەن بەلەكس ئەمە لەبەر خاترى پارتى نەچوونە ھەرچى وا تەسەوہر بكا زۆر ياغنىشە.

* بەلام گوشاری پارتیستان لەسەر ئەبوو لە جود؟

- ئەبەدەن بەیچەوانەو پارتسی وەزەکی زەعیفی هەبوو، پارتسی نێمکانیاتی زۆر مەحدود بوو، پارتسی بە هەموو شتەك رازی بوو، ئەو بێسۆسە مەترسە، بە هەموو شتەکی رازی بوو، پارتسی ئەو نێمکاناتی کە هەیبوو نێمکانیاتی مەحدودیان هەبوو، وەزەکی ناسکیان هەبوو، توانایان زۆرکەم بوو، ئێمە بە زۆر بە دلسۆزی دەمانەویست سەرکردایەتی و برادەرانی پارتسی لە کاک مەسعود و کاک....

* بەلام چۆن زەعیف بوو خۆ مەنتیقەکیان کۆتەرۆل کردبوو ناوچەیی بادینانیان لەژێر دەسلالتدا بوو؟

- ئەو مەنتیقە مەنتیقەیکە لە ئەساسیشدا هەتا حدودی رەواندۆز مەوزوعەکی دیە، بێست بە بێست، ئەو ناکرێ بەلام قواتی ئەساسی و ئەو شتانە ئیلا خۆ هەر ئەو نێبە حیزبەك چەند پێشمەرگەیی هەبێ، وەزعیان، حالەتیان، حالەتی جەماھیریان وەزەکی دی بوو.

* باشە راستە کە وشەیی جود، جود یەعنی جەبەه وەتەنێدەت دیموکراتیەت، بەرەیی نیشتمانی دیموکراتی لەلایەن عەلی عەبدوللاو پێشنیارکراو پەسندکرا؟
- ئەشەدەمیلا ئەو راستترین شتە ئێمە لێ بووینەو.

* لەچی؟

- لە کۆبوونەو کە لەبەن خێمە دانیشتین هەموو شت تەوقیعکرا کاک عەلی گوتی دەبێ ناوێکی بۆ بدۆزینەو گۆت لێ بێ، کاک عەلی ئەمە کە چووین مەن و ئەحمەد بانێ خێلانی بۆ تەئریخ دەلێم خۆ ئەوی غەلەت بکا بلی کفر نێبەو ئەدامی لەسەر نێبە وەنێبە ئێمە کە چووین عەلانەساس ناوی لێنێین رێکەوتنا، مە رێکەوتنامەیکە باریانە لە بەینی ئەو سێ، هێچ ناوی تر نەبوو، کاک عەلی گوتی چۆن دەبێ رێکەوتنامە ناوی نەبێ، خۆ کاک عەلی ئێستاش وەکو مام وەکو برا گەورەیی مەن، ئەویەری رێژم بۆی هەبە، گوتی دەبێ ناویکی بۆ بدۆزینەو یەکسەر تومەز بیری لێ کردبوو ئەو بەرەیی نیشتمانی دیموکراتی، سۆشیالیست ئیمزای کرد، پارتسی ئیمزای کرد، وەللاھی دەتوانم بلی مەن و هاورێ مەلا ئەحمەدیش ئەو شتەمان ئیمزا کرد.

* ناچاربوون؟

- تێپەری بەلام لە پێشان مۆتلەقەن.

* باشه بۆ تېبىنىيەكتان نەدا بەرەى نىشتامانى كوردستانى بۆ ناوى لېيتىن بەرەى نىشتامانى ديموكراتى ئىۋە لە شاخ بوون ديموكراتىيەتى چى، يان بەرەى كوردستانى ديموكراتى؟
 - نا نا عەلاكولين ۋەكو پىم گوتى ئەۋەتا ئەۋەى بىراى بەرپىزم ئەۋەى ئەمن پىم گوتى ئەۋەيايە ئەۋە ھەقىقەتە كاك عەلى ئىقتراحى كرد ۋ پەسندكرا.

* ئىۋە ھىچ ئەۋەتان نەكرد؟

- معارەزەمان نەكرد، تىدەگەى بەعزە غەلەت ھەيە لە سىياسەت پاشى بىست سأل ۋەكو كۆنە نەخۆشى بە بىرى دىتتەۋە.

* باشە كاك فاتح دەعمى سۆفەت، ھاوكارى سۆفەت بۆ ھىزبى شىوعى عىراق چۆن بوو؟

- ۋەللا حەقىقەت ئەۋ دەعمە تەنھا ئەگەر ئەندامەك يەعنى كاك عەزىز مەمەد ۋ لەۋانەيە بەس زانىيەتى ئەۋانى دى ئەمە ھىچمان نەدەزانى رۆژەك لە رۆژان لە لوجنەى مەركەزى باس نەكرايە بۆ تەتريخ دەلېم ئەبەدەن نە باسى پارەكرايە...

* ئەى كە يارمەتتەن بۆ دەھات نەتان دەگوت ئەۋ پارە لە كۆتۆھات؟

- نەماندەزانى، ئەبەدەن ھەرچى برى درۆ دەكا، برى زانىتم درۆ دەكات بەس عەزىز مەمەدو يەك دووكەس نەبىج.

* ئەى دوو كەسەكەى تر كىچ بوون؟

- نازانم پىۋىست ناكات ناۋەكانيان بلىم.

* باشە ئىۋە بۆ قەستەن نەدەكرد بلىن ئەۋ يارمەتتەيە لە كوچ دىچ چەند بوو؟

- كاكە ئىمە لە مەننەت دابووين لە شتەك دابووين تىدەگەى دواى ئەۋەى تۆ ۋا تەسەۋر مەكە حەيات ۋەكو پىم گوتى حەياتى سىياسى ۋ حەياتى ھىزبى...

* نا دەشكرا خۆ يەكجار ئەۋھا نەبوو؟

- ناكراى لە تەنزىماتى سىرى ناكراى بىرام.

* ئىۋە لە شاخ بوون خۆ لە ناۋشار نەبوون؟

- ئى لە شاخ بووين بەلام ھىزبى شىوعى خۆ ھىزبى شەر نەبوو، ھىزبى شىوعى ھىزبى سىرى بوو نەدەكرا، بە دووبەكەۋى.

* نا مەبەستم لە ھەشتاكانە؟

- نەدەكرا بە دووبەكەۋى چۆن دەتوانى بە دووبەكەۋى ئەرى پارە لە كىچ دىچ ئەرى ئەۋە لە كىچ دىچ.

* ئىچ له دەئىمى ئەوروپى دەھات، له دەئىمى ئەوروپاي شەرقى دەھات؟

- ئىچ ناكرى، ناكرى يەك كەس باسى ناك، ئەمن پىت بلىم ئەو پازدە شازدە، ئەو ماوەى كە له لوجنەى مەركەزى بووين مۆتلەقەن رۆژەك له رۆژان تانىستا كە من ئەوا له ژيان ماوم نەمبىستىيە باس نەكرايە ئەو پارە له كى دى.

* خۆ كەسى تىرىش نەيدەپرسى؟

- كەسىش نەيدەپرسى، دەيانگۆت هەندەك دەيانگۆ فەلەستىن يارمەتيمان دەدا هەندەك دەيانگۆ سورى يارمەتيمان دەدا هەندەك دەيانگۆ فەخرى كەرىم پارەى زۆر وەردەگرى ئەو شتانەيان دەگۆ.

* بەلام چەندى وەرگرتووه؟

- بەلام چەندى وەرگرتووه كو سەرف دەكرى، دواى لەو ئەخىرەى رۆژ بەرۆژ هەتا ئىستاش نەسپار ئاشكرا نەبووه خەمت نەبى هەتا ئىستاش تائىرخ جورئەتى نىيە، ئەوه لازم بوو كاك عەزىز محەمەد ئەو شتانە روون كاتەوه جورئەت نىيە هەتا ئىستا. ئەمن بە سەراحت دەلیم دواى ئەوهى هەر كەسەك دانىشى پاشى ئەو هەموو شتەى خۆى بكاتە فس فس پالەوان ئەوه سىياسەت نىيە.

* باشە پىتوايە ئىستا حىزى شىوعى ئىمكانىيەتى ماددى خراپە؟

- بە تەسەورم ئىمكانىياتى ماددى زۆر خراپە، چونكە نە ئومەمىيەت ماوه نە سۆقىت ماوه.

* ئىچ برام ئەدى ئەو هەموو دەئىمى جاران هەبىوو نەيتوانى بىكاته پىنگەيەك بۆ

خۆى؟

- ئەوه بەوانە بلى كەوا قووتى قەرارى پارەكەيان بەدەست بوو لۆيە.

* يەئنى ئۆه له شاخ قىادى مۆستەفید نەبوون لەو دەئىمانە؟

- ئەمە، وەللاھى وەكو پىشمەرگە وەختەك "ه" دىنارمان وەردەگرت دواى بوو بە "۱۰" دىنار.

* يەئنى لەو هاوكارىيانە هىچ نەدەدرا ئەولا ئەولا؟

- ئەبەدەن هەر كەسەك بلى ئەمن وەكو يەكەك كە له شاخ بووين وەكو يەكەك كادركى.

* سكرتېرى تەلیم بووى؟

- سكرتېرى تەلیم بوويم، وەللاھى كاكە گىيان له غەبرى ئەوهى كەوا مەخەسەساتەكەمان

وهرده گرت هيچى ديمان نه ددرابى، نه گهر مهواریده کيش بهاتايه لهولا لهولا نشتراکاتهک، ته به روغاتهک ده مانکرده قائيمه و ئيجتماعى ئيقليمان ده کرد، نه ما مه سائیلی پارهی پيشمه رگه و سيلاحی پيشمه رگه و شتى وا باس نه ده کرا، چونکه خاسه تن تو له حهره کاتى سرى و له حيزى سرى چونکه سيقه کؤنترپؤلى له سر بوو جولانه وه کؤنترپؤلى له سره تو به دووى هم مو شته کى بکهوى گومانته ده که ورته سه رى، پاره له کى دى، سيلاح له کى دى، کى ديه ينى، کو دپروا، کو سهرف ده کرى، لؤ فلانکس له سوریا وا ده ژى، لؤ مارسيديسى هيه، لؤ نه وهى نييه کاکه نه تده توانى.

* کهواته نه و گرفتانهى درستبوينه و هندی کيشه هه بووه له ناو حيزى شيعى که جەناب سکرترى نقلیمى کوردستان بووى يه عنى بهرپرسى يه کم بووى له کوردستان، يه عنى زه ريبه گهوره ترين زه ريبه نه تو ديه دى که له و گرفتانهى که هه بووه چونکه له و کاتهى تۆش هه لوئستت نه بووه له بهر نه وهى نه وه که دهرت بکه ن يا لات بدن يا ته جميدت بکه ن؟

- وه لّاهى ته به عن وه کو پيم گوتى نه و ته فکيرهى ئيستا ديه که مه وه نه و ته فکيره م نه بوو، نه و ته فکيره به شينک بوو له بلوک که که نه و بلوک پي ده گو رنگاي قيادي و نه وه ينه قيادييه حيزيه قيادهى حهره که يه کى چه کدارى ته نزمه کى سرى ده کرد، و منيش وه کو پيم گوتى و خوش به ختانه له هه مو نووسينه کان له هه ندى شت، شتى ناو به ناو له کؤبوونه وه کان بازه ره ئى شت ده درا به لام شتى نه ساسي نا.

* باشه ئيستا مه سه لهن له و وه زعه دى که نه تو مه وقيفت به و شکه بووه ئنجا بابايين له گه ل جه به دى له گه ل به عس مه وقفت به هه مان شپوه هه بووه ئيستا هه ست ناکه دى نه تو فعلهن له خه بانه کى شۆر شگيرانه وه به لام کؤمه لئک سلبياتيش له نه ستويه؟
- نه من وه کو پيم گوتى.

* يه عنى به ته ده نه وهى تينکۆشانه کى سه ربه رزانه ت کرديه به لام غه له تى گهوره شت کرديه له نه نجامى نه و تينکۆشانه؟

- من زؤر به دلّسؤزى نه ندامه ک بوومه له ريزى حيزى شيعى و به هه موو تواناوه خوشبه ختانه ده ليم به پي تواناي خؤم خؤرا گرويه مه وه هه لوئستى لاوازم نه نوانديه به رامبه ر يان شته ک له و بابه تانه من به بؤ چوونى من، له زؤربه دى خه تى ره ئيسى.

*** نەتو لە گەل رادیکالە که نەبووی لە گەل خەتی رادیکال توو هەمیشە لە گەل خەتی
قیادە کەدا بووی؟**

- کاکە خەتی رادیکالە که، خەتە که فەوزا بوو، تیکدەر بوون، ئەوان، ئەوا عەزیز الحاج
ئەوانە بەناو شۆر شگێر بوون بەلام درۆیان دەکرد تیکدەر بوون.

* لە هەشتاکان؟

- ئەوانەش ئەوانی هەشتاکانیش ئەوانەبوون که لە مووتە مەری چوار نێمە بیست
کەسیان بەلاوئا، دەکەسیان هێنا لوجنە مەرکەزی پشتی کاک عەزیزان گرت چیان کرد
لە عیلاقاتی عەرەبی، لە عیلاقاتی کوردستانی، لە عیلاقاتی عێراقی. ئەوێه مەسەلە
ئەمن قەتعیەن نەمگۆتییه، ئەمنیش یەکەک بوویمە لە ریزی ئەو حیزبە بەلام مەعناي
ئەوێه نێه نالەتەکی میکانیک بوویم. رەئیم هەبوو، رەئى تایبەتیم هەبوو، شتم هەبوو
بەلام نایا ئەمن وەکو بەعزە کەس شۆر شگێر ییەتی بفرۆشم وام نەکردییه، ئەمن مزایە داتم
نەکردییه، نەکو نەدرۆم لە گەل خۆم کردییه، نە درۆم لە گەل ئایدۆلۆژییەتم کردییه، نە
درۆم لە گەل حیزب و جەماوەریش کردییه.

*** باشە کاک فاتح بەراستی پەيوەندی حزبی شیوعی لە گەل یەکیتییدا لەسەر فراندن
و کوشتنی عەولا ماویلی بوو یان ئەسبایی دیکە هەبوو؟**

- نە لەسەر ئەوێه نەبوو عەولا ماویلی تەبەعن.

* پیاوی رۆژیم بوو؟

- پێت بلێم تەبەعن یەکیتی وەکو بزووتنەوێه کی نەتەوا یەتی سێ گروپە، خەتی پان،
کۆمەلە، بزووتنەوێه سۆسیالیستی، تێدەگەي لەناو ئەو خەتەنەش تائێستاش کێشە هەبە
و زۆر کەس بەتایبەتی ئەوانەي که لیبرال و بەناوی شۆر شگێر ی و بەناوی مارکسی
یەعنی خەتی کۆمەلە ئەوانە زۆر زۆر توندڕەو بوون ناو بەناو لە کۆبوونەکان بازە رەئى
شت دەدرا بەلام شتی ئەسبایی نا.

* لە هەشتاکان؟

توندڕەو بوون بە عەکسی هەندێک لە قیادەکانیان هێمن و لەسەر خۆبوون و حەتا ئەمن یەک
لەوانە جارەکیان ئەندامەکی سەرکردایەتی یەکیتی بە منی گۆ گوتی ئێوێه ئەوێه هەول
دەدەن یەعنی دۆستایەتی ئێمەو پارتی چارەسەر بکەن دابەزی رەئى چەوتی نیشاندا
گوتی ئێوێه زەرەر دەکەن.

* یه معنی بابلین عولا ماریلی نه بووه نه وهی که شقاته که داگیرسینج له بهینی نیوو یه کیتی؟.

- دوايي چاره سه رکرا، مشکيله که له وهرتی چشتهک روویدا دواي نیمه گه پراينه وه مام جهلال گه پراوه نه وه مشکيله نه ما چاره سه رکرا..

* یه معنی نه وه سه بهب نه بوو؟

- نه به دهن..

* نه وشيروان دلخ نه وه دوری هه بوو شه په که له وی دهستیپنکرد؟

- نه خیر، نا، نا.

* باشه نه وه کابرايه عه ولا ماریلی پیاری رژیم بووه پیاونکی خراپ بووه ده لین موجرمیش بووه پیشمه رگهی کوشتووه؟

- به لی.

* باشه نیوه بۆ دالماناندا؟

- خۆی له وکاتهی ته به عن عولا ماریلی که له سه ره تایی ژیا نی کۆنه شیوعی بوو، گوئی به دی بۆیه واهات چهنه که سیکی له گهل خۆی هینا و نیلتحاقی کرد، ته به عن حیزبه کانی کوردستانی هه موو پیان ناخۆش بوو که له سه ره تایی هاتنه ده رمان جاش نیلتحاق به حیزبی شیوعی بکا، به ته نزیما تی نیمه بکا، ته به عن نه ساسه که ی نه وه بوو.

* نه وه سه جاش بوو یان پیشمه رگهی کوشتبوو؟

- وه لالا نه وهی نه من دوايي بیستم که میک خه لکی کوشبوو، هه موو جاشیک زۆرجاش خه لکیان نه کوشتبوو، لۆ نیستا...

* نه وهی پیشمه رگهی کوشتی نایج وه ریگری؟

- بۆ نیستا له ناو هه ولیرو له سلیمانی دیه ها که س نییه نیستا نیشیشیان به ده سه، به لام بیئوسییوه ها نیشیشیان به ده سه پیشمه رگه شیان کوشتییه، مالی پیشمه رگه شیان ویزان کردیه، نیستا که ....

* باشه بۆ چاو له شتی خراپه ده که ی، بۆ چاو له وه نا که ی که نیسه حیزبکی شۆر شگین ده یج شۆر شگینتی خۆتان به ره دوام بکنن؟

- راست ده که ی، راست ده که ی.

*** مەسەلەن ۋەك ئەۋى دەلئى كاتى خۇى بەعس وايدەكرد، بۇ خۇت بەراوردبەكەى
لەگەل بەعس؟ مقارپەندى لەگەل شتى باش بەكە؟**

- ئەتو راست دەكەى لەو ناحىيە، لەو ناحىيە قسەكەى تۆيە، بەلام من مقارپەنەكەى
تۆ لەگەل شتى باش دەكەم، هات عدلائەساس پەشيمان بوويتەۋە دواى ئىمە نەماندەزانى
كە ئەۋە خەلكى كوشتییە يان خەلكى نەكوشتییە...

* يەعنى حىزبى شىوعى ھەرچى دەھاتە لای ۋەرىدەگرت؟

- كەس نەھاتىتە ناومان، خەلكەكى زۆركەم ھاتىنە ناومان بلەكس ئەۋدى كەوا رووى
تيدەكرد بە دەرەجەى ئەساسى يەك يەكئىتى، دوو سۆشالیست.

*** باشە ئەتو بەخۇت لە موزەكەراتەكەت دەلئى ئەۋانەى لە شەپرى ناوخۇ كوژران
شەھىد نىنە بەخۇشت بەرپرسى مەيدانى ئەو شەپرە بووى كەۋاتە ئىستا خۇت بە تاۋانبار
نازانى ئەو خەلكەت بە كوشتن داۋە؟**

- نەخىر مساعەدە بەكە ئەۋە لە بەرگى سى پىشمەرگەكى يەكئىتى....

* دەبۋايە ئەۋكاتە بىگۇتابايە ئېۋە شەھىد نىن كە دەكوژرئىن؟

- دەرۋەستە پىشمەرگەكى يەكئىتى نىشتمانى كوردستان ناوى.. كاغەزەكى بۇ ناردىم
ئەلئى كاك فاتح ئەگەر پىشمەرگەى ئېۋە لە شەپرەكان شەھىد بىن چىيان ناۋ لى دەئىتى لە
ۋەلامدا گوتم ناۋيان لیدەئىم شەھىد، ئەدى ھى ئىمە ئەلئىم تۆ راست دەكەى من غەلەت
بووم من لە ھەشتاۋە دانم بەۋ غەلەتە داھىتايە كە ھەموو پىشمەرگەكانى كوردستان پارتى،
يەكئىتى، سۆشالیست، شىوعى لە شەپرى ناوخۇ كوژران، ھەموۋيان شەھىدن.

* كەۋاتە ئىستا كاتى ئەۋە ھاتوۋە داۋاى لىبوردن لە كەسوكارى ئەو خەلكە بەكەى كە

كوپيان شەھىد بوو برايان شەھىد بوو؟

- من لە ھەشتاۋە داۋاى لىبوردنم كوردىە، ئەتو پىم مەلئى ئەمن بلام كوردىتەۋە، ئەمن
لە ھەشتاۋە داۋام لىكردىنە ۲۶ سال پىش ئىستا.

* نا بەلام دواى ۱۹۸۰ شەپ گەرم بوو؟

- دواى ھەشتا مەۋزوعەكى دىە، ئەمن ھەمووم بە شەھىد داناۋە، دواى ئەۋدى ئەمن
۲۰۰ پەپرەم لە بەرگى سى لەسەر كارەساتى پشت ئاشان نووسى، ناۋى ھەموو شەھىدەكان،
ھى حىزبى شىوعى، ھى يەكئىتى، ھى پارتى، ھى سۆشالیست، نازانم جەنابت دىوتەۋە
ناۋى ھەموو شەھىدەكانىشم بلام كوردىتەۋە بە ھەموۋشيان دەلئىم شەھىد.

* باشه باسی پشت ناشانت کرد، گرتنی هاوړې کهریم و با بلینن شو ووزعهی به سهری هات ههستت به ههلوړتستی لاوازی شوکرد یان ههلوړتستهکی لاواز نهبوو حیزب خۆی سهرکولنهی کرد؟

- نهخیز تهبعن هاوړې کهریم محاسبه کرا که هاته سیلوئ.

* له حیزب محاسبهکرا له جیی خۆی بوو یان غهدر بوو؟

- نا، نا، زور له جیی خۆیدا بوو، نهخیز لازم بوو هاوړې کهریم بلخ مام جهلال رنگام بده من دهچمهوه له گهڼ برادهرانم دانه نیشم گفتوگو ده که م رنگ ده که م ده که پرمهوه نینجا نیتفاق ده که من نهوه راست بوو.

* باشه تل پیتوايه هاوړې کهریم له ترسان بوو؟

- نهوه ناتوانم نهوه بلیم، ناتوانم نیتحتماله نیتعجالی کردی، پهله ی کردی.

* بدخوت به نعتباری نهویش کولیمو جهنابت کولیی و زیاتر په کتری دهخوتنهوه،

پیتوايه هاوړې کهریم کهسیک یخ له مهوقنی تیکولشانیدا ترسیک بیگری؟

- وهلا نهوه مهسائیلی وا ....

* نهوه دهیی نیتبعای خوت یخ؟

- نا نا پیت بلیم نیتبعای من نیتبعای شه خسیی، ه نهوه من ناتوانم لهو ره نییه،

من تهبعن کاک کهریم له ۱۹۴۶ وه ماموستام بووه و له گهڼ سهدان ههزار تیکولشهرانی

شیوعی و کوردو عیراقی ژباوه، تهقدیرات بو وان، هه کهسه که بیهوی باش خۆی

بناسی دهیی باش خۆی بخاته بهر مینایه کی، ناوتنه په کی زور گهوره که ناوتنه رای

گشتی رای جه ماهیری، رای سیاسییه.

* په یوهندی دواستایه تیت دور له سیاست له گهڼ هاوړې کهریم چونه؟

- وهلا په یوهندی و سیاسی من، له گهڼ هه موو هاوړیکان غهیر سیاسی ....

* هاوړې کهریم؟

- له گهڼ هاوړې کهریم ماموستام بووه ریزی ده گرم و نهوپه پری ریزی ده گرم من هیچ

کیشه کم له گهڼی نییه، کیشه کی شه خسیم له گهڼ هیچ کهسه کی نییه، بهلام رهنی جیاوازم

هه بی یا بوچوونی تایه تیم هه بی شته کی ديه.

• باشه دواى ئەوى راپەرىن كرا حيزى شىوعى هاته ناو جەماوەر، خەباتى ناشكراى دەستپيێكرد داوايان لە جەنابت نەكرد كە پيێهە پيۆستيمان بە تۆبە پيى خەبات بكەى لێرە؟

- تەبعەن من هەتا ۹۵ مەارەساتى ژيانى حزييم دەکرد، بەلام من نيستقالەم نەدا من خۆم تەجميد کرد، کۆمەلەك شت روويدا بە دلم نەبوو کەموکورتى....

• پەعنى داوايان لێکردى يان نەيان کرد؟

- چۆن.

• لە دواى راپەرىن داوايان لێکردى پيێهە؟

- داوا، نەه، من داوام لى نەكرا، چونكە ئەوەلەن من دوو ئەركم هەبوو ئەركەكم ئەوه بوو من كەوتبوومە ناوونوسين، ئەركى دووەشم وەزعى تەندروستى بوو ئەمن چاوم خراپ بوو عەمەلياتم كردو و شتى وا، بەلام رەنى تايبەتم هەبوو، بۆچوونم هەبوو دەربارەى هەلژاردن، دەربارەى ئەو پەرۆ سۆرو زەردو شين و كەسك بە مندال بازارپيم دەزانى، ئەو قائىمەى كە حيزى شىوعى دەريهتا ۱۳۲ كەس ئەسلەن بيزم بۆوه بۆ پەرلەمان، هى واى تيدابوو لە حەياتى ناوى خۆشى نەديتبيە، لە مالى خۆى ژنەكەشى بانگى نەكردىه، تەرشىحى كەم بۆ پەرلەمان فشم پيھات .

• هەتا ئيشتاش؟

- هەتا ئيشتاش تەبعەن، رەئيم دەربەرى ناپەزەبووم و من زدى ئەوهبووم، رەئيشم دەربەرى، هاوارم کرد.

• چۆن پەعنى زدى بووى؟

- من رەئيم ئەوهبوو حيزى شىوعى لە هەلژاردنى يەكەمى سالى ۱۹۹۲ بەرنامەكى تايبەتى هەبى، تەكايە ئەوه بە ئيھتام بۆلۆبەكەوه، بەرنامەكى تايبەتى هەبى بیداتە سەرکردايەتى پارتى كاك مەسعود بارزانى و مەكتەبى سياسى پارتى، بیداتە مام جەلالى و مەكتەبى سياسى يەكيتى نيشتمانى، بلخ ئەوه بەرنامە "۱۰" نوقتەيه، يەكيتى نيشتمانى گوتى ئەمن لەو "۱۰" نوقتە "۶" نوقتە لەگەلم، "۵" نائيبت دەدەمى، پارتى گوتى "۸" نوقتەتە لەگەلم "۷" نائيبت دەدەمى ...

• پەعنى بەرپى توو لەگەلم يەكەيان بووايه؟

- لەگەلم يەكەيان بابە لەسەر ئەساسى مەسلەحەتى حيزى شىوعى كوردستان.

* ئەوان پىيان وابوو ۱۰٪ زياتر دەيتن؟

- ئەوان پىيان وابوو ۱۴٪ى دەيتن.

* تۆ پىت وابوو ئەوكاتە حيزب ئەمەندە نايىن؟

- ئەمەندەن، مەن لەبەر ئەوەى مەندالەكى كورد بووم، گەنجهكى كوردم لە كوردستان قەناعەتم وابوو ۵٪ىش نايىن چونكە شارەزايى سايكۆلۆجىيەتى كوردم، ئىستاش لەو وەزەمى...

* ئەو رەئىيەى خۆت ئەوكاتى دا حيزب؟

- شەپم كرد، چەندەها كەسى وەكو يوسف حەنەو ئەبو تارا ماون، شايدەن ئەگەر لە بىريان بى، وىژدانىان هەبى، كورە ئەمەن گوتم، گوتم جەلال تالەبانى "۷" نايىستان دەداتى "۸" نوقتەتان ئىتفاق دەكەم، ئەچم سىياسەت يەعنى مەسلەحەت كاك مەسعود گوتى ئەمە ئەمەن "۸" نايىت دەدەمى لە گەل "۸" نوقتەت لۆ جىيەجى دەكەم لە گەل كاك مەسعود رىك دەكەوم. "۸" نايىبى خۆم دەدەمە پەرلەمان و دىفاع لە قەزىيەى كوردى دەكەم.

* باشە كە دىيەسەر شەپرى ناوخۆ باس دەكەى دەلئى هەموو حيزبەكان دژى شەپرى ناوخۆبوون كە لە گەلئان دادەئىشى باشە ئەدى ئەو شەپرە كى دەيكرد يەعنى ئەگەر هەموو حيزبى شىوعى دژ بوو پارتى دژ بوو يەكئىتى و سۆشىاليست دژبوون ئەى ئەو ئاگرە بۆ ئەدەكوژاوه؟

- ئەو ئاگرە بۆ ئەدەكوژاوه، تەبەئەن ئەساسى سايكۆلۆجىيەكى ئەوئەبوو عەقلىيەتى حيزبىيەتى تەسك بوو ناوچە گەرايەتى، گىت لە برات بى، ناوچە گەرييەتى، پوانكردن ئەو سەنورەى ئەو مەنتىقەى هى مەن، ئەو هى توه، هى مەن، خەلكى بەرەللاش كرابوو برۆ خۆت بژئەو پاره كۆكەوو ئەتوش لە شاخ بووى ئەو وەختە لە نەتىجە خۆت دەزانى كارى تىكەدرى زۆر ناسانە بە دوو كەسان دەكرى بە دووكەس بەيەك كەس كارى تىكەدرى دەكرى.

* يەعنى غەلەتەكە لە سەركردايەتى بوو لە راستىدا يان لە خوارووه لە كۆتەرلەكە؟

- غەلەتەكە لە هەردوولا بوو، ستراتىجىيەتى.....

* كەواتە حيزبەكان دژى شەپرى ناوخۆ ئەبوون؟

- ستراتىجىيەتى حيزبەكان لە ئەساسدا، مزايەدات و كرىن و فرۆشتنى تىدابوو، تىدەگەى هەلۆئىستى تىدابوو و ئەگەر نووسىنەكانى مەن بە ئىنسانەف بخوئىيەوه نووسىنەكانى مەن بەتايبەتى ئەو سىج بەرگە بخوئىيەوه زۆرباش دەزانى كە زۆر شت هەيە لەكاتى

سەرکردایەتی رێکدەکەوت بەلام کە دەکەوتە تەنڤیز تێکدەدرا.

• مەبەستم ئەویە بەعنی قیادەى حیزبەکان کەواتە لە گەڵ دژی شەری ناوخوا نەبوون
لەبەر ئەوی؟

- نا نا پوانکردن هەبوو، مەسەلەن، پوان کردن چۆن نەبوو، پوانکردن هەبوو.

• دەوانی ئیستا بۆ شەری ناوخوا بە دەرجەى ئەساسى خەتای فلانە لایەن بوو؟

- بە تەسەورى من شەر بە لایەك ناکرێ، غەلەت و چەوتى له هەموو لایەکان.....

• بەلام هەیه زیاتر هۆکارى هەلگیرسانەکیه؟

- تۆ رام مەکیشە بۆ ئەوی بۆی زیدو فلان، من پیت دەلیم غەلەت بۆ هەموو لایەك

بوو و دوژمن دەوزی هەبوو، مخابەراتى عیراقى و سەدام و هەموو دەوریان هەبوو، بەلام

ئەو دەوره تێدەگەى هەتا ئیستاش ئەو هەموو دیکۆمیتانەش ناشکرا بوو بەلام حەقانتق

له میللەت بزەر.

• باشە کاک فاتح تۆ لە بەرگی سێى مزەکەراتە کانت یاداشتە کانت باسى خۆپیشاندا نەکانى

کوردستان دەکەى سالى ۱۹۸۲، خۆپیشاندا نى سالى ۱۹۸۲ له هەموو شوێنێك خۆپیشاندا ن

کرا زۆر زۆر بە لاوازی باسى هەولێر دەکەى بۆ؟

- وەللاهی ئەو تەقریرەى کە لە هەولێر گەیشتە دەستم تەبعەن ئەمن ئیعتیقادم دەکردەسەر

راپۆرتەکە، ئیعتیقادم دەکردەسەر ئەو راپۆرتەى ئەو برادەرە قوتابییە کە ناوی سەلاح بوو

سەلاح جەوهر تێدەگەى ئەو راپۆرتەى گەیشتە دەستم راپۆرتەکى داوه ئەمن ئیعتیقادم

دەکردەسەر راپۆرتەکەى چونکە من تەقریرم....

• بەلام دەزانرا کە خۆپیشاندا ن له هەموو شوێنەکانى هەولێرى بەردەوام بوو؟

- تێدەگەم، ئەمن راپۆرتەم لە منەزاماتەوه بۆ دەهات.

• باشە بۆ ئەوکاتە منەزەمات لاواز بوو؟

- تەبعەن لاواز بوو.

• ئێج حیزبى شیوعى خەباتى نەپتى بەخۆى بەعنى له...؟

- بەلام بە هەزاران ئەندامان لێدرا بوو خرابوونە زیندان.

• نا بەلام له ۱۹۸۲؟

- نەخێر تەنزیمات وا بەو تەسەوره نەبوو تەنزیمات لاوازیوو، هەرچى برى تەنزیمات بە

قوتەت بوو ئەوا پالەوانییەتى دەکات.

* باشه كاك فاتح ئتوه باره گاتان له نۆكان و زهلى و سونى و ئهوسى چوار گونده بوو، يهعنى بۇچى باره گاتان گواستوه پشت ناشان گوشارتان لهسهر بوو يان چهند هاورپئيهك كه سورر بوون لهسهر ئهوى، سبهبه كه چى بوو؟

- ناوه لالا تهبعدن من ئهوه بۇ تاريخ ده ليم ئهوه پهله كردنه كى مندا لانهى تيدا بوو سوپاى پاسدارانى ئيزان هات ميراوهى گرت ئهلوه تانى گرت، ميراوهى گرت هات نئيزيك بۆوه له سنورر بهيج ئهوه كه دراسته كى قول بگرئ برياردرا كه بنكه بگوازئتهوه، گوئ بدئ....

* ئىع بۇ ئهوتئدهرى؟ بۇ پشت ناشان؟

- تاكه كهسى كه دژى ئهوى بوو كه ئيمه بچينه پشت ناشان من و عهبدوللای مهلا فهره ج بووين كه ئامر به تاليونى هئزى مهقه رى مهكته بى سياسى حيزبى شيوعى بوو كه ناوى مهلا عه لييه، ئيمه....

* له بهرچى دژى بووى؟

- ئەمن له بهر ئهوى كه كوردهك بووم شاره زابوم كه پشت ناشان و دۆلى پشت ناشان وهكو تهپكه كه له زستان كوئتان بگيرئ قهنديل به فرى ليبارئ دوژمن به ناسانى تو ده تانى ته حتمت كا وهكو روويدا، مهلا عه ليش عهبدوللای مهلا فهره جى به هؤى خيبره ي عهسكه رى من و مهلا عه لى تاكه رنكي بووين به لام مهكته بى سياسى و مهكته بى عهسكه رى قسه كه ي ئيمه يان به فلسهك وهرنه گرت.

* تۆ ئهوكاته سكرتيرى تقيم بووى ئه ي چۆن قسه ي تۆيان وهرنه گرت؟

- ئى مهكته بى عهسكه رييه قرارى عهسكه رييه.

* باشه له مهكته بى عهسكه رى و مهكته بى سياسى كى مسر بوو كه بچنه وي؟

- خۆيان هه موويان، بهس ئەمن له لوجنه ي مهركه زى بووم وه عهبدوللای مهلا فهره جيش ئيستتا ئه لحه مدوليبلا ناوت بيستيه مهلا عه لى، ئيستتا عهبدوللای مهلا فهره جيش ماوه، پهله كرا جا نوكته ئهويه ئيمه له پشت نۆكان هه زاران ترمه نمان سهر ف كرد كه ئيزاعه ي لى دانئين بينايه خهريك بوو تهواويين به پهله پهله بينا به چئهنشتره كه لوپهله به چئما هاته هاته مان تووش هات، هات، هات، هات، هات، هات.

* باشە كاك فاتح بە پىنى ئەمۇ ئەزمونەنى لە گەل سەر كرادايەتى ئەمۇ ھىزبە كوردستانىانە ھەتە كىچ زۆر ھەمىشە لە گەل پىنكھاتىن و عاملەكى زۆر ئىجابىى بوو، عاملەكى نىشتامانىانە بوو كىتەش زۆر ھەمىشە دەورنىكى سلبى دىھىنى لە كۆبوونەوكان و ھەمىشە ھەلچۈن و بە گۇداچوونەوئەى پىئە دياربوو؟

- وەللاھى ئەمەن تەبەن بۇ مېژوو ناو نايىنم، بەلام نا ناو نايىنم زۆر كەس ھەبوو بەتايىبەتى لەناو سۆشپالىست زۆر ھەلئۆستى ناشىرىن، ھەلئۆستى تىكەرى، ھەلئۆستى تەخرىب ب كە مەن دادەنىشتەم لە ھەموو كۆبوونەوكان كە ئەوھا تەماشام دەكرد عەقلىيەتى مندالى كوردى كە دەلى دوو نىنۆكان دەخورئەم دوو كەسان بەشەر دىنم ئىشپان ئەوھبوو ھانى ھىزبى شىوعى بەن بىتە شەر لە گەل يەكئىتى نىشتامانى لەناو سۆشپالىست.

* باشە كە ئەمۇت دەزانى لۆ واتان دەكرد؟

- مەن يەك كەس بووم بەرپۆم.

* ئەى بۇ قىادەت باس نەدەكرد؟

- ئەمەن لە گەل قىادە دادەنىشتىن دەچوونە مفاووزات خۆ ھەر ئەمەن نەبووم، كاك كەرىم دەھات عەبدولرەزاق سافى دەھات ئەحمەد بانى خىلانى دەھات.

* ئەمۇ ئىنتىباعە لای ئەوانىش دروست بىوو؟

- نازانم..

* پىت نەدەگوتن ئەوانە مەوقىفیان وایە مەسەلەن؟

- لە بەىنى خۇمان رەئىمان دەدا ھا قسەكانى مەن زۆر جار بەمىيان دەگوت ئەو نەختەك مەتەعاتفە لە گەل مام جەلال ئەمەن قسەى وام دەكرد ئەدى لە پىشا نەتگوت. "لا دخان بدون نار." تىدەگەى، چۆن مەسەلەن خەلكيان دەكوشت بابە بۇ دەيكوزى مەكوزە نە ئەو تۆلەپە كاكە ئەمەن پىت بلىم ئەوئەندە جەرانىمى راستە جەرەكەى شۆرپىگىرى كوردى تەزجىھى داو ھەزاران قورىانى و ھەموومان لازمە كرىنووشى بۇ ببەىن، بەلام زۆر تاوان و زۆر غەلەتى گەورەش كرا زۆر بەداخووە لەژىر پەردەى بزوتتەوئەى رزگارخووازى كورد وە زۆر بەداخووە دەلیم تا ئىستە قەلەم نووسانى پاكى مېژوونووسى راستگوى مىللەتى كورد ھەقى تەواىيان نەدايتە ئەو؟؟؟.

* باشە باسى نووسىن و قەلەم و ئەمۇ شتائەت كرد رات لەسەر ياداشتەكانى ئەحمەدى

بانى خىلانى چۆنە؟

- وەللا بىرام تۆ سونالى وا مەكە.

* ناخر ئەو لەوی زياتر لایەنگری پارتی گرتوو پێچەوانەى مزەكەراتى تۆ یەعنى دوو مزەكەراتە لە یەك واقەى سیاسینا بەلام زۆر لێك جیاوازه؟

- وەللا ئەو پیت بلیم، ئەمن ئومیدەوارم و زۆریش بروام بە هۆشیاری رۆلەى كورد هەیه، ئەوێ تازەى كورد كە ئیستاكە مێشكیان كراوەتەو زۆرباش دەزانن كە بەراوردی بکەن ئە بەینی هەلۆست و نووسین و كردهوی هەموو لایەك، ئەو وەرامەى من ئەیخەمە بەردەمى مێژوو، بەردەمى رۆلەى كوردو نووسەران و گەنجانی دلسۆزى كورد.

* باشە ئێو لە ٦/١ مانگی شوباتى ١٩٨٣، "١٩" گروپ بوون لە لیبیا بەیاننامەیهكەتان دەرکرد دواى حیزبى شیوعى زوو كشاوه باشە لۆ چوو نای، لۆ كشاوه یەعنى زۆرجاران حیزبى شیوعى لە...؟

- ئەو هەش پەيوەندى هەیه بەو كێشە ناپه‌وايه‌ى كە لەناو سەرکردایەتى حیزبى شیوعى هەبوو و بەعزە كەس، بەعزە عناصر نامەوى ناویان بێنم كە وەكو ناگری بەنزین دەورەکیان دیت دواى كېبوونەوه.

* لەناو حیزبى شیوعى؟

- لەناو حیزبى شیوعى ئەوانە دەورى تێكدەریان هەبوو، بەس دەزانم كێنە بەلام ناویان..

* ئەوانە لە سونعى قەراریبون؟

- تەبەن لە سونعى قەراریبون، ئەمە لە شاخ بووین كاكە كێ قسەى مەى دەخوندەوه.

* یەعنى قسەى ئێو لە شاخ نەدەخویندراوه؟

- نەدەخویندراوه نە شتى وا نەدەخویندراوه برام ئەوان قارەمان بوون.

* ئەى ئێو ره‌یتان نەدەدا؟

- چۆن ره‌یمان نەدەدا، بەلام ئەمن پیت دەلیم میسالم بۆ هینای ئەلیم من هاوارم كاكە عەلەمى ئالای سۆرو شین و زەرد تێكدەن حیزبى شیوعى بەیهك قائمە دامەبەزە كەس گوێی نەدا قسەى من، نامەوى ناوت بۆینم عناصر هەبوو دە نەگەر بەدەستیان با قورگیان دەگرتم چۆن دەبێ ئەو قسانە بکەم وە نِسپاتیشیان کرد چەند....

* باشە بۆچی ناوه‌كان ناهیتى؟

- لەبەر ئەوێ چونكە ئەو....

* بۇ تارىخ نىيە بۇ ھەر بە دەمامك دراوى بىمىتتەمۇ؟

- نە نە ئەوئە بىنۆرە ناوھىتان لە سىياسەت مسداقىتە بىز دەكا.

* نەم بلەكس؟

- نەخىز ناوھىتان لە سىياسەت مسداقىتە بىز دەكا ئەيىتە موھاتەرات نەيىتە شتى شەخسى، بەلام مەواقە، مەواقف....

* مەسەلەن تۆ دەلىلى قىيادە ۲۰ كەس بوو چوزانى كامەيان موھتەرف بوو كامەيان

مەتەدل بوو؟

- ئەمەن پىت دەلىم مەسەلەن ئەوئە حەيات ئەوئە ئىسپات دەكا دواى تۆ بەمەن دەلىلى فلان بۇ لە نووسىنەكانى وادەنووسى بەلكو ئىستاش ھەر عەينى تاس و ھەمام بىع ئىستاش عەينى شت بىع.

* باشە بەس ئىتو بە كىشانوھتان لە گەل لەو رىكەوتنامەدەكتان دەركرد لە لىبىيا پەيوەندى ئىتو لە گەل يەكىتتى بەرەو خراپى چوو؟

- لەبەر ئەوئە نەم بلەكس پەيوەندى ئىتە وەكو ئەمەن ناگام لىيە پاشى زۆرى نەخاىاند يەعنى پاشى لە سەرەتاي ۱۹۸۴ يەكىتتى سى جار مەواھەلەى كرىد لە گەل ئىتە چاك بىتەوہ....

* نا بەلام وردە وردە خراب بوو؟

- نا نا يەكىتتى سى جار مەواھەلەى كرىد، جارەكىان جەبار فەرمانىان نارد، جارەكىان ھەمەى ھەمە باقى ناردرا بۇ مەنتىقەى بارزان ئەوئە دوو، جارەكىان مەن تەكلىف كرام.

* باشە نوئەندەرى ھىزى شىوعى كى بوو لەو كۆبوونەوئەى ئەوئە تەرابلس

نوئەندەرەكە؟

- ئاى بلەكس ئەوئە ھەر دەيەوئە ناوان بلىم.

* نا نوئەندەرەكە خۆ تەبىئىيە نوئەندەر بوو لەوئەندەر؟

- واپزانم ئەگەر زاكرە تووشى غەلەتم نەكا فەخرى كەرىم و نەزىھە دلئىمى بوو....

* نەم تەواوہ واید، ھەر ئەوانەن؟

- يەعنى نووسىتە.

* باشە ئىتو كە بارەگاتان لە ناوئەنگ گواستەمە بۇ پىشت ئاشان، ناوئەنگ يەكىتتى

زۆر تىابوو، ئەوكاتى كە لەوئە روئىشتن يەكىتتى پىي ناخۆش نەبوو؟

- پىيان خۆش نەبوو.

* پیمان خویش نبوو چه زیان ده کرد هر لموی بن؟

- چه زیان ده کرد، ناخر پیت ده لیم به عینی به راستی به راستی چ له ناو چیزیی شیوعی چ له ناو به کیتی چ له ناو سۆشیالیست هموو بو چون و را وه کو یک نه بوو تیده گمی تبعه نه رهئی موشه پنج هه بوو رهئی تووند په هه بوو به لام رهئی دروست که ریش هه بوو به تاییه تی مه جموعه کی دیاریکراو له ناو براده ران و سه رکردایه تی به کیتی عیلاقه یان به قوه ت بوو له گه کاک عه زیز له گه کاک من له گه کاک که ریم.

* به معنی نهوان داوایان لیج کردن نه چنه پشت ناشان؟

- داوای چی، نهوان گوتیان په له یه منیش زانیم په له یه ناخر نهوه جهی شی ئیرانی هات جهی شی ئیرانی هات نه لواتانت دیوه هات نه لواتان هات به نوخه چی ئیج نه من بو هه لیم بو هه لیم زوریش گران له سه رمان وه ستا له رووی ماددی له رووی نه تاییجی له وه نه وه ی له وه بنکه تیکچوونه به په له گواستنه وه بو پشت ناشان گه وره ترین زهریه به حورمهت و به نیحترام و به ریژو به کیان به شه خصیهت.

* باشه نه گهر له نۆکان یان ههر هه مان شت دوویاره نه ده بووه؟

- له سیاست ناتوانی بلینی نهه نیحتمالاته جهی شی ئیران لیدابانایه نیحتمالاتی هه موو شت هه بوو، تو شه ری پارتیزانی ده که ی که ده چییه شه پر به ئومیدی نه وه ی ده چی خه ساره نه ده ی به لام که...

* نهه به تپروانی خۆت به معنی نه گهر هر له نۆکان به ما بانایه وه؟

- نهه نه من ته وه قعی به معنی نه من نهه ده گو هه موو شت مسؤ گه ره و دنیا به خیر، به لام شت هه یه، دیاره په له په له کردن داوی نه مه سی حیزب لیژه بین سۆشیالیست له دوله تو ی بی، به کیتی نیشتمانی له توژله و له ناوزهنگ نه وه بی ئیمه له وی بین، حیزبی دیموکراتی کوردستان چوار پینج حیزب له و دوله بی ئیج نه من بو پیش هه مووان هه لیم.

* باشه کاک فاتح ده کری بلین دهستیکی شه ری ناو خۆی جدی که نه بوو له نۆوان حیزبی شیوعی و هه تا سۆشیالیستیش بوو بهس بابلین حیزبی شیوعی له گه کاک به کیتی له شه ری نیره گینه وه، شه ری نیره گین که به کیتی هیرشی هینایه سه ر حیزبی شیوعی و سۆشیالیست له وتنه ر کۆمه لیک خه لکی تیداگرت و هه ندیک لیج کوشتن و نهو شه ره پیشتر پیشینه یه کی هه بوو که حیزبی شیوعی غه درنکی گه وره ی لیکردین له به کیتی بو تو له کردنه وه هاتبووه نه وی. یان نهوان هاتن په ره بهو شه ره بهن؟

- نهه نه من بو ته ریخ ده لته وه نامادده له سمیناراتیش، به کیتی دائیمه له هه موو کۆبوونه وه کان به ئیمه یان ده گوت نیوه به ناوی جوود دفاع له کرده وه کانی سۆشیالیست

مەكەن. لە ھەمانكات پاوان، سىياسەتى پاوان بەرامبەر بە پارتى چونكە دەیانگۆ پارتى رێنادا ئەمە بېجىنە بادىنان ئەمەش رێنادەين ئەوان بېن، ئەو دوو شتە دائمە نوقتەى خىلاف بوو لە بەينى مەو يەكيتى، تێدەگەى تەبەعن يەكيتى خۆى بە خاوەنى شۆرشى تازە دەزانى خۆى بە خاوەنى قوھ دەزانى، سۆشالېستىش خۆى دەيوست ببتە بەدېلى سېيەم و يەعنى ئەو بەكا لەو كېشە ئەساسەكەى لەووە ھات شەرى نېرەگين.

*** لەوى تەقيەو؟**

- لەوى دەستپېنکرد، نا لەوى دەستپېنکرد بەلام وەكو من لە بەرگى سىج بلاموكرديتەوہ تا ھەدەك ناگرەكە دامركاوە بەلام دوايى لە دۆلى خەلەكان شەمال و سەرباز لەلایەن چەند كادرىك كۆژران ھەرچەندە كادىرانى حيزبى شيوعى پېنى ئىتھام كران، بەلام لە واقع كادىرانى حيزب، پېنشمەرگەكانى حيزبى شيوعى دەستيان تېدا نەبوو، بەلام بە قارەمانيان زانى گوتيان ئېمەش دەستمان تېدايە، دوايى گران لەسەريان وەستا، نامەوى ناويتم.

*** باشە زۆرجار وا بوو زۆرجار؟**

- مساعده بەكە دواي تەبەعن ئەو زياتر تەوہترەكەى پەياکرد يەعنى ئەوہبوو لە ھەمووى نوكتەتر ئەويە ۲۸ يا ۲۶ نىسان ئېمە لە پشت ئاشان بووين مەفرەزەكى، قوہتەكى زۆرى يەكيتى نىشتمانى تېپەرى بەكنەمە داواي يارمەتيان لەمە كرد مەعلەبات لەگەل نانى زۆرمان بۆناردن چوئە نازەنگ و ئەو ناوہ. پاشى ماوہكى لەگەل نەوشىروان ھاتن ھەر ئەوانە بوون دەورەى ئېمەيان داو زەرەرەكى زۆر بە ئېمە، كەوت ئېمە يەعنى تا ئەو لەحزە بە بۆچوونى من تەسەور نەدەكرا كە يەكيتى ئەو ھېرشە بېن.

*** باشە ئېو ھېرستان بردو لە باليسان دەرتان كوردبوون بۆ تەسەورتان نەدەكرد ئەو ھېرشە**

بېنى؟

- ئا تەبەعن ئەو ھېرشەى كە كرا لە باليسان ديسان ئەگەر بەرگى سىج بخوئىيەوہ من باسى دەكەم بە سەراحت يوسف ھەننا بەرقيەكى كرد.

*** ئەبو ھكەت؟**

- بەلى بەلى، يوسف ھەننا بەرقيەكى كرد دەلى قوہتى سۆشالېست و يەكيتى لە گوندى پارتى لە گوندى بالوكاوە، بالوكاوە دەزانى لە كېتە لە گوندى بالوكاوە تەسادميان بوو ئېمە چ بەكەين من چوومە مەكتەبى سىاسى گوتم مەچوونە ئەو شەرپوہ بلامووشم كوردیتەوہ چوومە مەكتەبى سىاسى كەرىم ئەحمەد دانىشتبوو عەبدولرەزاق سافى دانىشتبوو باقر نىبراھىم دانىشتبوو سلیمان يوسف كە پېنى دەلێن ئەبو عامل دانىشتبوو پېم گۆتن گۆتم مەچوونە ئەو شەرپەى با نەچين ھەتا ئەمن گۆتم ئەو شەرپە، گوتم ھېزى

دۆستى مە ھەيە، ھەيە سىيەكى لە گەل نىمەيە كاك كەرىم خۆى لىن تورە كەردم گوتى
مەلئى سىن يەك بلىن پىنج يەك پاشە من قەرارە كيان وەرگرت (؟؟؟) علاقەى جود ئەو بوبو
شەپرى بالوكاوەى يوسف ھەننا قەرارىدا گوتى پرۆن عەزىزى كورپى سالىھى شەقلاوەى
و دوو سىن پىشمەرگەى كوژراو.....

* شەھىد نازاد؟

- شەھىد نازاد، زار خۆش، نازاد سەرسۆر كوژراو ئەو نەتيجەكەى، مام جەلالىش
گۆتى تۆلە بەزەبرە ئەمما بەسەبرە، نالئىم تارىخ زالمە بەلام ھەر رىنگاى خۆى دەكاتەو
ھەقائىق ھەر ئاشكرا دەبىن.

* باشە پىتوايە ئەبو حەكەت ئەوكاتە پەيوەندىيەكى لە گەل پارتى ھەبوويە؟

- ناتوانم ئەمن ئەوەى بلىم بەلام لە تەئريخى دوورو.....

* باشە خۆش نەويستەنەكەى ئىوانتان لەسەر مەواقفە سىياسىيەكان بوو يان؟ يان

شەخسى؟

- وەللا ئىحتمالە لەسەر ھەلسان و، وەللاھى بەعزە جار ئىنتىباعە، بەعزە جار شەخسىيە،
بەعزە جار لە علمى نەفس شتەك ھەيە دەبىنى ئەتو ناشناسم ئەتوم خۆش دەوى تىدە گەى
بەس ئەمن تەبعەن ئەو تەئريخ حەياتى منى باش دەزانى، منىش تەئريخ حەياتى وى لە
۱۹۴۶ھ دەزانم كو گىرا لە ۱۹۴۹ چى كەرد چى نەكەرد لە سجن مەوقفى، ھەموو شتى
دەزانم ھەردوو كەمان باش يەكتر دەناسىن.

* ئىچ باشە خۆ ھەر ئەتو نازانى قىادەش دەزانى مەوقفى چۆن بوو؟

- ئى قىادە دەزانى پرۆ بە عەزىز مەمەدى بلىن.

* ئەو چاوپىكەوتن ناكە؟

- بلىن بە عەزىز مەمەدى بلىن پىن بلىن، بلىن كاك عەزىز بۆ لە ۱۹۴۴ھە يوسف
ھەننا دەزانى بۆ گەيشتە ئەو نەتيجەيە ئەو سونالەى لىن بکە، بىننوسە ئەو سونالەى،
بۆ گەيشتە ئەو نەتيجە بلىن لە ۱۹۴۴ھە دەيناسى. "۱۰" سال بلىن لە سجن لە گەلئ بوو
لە نوگرە سەلمان و كوت لە گەلئ بوو دەزانى بۆ گەيشتە ئەو نەتيجە ئەوئەندەى لىن
بىرسە خىرت دەگا.

* جواب ناداتەو؟

- خىرت دەگا ئەتو واجبى خۆت دەكەى قەلەمت بەدەستەويە كورپى بابم.

• باشه دېلېنى حكومت له پشت نهو شهرانه بوو شهرې ناوخو و با بلېين نهوانه بهنسبته نهوى پشت ناشان نى پشت ناشانېش هر دورى حكومته تېدا بوو يان نهو شهرې باليسانى سدهبهك بوو؟

- وه لآهى پيت بلېم برا نه من ناتوانم له غهيب هېچ بلېم، به لام نهزانم هر كاره كى تېكدهرى له كوردستان روويدايه دوژمن نينجا چ نيراق چ نيران چ توركييا ددستيان هه بووه تا نېستاش دهستيان ههيه.

• باشه دېلېن لهو شهرې پشت ناشان نهوشيروان موسه بېى نهو شهره بوو نهو شهره كى هه لگيرساند نهو قيادهى شهره كى كرد نهو يش تاوانبارى يه كه نه ساسى نهو شهره بيه نى پشت ناشان، بهرېنى توش وايه؟

- وه لآا بهرېنى من تبعه ن بريارى سه ر كرده تيه، به لام نهوشيروان زياد له پتويست هه نگاوى خراپى نا يه كه له وانه ژنى من داىكى ناسوسى له گه ل خوشكى دلزارى كه خه جيح خانه ناوى فرشته يه له وى بوون كه نهوشيروان بريارى دايه نه سير بكوژرين وه كو شاهيد مه وجودن نېستاش...

• نهى باشه نهوان نه سير بوون بو نه كوژران؟
- كى.

• فرشته؟

- ۱۴ ژن نه سير بوون بابه گيان، ۱۴ ژن نه سير بوون.

• نهوجا نهو چوارديه چه ندى لى كوژرا؟
- له ژنه كان نه كوژرا.

• بهس پياوه كانيان كوشت؟

- به تاييه تى عه ره به كان، عه ره به كان و نه ختېك كورد.

• عه ره به كانيان هه موو كوشت؟

- نازانم هه موويان نا، به لام داىكى ناسوس و فرشته له وى بوون كه خو يان دي بوويان وايزانم شهش كه سيان دي بوو له سه ر كانى پشت ناشانې به (؟؟).

• نهوشيروان گوتبووى ليان دن؟

- نا به شاهيد نهوانن.

* باشه ئىستا جەنابت دواى ئەو ھەمرو گىزمەو كېشىدەو ئەو ھەمرو ۋەزەدى لەناو ئەو خەباتە دورودرېزى ھېتاو بردت ئىستا چۆن سېرى تەجرەبى خۆت دەكەى، تەجرەبەدەكت ھەبە ترش و سوئرى تفت و تالى خۇشى و شېرىنى ھەمروى تېداپە بەئىنى ئىستا ئەگەر بېيەو گەنجەك لە تەمەنى بېست سالىيەو بى بە ھەمان ئەو عەقلىيەتى ئىستا ھەيتت بەلام تەمەنەكەت بگەرېتەو دواو دەچىيەو ناو ئەو خەباتە ئالۆزكاوہى كە نە سەرى ديارە نەب، دنيايەك گوناھى تېداكرايە دنيايەك خەلكى تېكۆشەرى تېدا كۆزرا بەئىچ ھېچ تاوانەك ھەر لە ئەنجامى شەرى ناوخۆ و لە ئەنجامى بەرژوئەندى چەند پىادەيەك با بلىين ئىستا ئەگەر؟

- ۋەللا دەمەوى ئامارەت بەوہ بو بگەم كە من لە سەرەتايى لە تەمەنى ۱۵ سالى فەقىرم خۆش دەويست ھەژارم خۆش دەويست وام لېھات لەناو خەلك دەمگۆ لايەنگرى رووسانم فەقىرم خۆش دەوى ئەوہوو وای لېكردم كە بېم بە ئىنسانەكى ...

* ئەو كاتى ھېچ، ئەوہ زورفەكە چاك بوو ئىستا، ئىستا؟

- ئەو ماوہى كە ئىشمەكردىيە من ۋەكو كابرەيەكى بەبى فرتوفىلا ئەوہى لە توانام بوو چاك و خراب، قازانچ و زەرەر درېخم تېدا نەكردىيە ۋە قەناعەتم و ابوہ كە باشترين ئازادبوون لە پېتاو رزگاربوونى مىللەت لە رنگاي ھەرەكەى شىوعى پەيادەبى، بەدەست دى، تەحقيق دەبى، بەلام بېروا بگە پاش ئەوہى كە لە ناوہراستى ھەشتاكان پىروستروئىكا پەيابوو مەم لە خوتېندەوہ نا، سەدەھا لاپەرہى رەشم ئەخوندەوہ يەك لەوانە كىتېبەكم خوندەوہ لە سورىا ئەندامەكى مەكتەبى سىياسى حىزبى شىوعى؟؟؟ سالى ۱۹۳۸ نووسىبوى بەناوى ستالنىزم.

* ھەمە كىتابەكەم ھەبە، ھى ستالنىيە؟

- ھەر بەناوى ستالنىزم، بە كاكى خۆم بلىم ئەوہ منىش تەبىعەتەكم ھەزەدەكەم شت بخونمەوہ سەبر سەبر گۆران، ئىستا بگەرېمەوہ عەبىنى تەمەن ۋەللا بە عەقلىيەتەكى سۆسىال دېموكراتەكى دېموكراتخواز، مافى مرؤف، يەكسانى ...

* پېتوايە يەكسانى شتىكى واقعيە؟

- مەبەستم لە يەكسانى سەرورەرى ياسايە، چۈنكە من لە سوئد دەژىم ئەزانم لە سوئد مىلياردېر ھەبە ۋە كابرش ھەبە لەناو ژوورنىكى (؟؟؟) دەنوى تېدەگەى بەلام قانون كە دەلېم سەرورەرى ياسا ئەساسە تېدەگەى مەبەستم يەكسانى ئەوہ نىيە بە عەقلىيەتە كۆنەكەى كە ئىمە خەلكمان بېن پەرورەدەكردو خۇشمان بېن پەرورەدەكرا تەوزىعات و ...

• باشە تۆ باسى سۆشپال ديموكراتت كرد به عه قليبەتېكى سۆشپال ديموكراتانە؟

- لەسەر ئەساسى مانيفېستۆى كارل ماركس.

• ئىستا يەكېتى بانگەشە بۆ ئەو سۆشپال ديموكراتە دەكات تۆ ئنتباعت چۆنە

لەسەرى؟

- ئەو نېشى خۆيانە برۆ بەوان بۆلج.

• باشە كاك فاتح رهنى چەند كەسېكت لىج وەردە گرم، ئنتباعت بەرامبەر ئەو شەخسانە

كە لە گەلپان كارت كەردووو زۆر يەكترىتان هېنايەو برديە لە سياسەتداو ئەوانە بەكورتى

مەسەلەن قاسملو، رهنيت لەسەر قاسملو؟

- قاسملو من لە نېزىكەو دەيناسم بە بۆچوونى من زىرەكترىن سياسىيە، زىرەكترىن

سياسىي، وشيارترىن سياسى، زبانزان د. قاسملو، بەلام بەداخووە كە لە نەمسا توشى

شەك بوو وادەرنەچوو كە سەرى تياچوو.

• جەلال تالەبانى؟

- مام جەلال برادەرى نېزىكە لە عومرى حەفت سالىيەو تا ئىستا برادەرىن زۆر زۆر

زىرەكە زۆر خۆراگرە، بەلام مام جەلالىش وەكو هەر سياسىيەك نىيە لە دونيا بىج بىست

و چوار(؟؟؟) هېچ كەموكورتىيەكى نەبىن.

• عەزىز مەحمەد؟

- لە ۱۹۶۶و مامۆستام بوو بەشى وەللا هەموو حەياتى سياسى لەوى نېزىك بووم

زۆرباش ئەيناسم، بەس حەق وابوو پاشەخۆى شەكى زۆباش بەجى بۆلج بەداخووە بەجى

نەهېشت.

• كەرىم ئەحمەد؟

- كەرىم ئەحمەد مامۆستام بوو مامۆستامە ئەوئش رهنى و بۆچوونى ئەيخەمە

بەردەمى كادىرانى كۆن و تازەى حىزبى شىوعى و جەماوەرەكەى.

• رهنى خۆت لەسەر نادى؟

- ئەيخەمەبەر مەحەك.

• مەلا بەختيار؟

- مەلا بەختيار زىرەكە وە بەراستى من لەيەك شەت، بەسەرى تۆ لە يەك شەت ئەمن

تەقدىرى دەكەم مەلا بەختيار كە نالاي شۆرپ تەفروتونا بوو، مەلا بەختيار دوو سالى

وابزانم لە سجن بوو، بەلام مەلا بەختيار هەلساوە نازايانە هەلسا (؟؟؟) ئەلمانى دەلنى لە

ژيان كهوتن مهم نيه راست بوونه وه مهم تره له كهوتن، مهلا بهختيار ههلسايه وه.

* كه مال شاكړ؟

- وه لالا كابر ايه كي حه بابو و مجامه له و رووي خوشه.

* ناخر كهس جهلال دباغ؟

- وه لالا براده رده كي نيزي كمه.

* له سياست؟

- سياسيي و حيزبيي و نووسين زور رنكويي كه نه ويش يه عني عالمه كي خوي هديه.

* ههست ناكه ي جهلال دباغ له سياسته تا زور سهر كهوتو و نه بوو؟

- پرؤ به خوي بلي.

* نهم بديشي جهنابت؟

- پرؤ به خوي بلي بو به من ده لي.

دیمانه‌ی
مه‌لا سدیق عه‌بدو لعه‌زیز

مهلا سديق عبدالعەزیز، برای مهلا عوسمان عبدالعەزیزو مهلا عدلی عبدالعەزیزه، که مهلا عوسمان رابەری بزوتنهوی ئیسلامی کوردستان بووو دواتریش مهلا عدلی له شوئتی مهلا عوسمان له ناو بزوتنهوه دانرا.

مهلا سديق هەر که رووی کردۆته شاخ و ههله بجهدی جههتیشتوو، چووته ناو ئیخوان، دیاره له ویش لهودیو (ئیرانهوه) له ههندیك رووهو جیاوازی له گهڵ سهلاحه دین بههانه دین ههبووه که ئیستا نه مینداری گشتی یه کگرتوی ئیسلامیه.

دوای ئهوهی مهلا سديق له گهڵ سهلاحه دین بههانه دین تیکدهچی و راپهڕین له کوردستان سه رهه لدهدا، مهلا سديق ئهم باورده خه ده قۆزیتهوهو ئه ویش بزوتنهوهی راپهڕینی ئیسلامی داده مەزنی و تارا دیه که خه لکیکی له دور کۆدهیتهوه، به لام دواتر دروستکردنی یه کگرتوی ئیسلامی و نا کۆکیه کانی بزوتنهوهی ئیسلامی له گهڵ یه کیتی نیشتمانی و ئهوه دۆخه سیاسیه دژواری له کوردستان هاته تاراوه، رهنگدانهوهو کاریگهیی زۆری به سه ر راپهڕینی ئیسلامیهوه ههبوو، تا وای ئهتات له گهڵ بزوتنهوه یه کیان گرت، له کاتیکدا بارودۆخی بزوتنهوهی ئیسلامی زۆر زۆر له بارودۆخی حزبی سۆشالیستی دوای نیوهی دووهمی ههشتاکان ئالۆز تر بوو، له راستیدا مهلا سديق بهر لهوهی سیاسیه بهر یار بدات کهوتبووه ژێر کاریگهری سۆزو عاتیفهوه ئهوه ژبان هه کۆمه لایه تیهی که له رۆژه لاتنا باوه، بهتایبهت که رابه رانی بزوتنهوهی ئیسلامی برا گهوهری بوون و نهیده توانی له ژێر کاریگهری ئهوه برایه تیه راپهڕی، ئیتر راپهڕینی ئیسلامی چوو نه ناو بزوتنهوهی ئیسلامی، بزوتنهوهی ئیسلامیش توشی پدای کهرت و بوون و جواد بوونه هات، بهم شێوه به هم بزوتنهوهی ئیسلامی زۆر به چوک بووهوه هیچ کاریگهری نه ما، هم راپهڕینی ئیسلامیش توایه وه.

* دەكرى بە كورتى باسى يەكەم ئىنتىمات بۇ ھەر بزووتنە ۋە يەككى ئىسلامى سىياسى بىكەيت، ئايا يەكەمجار چوويتە ناو ئىخوان موسلىمىنى عىراق يان پىش ئەۋە لە ناو گروپى تىدا كارت كرەۋە؟

- بە كورتى لە ۱۹۵۲ دا رىكخستىنى ئىخوان لە رىنگەي شىخ (ئەمجد الزھاوى و مەحمود سواف) ھە، ھاتە ناۋچەي ھەلەبجە، كاكە مەلا عوسمانم باۋەشى بۇ ئەۋ فىكەرىيە كرەۋە و ئىنتىماي ئەۋ زىياتر رۇخى و ئەدەبىي بوۋ نەك تەنزىمى و ئىدارى، لە ۱۹۵۸ دا كە عەبدولكەرىم قاسم ئىنقلابى كرە و لە پاشاندا باۋەشى بۇ شىۋەيەكان كرەۋە و ھەزارەتى پىدان، شىۋەيەكان كەۋتەنە دروستكرەدى (مقاومە شەبى) و ئەۋ ھىزەشيان بەردايە گىيانى خەلكى مۆتەدەين و ئەمەش واىكرە كە ھەستى دىنى بەھىزتر بىت، لە ۱۹۶۳ دا عەبدولسەلام عارف لە گەل بەعسىيەكاندا ئىنقلابيان بەسەر عەبدولكەرىم قاسمدا كرە و ئەۋبەۋو ئەحمەد ھەسەن بەكر كرايە سەرۋك ۋەزىران و عەبدولسەلام خۇي بوۋ بە سەرۋك كۆمار و دەستى بەعسىيەكان كرايەۋە ئەمانىش ۋەك شىۋەيەكانى سەردەمى عەبدولكەرىم كەۋتەنە دروستكرەدى (خەرس قەۋمى) و بەريان دايە گىيانى خەلكى غەيرە عەرەب بەتايبەتى.

شۇرپى كوررە ئەۋكاتە لە گەل بەعسىيەكاندا رىكەوت و ئەۋبەۋو عەبدولسەلام ۋادەكانى خۇي نەبەدە سەر. شۇرپى كوررە لەۋ سالانەدا توۋشى ئىنشىقاتا بوۋ، شۇرپى ئەيلوول دەستىپىكرە و ھىزىكى گەۋرەي ئەۋ شۇرپە لە گەل ھۆكۈمەتى مەركەزى ئەۋكاتەدا رىككەۋتەنى كرە و شۇرپى گەلى كوررە ناچارى ئەۋبەۋو دانوۋستان لە گەل ھۆكۈمەت بىكات، ھەلكرەدى ئەۋ ھىزەي رىككەۋتەنيان لە گەل ھۆكۈمەت كرە و لەۋ لاشەۋە ئەۋ ھىزەنى عەشايەر كە بەناۋى (فرسان سەلاح الدىن) دروست كرايوون، ئەۋبەۋو ئەۋ دانوۋستانانە سەرى گرت و بەياننامەي نازارى ۱۹۷۰ دەرگرا و بەۋ ھۆكۈمەش ھىزە چەكدارەكانى لاي ھۆكۈمەتى مەركەزى ھەلكران. لە ۱۹۶۳ دا و پاش ھەشت نۆ مانىگ عەبدولسەلام لە گەل بەعسىيەكاندا ناكۆكى بۇ دروست بوۋ ئەۋبەۋو (خەرس قەۋمى) يەكانى ھەلكرە و خۇي بوۋ بە ھاكىمى مۆتلەق لە عىراقدا، ئەمەي واىكرە كە بەعسىيەكان خۇيان و يەك لايەنە كودەتاي ۱۹۶۸ بىكەن بەسەر عەبدولرەھمان براى عەبدولسەلام عارفدا و بە دەستىكى پۇلايىن بەدىن لە نەيارەكانيان، كاتى خۇي دوو رەۋوت كارى دەكرە رەۋتە ناسىۋناليزمىەكان برىتى بوۋ لە بەعسىيەكان لەناۋ عەرەبەكاندا و شۇرپى ئەيلوول لەناۋ كوررەدا كە ھەر زوو ناكۆكى و دوو بەرەيى كەۋتە ناو شۇرپەكە لەسەر تەفسىركرەدى مەسەلەكان و دارىۋزانى سىياسەتەكان، رەۋتە ئەتەرناسىۋناليزمەكەش لەناۋ عەرەبەكاندا برىتى بوۋ لە شىۋەيەكان و لەناۋ كوررەشدا

بریتی بوو له رهوتی نیسلامی که ته‌نزیمی نیخوان له په‌نجاکانه‌وه تا شه‌سته‌کان و تا (۱۹۶۲) کاری ته‌نزیمی نه‌بوو له‌و ساله‌دا یه‌که‌مین شانه‌ی رنک‌خستن دروست کړا و پاش نه‌وه نیتر راسپارده و ته‌علیمات ده‌هات و من نه‌وکاته بو هینان و بردنی راسپارده نه‌پنیه‌کانی ته‌نزیم دانرابووم له‌نیوان که‌رکوک و ناوچه‌ی هه‌له‌بجده‌دا که نه‌وکاته ماموستا عابدین ره‌شید سه‌رپه‌رشتیاری رنک‌خستنه‌کانی کوردستان بوو، بویه نه‌گه‌ر ورد وه‌لامی پرسپاره‌که‌ی نی‌توه بدینه‌وه نه‌ویه من به‌ حوکمی نه‌وه‌ی ماموستا مه‌لا سألح و ماموستا مه‌لا عوسمانی کاکم باوه‌شی بو نه‌و رنک‌خستنه‌ کرده‌وه و بنه‌ماله‌که‌مان داخل‌ی نه‌و رنک‌خستنه‌ بوون منیش ناو‌پته بووم، به‌لام تا سالی (۱۹۶۲) هه‌ر نی‌تیمایه‌کی رو‌حی و نه‌ده‌بیات بوو، به‌لام پاش نه‌و ساله بوو به‌ په‌یوه‌ندیه‌کی ته‌نزیمی و نی‌داری و له‌وه‌ودوا کاره‌کان شکلی حیزبایه‌تیا و هر‌گرت و منیش وه‌ک که‌سیکی موسلمان نه‌و رنک‌خستنه‌م به‌راست ده‌زانی و دلنیا‌بووم که هه‌ول ده‌ده‌ن بو سه‌روه‌ری نی‌سلام که یه‌قینم هه‌بوو ته‌واوی چاره‌سه‌ریه‌کانی نه‌م مرؤفه‌ له‌و دینه‌دایه و نه‌مه‌ش به‌ شایه‌تی میژوی دوور و نزیک که له‌م چاوینکه‌وته‌ن بچوکه‌دا بوار نی‌یه بو س‌ه‌لماندنی نه‌م قه‌ناعه‌ته.

* بۆچی نیخوانت هه‌لبژارد له کاتیکدا بزوتنه‌وه‌ی دیکه‌ی نه‌توه‌ی له کوردستان هه‌بوون، بزوتنه‌وه‌ی نیخوانیش هه‌لقولای واقیعی ناو میسر بوو؟

- پرسپاره‌که دوو لقه، یه‌که‌میان بۆچی نیخوانم هه‌لبژارد دووه‌میان بۆچی بزوتنه‌وه‌یه‌کی نه‌توه‌ییم هه‌له‌نه‌بژارد، به‌ کورتی وه‌لامی هه‌ردوو لقه‌که بده‌مه‌وه.

هه‌لبژاردنی من بو رنک‌خستنی نیخوان زور هو‌ی هه‌بوو، یه‌کیکیان وا به‌سته‌بوونی کاکه مه‌لا عوسمانم و بنه‌ماله‌که‌مان به‌و رنک‌خستنه‌وه، یه‌کیکی تر قه‌ناعه‌تم هه‌بوو به‌وه‌ی نه‌و رنک‌خستنه، رنک‌خستنیکی قه‌ومی یان نی‌قلیمی نه‌بوو به‌لکو رنک‌خستنیکی نی‌سلامی بوو دوور بوو له‌ ده‌مارگیری قه‌ومی و نی‌قلیمی و نی‌مه‌ش له‌وه‌ دلنیا‌بووین که نیخوان نه‌ک، هه‌ر رن‌گرین له‌وه‌دا ته‌رب له‌گه‌ل به‌رژوه‌ندی گه‌ل و میله‌تی خو‌ماندا ری بکه‌ین به‌لکو هاوکار و هاریکاریش ده‌بن، با من نمونه‌یه‌ک به‌یتمه‌وه، که شایه‌ته‌حاله‌کانی نه‌و قوناغه زور هه‌یه که نه‌م نمونه‌یه‌ پشت راست بکاته‌وه و له‌وانه برای به‌ریژ ماموستا مه‌لا جه‌لالی کاکه سألحم کوره‌ گه‌وره‌ی ماموستا مه‌لا سألحی گه‌وره له‌ دوا‌ی (۱۹۶۳) وه‌ که هه‌ندیک نی‌جته‌یه‌ادی و ابوو که عه‌شایه‌ر چه‌کدار بکریت و له‌گه‌ل حکومه‌تی مه‌رکه‌زیدا، هه‌لو‌تست هه‌ماه‌نگ بکات و له‌و لاشه‌وه شو‌رشی کورد به‌ به‌رامبه‌ر نه‌م رایه وه‌ستابوو نیخوان نه‌وکاته رای له‌و چه‌کدارکرده‌ی عه‌شایه‌ر نه‌بوو و ده‌شیان گوت کورد ناهه‌قی ناکات که

دهستی داوخته شوپشکردن، تهنانت دهبانگوت. چي تېدايه كه كورديش خاوهني حكومهتي خويان بن، نه گهر ناهه قيش بكن نه وانيش وهك هم حكومه تانهي تر كه ههن و ماف به خويان دهدهن!! بويه له راستيدا نه وكاته كار كردنمان له و رنكخستنه دا به و ديده نه دهيني كه جه نابت بوي دهچي، نه و رنكخستنه هه لقولاوي ميسر بيټ و وابسته بيټ به هه رنميك و بيرنكي قه وميه وه.

* ناي راسته بوي يه كه مجار له عيراقدا ئيخوان له موسل هاته سهره لدان؟

- به لئي راسته ئيخوان يه كه مجار له سهر دهستي شيخ مه حمود سوافدا هاته ناو عيراق كه نه و يش مامؤستايه كي به تواناي خه لكي موسل بوو، به لام مه حمود سواف به هاونا هه ننگ و پشتيواني شيخ نه مجهد نه لزه هاوي دهستي به و كاره كرد كه زه هاويش زانايه كي به رز و بليمه تي كورد بوو، نه كه هه نه وه به لكو سه روكي هه موو زاناياني عيراق و پلهي (مفتي) هه بوو شيخ نه مجهد (به رحمت بيټ) تا بلئي زانا و دانا بوو بووني نه و له و كاردا هه خوي به لنگه بوو بو دروستي و خوشه و يستي كردني كاره كه بويه هه زوو جينگه ي خوي كردوه له كوردستاندا.

* ده كوي به ناوهي تان باسي نه و كه سانه بكه يت كه بوي يه كه مجار له كوردستاندا ئيخوانيان هيئا؟

- نه وهي له بيرم بيټ كاري رنكخستني ئيخواني له هه موو شاره كاني كوردستاندا كه وته ره گدا كوتان له بهر زوري هوي زاتي و مه وزووعى.

هويه زاتي به كان برتي بوون، له وهي بانگه وازه كه بانگه وازنكي ديني بوو له زورترين كه سي زانا و داناي جيهاني ئيسلامي پي كه تاي بوون و خه لكي كورديش هه ميشه چاوي له نامازه و ته وجيهي زانايانه وه بوو، هويه مه وزووعيه كانيش به كورتي برتي بوون، له و هه موو فشاره ي كه بيرى چه پ و كو مؤنيس ته كان هيئا بوويان بو خه لكي و جاري وا هه بوو له خو پيشاندا نه كانياندا دهبانگوت (بعد شهر، ماكو مهر) يان دهبانگوت (مژده بيټ خوشك و برا ده رگاي مزگه وت داخرا) ئيمه كه متر هه والي شاره كاني تري كوردستانمان ده زاني به لام له وه دنيا بووين كه له كه ركوك و هه وليز و ده وكدا كاري باش كراوه و، تهنانت له سه ردانيكي ته نزيمي برايه كي هه وليز به ناوي مامؤستا سويحي داودي و مامؤستا عابدين رشيد له كه ركوك يه كه مين شانهي رنكخستني ئيخوانيان له من و مامؤستا مه لا جه لالي كاكه مه لا سالحم دروست كرد و له سه ردهستي نه واندا بوو، كه كاره كه گه و ره بوو نه وه بوو پاشان به ريز مامؤستا عومره ي ريشاوي و مامؤستا شيخ عه بدولعه زيز پاره زاني و كه ساني تريش هاتنه

ناو ته‌نزیمه‌که و به‌پرژ مامۆستا عومەر ریشاویان کرده به‌پررسی ئیداری رنکخستنه‌که. پاشان مامۆستا شیخ محهمه‌دی خه‌تیب که ئەوکات وتارخووتی مزگه‌وتی پاشا بوو و مامۆستا شیخ نوره‌دین فقی که ئیمام و واعزی مزگه‌وتی دارولسه‌لام بوو گوروتینیکی زۆر باشیان دایه رنکخستنه‌که و به‌راستی درتعیان نه‌کرد له‌بلاوکرده‌وهو پشتیوانیکردن له‌و ته‌نزیمه ئیسلامیه.

* نایا چوونی به‌پرژتان بۆ ناو ئیخوان به‌هۆی مه‌لا عوسمانی براته‌وه بوو یان شتیکی تر هه‌بوو بۆ ئەو ئینتیمایه‌ت؟

- له‌ پرسیاره‌کانی پێشوو دا وه‌لامیکی (شیوه‌ی) ئەم پرسیاره‌م دایه‌وه بۆیه پتویست به‌ دووباره‌کردنه‌وه نییه و نکۆلی له‌وه‌ش ناکه‌م، که هاندان و پشتیوانی کاکه مه‌لا عوسمانم بۆ برایان کاریگه‌ری باشی هه‌بوو له‌سه‌ر من و جگه له‌ منیش که به‌و رنکخستنه‌وه پابه‌ند بین و کاری له‌ ناو دا بکه‌ین و هه‌ر زۆر زووش زانایانی ئیسلامی فه‌رموویانه (من قلد عالما لقی الله سالما).

* ئەوکاته‌ی ئیخوان له‌ هه‌موو چالاکیه‌ک خۆی سر (تجمید) کرد، نایا به‌پرژت په‌یوه‌ندیت له‌ گه‌ل بزوتنه‌وه‌ی نه‌هوه‌ی هه‌بوو یان تۆش وه‌کو ئیخوان خۆت بۆ خۆت هه‌موو چالاکیه‌کی خۆت راگرت؟

- که به‌عسییه‌کان کو‌ده‌تایان کرد دوو داخی گه‌وره‌یان پێ بوو بۆ ئیخوان به‌که‌میان نه‌وه‌بوو که کادر و نه‌ندامیکی ده‌ره‌جهداری زۆریان هه‌بوو له‌ناو سوپادا و خولیا و خه‌یالی ئینقلاب کردنیشیان له‌سه‌ر دا‌بوو، دووه‌میان ئیخوان بیرتکی نایینی هه‌سوو نه‌وه‌ش وه‌ک دینه‌مو به‌رده‌وام ده‌یجولاندن و گه‌شه‌ی زیاتری ده‌کرد چونکه ئیخوان به‌ ئاشکرا له‌ پاش کو‌ده‌تا سه‌ر نه‌که‌وتوه‌که‌ی (شواف) ده‌ه، له‌ سالی (۱۹۵۹) دا که به‌سه‌ر حوکمی عه‌بدولکه‌ریم قاسمدا کردی بوونه دووبال بایئک زیاتر لایه‌نگری له‌ کو‌ده‌تا و هیژی سه‌ربازی ده‌کرده‌وه و بایئیکیش که ئەو بیروپرکردنه‌وه‌ی به‌هه‌له‌ و ترسناک ده‌زانی بۆیه له‌ سالی (۱۹۶۸) داو به‌ ماوه‌یه‌کی که‌م پێش کو‌ده‌تای به‌عسییه‌کان به‌سه‌ر عه‌بدولپه‌حمان عارفدا، ئە فسه‌ر و ده‌ره‌جهداره‌کانی ناو سوپای عیراقی پێشنیاری کو‌ده‌تاکردن ده‌که‌ن بۆ ئیخوان و هه‌والی ئەوه‌شیان ده‌ده‌ن که ئە گه‌ر ئیوه کو‌ده‌تا نه‌که‌ن ئەوه به‌عسییه‌کان به‌رنامه‌ی کو‌ده‌تاکردنیان هه‌یه، به‌لام سه‌رکردایه‌تی ئیخوانی ئەوکاته ئەم بیره ده‌داته دواوه و زۆری پێ ناچێ به‌عسییه‌کان کو‌ده‌تای (۱۹۶۸) ده‌که‌ن و سه‌ره‌تا (ای ئیخوان ده‌که‌ن و پێشنیاری نه‌وه ده‌که‌ن که بین و وه‌زاره‌ت وه‌ریگرن، به‌لام له‌ پاشاندا نه‌وه‌بوو به‌عس که‌وته مولاچه‌قه و ته‌نگ پێ هه‌لچینیان و چه‌ندانیشی لێ

شەھیدکردن ۋەك محەممەد فەرەج و قاسم قەيسى و كۆي و كۆي.....

پاش ئەمانە كارى ئىخوان لە نيوان سى تاقدما قەتيس بوو (تربيه) (تنقىم) (تركى ما سۆي ژلك) و تجميدکردنى كار هاته ناو كارەكە بەلام، من ئەوكاتەش بەو جۆرە بىرکردنەوانە رازى نەبووم لەبەر زۆر شت. يەكئىك لە ئىسلامدا نابى كارکردن بۆ دىن پەيوەند بکړئ بە كەسئىك يان جەمعئىكەوہ كە ئەگەر ئەو كەسە يان ئەو جەمعە تووشى (صدمە) يەك بوو كارەكەش تووشى سدمە بىت.

دووھەم: ھەر كەسەو زرووفى تايبەتى خۆى ھەيە، لەوانەيە برا عەرەبەكان زرووفيان رىنگەيان نەدات كارى تەنزىمى بكن لەبەر بەھيژى دەسەلاىى بەعسى بەسەر ناوچەكەياندا بەلام خۆ ئىمە وانەبووين بۆ ئەوہش كە دەلئىن ئايسا پەيوەندىم لەگەل بزووتنەوہى نەتەوہى ھەبوو، لە راستيدا كارى ئىسلامى منى سەرقال كرددبوو، سەيتەرى بەسەر بىروھۆشدا كرددبوو، خەياللم لاى ئەوہ نەبوو كە بىرى نەتەوہى بە بەدىلى ئەم بزائىم يان ئەم بە بەدىلى ئەو بزائىم، بۆيە لە سالى (١٩٧٠) كاتئىك كە بەيانى ١١/ نازار خوترايەوہ، كاكە عوسمانم چووہ لاى بارزانى لەگەلالە لەوئ پيشنيارى دروستکردنى يەكئىتى زانايانى بۆ ئەوكات، بارزانيش زۆر بە پيشنيارەكە دلخۆش دەبىت و تەنانەت چەند وتەى بە ترخى لەو مەجلىسەدا لى دەگيژنەوہ كەوتوويەتى، ئيوە حاكم بن و منيش دارى دەستى ئيوە، يان وتوويەتى: من ئاواتم ئەوہيە شەريەتى خوا جيئەجى بكم، لە راستيدا براينە ئەو بىروبيرکردنەوہى ئىستا ھەيە بۆ دىن و كارى دىنى ئەوكات نەبوو، ھەرگىز مەبەتى (من دائەمەزىم تۆ ھەلئى) نەبوو ۋەك ئىستا ھەيە.

* ئىخوان پرۆاى بە خەباتى چەكدارى نەبوو مامۆستا مەلا عوسمانى براشت پرۆاى بە تىكۆشانى سەربازى ھەبوو ئاى راستە لەبەر ئەم ھۆيە مامۆستا عوسمان لەناو ئىخوان دەرکرا؟ يان خۆى ئىخوانى بەجيئەپشت؟ كە ئەو بەرپرۆە لەناو ئىخوان ئەما تەكليفى بە جەنايشت نەكرد كە ئىخوان جيئەپئىلت و لەگەل ئەو پرۆتتە ناو بزووتنەوہ؟

- يەكەم پرۆانەبوونى ئىخوان بە چەك پئوستى بە دراسەو توژئىنەوہى ورد ھەيە ئىخوان يەكئىك لە دروشمە بەردەوامەكانى برىتى بوو لە (الجهاد سبيلنا) (الموت فى سبيل الله اسمى أمانينا) ھەرواش بوو شىخ حەسەن البنا لە پال رىكخستەكەدا ھيژى چەكداريشى دروستكرد بوو بەتايبەت ئەوكاتەى كە ميسر لەلايەن ئىمپرياليزمى ئىنگليزىيەوہ داگيركرابوو، بەلام لە پاشاندا ئىخوان كە لەسەربوونى ئەو ھيژانەدا تووشى گلان و شكسى زۆر بوو (اعادە نقر) يان كرد لەبوونى ئەو ھيژانەو گەيشتەنە ئەوہى كە ھيژ دروستکردن زيانى زياترە لە دروست

نەکردنى، كە تۆمەتتەش ھاتەسەر كوردستان ئىخۋان ھەمان قەناعەتتى ھەبوو كە دورستکردنى ھىزى چەكدارى لەناو كوردستاندا بەناوى ئىخوانەمە ماىەى زىانى گەورەبە بۆيە نووسىيان بۆ مامۇستا مەلا عوسمان كە ئەو خۇى لە ھىزى چەكدارى نەئالئىنى و كاكە مەلا عەلىم بۆ ئەوكارە تەرخان بكات و ئەو ھىزە سەربازىيە بەو بسپىرئەت و لەپشتى پەردەوہ دەعمى بكات، بەلام ئەوكاتە ھەلۇمەرچى كوردستان بەجۆرئەك بوو كە تەفسىرئەكردن و تەھلىلئەكردنى ئاسان نەبوو بەو شىپۆەيەش ئاسان نەبوو ئىخۋان قەناعەت پەى بىكەى كە ھەلۇمەرچى كوردستان جىاوازى ھەيە لە گەل شۆتەكانى تردا، بۆيە لەسەر ئەو قەناعەتەى خۇيان بەردەوام بوون و مامۇستا مەلا عوسمانىش لىيان عادز بوو، زۆر رەق وەلامى دانەوہ و ئەمەش بووہ ھۆى ئەوہى مامۇستا بە عەكسى ئىرادەو ئىدارەى ئەوانەوہ ئىعلانى بزوتتەوہى ئىسلامى بكات لە (۱۹۸۷) داو ئەوانىش لەناو خەلئەكدا ئىعلانى ئەوہ بىكەن كە مامۇستا مەلا عوسمان پەيوەندى بە ئىخوانەمە نەماوہ مامۇستا لای گەرنەگ نەبوو كە ئىخۋان نەيىت، ئەوہى لای گەرنەگ بوو لەكاتى لىقەو مائىتكى گەورەى واذا كە مىللەتتى كوردى تىكەوتووہ ئەو لە گەل ئازارەكانى مىللەتەكەيدا بىت و خواو پاشان مىللەت و گەلەكەى رازى بكات، ئىتەر خەلئەككى تەر كە لەو ئازارە ناگات و لۇمەى دەكات و گەرنەگ نىيە لەم نارازى بن و مەدجى نەكەن، ئەوہ بوو ئىجتىھادەكەى مامۇستا مەلا عوسمانىش راست دەرچوو، بزوتتەوہى ئىسلامىش پارسەنگىكى باشىدا بە بزوتتەوہى رزگارخوازى كورد و پىباوہ ئاگادارو بە وىژدانەكانى ناو شۆرشى كوردىش ئەو شايەتتەيە دەدەن بەنسبەت ئەوہشەوہ كە ئەو تەكلىفى كەردىت ئىخۋان بەجىبەئەلم و لە گەل ئەودا بچمە ناو بزوتتەوہوہ، ئەوہ ھىكايەتتىكى دوورودرئۆرە و ھەروا بە سادەى ناوتتەرى بەلام بەكورتى من ئەوكات وام بە مەللەحەت دەزانى كە تا دەتوانئە ئەو ھىزە چەكدارىيە بەھىزو بەپىزە بىكەرى و بۆ ئەوہش من ھىچ دەرئىقىيەكم نەكرد، لە گەل ئەوہشدا دەست لەو كەسانە بەرنەدەرت كە قەناعەتتەيان بەھىزى چەكدارى نىيە بۆ ئەوہى ھىزى چەكدارو ھىزى تەنزىم يان ھىزى بىرو ھىزى بازوو لەيەك جىيانەبنەوہ و ئەو خۇى بە بەدىلى ئەو بزائىت، بەلكو زەرورە يەك خۇى بەتەواو كەرى ئەوى تەر بزائىن، بەلام بەداخوہ ھەلۇمەرچەكان دژ بەم بىرەى من بوون و وەك شاعىر دەلئە (تەجرى الرىاح بما لاتشتەى السفن).

* ئەوكاتەى بزوتتەوہى پەيوەندى ئىسلامى لەسالى ۱۹۷۸ دامەزرا، بەرئۆت تا چەند ئاگادار بووى؟ بۆچى نەچووتە ناوى، لەكاتتەكدا ئىخۋان ئەوكاتە خۇى تەجمىد كەردبوو؟
 - نىمە ئەوكاتە سەرگەرمى كارى خۇمان بووين قۇئاغى دامەززان و مەشورەت كەردن

بوو بۇ نوپۇس ئىخچان، ئەو بوو كۆمەلنىكى باش لە لاوانى خوتن گەرم ئامادەيى خۇيان دەرپرې، بۇ كارەكەو ئەو رىكخستتەش كارىگەرى و ناوى واى نەبوو لە ناوئەندى ئىسلامىيە كانداو خۇسپ كوردنى ئىخچاننىش كارىك بوو نە ئىمە قەناعەتمان يىن ھەبوو نە كارى لە مەعنەوياتى ئىمەش كورد.

• ئەوكاتى مەلا عوسمانى برات بزوتتەنەوى ئىسلامى دوستكرد لە سالى ۱۹۸۷ تۇ رات لەسەر دوستكردنى چى بوو؟ نايان راوپۇت لە گەل كرابوو؟

- پىشتەر عەرزىم كوردن كە كاتىك كاكە عوسمانم كۆچى كورد بۇ ئىران من پىشتەر لەبەر ئەوئى ئەمىرى گرتن و لەسپدارە دانم لەلايەن بەعسىيە كانەو بۇ دەرچووبوو لە ئىران بووم، كە كۆچى زانايانى ھەلەبجەش لە (۱۹۸۷) دا دەستپىنكرد من و كاك (سەلاح) ىش چووين بەدەميانەوئى ئەوان لەوئىدا پىشتىنارى دوستكردنى ھىزىكى چەكداريان كورد ئىمەش (مەبدەئىيەن) پىشتوانىمان لىكردن و بەلام ئەوئى بوو كە ئىخچان لە دەرەو بەمەيان زانى وايان بەباشزانى كە كاكە عوسمانم ئەو ھىزە چەكدارىيە بسپىزىت بەمامۇستا مەلا عەلى و خۇى تەنزىمى ئىخچانى نەپىچىت بەو ھىزە عەسكەرىيەو لەپشتى پەردەو ھاوكارىيان يىت، بەلام كاكە عوسمانم راي وانەبوو، ئەوئى بوو ئەو روويدا كە روويدا.

• كە بزوتتەنەو دامەزرا، تۇ قاچىكت لە گەل بزوتتەنەو بوو قاچىكىشت لە گەل ئىخچان بوو، دواتر لەسالى ۱۹۸۹ گەپرايتەو ناو ئىخچان تا سالى ۱۹۹۱ لە گەل ئىخچان مايتەو، بەلام لە ۱۹۹۱ جارىكى تر لىيان داپرايتەو، دەكرى ھۆكارەكانى ئەو داپرانەت لە ئىخچان بزائىن، بەتايبەت لە گەل (سەلاحەدىن باھەدىن)؟

- پەرسىيارە كەتان ھەندىكى واىە و ھەندىكى واىيە، جارى من لە (۱۹۸۹) دا قاچىكم لەناو بزوتتەنەو قاچىكم لەناو ئىخچاندا نەبوو، بەلكو ھەردوو قاچم ھەر لەناو ئىخچاندا بوو، نەك تا (۱۹۹۱) بەلكو تا (۱۹۹۲/۱۱/۲۲) بەردەوام ھەر ئىخچان بووين و لەو رۇژدەو بەبرىارى سەركردايەتتى ئەوكاتە ھاتىنە سەر ئەو قەناعەتەى كە ناوى (برا) (بزوتتەنەوى راپەرىنى ئىسلامى) رابگەيەنن و بەو ناوئەو كارىكەين ھۆكارى داپرىنى ئىمە لە ئىخچان بۇ چەند شتىك دەگەپتەو.

۱- ئىمە ھەر لەپاش (۱۹۷۱) كە كارى ئىخچانى سىركرا، نارازىتى خۇمان لەو كارە دەرپرې و ئەوئەمان بەراست نەزانى، كە پابەندىين بەو پەريارەو و ئەمەش بەجۇرىك لەياخى بوون سەير دەكرا.

۲- ئىمە بەيى گوتدەنەو ئەو پەريارە كارى تەنزىماتمان نوئى كوردەو و بەيەتەشمان لەخەللىكى

وهرده گرت بۇكارى ئىسلامى و ئەمەش بووه ھۆى موناقەشەو دەمەقالە و جارجارەش دەبووه ھۆى داپران لەم كەسايەتى يان لەو كەسايەتى و ديارىش بوو ئىمە تەنيا مەبەستمان ئەو بوو كوردستان تايبەتییەكى خۆى ھەيە و ناکرئ رەچارى ئەو تايبەتییە نەكرتت، ئەمەش بووه رەسیدئكى لە ئەرسیدەى موخالە فاتمان بەنەزەرى ئەوان.

۳- ئیمە رامان لە دروستکردنى ھېزئكى چەكدارى ھەبوو لەبەر زۆر ھۆى شەرعى و سیاسى كارى باشیشمان كرد بۆ دامەزراندن و رنكخستنى ئەو كارە بە ئەفكارو بە ئەفرايش ئەمەش بووه مایەى نینگەرانى ئىخوان و ئەوانەى كە موخالە فاتیان نەبوو بۆ ئىخوان ئەم كارەشمان دیسانەو چووہ سەر رەسیدە نامەقبولە كەمان.

۴- كە لە ئىزانیش رنككەوتنمان كرد لە گەل ئەو كۆمەلەى تری برايان كە ھاوپا نەبوون لە گەل ئەو رایانەى سەرودى ئیمەداو ئەو راوبۆچوونەیان بەجۆرئك لە ياخیبوون دەدايە قەلەم لە گەل ئەو برايانەدا وامان بریاردا تا ئیمەو رنكخستنى ئیمە لە ئىزاندايىن پابەند دەيىن بە راسپاردەو تەوجیھاتى ئەوانەو بەو مەرجەى كە گەراينەو بۆ عىراق ئەوان پابەندىن بە راسپاردەو تەوجیھاتى ئیمەو، ئەمەش وەك بەلگەنامەيەك لامانەو ھەموو ئىمزامان كردووه بەلام بەداخەوہ وا دەرئەچوو، ئیمە بەراستمان بوو كەچى ئەوان وەك (تەكتىك) بۆ ئەو رنككەوتننامەيان روانىوو. ئەو چوار خالە وایكرد كە ئىخوان و ئەوانەى كتومت وەك ئەوان بىريان دەكردەو بەچارى گومانەوہ بۆ ئیمەو تەنزىمى ئیمە پىروان و كەمە كەمە ھەستى بى ئومىدى و داپران لەوان و لە ئیمەشدا دروست بوو، كە دەرئەنجام گەيشتە ئەودى لە ۱۹۹۲/۱۱/۲۲دا راگەياندى تەنزىمى سەرپەخۆى خۆمان بكەين و ناوى بنیين (راپەرىنى ئىسلامى).

* بزوتنەوى راپەرىنى ئىسلامى لە سالى ۱۹۹۳ لەلايەن بەرپۆزتانەو دامەزرا، بەلام ئىتوہ زۆرتىن گرفتتان لە گەل بەلئىكى ئىخوان كە سەلاھەدىن باھەدىن رابەرايەتى دەگرد دروستبوو، ئایا ھۆكارى ئەم ناكۆكیانە لەبەر ئەو نەبوو چونكە ئەوان لە سالى ۱۹۹۱-۱۹۹۲ رازى نەبوون جەنابت بىسى بە ئەمىندار، بەلكو لە دزى بەرپۆزتان (خەلىل عەبدوللا) دواتر (عومەر رىشارى) ايان كرد بە ئەمىندار تا دواتر بەھۆى دروستکردنى يەگرتوى ئىسلامىيەو سەلاھەدىن باھەدىن خۆى بوو بە ئەمىندار و ئەوہ ۱۴ سالە ھەر خۆى ئەمىندارە؟

- ھەندى ھەلە لە پىرسيارەكەتاندا ھەيە، ئیمە لە (۱۹۹۲)دا راپەرىنمان راگەياند نەك (۱۹۹۳). بە نەسبەت كاك خەلىل عەبدوللاوہ ئەگەر مەبەستمان كاك خەلىلى بادىنان بى ئەوہ يەكئى بوو لە ئەندامە چالاک و دلسۆزەكانى رنكخستمان لە بادىنان ھىچ كات نەمبىستووہ پالىوراو

يېت بۇ ئەمىندارى و مامۇستا عومەرى رىشاوئىش(غەرىقى رەحمەت يېت) ئەمىندار نەبوو، چ ئەو كاتەى كە لە ئىران ھەردوو بالەكە رىككەوتىننامە مان ئىمزا كەرد لە (۱۹۸۸) ھە چ ئەو كاتەش كە لە (۱۹۹۲) دا بە تەواوى لە يەكتر داپراين. لە (۱۹۸۸) دا بە شىۋەيە كى كاتى و بۇ ئىدارە دانى رىكخستىنە كە لە ئىراندا ئەنجوومە ئىككى سەرۋا كايە تى دروست بوو لە من و كاك سەلاخ و مامۇستا رىشاوى- بە رەحمەت يېت- من بەرپرسى مەسەلە سىياسىيە كان كاك سەلاخ بەرپرسى تەنزىم و مامۇستا رىشاوئىش بەرپرسى پەرۋەردە ئەو ھە بوو ۋەك لە پىشەو ھە گوتم بىر يار بوو ئىمە بە ھەموو شىۋەيەك پابەندىين بە بىر يارو تەوجىھاتى ئەوانەو لە ئىراندا كە ھاتىنەو ئەمدىو ئەوانىش پابەندىن بە ئىمەو، بەلام وا دەر نەچو(السبب أو لآخر) كە لە يەكترىش داپراين لە (۱۹۹۲) دا مامۇستا رىشاوى ھەر ئەمىندار نەبوو ھە كاك سەلاخ خۇى يەكەم بوو نە كاك سەلاخ و نە منىش لە بەر شتى شەخسى نەبوو مونا قەشە بەكەين بەلكو ھەركەسەو بارى سەرنجى بە شىۋەيەك بوو، من رىژم بۇ بۇچوونە كانى ئەو ھەبوو ئەوئىش خوا ھەلئانگرى ھەمىشە رىژم لى بىنىو ھەو نىتر ئەمەش حىزبىيە تىكردنە كەس ناتوانى بە زۆر لە گەل ئەوى تردا حىزبىيە تى بكات ۋەك لە لايەنە قەومىيە كانىشدا ھەيە، ئەو ھەموو لايەنە دروست بوو كە سەرەتا ھەموو ھەرىكە حىزب بوون و يەك سىياسەت بوون، بەلام بارى سەرنج و ھەلسەنگاندى مەسەلەو ھەلۋىستە كان بوونە ھۇى دروستىبوونى فرە لايەنى و ئەگەر كۆتەرۋلش بىكرت، بە خىزى خۇشيان و مىللەتە كەشمان تەواو دەيىت و يەككىيان گلانى نايىتە ھۇى گوشانەو ھە گلانى كىشە كە مان.

* سەلاخەدىن بەھانەدىن لە دىمانەپە كندا دىلە لە سالى (۱۹۸۹) لە ئىران منيان گرت، دەكرى بۇمان باس بىكەيت ھۆكارى گرتنەكەى چى بوو؟

- ئەو پىرسىيارە راست وايە كە لە كاك سەلاخ خۇى بىكرت تەنيا ئەوئەندە ھەيە كە بەر بوو، سەرم لىداو دىلخۇشى خۇم بۇ دەرپرى بەبۇنەى بەر بوونىيەو.

* كە ئىو ھەپەرىنتان دامەزاند، لە لايەك ھەلۋىستى بزووتنەوئى ئىسلامى چۇن بوو، لە لايەكى تىرشەو ھەلۋىستى ئىخوانى عىراق گلەيى و رەخنىيان نەبوو، لە بەرامبەر دروستكردنى راپەرىنى ئىسلامى؟

- كە ئىمە راپەرىنى ئىسلامىمان راگەياند ماىەى دىلخۇشى بوو بۇ ئىخوان يان راستر بلىم بۇ ئەو براىانەى كە زۆر پابەندىيان بۇ ئىخوان دەر دەپرى، چۈنكە ئەگەر خوانەيكات بە گوناھ لەسەرم و ايان دەزانى سەركەوتوو نايىن لەو كارەداو، مومكىن نىيە كارىك كە ھىزىكى ۋەك ئىخوانى لە پىشتەو نەبى سەركەوتوو دەيىت، بەلام الحمدلله و لە خوا بە زياد

بیت دەرکەوت کە سەرکەوتنی کاری ئیسلامی پەيوەندە بە سێ شتی گەرەوه یە کەم نیازی پاک، دووھەم بیر پاک، سێیەم بەرنامە ی پاک بەلام، راستی بزوتنەوێ ئیسلامی کارەکیان پێ باش نەبوو تەنانەت ئەوکاتە نامە یەکیان نووسی تێیدا داوا دەکەن یان ھەر با ئیخوان بێن یان با (بزوتنەوێ) بێن، بەلام ئیمە ئەوکاتە وەك چۆن تێبینی زۆرمان لەسەر ئیخوان ھەبوو ھەرواش تێبینی زۆرمان لەسەر بزوتنەوێ ھەبوو، بۆیە بە راستی ئەو دوو پێشنیارە ی ئەوانمان بە شتیکی ورد نەنەزانی دواییش دەرکەوت روانینەکی ئیمە وردترو واقعی تر بوو، بە ھەر حال لە ھەموو لایە کەوێ ئیمە پالە پەستۆمان لەسەر بوو بەلام بروامان بە کاری خۆمان ئەو ھەندە پتەو بوو. ھێچ فشارێک کاری تیج نە دەکردین و بەردەوام بووین لە بەرنامە دارپێژانی خۆماندا سۆپاس بۆ خوا توانیمان لەو ماوە کەمدا کۆمەڵێکی رۆشنیرو دلسۆز بۆ دین دروست بکەین.

* دەکرێ بزاین گرنگترین ئەو ھۆکارانە چی بوون کە وای لە بزوتنەوێ ئیسلامی کرد، چەندین گروپی توندپەر لە ناو منداڵانی خۆیدا دروست بکات، کە سەر ئەنجام بوو زۆر پێتێزکردنی خۆشی؟

- ھۆی دروستبوونی گروپی توندپەر لە بزوتنەوێدا دەگەرێتەوێ بۆ زۆر شت: یە کەم/ بزوتنەوێ ئیسلامی لە پێکدا ئەو ھەندە گەرە بوو، کە کۆتەرۆڵکردنی ناوچەو مەلبەندەکانی زۆر زەجمەت بوو بەو شێوێیەش چەندین کەس و مجامیعی ھاتە ناو کە پێویستیان بە پەرۆردەو نەقارێکردن ھەبوو تا بگۆنچێنرێ لە گەڵ نامانج و سیاسەتەکانی بزوتنەوێدا، دووھەم/ لە ئەسلی سەرکردایەتیە کە ی بزوتنەوێدا دوو بالی بەھێز ھەبوو کە بەراستی ھۆکاری گەرە بوون بۆ ئەوێ لە پەنای ئەم یان ئەو بالەدا ئەو گروپانە جینگە ی خۆیان بکەنەوێ کاتیکیش ئیجرائات بریار دەدرا دەرھەق فلانە کەس یان فلانە ھێزو گروپ بکری ئەوێتریان ھەولێ پەکخستنی دەدا بەوشێوێ کێشەکان ھەر دەمانەوێ. سێیەم/ دەستی ئەملاو ئەولاش زۆر لە کاردا بوو بۆ ئەوێ بزوتنەوێ شەکەت و ماندوو بکات و نەپەرژێتە سەر گەشە ی دەرەکی و ھەر بە ناوخیوێوێ سەرقال بیت و، ھەرچی ھێزی ھەبە لەو مەملەتی ناوخیوێانەدا سەرفی بکات، بە ھەر حال بوونی خەت و بال لە ھەموو حیزبێکدا ھەبەو ئەو خەت و بالانەش دەبنە سەرھۆرە ی حیزب و دەولەتان لە جیھاندا بزوتنەوێش لەو ھاوکێشە ی تەریک نەبوو (انا لله وانا اليه راجعون).

* نووسینه‌کانی سهد قوتب و عبدولسه‌لام فدهج و حه‌سه‌ن به‌نات به‌لاوه باشته‌ره یا نووسینه‌کانی محهمه‌د عبدهو جه‌ماله‌دینی نه‌فغانی و عبدهولپ حه‌مان کواکبی؟ وه له‌به‌رچی؟

- جیاوازییه‌کی زؤر له‌ نیوان نووسینه‌کانی نه‌و دوو به‌ریه‌دا هه‌ن به‌ری نیصلاحي کؤمه‌لایه‌تی جه‌ماله‌دین و محهمه‌د عبدهو کواکبی، به‌ری نیصلاحي سیاسی حه‌سه‌ن نه‌لبه‌ناو سهد قوتب و محهمه‌د فدهج..

به‌ری یه‌که‌م جیلی هه‌شت سه‌ده‌کانن نه‌وکاته‌ی که ده‌له‌تی عوسمانی هه‌بووه‌و جله‌وی سیاست له‌ ده‌ست موسلماناندا بووه‌و نه‌مان زیاتر پرؤژه‌ی نیصلاحي فیکری و کؤمه‌لایه‌تییه‌ن هه‌بووه‌و جار جاره‌ش پرؤژه‌ی سیاسی و راگه‌یاندنیه‌ن هه‌بووه‌و بؤ نه‌و مه‌یدانه‌ش وه‌ک (کواکبی) و به‌تایبه‌ت له‌ کتیبی (گبائع الاستبداد و مصارع الاستعباد) دا به‌لام حه‌سه‌ن نه‌لبه‌ناو سهد قوتب تارادیه‌کیش محهمه‌د فدهج خاوه‌نی پرؤژه‌یه‌کی شمولى بوون زیاتر هه‌ولیان بؤ نیصلاحي کؤمه‌لایه‌تی و سیاسی بووه‌و کاربان بؤ نه‌وه‌ کردووه، که جله‌وی سیاست سه‌ر له‌ نوئى بگه‌رپه‌ته‌وه‌ ده‌ست موسلمانى مولته‌زیم. محهمه‌د فدهج که‌صتر خاوه‌نی پرؤژه‌ی سیاسی بووه‌، نه‌و پیاوه‌ به‌ حوکمی نه‌وه‌ی پیاوئیکی عه‌سکه‌ری بووه‌ زیاتر بر‌وای به‌ کودتا و گۆرپینی له‌ (رأس) وه‌ بؤ (قاعده) هه‌بووه‌ به‌لام، هه‌ریه‌ک له‌ حه‌سه‌ن نه‌لبه‌ناو سهد قوتب بر‌وایان به‌ گۆرپینی له‌ قاعده‌وه‌ بؤ رأس بووه‌و له‌ کتیبه‌کانیشیاندا نه‌وه‌ به‌ ناشکرا دهرده‌که‌وی. من خؤم سوودم له‌ نووسینی هه‌ردوو به‌ره‌ وه‌ گرتووه‌ به‌ گۆرپه‌ی پیوستی کار.

* عه‌لی باپیر ده‌لیت ئیمه‌ بؤیه‌ له‌ بزوتنه‌وه‌ی یه‌کبوونی ئیسلامیش چوونه‌ دهره‌وه‌، چونکه‌ مامۆستا مه‌لا عه‌لی رابه‌ری بزوتنه‌وه‌مان بؤ پابه‌ند نه‌ده‌کرا به‌ شوراه‌ به‌ به‌رنامه‌، به‌ر‌ای به‌رپۆرتان ئایا هۆکاری راسته‌قینه‌ نه‌مه‌ بوو یان هۆکاری دیکه‌ هه‌بوون؟

- شته‌که‌ زؤر له‌وه‌ گه‌وره‌تر بوو، نه‌سه‌بابی زاتی و مه‌وزووعی زؤر هه‌بوو بؤ نه‌وه‌ی یه‌کبوونی ئیسلامی هه‌لبه‌ه‌شپه‌ته‌وه‌.

* ده‌لین له‌ ناو ئیخواندا هه‌میشه‌ به‌رپۆرت له‌ گه‌ل سه‌لاه‌دین باه‌دین ناکۆک بویت؟ ده‌کرئى هۆکاری سه‌ره‌کی نه‌و ناکۆکیانه‌ بزانین؟

- چ من و چ کاک (سه‌لاح) یش موناقه‌شه‌مان له‌سه‌ر شتی شه‌خسی نه‌بووه‌، مملاتیمن بؤ نه‌وه‌ نه‌بووه‌ یه‌که‌ترمان خۆش ناوی یان خاوه‌نه‌ خواسته‌ رقمان له‌ یه‌که‌تریه‌، ئیمه‌ خه‌لکی ناوچه‌یه‌کین و له‌ زؤر رنکه‌وه‌ پینکه‌وه‌ پینچراوین و له‌سه‌رووی هه‌مووشیانده‌ ئیمه‌ موسلمانین و الحمدلله‌ به‌ چاوی ریزه‌وه‌ بؤ یه‌که‌تری ده‌روانین جیاوازی بیروپراش له‌سه‌ر چۆنیتی کاری

ئىسلامى بوو، ئەو بەشىۋەيك بىرى دەرگەدەو مەنەش بەشىۋەيكى تر، ھەردووكىشمان دوو كەسى-ئىخوانى- بووين و تەعبىرمان لە مەدرەسەى ئىخوان دەگرد، بەلام ئەو بوو لە كوئايدا ئىخوان زياتر لە بىرگەدەو كاك سەلاح مورتاح بوون و خۇشيان لە بىرگەدەو ئىمە نە ئەھات و ئەويان بە رەسمى ناساندو ئىمەش نەمانتوانى دەستەردارى بىرو بىرگەدەوئى خۇمان بىين و ئەو رەسمىيەتى ئىخوانى پىدراو، ئىمەش لەزىر ئەو لافىتەدا ھاتىنە درەو راپەرىنمان راگەياند ئىستاش الحمدالله ئەو پەرى رىزمان بۇ يەكتىرى ھەيو براو دلسۆزى يەكتىرىن و بە تەنگى يەكەوين.

* بۇچى بەرپۇت كە لە بەرپەسە گەرەكانى ئىخوان بووت نەتوانى ئىخوان بەلاى خۇندا رابكىشى، كەچى سەلاھەدىن بەھادىن بەھۆى دوستگردنى يەكگرتوۋە تۋانى پەدە بە ئىخوان بەدات، لەكاتىكدا راپەرىنى ئىسلامى پىش يەكگرتوۋش دوست بوو؟

- وەللاھى مەسەلەى ئەوئى ئىمە بۇچى نەمانتوانى ئىخوان بەلاى خۇماندا رابكىشىن ھۆى زۆرى ھەيو، ھەندىكىيان پىشتر باس لىۋەگردن لە وەلامەكانى پىشودا، بۇ ئەوئى مېزۋو چەۋاشەكارىشى تىدا نەكرى پىنوستە بلىم: كاك سەلاح دۇستايەتى تاپپەتى لە گەل بەرپۇت ئەھمەد راشد ھەبوو، ئەوئى كارىگەرى زۆرى لەسەر برىارى ئىخوان ھەبوو، بەو پىشە راشد رۇلى گەرەى لەو وەرچەرخاندا ھەبوو (سامحەالله) نامادى ئەو نەبوو ورد لە مەسەلەكە بىكۆلىتەو (تانى) بىكات، ئەگىنا مامۇستا مستەفا مەشھور كە رىبەرى گىشتى ئىخوان بوو، ئەو لە مەسەلەكان زوو ھالى بوو، تەكلىفىشى كەرد كە ئىمەش ھەر بە سەربەخۇبى كار بىكەين و تەعبىر لە مەدرەسەى ئىخوان بىكەينەو بەلام ئەو (تەجارت) انە بە ئىمە نەدەكرەو ھەزەمان بەو بوو يان يەكراپىن و كارى جەدى بىكەين يان با ھەر كەسەو ئىتەجىھاتى خۇى مومارەسە بىكات ئەو ھەبوو، ئىمە خۇجىيەتىمان بە سەركەوتوتور زانى و دەستەردارى ناو و رەسمىيەتى ئىخوانى بووين چونكە بەراستى ھەرچەندەمان دەگرد نەماندەتۋانى ئەو (سەمەك و گەگە) يەى كە ئىخوان داۋاى دەكات پىرەوى بىكەين و ئەوانىش رەسمىيەت بە كەسىك دەدەن كە (سەمەك و مەگىيە) بىت بۇيان لە ھەموو شىتەكدا.

* نایا راسته له نایاری ۲۰۰۰ که له گڼل بزووتنه‌وی نیسلامی به کتان گرت، له ژیره جوره ته‌حالفیک له گڼل عدلی باپیردا هبوسو بۆ کۆنگره له دژی مەلا عدلی برات، نهو ته‌کته‌ولش بوو که بووه هوی لیکه‌لوشان‌هوی به‌کبوونی نیسلامی؟ ده‌کری بزاینن نه‌مه چۆن بوو؟

- پرسیاره‌که چەند هه‌له‌یه‌کی تیدایه، به‌که‌میان دروست‌کردنی به‌کبوون سالی ۱۹۹۹ بوو نه‌ک سالی (۲۰۰۰) دووه‌میان من له‌ژیره‌ه ته‌حالفوم نه‌کردوه دژ به ماموستا مەلا عدلی، کاک مەلا عدلی باپیریش شتی وای نه‌کردوه، به‌لکو ماموستا مەلا عدلی به‌رای گشتی پیتش کۆنگره‌ه له‌ناو کۆنگره‌شداو پاش کۆنگره‌ه هه‌موو قبولیان بووه که رابه‌ری گشتی بیت و کهس کیتسه‌ی نه‌بووه له‌گه‌لیدا وه‌ک که‌سی به‌که‌م و رابه‌ری نه‌و حیزبه، به‌لکو کیتسه له‌سه‌ر غه‌یری نه‌و بوو جوړیک له‌یج ویزدانی هه‌بوو له‌لاین خه‌لکانیکه‌وه به‌رامبه‌ر که‌سانیکي ماندوو له‌ناو بزووتنه‌وی کۆندا، نه‌وه وایکرد که ره‌وتیکي توند دروست بیت به‌رامبه‌ر نه‌وانه‌و هه‌ر نه‌وه‌ش بووه گوږه‌له‌که‌نی به‌کبوون. هه‌رچه‌نده بۆ میژوو بیلیم پاش کۆنگره هه‌ولێ چاک درا بۆ په‌یوه‌ست‌کردنه‌وی به‌کبوون و پرۆژه‌یه‌کی (ته‌وافوقی) نیماکرا، که‌چی به‌راستی هوی تری له‌ نیرادبه‌ده‌ر نه‌یهیلا نه‌و هه‌وله‌ سه‌ربگری و نه‌وه‌ی لیکه‌وته‌وه که گشتی دیزانیت.

* راسته جیابوونه‌وی کۆمەلی نیسلامی له به‌کبوونی نیسلامی ده‌ستی حکومه‌تی عێراق (به‌عس)ی تیدابوو؟ نه‌ی هه‌لو‌تستی ئێران چی بوو؟

- من وه‌للاهی نه‌م پرسیاره‌م لا نییه‌و داها‌تووش زامنی وه‌لامدانه‌وه‌ی نه‌م پرسیاره‌یه تا راستی و ناراستی نه‌و مه‌سه‌له‌یه‌ ده‌ریکه‌وێت.

* له سه‌رده‌می دیموکراسی و مافی مرۆف و نازادی سیاسیدا تا چەند پروات به‌ دروست‌کردنی ئیمپراتۆریایه‌کی وه‌کو هی عه‌باسیه‌کان یا عوسمانیه‌کان هه‌یه؟

- نه‌مه پرسیاریکي سه‌یره، هیج (موشریک) نییه‌ بۆ نه‌وه‌ی پرسیارای وا بکرت، جارێ ده‌وله‌ته نیسلامیه‌کان سه‌د پارچه‌ن، هه‌ر ده‌وله‌ته‌ش جوړیک بیرکردنه‌وی هه‌یه، به‌کنا‌گرتنه‌وه له‌ گه‌ل نه‌وی تریاندا، نه‌وته ته‌نانه‌ت دانیشتنی لوتکه‌ی عه‌ره‌بیش له‌ نوخه‌ی ده‌وله‌ته نیسلامیه‌کانه که‌سیان شان به‌ شانی نه‌ویتریان نا‌هین، ئیتر ده‌ی کچ نه‌م ئیمپراتۆریه‌ته نیسلامیه‌ دروست بکات. ئی خو میلله‌ته‌کانی نیسلامیش کاندیدین بۆ کارنکی له‌و شیوه‌یه‌و جه‌ماوه‌رو میلله‌ت نه‌گه‌ر ده‌وله‌تیک یان بزافیکي نیسلامی هه‌لیان نه‌سوورینێ چیان پچ ده‌کرت، له‌ولا‌شه‌وه بزووتنه‌وه نیسلامیه‌کانی دونیای نیسلامی هه‌مان ده‌ردو به‌لای ده‌وله‌ته نیسلامیه‌کانیان گرتوووه که‌سیان مل بۆ نه‌وی تریان نادات و ته‌نانه‌ت ناماده‌ش نین

هه ماههنگی له هه لۆیسته کانیشیاندا بکهن سوچه تیان به پرۆژهی یه کبوون و یه ک حیزبی دیت. دهی ئیتر دهولته ئیسلامیه کان و بزووتنه وهی ئیسلامیه کان و میلله تانی ئیسلامیش کاندیدو مورده شح نه بن بو ئه و کاره ئیتر ئه م پرسیاره له پای چی خو ئه گهر هه ندیکیش وا بزانه ئیران له خولیای پرۆژه یه کی له و شیوه دایه ئه وه من بزانه ئیران وه ها بیرناکاته وه، له بهر نه وهی له ناو دونیای سوننه دا نه وان نه کسه ریبه ت نین و له ناو دونیای سیاسه تی دهولته تیشدا ههزارو یه ک دوژمنیان هه یه و نایه لێن بیر له شتی وابکه نه وه و ئیران ئیستا سه دان هه ره شه ی له سه ره وه نه وه تا یه کینکی وه کو ئیسرائیل هه ره شه ی سه رواتندن و تواتندن وه ی ئیران ده کات زیاد له مانه ش چه رخی ئیمپراتۆریبه ت و بلۆک دروستکردن به سه رچوو وه نه مرۆ مؤدیلی بچوو ککرده وه ی قهواره گه ره کانه نه ک یه کخسته نی قهواره بچوو که کان یان گه وره کان.

* پیتوانییه هه له بجه نه گهر به عس کیمیا بارانی کرد، به لام بزووتنه وه ی ئیسلامیش له دوای راپه رین دهستی به سه ردا گرت و به ره و مالۆژرانی برد؟

- میژوو بی لایه نه، نه وه ی من له نزیکه وه ناگادارم کاتی خۆی کاکه عوسمانم، زۆر راشکاوانه دزایه تی گرتنی هه له بجه ی کرد و نووسراوی تایبه تیشی نووسی و به ره سمی ئیرانی ناگادار کرد که هه ولێ گرتنی هه له بجه نه دات چونکه عیراق و حیزبی به عس نه وه قبول ناکات و درێدانه تۆ له ده کاته وه له و خه لکه هه ژاره، به لام ئیران هه ر سه ورپوو له سه ر گرتنی هه له بجه نه وه بوو نه وه رویدا که رویدا، پاشان ده بسی تاوانی ئاره دان نه کردنه وه ی هه له بجه پاش راپه رین به خرته نه ستۆی ئیسلامیه کان یان بزووتنه وه ی ئیسلامی...

جاری یه که م ئیسلامیه کان هیتزکی به شداری ناو راپه رین بوو دووه م/ هیتزکی به شداریش بوو له دروستکردنی قهواره ی کوردی و په رله مانی کوردستاندا، پاشان به سه ر نه نجامی هه لێژاردنه کانیش رازی بوو هه رچه نده به ناشکرا بی ئینصافی کرا به رامبه ری و هیتزکی گه وره ی وا په راورێ خرا، سییه م/ له حکومه ته کاندایه به شداری بووه وه زاره تی هه بووه کاری باشیشیان نه کرد بی خو کاری گه نده لێ و خراپیان نه کردوه له و کابینه دا له شه ره کانی ناوخۆشدا که نه گهر تاوان بوویت قاچی هه مووی پێوه بووه بزووتنه وه تاکه حیزبیک نییه نه و لیه وه مانه ی به سه ردا هاتیبیت له درێزایی ده سه لاتی بزووتنه وه شدا به سه ر هه له بجه دا بزووتنه وه یان له کابینه ی حکومه تی هه ولێژدا بووه یان له کابینه ی حکومه تی سلیمانیدا بووه نه و حکومه تانه خاوه نی ئیدارات و بریار بوون سه باره ت به و ناوچه یه، ئیتر چۆن بزووتنه وه ی شه ریکی حکومه ت بیت له ولاشه وه تاوانی ئاره دان کردنه وه ی هه له بجه به خرته سه ر نه وه؟! نه مه جۆرنک بیوژدانی تیدایه. له سه رووی نه مانه شه وه نه گهر بزووتنه وه (وارداتی کوردستان و

وارداتی بریاری نەوت بەرامبەر خۆراک) لەبندەستدا نەبوویت و لە دوورو نزیک مەشودەتی
 یی نەکرایت و تەننەت بۆ (تەوریتکردنیش) ییت جارێک، پرۆژەیهکی ئاوەدانێ پێ نەسپێردا
 ییت لە ناوچەکەدا تا بزانی ئەوانیش سەرکەوتوو دەبن یان گومرگی ئێو پرۆژەیه ددەکن،
 ئێی ئیتر دەبێ بزوتنەوێ هەزار بەچی ناوچەکە ئاوەدان بکاتەوێو ئێو شارە هەلسینتەوێ
 سەر پێی خۆی!! خۆزگە وای لێدەهات ئینصاف بوایە لە سەنتەرەکانی بریار دوور دەخرایەوێ.
 لە گەل ئەوانەشدا لە کاتی بزوتنەوێ دەسلاتی بزوتنەوێدا خەلک لە مال و مندال و
 ناموسی خۆی ئەمین بوو. هەر پرۆژەیهکی ئاوەدانیش لەو ماوەیەدا بە ئەنجام گەیشتی
 بێ کێشە تەواو بوو، وەک دروستکردنەوێ گەرەکی کانی عاشقان و دروستکردنەوێ
 گەرەکی مامۆستایان و کەشیش شک نابەم دەستی وەردایتە ئێو کارانەو خزمەتی
 کردی، یان حیزب حیزبێی کردی. پاشان ئێو چەند سالە بزوتنەوێ دەسلاتی عەمەلی
 نەماوێ لە هەلبەجەدا کەچی هەر مەحرومیەتی زیاد دەکات و کاریش گەیشتە ئێوێ لە
 تاو بێ وەزعی خەلک مینۆمیتە کەشیان سوتاندو فشاری ناردەیان هینا بۆ حکومەت و
 کاربەدەستان. ئیستاش من حەز دەکەم لێرەو ئێو رابگەیهنم کە با حکومەتی هەرێم تەفعیلی
 بریساری بە پارێزگابوونی هەلبەجە بکات وەک لە بریارەکانی پەرلەماندا هەیە، چونکە خۆ
 ئێو بریارو نە خەلک خەلەتاندنە و نە خۆل کردنە چاوی خەلکی هەلبەجەو نە گالته کردنە
 بە پەرلەمان و بریارەکانی پەرلەمان. با ئەگەر ئێو بریارەش جێبەجێ ناکرێ با هەنگاو بۆ
 هینانەدی مەرج و بنەماکانی بریارەکە هەلبگیرت. چونکە بەراستی هەلبەجە شایستە
 ئێوێ کە ئێوێ بۆ بکرت چونکە قوربانیدانی ئێو شارەو خزمەتی بە دۆزی لەو ناستەدایە
 هەموو شتیکی بۆ بکری. با بۆ نمونە زانکۆیهکی تێدا بکرتەوێ، چەند بەرپۆبەراییەتیەکی
 گشتی بکرتە ئێو و ناوینرێن بەرپۆبەریتی گشتی هەلبەجە نەک (شارەزور)، هەرودها
 جادو بانەکانی وای بکرت رووی ئێوێ بێ دوو میوانی بۆ بەریت نەک میوان لە دەرود
 ییت و لە سلیمانی یان لە هەولێر ناھەنگیان بۆ بکرت و بە رەسم هەلبەجە بێنن و قسە
 لەسەر بکەن، با چەند کارگەیهکی گەرەوێ تێدا بکرتەوێ وەک کارگەیی رستن و چینی یان
 کارگەیی بەردو کاشی و چانسی ئیشکردن بۆ رۆلەکانی ئێو شارە دروست بێ، ئیتر بەسە
 ئێوێ لۆمەکردنی هەلبەجەو خەلکی هەلبەجەو پەردەپۆشکردنی کەمتەرخەمی بەرامبەر ئێو
 شارە قارەمان و شەهیدە بەبوونی بزوتنەوێ یان گابقی دینی ئێو ناوچەیه هەر لێرەشەو داوام
 لە دەستەلاتدارانی هەرێم ئێوێ ئەوانە تائیتساو بەردوام گیرۆدە بەرکەوتنی کیمیاوین
 بکرتە دەرەوێ ولات و چارەسەریان بکرت چونکە رۆژانە کەسی تازیان لێ دەمەرت.

*** پىتوايه پەيوەندى ئىۋان كۆمەل ۋە بزوتنەۋە دەگاتە ئەۋ قۇناغى كە لە ئايندىھەكى
ئىكەنلا بىن بەيەك يان يەكگرتنى حىزبە ئىسلامىيەكان زۇر زۇر سەختترو ئاستەمتەرە لە
يەكگرتنى حىزبە نەتەۋىيەكان؟**

- بەيىنى ئەزمونى ئەم چەند سالىكى كە رابردوۋە، مەن واى بۇ دەچم كە يەكگرتنى ھىزە
ئىسلامىيەكان لە كوردستاندا نەگەر ئەستەم نەبىت ئەۋە دوروۋە شتى وا تىزىك نىيە، جارى
ئەۋانەكى كە ئىستا لە كاردان لەناۋ ئەۋ دوو حىزبەدا ئەۋە ئەۋ كارانەيان پىن ناكرى لەبەر زۇر
سەبەب، ئەۋانەش لە كەناردان ۋە لەبەر ھۆيەك يان زياتر دورويان لىنگرتوۋە، ئەۋ كارەيان پىن
ناكرى لەبەر زۇر ھۆ بەلام مومكىنە جۇرتك لە ھاۋ ھەلۇستى دروست بىت كە بەرپاى
مەن ھەر ئەۋەش راستە ۋە يەكگرتن ۋە تۋانەۋە لە ناۋ يەكتىرىدا ئەمپۇ زەمىنەكەكى ساز نىيەۋ
روداۋى زۇر چاۋەرۋانى ئەم ناۋچەيە دەكات، فرە حىزبى لە كارى ئىسلامىدا ماىەكى
زىندۇتتىيەۋ ماىەكى نەمردنى كىشەكەشە كاتىك، كە حىزبىكى ئىسلامى تۋوشى گلان ۋە
مەنە دەبىت. حىزبە ئىسلامىيەكانىش دەتۋانن ۋەك حىزبە ناسىۋنالىزەمەكان لەسەر ھەلۇستى
مۋشتەرەك رىكەبەۋن ۋە نە شىن بە يەك ئەگەر لەۋ ھەمۋە ئەدەبىياتە ئىسلامىيە ۋەرى ناگرن
كە داۋاى يەك ھەلۇستى ۋە يەك رابى دەكەن ئەۋا با لە ھىزە نەتەۋاىيەتتەكان ۋەرى بگرن
ۋە چاۋيان لى بگەن.

*** ئايندى يەكگرتوۋ لە كوردستان كە بەرنامەيەكى ئىخوانىيە باشتر دەيە يان بزوتنەۋە
كۆمەل ئايندىيان باشتر دەيە چۈنكە خۇيان بە مۇركى كوردايەتى دادەننن؟**
- ۋەلامى ئايندى با ئايندى بىداتەۋە.

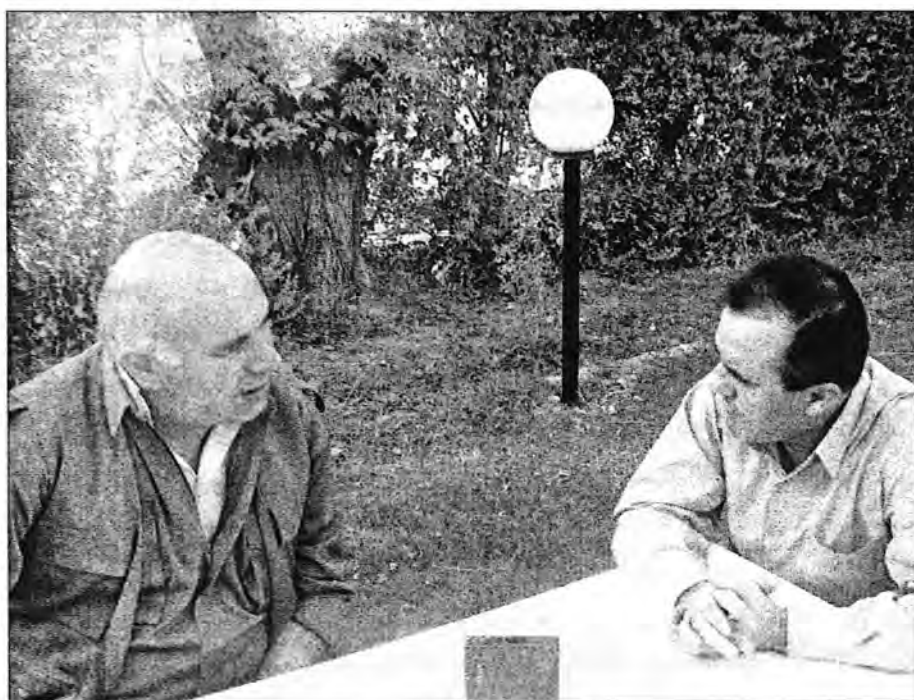
تېبىنى /

۱- داۋاى لىبوردن دەكەم لەبەر ھەندى سەرقالى ۋەلامەكانتان دواكت.

۲- ئومىدەۋارم ۋەك خۇى بلاۋىكرتتەۋە.

دیمانہی عوسمان نۆجهلان

عوسمان نۆجهلان جگه لهوهی برای عبدوللا نۆجهلانه، هاوکات له دوای گرتنی براهی بووه کهسی یه کهمی ناو PKK، هوتافی بهر خودان و شۆرپشگیری به گوینی دونیادا دهدا، بهلام دواتر روویه پرووی سزای له سیداردان بووهو ئیتر نهو حیزیهیشی به جیهیشت و، ژیانیکی زۆر سادهی ههلبژارد که له ژیانیهی هیچ سهرکردیهکی نهو سهردهمهی رۆژهلاتیی ناچیت.

عوسمان نۆجهلان تیروانینهکانی بۆ سیاسهت و بۆ ژیان سهدا سهده پینچهوانهی سیاسهتی PKK یه، نهو زۆر واقیعیینه و ژیان و دهوروهرو گۆرپان و پینشاتهکان وهکو خۆی دهبینیت که ههیه، بهلام گرفت بۆ PKK ش دروست ناکات و تهنا نهت بۆ نهمرۆ ههز به لاوازیوونیشیان ناکات، چونکه له بهرامبهر رژیعی تورکیا رق نهستوره و رینگهچارهکانیشی بۆ نایندهی خهبات له کوردستانی باکوور هاوسهردهمانه، ههزدهکات بیهته خودان حزینیکی سیاسی، بهلام زههینهی نهوجۆره حیزیه بۆ نهو هیشتا لهبار نییه، ههزیشی لهوهیه راگهیانندی کوردی گرتگی پوچ بدات، هههیشه تامادهیه بۆ ههقهیهیین و دیمانه، له گهه سهرکردایهتی کوردی حکومهتی ههرتی کوردستانی خۆی گونجاندهو گرفت دروست ناکات. پیم وایه نایندهی کوردستانی باکوور بۆ نهو جۆره سهرکردانه دهیت که دهتوانن واقیع بخویننهوه، دوور له دروشم و دروشکاری رووت و قووت.

* كاك عوسمان ئۆجەلان بەرلەھەي بېيىت بە PKK نىننىتىمات بۇ ھېچ ھەبوو؟
- من لە تەمەنى گەنجىيەھە لە ناوھ PKK بووم. سالى حەفتاكان بەدواوھ رەھوشىكى
سىياسى بەمچۆرە ھەبوو، ئەوكات بزاڧى شۆپشگىپرى ھەبوو. لاوانى خوتىندكار بەشىكى
زۇريان لەنيو ئەم رىكخستەنە بەشداربوون.

بزاڧى شۆپشگىپرى لە توركىيا تۆزىك كارىگەرى لەسەر ئىمە ھەبوو. لە تەنىشت
ئەمە ياخود ھاوكات لە كوردستانى ئىراق بزاڧى شۆپشگىپرى بەسەرۆكايەتى بازارانى
نەم بەردەوام بوو. شەپ لە ناستىكى زۆر گەرم و لە پىشدابوو. ھەموو كەس گونى
لە شۆپشى بازارانى نەم بوو. ئەوكات بزاڧى نەتەھەيى كوردستانى ئىراق كارىگەرى
لەسەر ھەموو كوردان ھەسوو. منىش يەككىك بووم لەم گەنجانەي كە كارىگەرى
بزاڧى شۆپشى بازارانى نەمرمان لەسەر بوو. كوردايەتى ئەو كات بە مەلامستەفاي
رەحمەتى دەناسرا.

*** باشە، ئاپۇ پىش ئەھەي PKK دروست بكات، بىرپۇچونى سىياسى ياخود
نىننىتىماي سىياسى ھەبوو؟**

- ئاپۇ تا سالى ۱۹۶۸ ھىلىكى ئىسلامى ھەبوو خۆشەويستى بۇ سەعيد نورسى
بوو، لە توركىيا بەشىۋەھەكى گشتى تا سالى ۱۹۷۰ ئىسلامىيەكان ئۇپۇزسىۋن بوون، لە
دامەزراندنى كۆمارى توركىيا سى ھىز ھەبوو، ھىزى كەمالىستەكان، ھىزى ئىسلامى،
ھىزى نەتەھەيى كورد بوون. وەكو دەزانرئىت ھىزى نەتەھەيى تورك كەمالىست بوون وبە
ھىزى دەسەلات زولمىيان لە ئىسلامى و كورد دەگرد. ئىسلامى و كوردەكانىش ئەو
كاتەي دەرفەتيان ھەبوايە دژايەتى رژىميان دەگرد، بەلام ئىسلامىيەكان لە كوردەكان
بەھىزتر بوون، ئەو كاتىش ئىسلامىيەكان بەفىكرى بەدەيە زەمان، سەعيدى نورسى، كە
ئىستا ئەردۇغانىش سەر بە ھەمان رىبازە. سەعيد نورسى خۆي خەلكى بەدلىسە.

* واتا عەبدوللا ئۆجەلان پىرواي بە سەعيد نورسى ھەبوو؟
- تا سالى ۱۹۶۸ پىرواي بە سەعيد نورسى ھەبوو، ئۇپۇزسىۋىتىكى ئىسلامى
بوو.

* كەي پىرواي عەبدوللا ئۆجەلان گۆپرانى بەسەرداھات؟
- لە نەنقەرە، لە ئەستەمبۇل لە گەرە شارەكانى توركىيا، بەتايىبەتى لە زانكۆ
بزاڧى شۆپشگىپرى چەپ پىشەكەوت. لە گەل خوتىندكارەكان گىفتوگۆي دەگرد، لەنيو
ئەم گىفتوگۆيانە دەستى لە ئىسلامىيەت بەردا، سەرەتا چەپ بوو بەلام كورد نەبوو،

واته نەتەوەیی نەبوو. دواى ئەوێ لە ساڵى ۱۹۷۱ كەوتە زىندان بۆ ماوەى (۷) مانگ لە زىندان ماىووە، لە زىندان لە گەل بىرى چەپن بىرى كوردایەتیشى پىشكەوت.

* باشە كە برۆاى بە چەپ هەبوو چۆن بوو نەدەچوووە رىزى حىزى شىوعى توركيا؟

- لە توركيا كەسێك چەپ بىت و شۆرشگىر بىت بە چارنكى سووك سەبرى كورد دەكەن، دانىشتووەكى شارى ئورفا بچىتە شارنكى گەورەى توركيا بخوازىت و نەخوازىت خۆ بەكەم دەبىنیت، خۆى بەمەغدوور دەبىنیت، بەلام چەپى توركيا و حىزى شىوعى و گروپى شۆرشگىر دىكە بۆ چارەسەرى كىشەى كورد نەدەبوونە وەلام. ئالای نەتەوەى كورد مەلامستەفاى نەمر بەرزى دەكردەووە ئەمەش هەر وەكو چۆن كارىگەرى لەسەر من هەبوو لەسەر بەرێژ ئۆجەلانىش كارىگەرى هەبوو.

* باشە بۆچى عەبدوللا ئۆجەلان ئەوكاتەى لە زانكۆبوو دىخواست لە گەل گەنجە توركەكان حزب دروست بكات، كەچى لە گەل گەنجە كوردەكان ئەم هەولەى نەدەدا؟
- وەكو من گوتم ئاپۆ لە ساڵى ۱۹۶۸ بىرى شۆرشگىر وەرگرت و قبولىكرد، ئەوكاتەيش كە ئەو بوو چەپ، بەشىكى زۆرى هەقالەكانى تورك بوون هەر وەها چەپىش بوون. لەبەر ئەمەش زیاتر لە گەل توركەكان دانوستاندنى هەبوو.

* ئەو دۆستى شۆرشگىر كوردى نەبوون؟

- لە گەل ئەوانىش دانوستاندنى هەبوو، بەلام هەندىك فەكرى جىاوازى هەبوو. لە كوردستانى توركيا ئەوانەى كورد بوون (مەبەستى لە خوێندكارەكانە) - شەرى چەكدارىيان نەدەخواست، بەلام ئەو هەقالە توركەكانەى كە بەشىكىان شەهید بوون شەرى چەكدارىيان قبول دەكرد، ئاپۆ لە سەرەتادا دەيزانى بەبج شەرى چەكدارى شۆرش لە كوردستان پىش ناكەوێت. كورد چەندىن گروپى وەكو (DDKD) ناوەندى رۆشنىبرى و كەلتوورى (شۆرشگىر رۆژەلەت) هەبوو دواتر بوونە چەندىن پارچە، شەرى چەكدارىيان نەدەخواست. ساڵى ۱۹۷۵ ئەوكاتەى گروپى خەباتى نەتەوەى دەرکەوت و PKK و كاوە شەرى چەكدارىيان قبول دەكرد، ئەوانى دىكە لە دژى شەرى چەكدارى بوون.

* ئەوكاتەى PKK دروست بوو هەر وەها پىش ئەوێ دروستىش بىت مەتۆدەكەى خەباتى نەتەوەى (كوردایەتى) بوو، پرسیار ئەوێ تورك بۆچى دەهات بەشدارى لەو خەباتە بكات؟

- ئەوان تورك نين، ئەو ھەققالانەى لە گەل ئاپۆ بەشداريان دەکرد ئە گەر سەيرى رەچەلە كيان بکەين، دەبينين ئەوان تورك نين، بۆ نمونە حەقى قەرار دەتوانم بلىم جىگرى ئاپۆ بوو شۆرپشگىرئىكى زۆر ئازا بوو، لە ئەنجامى پەلامارى سيخورئىكى توركيا لە ۱۷- ۰۵- ۱۹۷۸ شەھيد كرا، خۆى خەلكى شارى ئوردىە. ئوردىە خەلكى لازى تىدايە، ئەوانى دىكە شۆرپشگىرئى بەناوودەنگ كەمال پىر ھەيە. كەمال پىر خەلكى گونووش خانەيە، خەلكى گونووش خانە گورجىن. ئەوانەى لەناوPKKدا پىيان دەگوترت تورك يەكئىيان تورك نين. يان لازە ياخود گورجىە يا چەركەزن.

* ئەى دووران كالكان تورك نىيە؟

- دووران كالكان توركە خەلكى ئەدەنەيە، بەلام وەكو حەقى قەرار و كەمال پىر نىيە، زۆر جار ئەمانە وەكو دووران كالكان حىساب دەكرت. با نمونەيەك بەيتم، حەقى قەرار و كەمال پىر رتئىكى شايستەيان لەبەرامبەر گەلى كورد ھەبوو. سنورى خۆيان تىنەدەپەرانىد، بۆ نمونە حەقى قەرار بەردەوام خزمەتى دەکرد. ئىمە لە مالىك لە گەل حەقى قەرار بەيەكەوە بووين وئپراى ئەوئى كارى دەکرد كە دەگەرايەوە مائەوە پىش ھەمووان خواردنى دروستدەکرد، مالى پاك دەکردەو، كەمال پىر يەك شتى دەگوت: دەيگوت قسەكردن بۆ ئاپۆيە، ئىمە تەنيا جىبەجىي دەكەين، كەمال پىر كەسيك بوو رتئى لە گەلى كورد دەگرت، بەلام دووران كالكان وەكو ئەشقىا (ياخييوو-چەتە- رىگر) بىدوئت ئەو مائە زەوت بكات، بلى ئەو مائە ھى منە و خاوەن مائ لە مائ دەريكەيت، من دەتوانم بلىم ئەو تەبىعەتەى كە (دووران كالكان) لەئىو شۆرپ كارى پىنەدەكات لە ۱۰۰٪ توركانەيە. ھەموو كەس دەزانىت كە تورك لە ئاسىيائى ناوين ھاتوون.

* دووران كالكان لەئىوPKKلەئىنگرى جەماوئى ھەيە؟

- كەمە زۆ كەمە، دەتوانم بلىم لە ۰.۵٪ زياتر نايىت. ئەوانە وەكو تورك لە ئاسىيائى ناوين ھاتوون ئەنادۆليان داگىر كورد و خەلكى ئىرميان دەركرد، دووان كالكانىش لەئىوPKKدا بەمشىويە ھاتووە لەئىو كوردان شوئنى وەر گرتووە و كوردان دەردەكات. دووران كالكان ناخوازىت لە گەل كوردان بژىت.

* ئەو دامەزرتەرىPKKيە؟

- دامەزرتەرىPKK، يە، ئە گەر دووران كالكان ھىزى خۆى ھەيىت دلئىابە ئاپۆ لەئىوPKKدەركات، بەلام ئەو ھىزو توانايەى نىيە.

* باشه كاك عوسمان پيش نهوى PKK دروست بيت نيوه جموجولي سياستدان هه بوو، ئاپو، جهنابت و نه نداماني ديكه ي ماله وهتان، هه له بت تو تاراديهك ناگادار بوويت كه عه بدوللا ئۆجه لان ده خوازت حزيتك دروست بكات؟ نايا نهو كاته ههيج شتيكي لاي تو باس ده كرد؟

- بنه ماله ي ئيمه بنه ماله يه كي سياسي نين، پيش من و ئاپو له بنه ماله ي ئيمه كه س كاري سياسي نه كردوو. به لام يهك شت هه بووه بنه ماله ي ئيمه په يوه نديان له گه ل توركان خو ش نه بووه. زياتر په يوه نديان له گه ل نهرمه نيان خو ش بووه. له ناوچه كه ي ئيمه دا پيشتر نهرمه ني تيدا ژيان، گونده كه ي ئيمه له سح لاره به گوندي نهرمه نييه كان دراوسيه، يه كيك له م گونده نه ره ح- ي پنده لين. نه وي ديكه (چين) نه وي تريان (عه نيخ) نه م گونده نه له بنه ره تدا نهرمه ني بوون، به لام له سالي ۱۸۸۰ به دواوه توركه كان نهرمه نيه كانيان ده كردوووه توركه كانى بالقان له ويندا نيشته جع كراون له بهر نه مهش باوك و باپيراني ئيمه له گه ل نهرمه نيه كان دو ست بوون، نهو كاته ي نهرمه نيه كان ده كراون زوربان پيناخوش بووه له بهر نه مهش له دلي نه واندا دژايه تي توركان دروست بووه. جگه له وه ي نهو كاته ي تورك له ويندا نيشته جع كراون له گه ل باپيري ئيمه دژايه تي يه كترين كردوووه. باپيري ئيمه كه پيان وتوه عه بدئ ئاغا نزبه كي ۲۰۰ سال بهر له ئيستا كوژراوه، دواتر باپيري ئيمه ويستويانه توله ي خو يان بسيننه وه، له بهر نه وه په يوه ندي نيوان باپيري ئيمه و به گي توركان خو ش نه بووه به واتايه كي ديكه كيشه يه كي كو مه لايه تي هه بووه، سياسي نه بووه، باوكم زور جار نه م چيرو كه ي بو ده گيژاينه وه. ده توانم بلنم مندا له كانى به دژايه تي توركان په روه رده ده كرد، به لام له چوار چيوه يه كي نه ته وه ييدا نه بوو، به لكو له چوار چيوه ي خيژانيدا.

* پيش نهوى PKK دروست بيت ئۆجه لاني برات باسي نهوى ده كرد حزيتك دروست ده كه ين شتيك له مجوره؟

- نه خير ئاپو له زانكو بوو، جياوازي ته مه نمان (۹) سال بوو، من بچوك بووم، له بهر نه مهش موخاته به ي منيان نه ده كرد. چونكه (۹) سال له من گه وره تر بوو، به لام نهو كاته ي ده گه رايه وه گوند له گه ل باوكم گفتوگوي ده كرد. له گه ل گه نجاني گوند گفتوگوي ده كرد منيش گوتم ليده گرتن.

*** كاك عوسمان بهرپرژت له سالی ۲۰۰۴ واژت له PKK هینا لهم كاته دا په یویندی
PKK له گډل پارتی و یه کیتی و خزیه کانی دیکه بهرو ناسایی دهچوو. بۆچی نهو
کاته ی PKK له گډل پارتی و یه کیتی شهری بوو هه لوستت و ورنه گرت، کهچی
نهوان ناشتیبونهوه نینجا تۆ هه لوستت وهرگرت؟**

- ناکۆکی من و PKK له سالی ۱۹۹۳ هوه دهستی پیکردوه سالی ۱۹۹۳ من هاتمه
قوناغی جیا بونهوه لهم کاته دا فکری من له گډل PKK جیاوازی بوو من دهمخواست
سیاسه تی دهرهوه ی PKK بگۆرپیت، له گډل نیران و سوریا په یویندییه کانی لاواز بکات
و له گډل نه مریکا و نه وروپاش په یویندی به هیز بکات. خالی دووم من دهمخواست
PKK سیاسه تی خۆی له گډل هیزه نه ته وه ییه کانی کورد جیاوازی بیت نه وه ی تریان
دوژمنایه تی له نیوان PKK او هیزه نه ته وه ییه کان نه مییت، دروشمی نه هیشتی
دوژمنایه تی له نیو هیزه نه ته وه ییه کان هه لگرئ، به لام نه یان کرد.

* له گډل عه بدوللا تۆجه لان باست ده کرد؟

عوسمان تۆجه لان: لهم شونتانه ی که خه باتم دد کرد باسم دد کرد، من و ئاپۆ یه کترمان
نه ده دیت من له کوردستان بووم نه و له سوریا بوو.

* دهویرای له گه لیا باسی جیاوازی فیکر بکهیت؟

- رووبه پروو تۆزیک زه حمت بوو له بهر نه وه ی ئاپۆ رنکای نه ده دا گفتوگۆی له گډل
بکهین. نه و کاته ی کۆبوونه وه سازده دران دواتر دیالوگ نه بوو مۆنۆلۆگ هه بوو
هه ندی کجار پرسیا ری ده کرد ده بوا یه له ماوه ی که متر له (۵) ده قیقه وه لام بدیته وه، ئاپۆ
خۆی چه ندین کاتر میتر قسه ی ده کرد به لام له په یویندی سه روک و کادیران دیالوگ
نه بوو، له ۹۹٪ مۆنۆلۆگ بوو، یه ک لایه نه قسه ی ده کرد، له نیو کادیرانی PKK ته نیا
یه ک شتیان لیداوا ده کرد ئاپۆ قسه بکات و کادیرانی ش پیکه بنیت.

نهک هه ر ته نیا من به لکو کهس له گډل ئاپۆ گفتوگۆی نه ده کرد، ته نیا نه گه ر
پرسیارنیک هه بوا یه نه ویش وه لامی ده دایه وه. وه لامینکی کورت هه روه دا پتویست بوو
سه رجه م کادیران گوپرایه لی بهرپرژ ئاپۆ بن، په یویندییه که به مجوره بوو.

* تۆ لهم کاته وه که جیاوازی بیرو پات هه بوو بۆچی هه لوستت و ورنه گرت به تاییه تی

که PKK له سالی ۱۹۹۵ له گډل پارتی و یه کیتی و.. شهری ده کرد؟

- سالی ۱۹۹۳ من هه لوستم وهر گرت به لام بپروا بکه چ له نیو حزب و چ له دهره وه ی
حزب پشتگیری زۆرم نه بوو.

* پىشتگىرى بۇ بەرپىز ت نەبوو؟

- بەلىن لىنىيە حزب ئامادىيى من نەبوو لەبەر ئەوئى لەناو حزب لە سالى ۱۹۹۱- ۱۹۹۲-۱۹۹۳ شەر لە ئاستىكى زۇر بەرزدا بوو بە هيچ شيوهيك ئۇپۇزسيون لەناو PKK دە نەبوو بە كورتى PKK ش لە ھەموو بواریكەو بە ھيىز بوو لەبەر ئەمە زەمىنە ئۇپۇزسيون نەبوو. بەلام من دەمزانى كەموكورى ھەيە، ئەو بلىندبوونە ئاستى شۇر ش دەرفەتى چارەسەرى دروست دەکرد. بەلام سىياسەتى PKK نايىتە وەلام. ئۇپۇزسيونى من ئۇپۇزسيونىكى شەخسى بوو لەرپى گروپىك ياخود كوتلەيەك نەبوو لە دەروەى حزبيش كەسيك پىشتگىرىيەكى جددى لەمن نەکرد.

* تۇ ھەولت نەدابوو زەمىنە ئەو پىشتگىرىيە بۇ خۆت مسۇگەر بكەى؟

- وەللاھى منىش داخوازىم نەکردبوو كەسيش پىشتگىرى لى نەدەكردم. لەبەر ئەمەش منيان خستە زىندان.

* تۇ بە فەرمانى عەبدوللا ئۇجەلان گىراى؟

- بە ئەمرى حزب بوو، ھەروەھا ئاپۇش ئاگاداربوو. سى مانگ و دوو رۇژ من لە ژووى تاكەكەسى دابووم، سى سال من دانىشتم.

* ئەوكاتەى تۇ گىراى عەبدوللا ئۇجەلان پەيوئەدى پتوئەكردى؟

- نەخىر.

* ئەى ئەوكاتەى ئازادبووى؟

- دوای ئەوئى ئازاد كرام لە كۇتايى سالى ۱۹۹۶ قسەم لە گەل كىرد. ئەوكات سزای لە سىدارەدانىان بۇ من برىبووئە. لەسىدارەدانىكى بە مەرج لەسەر من ھەبوو ئەگەر لە فيكرى خۆم بەردەوام بىم سزايەكە ئەنجام بدرت. لەبەر ئەمەش من ماوئەيك يىدەنگ مام، سالى ۱۹۹۷ تا گرتنى بەرپىز ئۇجەلان من يىدەنگ بووم من فكرى خۆم بلاقەدەدەكردەو.

* عەبدوللا ئۇجەلان دەيزانى بيروپاى تۇ چىيە؟

- بەلىن ھەموويان دەيزانى بيروپاى من جىاوازه منىش خۆم بەخۆم دەگوت رۇژىك دادىت ئەو بيروپاى خۆمە دەخەمە وارى پراكتىكەو بەبەرمامبەر منىش ھەموو كاتىك بەتەدبىر بوون. من دەتوانم بلىم سزای ئىعدام منى راگرت، من دەمگوت جارنىكى دىكە كاتى خۆى بىت بيروپاى خۆم دەخەمە وارى عەمەلييەو، لەبەر ئەوئى من بروام بە بيروپاى خۆم ھەبوو. لەبەر ئەمەش لە سالى ۱۹۹۹ كە بەرپىز

ئۆجەلان گىرا دوژمنان پىيان وابوو ئىتىسر PKK لاوازو لاوازتر دەبىتت و چىدى بىلاو نايىتتەو، شۆرش بىلاونايىتتەو، بۆيە من و ھەقالان بە گەرمى خەباتمان كرد، ھەر لەبەر ئەمەش من گوتم ئىستتا كاتى رىفۆرمى دىموكراتى نەھاتو، بەلام سالى ۲۰۰۲ من گەيشتمە ئەو قەناعەتەي كە كاتى ھاتو، ئىمە ھەنگاوتكى بىچووكمان لە ژىر چەترى (KADEK كۆنگرەي نازادى و دىموكراتى كوردستان) ھاويشت، من گوتم: لە كۆنگرەي دووم ئىمە گۆرپانكارى زياتر دەكەين بەلام سالى ۲۰۰۳ دواي شەرى ئىراق بۆ كوردان بەگشتى رەوشىكى تازەبوو مداخەلەي ئىراق واىكرد ئىمە لە سالى ۲۰۰۴ ھەنگاوت بھاوتىزىن، لەبەر ئەوئى موداخەلەي ئەمەرىكا بۆسەر ئىراق كارىگەرى لەسەر ھەمووكوردان كرد ھەروەھا كارىگەرى لەسەر ئىمەش كرد.

* پىش ئەوئى لەئىتو PKK دابىشى لە ۲۰۰۴ ئاپۆت ئاگادار كەردوھ كەواز دىتى؟

- حزب ئاگادارى ئاپۆي دەكردوھو دىگوت عوسمان ئۆجەلان دەخوازىت حزب خراب بكات، بەمشىوئە ئاگادارىان دەكردوھ.

* تۆ ھەوالت بۆ رەوانە نەدەكرد؟

- بەلىغ منىش ھەوالم بۆ رەوانە دەكرد. ئەوانىش (واتە حزب) ىش ھەواليان دەنارد منىش دەمناردوھ، لەسەرھەتادا ئاپۆ بىلايەن بوو، دىگوت ئاسايىيە لە نىتو حزبىك دوو ھىل ھەبىت. يەك چەپ يەك راست ئاپۆ حزبىكى بەمشىوئەي قبول دەكرد.

* ئايا لە سالانى ۱۹۸۰ ھەشتاكان ئەوئى قبول بوو؟

عوسمان ئۆجەلان: نەخىر لە ھەشتاكان ئەمەي قبول نەبوو، بەلام لە ۲۰۰۴ ئەوئى قبول دەكرد ئەوكاتەي كىشەكان زەق بوونەو بەلام چەپەكان ئەوئەيان قبول نەكرد. بە پشتگىرى ئىترانىش وىستىيان ئىمە پاكتاو بكن.

* بەلام ئەوئى زانرا كە تۆ وازت لە PKK ھىتا ئاپۆ لەتۆ تووئە بوو؟

- زۆر

* لەبەر ئەوئە بوو كە وازت لىيانھىتا، ياخود لەبەر شتى دىكە بوو؟

- لەبەر ئەوئەي من وازم ھىتا، چونكە تىروانىنى من جىاواز بوو، لەبەر ئەمەش زۆر زۆر پىي ناخۆش بوو، عاجز بوو، بە خائىن لەقەلەمى دام، زۆر قسەي گران لەسەر من كران، ئەوكات لەبەر ئەوئەي مافى ھاورپىتى (۳۰) سال لەنىتو ئىمەدا ھەبوو، ھەروەھا لەبەر ئەوئەي برا گەورەي منە، وەلام نەدايەوھ پىي دەگوتم خائىن بەلام لەبەر ئەوئەي

له زیندان دابوو من وەلامم نەدایەو، تا ئیستاش من بە هیچ شتوێهێك وەلامم نەداوەتەو، تەنیا وتوو مە ئەم قسانە لایقی ئەو نابینم.

* لە دیمانهێكتدا دەلیت شەڕی PKK لە گەل تورکیا یارمەتیدەر بوو بۆ سەرپه‌خۆیی کوردستانی ئێرە دەکریت ئەمە باشتەر روون بکه‌ینه‌وه؟

- وەکو دەزانیت باکووری کوردستان گه‌وره‌ترین پارچه‌ی کوردستانه‌ هه‌روه‌ها سیاسه‌تیکی ناوه‌ندیی به‌رامبه‌ر به‌ کورد له‌ تورکیاوه‌ سه‌رچاوه‌ ده‌گرت، ئێران، سووریا، ئێراق هه‌موویان چاویان بریوه‌ته‌ تورکیا. تورکیا چ سیاسه‌تێك له‌ سه‌ر کورد به‌رپۆه‌ ببات ئەویش به‌ گۆڕه‌ی بارودۆخی خۆی که‌م تا زۆر هه‌مان سیاسه‌ت به‌رپۆه‌ ده‌بات. تورکیا نکۆلی له‌ مافه‌کانی گه‌لی کورد ده‌کرد له‌ ولاتانی داگیرکه‌ری کوردستان که‌م تا زۆر هه‌مان سیاسه‌تیان په‌یره‌و ده‌کرد. تورک کوردیان بیج ماف هه‌شت داگیرکه‌ران هه‌موویان کوردیان بیج ماف هه‌شت.

* تورکیا ئیستاش نکۆلی له‌ مافی کوردان ده‌کات به‌لام لێرەدا پارچه‌یه‌ك هه‌یه‌ رزگار کراوه، مەبه‌ستم ئەوه‌یه‌ دۆخی کورد له‌ کوردستانی باشور زۆر پیش ره‌وشی کوردستانی باکوور که‌وتوو.

- تورکیا ئیستاش نکۆلی له‌ مافی گه‌لی کورد ده‌کات. راسته‌ پیشتر تورکیا سیاسه‌تی کوردی به‌ریوه‌ ده‌برد، ئیستاش له‌ دوا‌ی ئەوه‌ی رژیمی سه‌دام رووخا کوردستان نازاد بووه‌ تورکیا جارێکی دیکه‌ ئیعتراف به‌ کورد ناکات. له‌ به‌ر ئەوه‌ی به‌رێژ تالهبانی دیداری له‌ گه‌ل ئەنجام ناده‌ن تا ئیستا سه‌رۆک کۆمار وەلامیکی باشی به‌رپۆه‌ تالهبانی نەداوەتەو دیسان سه‌رۆکی هه‌رێمی کوردستان کاک مسعود بارزانی قبۆل ناکات، هه‌روه‌ها له‌ رنکه‌ی راگه‌یاننده‌وه‌ بیج مافی (بیج رژی) له‌ به‌رامبه‌ر سه‌رۆکه‌کانی کورد ده‌که‌ن.

* ئەمە راسته‌ به‌لام ده‌سه‌لاتی نەماوه‌ بۆ ئێراق.

- راسته‌ ده‌سه‌لاتی نەماوه‌، به‌لام تورکیا هه‌شتا پێداگیریی له‌ سیاسه‌تی کۆنی ده‌کات له‌ به‌ر ئەمەش ده‌توانم بلێم تورکیا رێبه‌رایه‌تی بۆ هه‌موو داگیرکه‌ران ده‌کات. داگیرکه‌رانی کوردستان داگیرکاری له‌ گه‌ل تورکیا پیاده‌ ده‌که‌ن، ئە گه‌ر تورکیا هه‌نگاوی چاره‌سه‌ری به‌هوشتبه‌وايه‌، ئەوا له‌ هه‌موو پارچه‌کانی دیکه‌ هه‌نگاوی چاره‌سه‌ری کێشه‌ی کورد ده‌ستی پێده‌کرد.

* كاك عوسمان تۆ كه وازت له PKK هینا (۱۸) نهندامی سدرکردایه تی له گه‌ل
ئێسه دور كهوتنه وه یاخود جیا بوونه وه، پیتوانیه به شیکی زۆری نهو ۱۸ نهندامی
سدرکردایه تی PKK په یهوندیان له گه‌ل دهزگانی ههوالگری تورکیا یاخود ولاتانی
دیكه ههبوو؟

- من دهوانم بلیم زروفی PKK زروفیکی زۆر توندبوو. له بهرزه وهندی هیچ
كهسیكدا نه بوو په یهوندی له گه‌ل دهزگا ههوالگریه كانی ولاتاندا ههیت.
ئهو براده رانهی كه جیا بوونه وه ته نیا گومان له یهك كهس دهكرا كه په یهوندی له گه‌ل
ئهلمانیا ههیت تهویش رهحمه تی كانی یلماز بوو.

* نهوه ته نیا گومان بوو یاخود پشت راستكرا بووه؟

- من دهوانم بلیم نزیك بوو له راستی، براده رینکی كوردمان ههبوو له ئهلمانیا
دهیگوت من كارم بۆ نهوه كرد تا كانی یلماز له زیندانی ئهلمانیا دهركهوت، بینگومان
به ریتماهی ئاپۆ، كانی یلماز نهو كاتهی نازاد كرا له گه‌ل ههوالگری ئهلمانیا قسه
دهكات، دهلیت په یهوندی له گه‌ل من بیهستن من دهوانم لهم براده ره زیاتر هاوکارستان
بكهه ههروهه وستی په یهوندی من له گه‌ل ئهلمانییه كان تیک بچیت ههندیك زانیاری
به مشیویه ههبوو. ههروهه ئهو كاتهی بهرپۆ ئۆجه لان دهستگیركرا له روسیا ماهیر
ولات و له ئهلمانیا كانی یلماز له بهرزه وهندی ئهلمانیا و روسیا كارهیان كرد بۆ نهوهی
ئاپۆ له ئیتالیا دهركهوت نهتوانیت په یهوندی له گه‌ل ئه مەریكا بیهستیت له بهر نه مهش
من دهلیم ئهوه ههردوو كهسه بوونه هۆی دهركهوتنی ئاپۆ له ئهوروپا، براده رانی دیکه
بروا ناكهه په یهوندیان له گه‌ل مخابه راتی تورکیا ههیت براده رانی سه ره خۆ بوون، به لام
دهوانم بلیم سیاسی نه بوون به شیکی زۆریان كادیری سه ربازی بوون. نهیان دهزانی
سیاسهت بكهه، به تپروانیی سه ربازیانه سه یری كیشه كانیان دهكرد.

* باشه به نسبهت كانی یلماز پیشتر هیچ زانیاریه كتان ههبوو كه ئهوه كهسه
په یهوندی به موخابه راتی ئهلمانیاه ههیه؟

- بهرپۆ ئاپۆ دهیگوت كانی یلماز پیاوی به ریتانیاه.

* پیش دهستگیركردنی ئاپۆ؟

- به ئی.

* ئهی بۆچی ئیجرائاتیان بهرامبهری وه نه گرت؟

- PKK دهیخواست لهم رنگیه وه خهباتی ئهوروپای فراوان بكات، به تایبه تی له

ئەلمانیا فشارىكى زۆر لەسەر PKK ھەبوو. لەم چوارچۆپە كانى يىلمازى بەكار دەھىنا.

* كانى يىلماز خۆى لە كۆى دادەنیشیت؟

- كانى يىلماز لە ئەوروپا بوو.

* دەزانم لە ئەوروپا بوو، بەلام لە كام ولات؟

- لە ئەلمانیا بوو، بەلام لەبەر ئەوەى لىپرسراوى خەبات شوئىكى ديارىكراوى نەبوو، ھاموشۆى دەکرد.

* سالى رابردوو PKK بانگهێشتى كردهبوى؟

- بەلئى لە سالى ۲۰۰۶ بوو

* ئەم بانگهێشتە بۆچى بوو؟ داوايان لى كردهى بگهړیتەوه ئىو PKK؟

- PKK بانگهێشتى منى كرد. لە رىنگەى ھەندىك برادەرەوه، بە منيان دەگوت پىوستە ھەموو رەفتارەكانى PKK قەبوڵ بكەيت. PKK چۆن بخوازىت بەمشىوہ رەفتار بكەيت. وەكو لىپرسىنەوه و، دادگا و....

* ئىستاش واہە؟

- ئىستاش بەردەوامە گۆرانكارى بەسەردا نەھاترەوه PKK زوو زوو گۆرانى تىدا ناكړت من سوپاسم كردن بۆ بانگكردنەكەيان، بەلام ھۆكارى جىابونەوہى من بەردەوامە لەبەر ئەمەش من ناتوانم بگهړیتەوه ناو PKK بەلام من نامادەم بۆ دىالۆگ و خەباتى ھاوبەش ھەرچەندە بىروپراى من جىاواز بىت بەلام بۆ خەباتى ھاوبەش گرت دروست ناكات.

* ئىستا لە گەل موراد قەرەيلان پەيوەندىت چۆنە؟

- ئەو كاتەى لەئىو PKK بووم، پەيوەندى من لە گەل موراد قەرەيلان تۆزىك باشبوو، ھۆكارەكەشى بۆ ئەو دەگهړیتەوه كە موراد بىروپراى نەتەوہى ھىە. ھەرچەندە ئىستا بلئى من چەپم، راست نىيە. ئەگەر مروف بە تىروانىنى راست و چەپ سەبرى موراد قەرەيلان بكات، لە خانەى راستدا دەبىنرئت و كەسايەتەكەى بە ھىلى راستدا دەپرات.

* باشە كاك عوسمان تۆ پروات بە خەباتى سىياسى ھىدە DTP ش خەباتى

سىياسى دەكات، باشە تۆ بۆچى لە گەل ئەوان خەباتى سىياسى ناكەيت؟

- DTP ھەمان پارتى PKK بەلام رووہ سىياسىيەكەى.

* بالە ميانپەرەس، بالە سىياسىيەت.

- زۆر لە برادەرانى DTP دەخوازن لە گەل من كار بكن، منيش لە گەل ئەو رايە دام، پيش ئەوى لە PKK جياپمەوه لە سالى ۲۰۰۳ گفوگۆى فراوانم لە گەل موراد بوزلاق سەرۆكى پيشووى DTP و ئەحمەد تورك سەرۆكى ئىستاي DTP كردوو، دەتوانم بليئم بيرورامان زۆر لە يەك نزيكە. ئە گەر وەكو يەك نەبيت لە يەكترى نزيكە. ئيمە دەخوازن لە گەل يەكترى كار بكن، بەلام PKK رينگا نادات لەبەر ئەوى PKK لەسەر DTP بالادەستەو موداخەلەى خەباتى DTP دەكات. دتەرسيت ئە گەر من لە گەل DTP خەبات بكم دەزانى كارىگەرى من زۆرتر دەبيت لەهى ئەوان، لەبەر ئەمەش قەدەغەى داناوه. قەدەغە لەسەر من و DTP هەيه تا بە يەكەوه كار نەكەين، بەلام من جارنكى ديكە پشتگيرى لە DTP دەكەم و دەخوازم لە گەل هەندىك برادەران لە گەل هەموويان دانوستاندم بەردەوام بيئت.

* بەعنى ئىستا پەيوەندىت لە گەل ئەحمەد تورك هەيه، وەك دىالۆگ و بيروپا گۆرپنەوه؟

- من بيروپاى ئەحمەد تورك بە راست دەزانم و پشتگيرى ليدەكەم ئەو برادەرە دەزانيت من ئامادەم لەهەر شوئنيك لە گەلى دانيشم و گفتوگۆى لە گەل بكم، بەلام ئەو برادەرە رەوشىكى تايبەتى هەيه. ئە گەر توركيا و PKK بزائن پەيوەندىم لە گەل ئەحمەد تورك هەيه تەنگاوى دروست دەبيت لەبەر ئەمەش پەيوەندىەكى بەمشپۆيه لە بەرژدەندى ئەحمەد تورك نيە، بەلام ئيمە لە يەكترى حالى دەبين لە يەكترى تيدەگەين من خەباتى ئەوان لە چەندىن لايەوه پشتگيرى دەكەم.

* ساليك بەر لە ئىستا ديمانه يەكمان لە گەل سازكردى گوت رەنگە لە يەك دوو سالى ئايندە لە كوردستان حزينكى سىاسى دروست بكم، بەلام تا ئىستا هېچ ديار نيە ئايا زەمىنەى دروستكردنى ئەو حزبەت خۆشكردوو؟

- تۆزىك خەباتمان بۆ كردوو، خەبات بەردەوامە لەبەر ئەوى ئەو كاتەى ئيمە لە PKK جياپووينەوه دژايەتيةكى زۆرمان لە گەلدا كرا لەلاين PKK ئەو ئەمەش و ايكرد ئيمە تەنگاوى بين، ئىستا دەتوانم بليئم لەنيو خەلكدا دژايەتيم كەم بۆتەوه خەلكنىكى زياتریش قبولم دەكەن. دەتوانم بليئم هەندىك زەمىنە دروستبووه بۆ ئەوى ئيمە هيترنكى تازه پيشبەخەين خەلكى كورد و كوردستانى توركيا رتزنكى زۆريان بۆ ئيمە هەيه و فكرى ئيمەش باشتر قبولم دەكرت، من دەتوانم بليئم ئىستا لەنيو بزاقى نەتەوى كورد

و كوردستانى توركييا فكري ئىمه له ۸۰٪ قبول ددكرىت و لهسەر فكري منن، فكري PKK له ۲۰٪ خەلكى پرويان پىي ههيه. بهلام له بواري رهسميدا شو له ۲۰٪ بالادەستن له ۸۰٪ كەي تر بالادەست نين.

* زمينهى نوو ههيه حزيكى سىاسى له كوردستانى باشور دروست بكهيت؟
- لهلايهن خەلكهوه زمينه باشه، بهلام دهخوارىت توركييا ليبوردينىكى گشتى دهرىكات.

*** نهگەر ليبوردينىكى گشتى دهرىكات دهگهريتمهوه؟**

- بهلئى دهگهريتمهوه بۆ ولاتى خوّم و خهباتى سىاسى دهكەم بير له دروستكردى حزيكى دهكەمهوه، بپياردان گرنگ نيهه بيركردهوه گرنگه نهگەر ليبوردينىك بدرىت ئىمه دهتاينن خهباتى خوّمان بگهيينه قوناغىكى ديكه. سههرپاي ئەمانه من گۆرانكارى له PKK به گرنگتر دهزانم PKK پيويسته دەست له هيلئى چهپ بهردات. بهتاييهتى له ساحهى سىاسى لهسەر ئەم دەستكەوتانه خهباتىك بهرهويش بيات قازانجىكى زۆر دهكات. نهگەر ئەمه نهبيت شوكات دروستكردى حزب رهوايه.

* باشه كاك عوسمان ئىستا لهئىو PKK له روى فكري، له روى سىاسى و عهملهيهوه ناكۆكى ههيه؟

- ئەو خهباتهى پيشتر ئىمه كردمان كاريگهري ههيه. ئىستاش لهئىو PKK ناكۆكى له نيوان بالئى نهتهوهيى و بالئى چهپ بهردهوامه، بهلام چهپهكان بالادەستن، هەر چهنده بهريز قهريلان سهروكى كۆمىتهى PKK يه، بهلام ديسان چهپ دهسهلاتدارن له بهر شهوهى PKK له دامهزراندنى خوئى چهپ بووه نيتر هيزى خوئى له دامهزراندنهكهى وهرده گرنت. بهلام له گهئ ئەمهشدا ناكۆكى بهردهوامه له نيوان بهشى ئەمهريكا و بهشى ئەوروپا ناكۆكى ههيه، رهزا ئالتونيان نارد به گوئرهى زانيارى من ئەوروپا رهزا ئالتوونى ناردە لاي PKK بۆ شهوهى PKK نهچيته سههر هيلئى ئەمهريكا، بهلكو له هيلئى ئەورپادا بمنيئت، رهزا ئالتوون شهوش پيشووتر له گهئ ئىمه له گهئ گروهى ريفورم دابوو شهوانهى گۆرانكاريان دهخواست دتوانم بلئم شهوه ئىمهى زۆر زۆر هاندهدا شو كاتهى گوتمان دۆستايهتى ئەمهريكا بكهين شو پياوى ئەوروپا بوو وهكو زويئر نايدار و رهزى تارتال و رهزا ئالتوون له دزى گروهى ريفورم له گهئ گروهى چهپى محافهزهكار يهكيانگرت.

* باشه پهيوئدى تۆ له گهئ ئەمهريكيهكان چۆنه هاتوچوتان گهرمه؟

- ئەو كاتهى ئىمه لهئىو PKK ددابووين ديالوگىكى لاواز ههبوو.

* لەسەر ئاستى خۆت؟

- دانوستاندنى من لە گەل سیاسییان نەبوو بە لکو لە گەل برادەران ھەبوو.

* برادەرانى سیاسى؟

- برادەرى سیاسى نین کۆمەلایەتین، لە گەل یەكترى گفتوگۆمان کردوود.

* مەبەستم ئەو یە ئەمریکییەکان پەيوەندیت لە گەل ناکەن بۆ ئەوى ھاوکاریت بکەن بۆ

دروستبوونی حزبك تا PKK لاواز بکەیت و زیاتریش سەر بە ئەمەریکا بێت؟

- ئەو کاتەى ئێمە لە ناو PKK بووین ھەر و ھا دوای ئەو دی لە PKK جیا بووینەو ھیچ

کەسێک داخوازى بەمشۆیەى نەبوو نە ئەمەریکا و نە ھێزى دیکە.

ئێستا PKK گۆمان دەکات کە پارتى دیموکرات و یەكیتی نیشتمانى پشتگیری ئەو

کەسانەیان کردووە کە لە PKK جیا بوونەتەو.

* من بۆ جەنابت پرسیار دەکەم؟

- بۆ من و بۆ برادەرانى دیکەش تا ئێستا ئەمەریکا داخوازى بەمشۆیەى نەبوو.

* باشە لە ماوى ئەو سەح سألەى کە دانیشتوویت تورک پەيوەندیان پێو نەکردیت بۆ

ئەوى بگەریتەو ژێر بالى وان؟

- سەرەتا تورک لە رینگای ھەندیک رۆژنامەنووسان و دەکو حسنى محلى و برادەرى

دیكەى رۆژنامەنووس پەيامیان ھەبوو، پەيامى وان بانگکردنى ئێمە نەبوو بچینەو ژێر

بالیان، بە لکو تورک دەیانخواست بزائن فکرى من چییە و لە نزیکەو من بناسن، ھیچ

کات بانگکردنیان نەبوو بۆ ئەوى خەباتیکى سیاسى بکەم.

* باشە کاک عوسمان تۆ دەلتى ئەتاتورک و ئەجەوید و سلیمان دەمیرال مندالیان نەبوو

بۆیە لە سیاسەتدا زالمانەش بیریان دەکردو، ئەى تۆ کە ئەوئەندە سألە لەئێو PKK دەژیت

و لەناو ئێوئەش ژن ھێتان (زواج) قەدەغە بوو، ئەى بۆچی ھەلۆئىستی توندت نەواند؟

- من زۆر بروام بە تەحەمولى مروّف ھەیە، پێشوتریش من باسکردووە ژیان بەمنداڵانەو

بەردەوام دەبیت.

* بەلام لە ناو PKK ژن ھێتان قەدەغە بوو؟

- ئەو کاتەى ئێمە لە ناو PKK بووین یەك بریارمان ھەبوو ئەویش پێوست بوو ئێمە

فیدائى بین، فیدائیش دەست لە ھەموو شتیک دەکشیتەو، ئێمە پابەندى ئەو بەلتەى

خۆمان بووین، نەبوونى ژن و خێزان بۆ ئێمە نۆرمال بوو یەعنى ئێمە ئەوئەمان لە فکرو

ھەستى خۆمان دوورخستبووئەو ئێمە تەحەمولمان دەکرد. بەلام کات گەیشتە ئەو رادەى

تەخمىنلەردىن شىتتىكى بىن مەنەنە بوو. لە بەر ئەمەش بىروام بەمە ئەما كە ھەر دەپتتە لە رىنگەي فېدائىيەۋە شۆرش دروست بېتتە، بە پىچەۋانە ئەو بىرورايەم لەلا گەلە بوو كە لەنىو كۆمەلگا جى بگىرى، ئىنجا سىياسەت بىكەي ژيان و سىياسەت لە گەل يەكترا بېتتە باشتر دەپتتە، بەلام ئەگەر زۆر لە كۆمەلگا دورىكەويت و فېدائىيەت. ناتوانى سىياسەتتەش بە باشى بەرتۆبەبەي، مەن لە دواي ئەو ۱۹۹۳ بىرورايەم بۇ دروست بوو.

* باشە ئىستە پەيوەندى موراد قەربىلان لە گەل مستەفا قەرسەي، دوران كالكان، جەمىل بايق، عدلى ھەيدەر قەيتان چۆنە، باشە ياخود خراپە؟

- بە شىۋە فەرمىيەكەي كىشە ديار نىيە، ئەوان لەۋە دەترسەن كىشەكانى خۇيان (يەكترى) زۆر گەۋرە بىكەن، فشارىكى زۆربان لەسەرە، لەبەر ئەۋەي توركيا لەنىو ھېرشدايە ئەۋانئىش تەنگاۋىيان ھەيە لەم بوارەدا بە پىۋىست دەزانن پىشتىگىرى لە يەكترى بىكەن و كىشەكانى خۇيان دەرناخەن. بەلام جارىكى دىكە كىشە ھەيە. قەربىلان دەخۋازىت نىزىكى ئەمىرىكا بېتتە، قەربىلان دەخۋازىت دژايەتتى ھىزە نەتەۋەبەيەكانى كورد نەكتىتە، بەلام چەپەكان دەلئىن ئەمەرىكا تەماحكارە. رەزا ئالتونن لە گەل ئەۋروپا پەيوەندى خۆشە، دوران كالكان لە دژى ئەمەرىكايە.

* ئەي مستەفا قەرسەي چۆنە؟

- مستەفا قەرسەي بۇ شۆرشى جىھانى خەبات دەكات لە دژى ئىمپىرالىزمى گلۇبال، شۆرشىكى گلۇبالى دەكات، يەئنى دەخۋازىت كوردى ھەزار شەپرى جىھان بىكات؟

* ئەمانە چۆن دەتوانن لە گەل يەكترى بژىن؟ ھەربەكەو بىروراي تەۋاۋ جىۋاۋزى لە بەرامبەر ئەۋى تر ھەيە؟ عەبدوللا ئۆجەلان كارىگەرى ھەيە؟

- بەلئى كارىگەرى يەكەم ھى عەبدوللا ئۆجەلانە، دوۋەمىش لە ناچارى دېتتە، لەبەرئەۋەي تورك زۆر توندىن لە بەرامبەريان، ئەۋانئىش خۇيان ناچار دەبىنن لە گەل يەكترى بىن.

* باشە دوران كالكان و مستەفا قەرسەي پىش گرتنى ئۆجەلان لە نىو PKK رۇلىان زۆر بوو؟

- ۋەلامى ھەموو كات دوران كالكان تۆزىك رۇلى ھەبوۋە ئاپۇش زۆرچار دىگوت ئەمە چ شىتتەكە، مئىش تىنگەشىتم كە ئاپۇ بىرواي تەۋاۋى پىن نىيە. لە سالى ۱۹۸۶

ئاپۇ قسەيەكى ھەيە دەلئى، تەنھا يەك رىنگا ھەيە بۇ ئەۋەى ئىمە تۆ بناسىن و بزىنن تۆ چى و چ نى، پىۋىستە تۆ بخەينە ئەشكەوتىكى تارىك لەۋىدا لىپرسىنەۋەى لەگەل بىكەين، ئەمە دەرھەق بە قەرەسوو، ھەرۋەھا دەيگوت پىۋىستە كارى غەمەلى نەدرىتى.

قەرەسوو مرۇقىكى بىچ چارەيە، بەلام دووران كالكان خۆى دەخستە نىۋ ھەر كارىك.

* باشە ئەۋانە مستەفا قەرەسوو باسى شۇرشى جىھانى دەكات ئەۋە ھىزىكى تىرتىسكىە، بەلام ئەۋانە زىاتىر ستالىنن، ستالىنىش غەۋدالى شۇرشى جىھانى نەبوو، دەكرى ئەمە باشتر روون بىكەيتەۋە؟

- قەرەسوو كەسايەتەكى ستالىنى بوو، بەلام من دەتوانم بلىم قەرەسوو لەۋەش زىاتىر شىعەيەكى غەرەبىيەو برۋاى بە ھەزرتى غەلى ھەيە. لە سالى ۲۰۰۳ لە ئىراق چۈۋوبوۋە كەربەلا بۇ ئەۋەى پارچە قوماشىك بىنىچ دواتر ئەۋ پارچە قوماشانەى لەسەر برادەرە غەلەۋىيەكانى دابەشەكرد، دەيخواست ۋەكو شىخىك ھەلسوكەوت بىكات لەلايەكى دىكە باسى شۇرشى سۆسىالىستى جىھانىش دەكات.

* چۆن برۋاى بە ئىمام غەلى ھەيە و باسى شۇرشى جىھانى دەكات؟

- بەراى من ئەمەش لىپرسىنەۋە ھەلدەگرت، كەسىك لە توركيا كە تورك نەبوو ناويان دەنوسى (تورك ئۇغلو) واتە كورى تورك لەناو PKK ەش ئەۋەى زۆر لە سۆسىالىست دوۋرە ۋەكو سۆسىالىستى گەۋرە خۇيان نىشانىدەن قەرەسووش بەمشىۋە دەخۋازىت لە ژىر ئەم بىرورا راستىيە مەزھەبىيە خۇى بشارتتەۋە، كەسايەتەكى مەزھەبىيە زۆر دواكەوتوۋە دەرەبە گىشە مرۇقىكى مۇدىرن نىيە، بەلام دەلئى من چەپم لە ژىر ئەۋ بەردەيە سەرچەم تايبەتمەندىە ناشىرنەكانى دەشارتتەۋە.

* غەبدوللا نۇجەلان و قەرەيلان ئەم راستىە دەزانن؟

- ھەموويان دەزانن ھەندىكجار ئاپۇ بۇ ئەۋەى خەلكى غەلەۋى لە شۇرپش نىزىك بىكاتەۋە، دەيگوت قەرەسوو تۆ شىخى غەلەۋىيانى.

* باشە كاك غوسمان كە جەنابت گىراى، كىچ سوور بوو لەسەر ئەۋەى كەتۇ بگىرىنى مەبەستم لەنىۋ سەرگردايەتى PKK يە؟

- سالى ۱۹۹۳ من ھاتمە ھەۋلىز سى سەعات لەگەل كاك مەسعود دانىشتم گىفتوگۇمان لەسەر پەيمانى نەتەۋەىي كىرد. كە گەرامەۋە ھەر لە ھەۋلىز بووم، رۆژى دواتر تەلەفونىكەم

لەلایەن عەبدوللا ناگرین بۆ هات، تەنھا یەک پرسیاری لێکردم گوتی: دواى دیدارەكەت لە حەفتانین (لە پشت زاخۆیە) لە بارەگای پارتى دراوه. منیش گوتم ناگادارى ئەو نىم ئەگەر شتىكى وا هەبىت من هەلۆنستى خۆم رادەگەيەنم، من گەرپامەوه بۆ زەلێ ئەوكات بارەگای من لە زەلێ بوو من لێرسىنەوهم كرد، شتەكە راستبوو گوتم كاكە من لە گەل بەرێژ كاك مەسعود بارزانى دانىشتووم، گفتوگۆمان كردووه، ئىوه لە حەفتانین لە بارەگایەكى پارتیتان داوه، برادەرانیش بۆ ئەوێ كىشەكە گەورەتر نەبىت قسەیان نەكرد، منیش ئەو كات لە لاپەردەكەیدا دەست لەكار كىشانەوێ خۆم راگەياند و گوتم: بەمشۆپە ئەو كارە ناكەم. لەبەر ئەوێ من بەمشۆپە دەست لە كار كىشانەوهم پىشكەش كردبوو، وەكو تاوانىك لەبەرانبەر من بەكارىان هێناو گوتیان تۆ لە ژێر كارىگەرى پارتى ديموكرات كاردەكەيت.

* كى واىگوت؟

- بەرێژ نۆجەلان و هەموو ئەندامانى PKK واىان دەگوت، پىشوووترىش من دووجارى دىكە لە گەل تالەبانى دانىشتبووم، لەبەر ئەمە دىبانگوت تۆ پىاوى ئىمپىريالىزمى، پىاوى مسعود بارزانى پىاوى جەلال تالەبانى، بەم تۆمەتە تاوانباريان دەكردم.

* كەسێك لە سەر كەرداىەتى دزى گرتى تۆ نەبوو؟

- رەنگە كەسانىك هەبووین پىيان خۆش نەبوو. بەلام ئەو كات شوپش تۆزىك بەرەو پىش دەچوو، لەبەر ئەمەش هەموو لایەك قسەیان وەكو يەكتى بوو هەندىكىش دىبانگوت عوسمان نۆجەلان چۆن ئەوئەندە ناو بانگى پەيدا كەردووه؟ بەشىك لە ئەندامانى سەر كراىەتى PKK لە گەورد بوونى من بچوكبوونى خۆيان دەدیت؟

* ئىستا وەزعى PKK چۆن دەبىنى پىتوايه ئايندى PKK باشتر دەبىت يان خراپتر؟

- ماوهى چەند سالىك دەبىت من بىروراى خۆم باسكردووه بەراى من كورد ئىستا دەتوانى لە رنگاى خەباتى سياسىيەوه بە ئەنجام بكات، ئەوێكو لە رىنگەى خەباتى چەكدارى ئەو كاتە جىابوونەدەش بىروراى خۆم باسكرد. بەراى من لە كاتىكدا هىچ رىنگاى دىكە نەمىنى ئەو كات رىنگاى شەرى چەكدارى پىوستە، ئەگەر تۆ هەموو رىنگاكان بەكاربەينى هىچ سوودىنكىان نەبوو ئىنجا رىنگاى چەكدارى بەكاربەينى. بە شەرى چەكدارى كىشە دوست دەكات، دەتوانى كىشەى كورد بەكەتە رۆژەف ئىستاش ئەم كارە كراوه لە رىنگەى شەرى سياسى خەباتى سياسى. كورد دەتوانىت كىشەكانى چارەسەر بكات، بۆ نموونە ئىستا لە توركيا زياتر لە ۲۰ مىليۇن كورد هەيه. ئەگەر تۆ بتوانىت لە ئىو ئەم ۲۰ مىليۇنە ۱۰ مىليۇن كورد رىكبەخەين لە ناوهخۆ و نە دەتوانىت چالاكى سياسى ئەنجامبەدەت كىشەى كورد چارەسەر دەبىت.

بیرورای من به کورتی به مشیویه، له بهر ئەمەش دووبارە بە کارهێنانی شەپری چەکداری کارێکی باش نییە بەلام ئیستا کورد و تورک شەپ دەکن من وەکو هەندیک کەس چەپلە لێسادم بۆ لێدانی PKK لەبەر ئەوەی کورد و تورک لە نیو شەپدان من لایەنی کوردان دەگرم. بۆ ئەوەی گەریلا کەم بکوژرێت و بە شیویهکی باشتەر بتوانیت لە دوژمنی خۆی بدات پشگیری گەریلا دەکەم، پشگیری لە PKK ناکەم، بەلکو لەبەر ئەوەی گەریلا کورپی خەلکن، بەراستی ۹۰٪ خەباتی گەریلا بۆ ئەتەوەی کورده، لەبەر ئەمەش ناخوازم گەریلا بکوژرێت دەخوازم سەربەکووت لەبەر ئەمەش من لە یەکیک لە وتارەکانم نووسیم بە بۆی گەریلا کورد.

* بەمەزنەیی تۆ ژمارەیی گەریلا چەندە؟

- ژمارەیی گەریلا نزیکەیی (۶) هەزارە نیوێی ئەو ژمارەییە لە چیاکانی باکوور و نیوێکەیی تری لە چیاکانی باشوور و ئێرانە. بەلام ئیستا شەپ PKK تەنگا و دەکات ئەم تەنگاویە لە هەلبژاردنەکان بە دیار کەوت، PKK بەم سیاسەتەیی ئیستای قازانج ناکات. پارتی عەدالەت و پەرەپێدان لە PKK سەرکەوتووتر بوو ئیستا مەترسی ئەو هەیه لە هەلبژاردنی شارەوانییەکان لە سالی ۲۰۰۸ شارێکی وەکو دیار بەکر لە دەست PKK دەربینی و بکەوتە دەستی AKP لەبەر ئەمەش من وتارێکم نووسی لە ژێر ناوی زەنگ (جەرس) بۆ کێ لێدەدات. بەلام من لەم پرۆیەدام جەرەسی مەترسی بۆ PKK لێدەدرێت ئەگەر PKK تەگبیری بە پەلە نەکات، لە پرۆیەدام لە هەلبژاردنی بەهاری سالی داهاوو شاری دیار بەکرو هەندیک لە شارەکانی تر لە دەست PKK دەردەچێت. لە دەستدانی ئەم شارانە وەکو قەلای ئەتەوێیە کە ئیتر PKK ناتوانیت لەم شکانەدا پشستی راستبکاتەو ئەمەش تەنها نایتە شکستی PKK بەلکو دەیتە شکستی بزای ئەتەوێی کورد لەبەر ئەمەش کورد مەترسیەکی بەمشیویان لەبەردەمدایە، ئەو کاتە شکستی شکستی گەورە رووبدات حیساب لە PKK دەخوازێت ئەو PKK ی ئیستا زەحمەتە ئەو حیسابەیی پێدەرێت.

* PKK ئیستا خۆی هەست بەم مەترسیە ناکات؟

- وەللا هەموو کەس دەزانیت، رەوشەکە لە پێش چاوانە، بەلام ئەوەش دیارە کە PKK بەم سیاسەتەیی خۆی ناتوانیت تەدبیر وەر بگریت PKK تەنها یەك چارەیی لە بەردەمدایە ئەویش گۆرانکاری بکات. ریفۆرمی دیموکراتی کە لە سالی ۱۹۹۳ پێوست بوو ئەنجامی نەدا. سالی ۲۰۰۳ پێوست بوو ئەنجامی نەدا ئیستا پێوستە زۆر بەپەلە ئەو ریفۆرمە بکات. پێوستە PKK یەکەمجار ریفۆرم بکات بۆ ئەوەی لە گەل هێزە جیهانییەکان دۆستایەتی

پهیدا بکات و خهباتیکى زیاتر بکات ۲- له گه‌ل هیژه نته‌وه‌ییه کورده‌کان خه‌باتیکى گرن‌گ پیوسته و دژایه‌تى نه‌کات ۳- پیوسته بۆ ژيانى شه‌خسى رینگا بکاته‌وه نه‌گه‌ر نه‌م شتانه نه‌ییت دیموکراسى ناییت، نه‌ساسى دیموکراسى له مافى مرؤفه‌وه دادییت چونکه تۆ ناتوانى ژيانى هاوسه‌رى پیکه‌ییتى، تۆ ناتوانى له حزب جیا بیهته‌وه، مرؤف ناتوانییت نیش و کارى تاییه‌تى بکات.

نه‌گه‌ر نه‌مانه نه‌بن- مافى مرؤفیش نییه نه‌گه‌ر مافى مرؤفیش نه‌ییت دیموکراسى نییه. هه‌لومه‌رجى سه‌رده‌کى دیموکراسى له مافه‌کانى مرؤف ده‌ستپیده‌کات نه‌گه‌ر PKK مافى مرؤف قبول بکات له گه‌ل بزافى نته‌وه‌یى کورد په‌یوه‌ندى باشبکات له کوردستانى تورکيا و پارچه‌کانى دیکه‌ى کوردستان له گه‌ل جیهانیش رنک بکه‌ویت ده‌توانم بلیم PKK به‌رده‌مى ددکرته‌وه PKK ده‌توانییت له‌م ته‌نگانه‌یه ده‌ریکه‌ویت و خه‌باتى نته‌وه‌یى له کوردستانى تورکيا و پارچه‌کانى دیکه‌ى کوردستان له گه‌ل جیهانیش رنکبکه‌ویت و بکه‌ویته قۆناغیکى نوى شه‌و کات تورکيا ناچار ده‌ییت دیالوگى له گه‌ل بکات و کیشه‌ى کورد چاره‌سه‌ر ده‌ییت.

*** باشه ئیستا ئاپۆ وه‌زعی چۆنه له زیندان؟**

- وه‌للا ره‌وشى ته‌ندروستى باش نییه ته‌نگه نه‌فه‌سى و نه‌خۆشى سینۆزىتى هه‌یه ده‌لین شتى کاره‌گرى خراپیان له‌سه‌ر کردووه.

*** ژه‌راوى کردنه‌که راسته؟**

- شتى کیمیاوى ده‌ده‌نچ که بۆ ژيانى مرؤف باش نییه بۆ نموونه ژووره‌که‌یان بۆياغ کردووه به مادده‌ى ژه‌راوى.

*** دکتۆرى تاییه‌ت نه‌چونه‌ته لای؟**

- نه‌خه‌یر هه‌موى له ژیر داخوازی ده‌وله‌تدایه.

*** مه‌به‌ستم پزیشکى نیۆده‌وله‌تییه؟**

- سه‌ردانیان کردووه به‌لام هه‌شتا نه‌نجامه‌کانیان رانه‌گه‌یان‌دووه، (۳) مانگ له‌مه‌به‌ر هه‌یه‌ته‌تیکى پزیشکى نیۆ ده‌وله‌تى سه‌ردانیان کرد لیکنۆلینه‌وه‌یان له گه‌ل کردووه به‌لام نه‌نجامه‌که‌یان رانه‌گه‌یان‌دووه.

دیمانه‌ی نهوشیروان مسته‌فا

نیچە تازە خەریکین بێر هەندەکەنین و خانوو دروستدەکەین. نیچە بە تەمای پرۆسە یەکی زۆر هینمن و دیموکراتین

نەوشیروان مستەفا کە سایەتییهکی ناسراوی ناو بزافی رزگاریخوازی نیشتمانی کوردستانە، بەلام رەنگە لە هەموو سەرکردەیهکی سیاسی کوردستانی زیاتر بۆ چوونی جودا جودای لەسەر بونیاد بنزی، ئەمەش دەگەرێتەوه بۆ ئەو سەرەدەمە ئالۆزو تیکچەرژاوهی کە بزوتنەوهی کوردی پێدا تێپەر دەبوو، نەوشیروانیش لە نێو ئەم بزوتنەوهیهدا هەمیشە ناویک، هێژیک، بیروباوەڕیک بوو، بۆیە لە هەموو کاتەکانی شەرپو ناشیدا، تۆپەکە لە لای نەوشیروان دوور نەکەوتۆتەوه، ئەم دوورنەکەوتنەوهی تۆپەکە بەشیک بوو لە ستراژییەتی نەوشیروان، باشترین نمونەش داپرائی ئیستای نەوشیروانە لە یەکیی نیشتمانی، بەلام داپرائیک دوور لەو ئەندام مەکتەب سیاسیانە تری ناو حزی کوردستانییەکانە کە لە حزب دوور دەکەونەوه، بۆ خۆیان خەریکی ژبانی تایبەتی خۆیان دەبن، نەوشیروان دەیهوێ بلیت راستە من لە سیاسەتی ئیستای یەکیی دوورکەوتوومەتەوه، بەلام نە لە سیاسەت داپراوم، نە پیاوێکی دەستکورت و هەزاریشم لە سیاسەت تا بۆخۆم رینگای ژبانی تایبەتی بۆخۆم هەلبژێرم، دەیهوێ بلیت من هەمیشە لە ناو خەلکم، بۆیە تا ئیستاش کەس نازانێ نایندە نەوشیروان چۆن دەیت، چونکە نایهوی تۆپەکە لەو دوورکەوتنەوه، بەمەش کۆمەڵیک پرسبیری ئالۆز لای هەر خۆتەر و سیاسییەکی ئەم ولاتە دروستدەیت، ئەوهیە لوغزەکە، نەوشیروان لە سالانی خەباتی حەفتاکان و بەتایبەت هەشتاکانی شیدا، جار جار دەیهویست موفاجەنە دروست بکات، هەر چەندە موفاجەنە ئەمجارە ئێگەر بتوانێ دوا مەفاجەنە سەرکەوتووترینیان دەیت، کە دەتوانیت تا رادەیک ئەو لاپەرە خۆتەویانەشی پێر رەشکاتەوه، کە زۆر جار لێرە لەوی باسیدەکن، بە تایبەت سەرەدەمە دژوارەکانی شەری ناوخوا، بەلام پرسبیر ئەوهیە نایا نەوشیروان بەم تەمەنە ئیستای دەتوانێ ئەم موفاجەنە بکات، بەر لەوهی گۆببستی خۆی بین بە بەلێ یا نەخێر، لە نایندەدا میژوو و لاممان دەداتەوه، تەنها

كەمىك چاۋپروانى دەپت.

من بەش بەحالى خۆم ئەو يەكەمجارە بە راشكاۋى و روپەرۋو لە گەل كاك نەوشىروان گەتوگۇ بەكم، پىشتر زۇر تىبىنى و رەخندەم لەسەرى ھەبوو، چونكە رابردوويەك كە بۆتە بەشيك لە ژيانى نىمەو بەشيك لە بزوتنەوې رزگارخوۋى نىشە، انىشە، زۇر شىتمان پىدەلەيت، كە وەك كاك نەوشىروان وتى با گۇر ھەلنەدەينەو، چونكە بۇگەن و ئىسك و پرووسك دېنە دەر.

يەك لەو خالە گرنگانەى كە ئەمەرۇ بۇ خەلك گرنگە ئەويە نەوشىروان مستەفا ژيانىكى زۇر سادەى ھەيە، وەك دەلېن لە سالانى ھەشتاكانىش وابو، ھىچ كاتىك نەپرىستوۋە ژيانى خۇى لە خەلكى ناسايى جيا بكاتەو، وەك كەسىكى خانەدان خۇى دەرگا لە ميوان دەكاتەو ھەر خۇيشى تا بەردەرگاى مائەكەى بۇ بەرپرئەردى لە گەلى دەچىت و زۇر بەخىرەتەنشى دەكات، لە خانوويەكى زۇر ناسايى دەرئەت، كە دەچىتە ژورەو ھەست ناكەى مائە بەرپرەكانى ئەو سەردەمەيە، پىشتر وئەنى كاك نەوشىروان لە زەنى مندا، ئەو بوو راستىيەكان تەنھا لەلاى خۇيەتى و ئەوئەندە برۋاى بە دىالۆگ نىيە، پىم وابو دەمارگۇرەو رەفزەويە، واقع ناخوئىتەو ھەست بەسەر خەلكىدا فەرز دەكات، پىم وابو زوو لەو قسانە تورە دەپت كە بە دلى ئەو نىن و ھەلەچى، پىم وابو بۇ كەمكردنەو يا نەھىشتەنى جياوازيەكان گەر بتوانى تەسفىدى جەسەدەت دەكات، پىم وابو نەوشىروان..... بەلام لە گەل يەكەم دواندەندا، ھەستەم كەرد نەوشىروان ئىستا زۇر جەخت لەسەر دىالۆگ و گۇرپىنەوې راو راى بەرامبەر دەكاتەو، ھەز دەكات كىشەكان دوور لە توندوتىژى بەرەو چارەسەر كەردن بچەن، نايەويى بە ھىچ جۇرئەك جارئەكى تر كورد لەنئەو خۇيدا خوئەن برپۇزى، نايەويى ئەو ئەزمونەى بە خوئەن ھاتتە دى بە ھۇى گەندەلپىيەو لە دەستى بەمىن، نايەويى تايەتەندى ھەر شارئەكى كوردستان لەبەرچاۋ نەگىرئەت و لە ناو ھوكمراپنى گشتىدا بتوتتەو، نايەويى خەلك بە دروشمى برىقەدار فرىو بەرئە، نايەويى...

بەلام نەوشىروان چەند دەتوانج ئەو بۇچوئەندەى خۇى بەھىتتە دى، ئەمەيان با خوئەنەر لە دواى خوئەندەوې ئەم دىمانەيەى راى خۇى لەسەر بەدات.

* باپەتېك ھەيە كە جېڭى پىرسىيارە، لە سالى ۱۹۷۲ كاتېك كۆمەلەي رەنجدەرانى كوردستان دامەزرا، ئەو كاتە پارتى لە ھەرتى بلازىيونەو و پەرسەندەن دا بوو. رۆلى كاك نەوشىروان لە دامەزراندى ئەو كۆمەلەيە ديار نىيە، بە تايبەتى كە ئەوكات پىتى دەوترا كۆمەلەي ماركسى لىنىنى، رۆلى تۆ چى بوو لەو دامەزراندەدا، بە تايبەت كە ئەوكاتانە تۆ لە قىيەنا بوويت؟

- كۆمەلە سالى ۱۹۷۰ دامەزراو. رۆلى مەن لە پىشترا نەو بوو كە خاوەنى ئىمتىيازى گۆقارى رزگارى بووم. گۆقارى رزگارى زەمىنەي فەكرى دروستكردنى كۆمەلەي خۆشكرد. ئەو زەمانە پارتى دوو كەرت بوو، كەرتىكيان خوالىخۆشبوو مەلا مستەفا سەركردايەتى دەكرد و كەرتەكەي تىرش خوالىخۆشبوو برايم ئەحمەد سەركردايەتى دەكرد. حىزبى شىوعىش بىوون بە دوو كەرتەو، كەرتىكيان لايەنگىرى لە يەكىتى سۆفەت دەكرد و كەرتەكەي تىرش لايەنگىرى لە چىن دەكرد. لە ناو كورددا بە تايبەتى ئەو چوار بالە يان چوار حىزبە ھەبوون. ئەو كاتە ناكۆكەيەكى زۆر قوولى فەكرى لە نىوان خەتى يەكىتى سۆفەت و خەتى چىن ھەبوو. چىن يەكەك بوو لەو ولاتانەي كە بىرى جۆرىك لە ماركسىزم - لىنىنىزم و بىروباوېرى ماوتسىتۆنگ ى بلاو دەكردەو، بىروباوېرى ماوتسىتۆنگ لەسەر بنچىنەي ئەوې كە نەخشەي رىنگاي رزگار بوونى گەلانى بەو جۆرە دانابوو كە پىويستە مىللەتېك كاتېك خەبات دەكات بۆ ئەوې رزگارى بەدەست بەئىتت دەبىت حىزبىكى پىشەرەي ھەبىت بە شىوېيەكى نوى، دەبىت بەرەيەكى يەكگرتووى گەلىي ھەبىت، دەبىت لەشكرىكى رزگارى گەلىي ھەبىت، ئىمە پىمان وابوو ھىچ لەو (۳) سى مەرجانە لە ھىچ كام لەو حىزبانە نەبوون. لەبەرئەو ئىمە ھەولماندا لەسەر ئەو مۆدىلە نوېيە رىكخستىك دروست بەكىن. بەياننامەي (۱۱)ى نادار پەلەي كەرد لە پىكھىتئانى كۆمەلە. چونكە بەياننامەي (۱۱)ى نادار بوو ھۆي ئەوې دوو بالەكەي پارتى سەرلەنوى يەكبەگرنەو و ئەمىيان لەناو ئەوې تردا توابەو. ئەمە بوو سەبەبى ئەوئەش ئەو بالەي شىوعى كە سەر بە يەكىتى سۆفەت بوو وردە وردە زال بىت و لە حكومەت نىزىك بىتتەو و ئەوئەندەي تر تەسفىيە بكات. لەو كاتە ئەو بۆشايىيە فەكرى و سىياسىيەي ھەبوو كۆمەلە تىوانى پرى بكاتەو. مەن ئەو كاتە لە سالى ۱۹۷۰ حوكمى ئىعدام درابووم لە لايەن مەحكەمەي سەورەو لەسەر كىشەيەك كە بە راستى دەستى مەنى تىدا نەبوو، بەلام وەكو تۆلە كەردنەو ئەو سىزايە لەسەر مەن داندرابوو. لەبەرئەو نەمدەتوانى بە نازادى ھاتوچۆ بەكم و بىم و بچم و لە گەل

خەلكدا دانىشىم و سىمىنار و كۆبۈنەۋە بىكەم. بە پىچەۋانەۋە ۋەختىك كە بىرايم نەحمەد و گروپەكەى ھاتن بۇ قەسرو ماكۆسان، من لە گەلىان ھاتم و ماۋەيەك لە گەلىشىيان مامەۋە ھەتاۋەكو رىنگايەكم دۆزىۋە كە لە رىيەۋە سە فەرى دەرەۋە بىكەم. دۋاى ئەۋە سالى ۱۹۷۱ سە فەرى دەرەۋەم كەرد. براكانى تر درىژدىان بە ئىشەكە دا و من يەكەك بوم لەۋ كەسانەى ھاۋكارىم كەردۋە لە دامەزاندنى كۆمەلە ۋە پىكەيتانى گروپەكانى سەرەتاكە. بەلام ئەۋ ماۋەيە بە ھوكمى ئەۋەى كە من دوور كەۋتمەۋە و چووم بۇ قىيەننا، بەلام ئاگاشم لىھەبۋە كە برادەرانى تر ئىش و كارىان كەردۋە، ھەرچەندە بەھۋى سە فەر كەردنەكەم من ۋەك خۆم نەمدەتوانى بە چالاكى بەشدارى تىدا بىكەم، ئەۋ كاتەش كورد لەناۋ ئەۋروپا ئەۋەندە زۆر نەبۋە تا بلىين لە ناۋ كوردەكانى ئەۋروپا ئىش كەردۋە.

* دەكرى لە رىنگاى تۆۋە بزائىن بىرۋەكەى دامەزاندنى كۆمەلەى رەنجەرانى كوردستان بۇ يەكەم جار ھى كىچ بوۋ؟

- بىرۋەكە لە راستىدا ۋەك گوتەم دە گەرپتەۋە بۇ ئەۋ جىاۋازى چىنى سۇقىيەتى. ئەۋ زەمانە گروپەك ھاتبۋون بۇ سلىمانى كە جىابۋونەۋە لە حىزبى تودەى ئىزانى، ئەۋ گروپە بە ناۋى شادومانى ئىنقىلابى ئەۋ كارەيسان دەكەرد. ئەۋانە كارىگەرى زۆريان ھەبۋە لەسەر ژمارەيەك لە كادىرە گەنجەكانى ئەۋ كاتەى كە لە بالى مەكتەبى سىياسى كارىان دەكەرد.

* ۋاتا تۆ لەۋ كەسانە نەبۋى كە تەئسىرت لىچ كرابى؟

- نەخىر من يەكەك بوم لەۋ كەسانە.

* لە سالى ۱۹۷۵ كاتىك ئەۋ نىسكۆيە بەسەر كورد دا ھات، تۆ ئەۋ كاتە پەيۋەندى سىياسىت لە گەل پارتى بوۋ يان لە گەل كۆمەلە؟ يان لە گەل ھەردووكيان بوۋى؟ چۆن؟

- من دۋاى يەكگرتنەۋەى پارتى، نەبۋومەۋە ئەندام لە پارتى، ھەر ۋەك دۆستى پارتى مامەۋە. ھەتا ئەۋ كاتەى من سە فەرى قىيەننام دەكەرد ھاتم سەردانى مەكتەبى سىياسى پارتىم كەرد، ئەۋ كاتە دىكتور مەحمود لەۋئىۋو و زۆريان پىچ خۆشبوۋ كە من ۋەك نىشانەيەك لە يەكگرتنەۋەى ھەردوۋ بالەكە لەۋى بىم بە ئەندامى لقى ئەۋروپا. ۋابزنام كاغەزىشىيان نووسى، بەلام من لەدەرەۋەى رىنكخستىن بوم. بەلام لە گەل برادەرانى كۆمەلە ناگايىمان لەيەكتر ھەبۋە.

* كۆمەلەي رەنجەدرانى كوردستان دواي سالى ۱۹۷۵ تواني بە ھېتو تين و گوپېنكى ترەو بكموتتە شاخ و ھەروھە لە كۆتايى ھەفتاكان و سەرھتاي ھەشتاكانيش تا ناوھراستی ھەشتاكان تواني لە شاريش ھاوسەنگيە كي گەورە لە بزوتنەوي رزگاربخوازي نيشتماني كوردی دروورست بكات. چ پيوستى بەو بوو بچیتە ناو يەكیتی نيشتماني كوردستان؟ لە كاتيكدا كۆمەلە خۆي حزيئكي زۆر فراوان و گەورە بوو بە تايبەتي لەريزي گەنجەكان.

- پيش دەستپيكردەنەوي شوړش لە سالى ۱۹۷۵-۷۶ كۆمەلە ريكخراونكي وھا گەورە نەبەو، ھەرچەندە پتەوترين ريكخراو بوو لەچاو ھەموو ريكخراوھەكاني تر و لەرووي ريكخستەنەو لە ھەموويان كارامەتر بوو، كادييري باشي ھەبوو بەلام بە ژمارە كەم بوون. ئەمە يەكەم. دووھم، بۆ زانياريت ئەو كاتە مام جەلال سكرتيري كۆمەلە بوو ھەر لە سەرھتاي دامەزراندنەو تا ئەو فەترەيەش.

* واتە يەكەم سكرتيري كۆمەلە مام جەلال بوو؟

- بەئێ. درووستكردني يەكیتی لەراستيدا جۆرئك بوو لە جيئەجيكردني ئەو بييرەي كە ھەم پارتی پيشرەو ھەبيت ھەم بەرەي يەكگرتويي گەل ھەبيت و لەشكري رزگاري دروست بكات. ئيمە ھەولماندا ئەو مۆديلە لە كوردستان دروست بکەين. واتە بەشداريكردني كۆمەلە ئيمە ئەو زەمانە وامان حيساب دەکرد وەك چۆن تۆ بەردئك دەخەيتە ناو ناوھووە چەند ھەلقەيەك دروست دەكات، ھەلقەي يەكەم زۆر رۆشن و ديارە، ھەلقەي دووھم كەمتر رۆشنە، ھەلقەي سيبەم لەو كەمتر، وامان داناوو كۆمەلە بييت بە نەوات بۆ كۆكردنەوي ئەو ھەلقە جياجيايانەي تويزە كۆمەلاتيەكاني ناو كۆمەلەي كوردەواري.

* مام جەلال چۆن وازی لە سكرتيري كۆمەلە ھيتا، با بزانيں كاك نەوشيروانييش

چەندەمين سكرتيرە؟

- لەراستيدا رەنگە بە فەرمي من دووھم سكرتيري كۆمەلە بووبم. ئەو كاتەي كە مام جەلال لە سالى ۱۹۷۲ چوو دەرهو، ئەوھي كە بە عەمەلي سەرپەرشتي ريكخستەنەكاني كۆمەلەي كوردووە شەھابي شيخ نوري بوو. دواي ئەوھي كە كاك شەھاب گييا و ريكخستەنەكاني كۆمەلە تووشي گرتن و راوھدوونان بوون كۆميتەي ھەرئەمەكان دروست بوون. كاك ئارام مەسئولي كۆميتەي ھەرئەمەكان بوو بەلام ئەو كاتەش ھەر مام جەلال سكرتيري كۆمەلە بوو. پاش ئەوھي كە يەكیتی نيشتماني

دامه زرا و بېجگه له كۆمەلە بزوتنەوې سۆشپالېستې ھاتە ناو يەكېتېيەوې و خەتې گشتې دروست بوو، ئېتر ئەوساكە گفتوگۇمان لە گەل مام جەلال كرد كه ئايا ودكو سكرتېرى كۆمەلە ئەمېنېتەوې يانېش دەبېت بە قاسمې مشتەرەكې ئەو (۳) سې بالەھې كه يەكېتېيان دروست كردوو. ئەو (مام جەلال) قاسمە مشتەرەكەكې ھەلېژارد و ئېمەش ھەموومان قەبولمان بوو كه بېي بە قاسمې موشتەرەكې ھەر سې بالەكې ناو يەكېتې، بەلام تا نارام مابوو ھەر مام جەلال بە فەرمې سكرتېرى كۆمەلە بوو، كاك نارامېش كارەكانې بەرپۆدەبرد، واتا بەرپرسې كۆمەلە بوو بەلام سكرتېر نەبوو، بەلكو ھەر مام جەلال سكرتېر بوو.

* بەرپۆت لە رېنگاى كۆنگرە و كۆنفرانس يا پلېنېل مەوې بووې بە سكرتېر يان مام جەلال دەستېشانې كردې بۇ سكرتېرى؟

- نەخېز مېن دواى ئەوې كه كاك نارام شەھېد بوو لە بەرى قەرەداغ، كۆبوونەوېيەكې فراوانې كادېرەكانې كۆمەلەمان لە شېنې كرد، لەو كۆبوونەوېدا مېن ھەلېژېردرام كه سەرپەرشتې كاروبارەكانې كۆمەلە بكەم. دواى ئەوې كۆبوونەوېيەكې فراوانې ترمان بەست، پاشان كۆنفرانسې يەكەممان بەست و لەم كۆنفرانسەدا مېن بە سكرتېرى كۆمەلە ھەلېژېردرام. ئېمە لە سەردەمې پېشمەرگايەتېدا (۳) سې جار كۆنفرانسې كۆمەلەمان بەستوو.

* بەلام لە ھەشتاكان دواى نەبەسترا؟

- لە ھەشتاكانېش بەستمان بەلام دواى ئەوې لە ۱۹۸۶ شەرى سەخت لەنېوان كورد و حزبې بەعس دروست بوو، لەراستېدا لە ترسې بۆردوومانكردن و بەكارھېنانې چەكې كېمېايې نەمانتوانې كۆنگرەيەكې وھا بەستېن، ئەترساين كە زۆرېيە كادېرەكانمان بكوژرېن.

* رەنگە ئەو كاتە ھەماسېكېش نەبووېت بۇ بەستېن كۆنگرە؟

- شەرپەكە ئەوئەندە سەخت بوو، بوو بووئەولەويات. ئەوې مېن باسې دەكەم دواى ۱۹۸۶ ھ. ھۆكارەكەشى ئەو شەرپە سەختە بوو كه ئەو كاتە جېنگايەك نەبوو تۆ بتوانې بە دۇنيايې كۆنفرانسې تېدا بەستې.

* له ۲۱-۱۱-۱۹۷۶ که شهابی شیخ نوری و جعفر عبدلولواحید له سرکردایهتی کۆمهله و ئهنور زۆراب له رنکخستنی بهغداد له سیداره دران. نایا لهسر کۆمهله له سیداره دران یان بههۆی بیرى نههوی و کوردایهتی بوو؟

- یهکێک لهو شتانهی که لهسههرهتای دامهزراندنی کۆمهلهوه ئیمه گرنگیمان پێ دهدا ئهوه بوو که کۆمهله خۆی پیاڕیزێ له لیدان. سالی ۱۹۷۰ تا ۱۹۷۵ ئیمه هینی ئهوهمان ههبوو که نهگهر کهسێک بگیرایه رهنگ بوو پارتی بیگری به تۆمهتی ئهوهی که جاسوسی بهعسیه، حکومهت بیگری به تۆمهتی ئهوهی که جاسوسی دهزگای پاراستنه. لهبهرئهوه ئهوهندهی بۆمان کرا ههولماندا ههلقهی رنکخستهکانی نا کۆمهله زۆر زۆر تهسک بیته و ئیمه کادیری رنکخستن دروست بکهین نهک رنکخستنی جهماوهری. لهبهرئهوه ئهدهبیاتیشمان نهبوو، یهک دوو بلاوکراوه وهختی خۆی به ههله بلاوکراوتهوه، بهلام دواپی کۆکراوتهوه. کۆمهله تا سالی ۱۹۷۶ هیچ شتیکی به رهسمی بلاونه کراوتهوه بۆ خهڵک. به شیوهیهکی زۆر نهپتی کاری دهکرد له ناو نوخبهیهکی ههلبژێردراودا، بۆ نمونه له ناو زانکۆی سلیمانیدا وهختی که رنکخستن دروست دهکەیت تهنها ئهوه کهسانهت رنکدهخست که لهکاتی قهیران و تهنگژهکاندا دهتوانن سهرکردایهتی رای گشتیبکات، نهتوانیت له ناو خوتندکاراندا رۆلێکی کاریگهری ههبیته لهناو کرێکاراندا ئهوه کهسانه رنکبخهیت که لهکاتی نهزهماتدا نهتوانیت له ناو چینی کرێکاراندا کار بکات، لهناو رۆشنبیراندا ههر بهم شیویه. واته ههلبژاردی ئهمانه ههولدهدرا کۆبکرتتوه و به چهندین قۆناغدا تیندهپهرین و به ههلقهی رۆشنبیری و ئهمانه تا ئهبن به ئهندام. سالی ۱۹۷۵ کاتی کۆمهله هاته ناو یهکیتییهوه ئیتر ئهوه قۆناغه دهستی پیکرد. کاک شهاب و ئهوه برادههرانهی که حوکمی ئیعدام دران به تۆمهتی ئهوهبوو که ئهمانه تهیارنکی مارکسیان دروست کردوو و سهفهری دهرهویان کردوو و پهیههندیان کردوو به جیهاتی بیگانهوه، چونکه کاک شهاب چهند جارنک چوووبوو بۆ بهیروت فهلهستینیهکانی بینبوو. واتا بهشیکی ئهوه برادههرانهی ئیعدام کران لهسر ئهوه ئیعدام کران.

* ئىستان جارانىش باس ئەمە دەكرا كە جىاوازىەك ھەبۇو لەنىوان شەھىد ئارام و شەھىد شەھاب. ھەرىكە و سەربە بايلىكى سەربەخۇ بوون و كۆمەلىك گروپپى دىكەيان لە خوار خۇيان ھەبۇو. يەئنى كۆمەلىك پەيرەوى شەھىد شەھابى كەردو و كۆمەلىكىش پەيرەوى شەھىد ئارامى كەردو. ئايا كاك نەوشىروان مستەفا پەيرەوى كام بالى دەكرد تا ئەو دوانە ماپوون؟

- ئەو راست نىيە، ئەو راست نىيە، يەك كەپەت ناكۆكى لەناو كۆمەلە دروست بوو، ئەوئىش ناكۆكىەكى فەكرى بوو، دوایی ھەسەم بوو. ناكۆكىەكە دوای سالى ۱۹۷۵ و تىكشكانى شۇرشى كوردبوو، لە ناو سەركردايەتى كۆمەلە جۆرنك لە بۆچوون دروست بوو بوو كە ئايا ناكۆكى سەھەكى ئىمە لە گەل ھكومتى بەعسە يان لە گەل ئىمپىريالىزمى ئەمەركايە. بەلام لە دوای فەترەيەكى زۆر كەم ئەو موشكىلەيەش ھەل كرا ئەوئى كە پىششىنى شۇرشى كەرد و كاك شەھابىش پىششىنى شۇرشى كەرد.

* ئەى بۇ لە سەركردايەتى كۆمەلە و سەركردايەتى ئىستان ھەندى جاران ئەو شتانە باس دەكرىن. لە سەركردايەتى يەكپىتى ئەوانەى كە پىشان لە مەكتەبى سىياسى و سەركردايەتى كۆمەلە بوونە باسى ئەو جىاوازىە دەكەن لە ئىوان شەھىد ئارام و شەھىد شەھابدا؟

- مەن پىموايە ئەو راست نىيە. رەنگە ئەو برادەرەنە لە يىئاگايەو قسە دەكەن. تا ئەو زەمانەى كە كاك شەھاب و ھاورپىكانى لە سەركردايەتى كۆمەلە بوون كاك ئارام كادىرئىكى ئاسايى بوو لە كۆمەلە، لە سەركردايەتى نەبوو. دوای ئەوئى كاك شەھاب و ھاورپىكانى كەوتنە بەر گرتن و راوانان و كۆمىتەى ھەرىمەكان دروست بوو، لەوئىا كاك ئارام ھاتە پىشەو و بوو كەسى يەكەمى ناو كۆمەلە.

* باشە كاك نەوشىروان كە باسى شەرى ناوخۆى ھەشتاكان دەكرىت، لەبەرچى ھەموو ھزبەكانى بەرەى جود ئەوانەى كە ئىستان ماون و جگە لەمانەش زۆر خەلكى تەنەت ناو يەكپىتىش ئىستان نەوشىروان بە سەركردەيەكى كارىگەرى ئەو شەرى ناوخۆيە دادەئىن. ەك رۆزانە ئەوانەى ناو مەكتەبى سىياسىش ئەو دەلئەمە كە نەوشىروان خەلكى بە كوشتن داو. باشە بۇ ھەر كاك نەوشىروان سەركردايەتى يەكپىتى دەكرد، يان فەلەن تۆ رۆلئىكى زۆرت ھەبوو، بەكورتى بۆچى ناوى تۆ زياتر لە ھەر ناوئىكى دىكە زەق دەكرىتەمە؟ يان مەبەستىكى تر ھەيە كە ئىمە نازانين؟

- رەنگە ئەو دوو فاكترەى ھەيەت. يەكئىكىان فاكترەى ناوخۆى يەكپىتىيە كە ئەو بەشىكە ئەو مەملەتتە ناوخۆيەى لە ئىوان بالە جىاجىاكانى ناو يەكپىتىدا ھەيە. بەشىكى

تریشیان ئەگەر پتەوہ بۆ ئەو توانا میدیایییەى کە کاتى خۆى حزبى شیوعى عىراق ھەببوو، لە راستیدا حزبى شیوعى رۆلى زۆر گەورەیان ھەبوو لەوہى کە ناوى من بە شەرى ناخۆوہ بنووسىتىن بە تايبەتتى دەوى شەرى (پشتاشان) و ئەوانە. خۆت ئەزانى کادرى راگەياندن لە حزبى شیوعیدا زياتر بوو، ئەو زەمانە يەکیىتى سۆفیت مابوو، حزبى شیوعى لە گەل حزبى شیوعى تری دونیا پەيوەندیان ھەبوو نىتر ھەلمەتیکى جیھانییان دژ بە من دەست پىکرد.

* باشە لەبەرچى ناوى تۆيان ديار خست؟ تايא لەبەرئەوہ نەبوو فיעلەن رۆلىكى باشت نەبىنى؟

- لەبەرئەوہى من سەرکردایەتى ھەندىك لە شەرەکانم کردوہ.

* واتا حەقیقەتیکى تیدا ھەبوو بەرامبەر بە تۆ؟

- من حەز ناکەم بگەرپینەوہ بۆ رابردوو گۆر ھەلبەدەینەوہ چونکە کە گۆر ھەلدەدەیتەوہ عادەتەن بۆ گەن و تىسک و پرووسک دیتە دەرەوہ. شەرى يەکیىتى لە گەل ھەموو لایەنەکانى ترا، لە راستیدا بە پلەى يەك لە گەل پارتیدا بوو، چونکە پارتى وەکو تاکە حزب مەبەدنى تەعەدودىەتتى قەبول نەدەکرد. ئەو شەرانە بەشیک بوو لە چەسپاندنى فکرى تەعەدودىەت کە بۆ جارى يەکەم بوو يەکیىتى ھىنايە کوردستانەوہ. فرەبى حزبى، فرەبى سیاسى و فرەبى رۆژنامەوانى تا ئەو زەمانە پارتى خۆى بە تاکە حزب دەزانى کە شیعارى ئەوہى ھەبوو پىشپەوى کورد پارتیە و ھىچ حزبىکى تر نییە. ئەمە وەختیک يەکیىتى دروست بوو ھەلگەرانەوہ بوو لەو سەرەتایە.

* بەس ھەست ناکەى لە واقیعى عەمەلیدا يەکیىتى نەیتوانى نىستىعابى ئەو ھەموو حزبە کوردستانیانە بکات، کە خەباتى رزگارى نىشتمانیان دەستپىکردبوو؟ چونکە يەکیىتى بەتەنیا لەبەرئەوہ بوو و حزبەکانى تریش ھەموویان لە بەرئەوہ کى تر. خۆى تەعەدودىەت ئەوہىە حزبەکانى تر قەبول بکەى لە کاتیکدا پارتى لەناو زۆرتىرین حزبەکانى کوردستانیدا بوو، بەرەى جودیان پىکھینابوو، بەلام يەکیىتى بە تەنیا بوو و شەرى دەکرد بۆ ئەوہى ھەموو حزبەکانى تری وەکو سۆشالیست و شیوعى و پاسۆک و.... ھتد پاكتاو بکات؟

- من وەك گوتم نامەوى باسى ئەوہ بکەین. بە جیئەدەھیلین بۆ مێژوونووسان، با ئەوان ھەلیسەنگینن.

* با بیینه سەر هه‌لۆه‌شانه‌وه‌ی کۆمه‌له‌.. خه‌لکیکی زۆر چ ئه‌وانه‌ی ئیستاش هه‌ر خۆیان به کۆمه‌له‌ ده‌زانن یان له رینگای کۆمه‌له‌وه تۆانیان ببن به کادیرێکی کوردستانی و نیشتمانی، قسه ئه‌وه‌یه خه‌لکی دهره‌وه‌ی کۆمه‌له‌ش ده‌لێن گورزێکی گورچک بر بوو که درا له کۆمه‌له‌ و ته‌نانه‌ت له بزافی نیشتمانی، باشه کاک نه‌وشیروان چۆن تۆانی ئه‌و بریاره‌ بدات که کۆمه‌له‌ له ساڵی ۱۹۸۸ هه‌لبه‌شیتیته‌وه‌؟

- من به ته‌نیا ئه‌و بریاره‌م نه‌دا، ئه‌وه ژماره‌یه‌کی زۆر بێش من له کادیره‌کانی کۆمه‌له‌ ئه‌و گفتو‌گۆیانه‌یان ده‌ست پێ‌کردبوو له گه‌ل یه‌کیته‌ی شۆرشگێڕاندا، له قاسمه ره‌شه‌وه ئه‌و گفتو‌گۆیانه‌یان ده‌ستپێ‌کردبوو. که بریاری هه‌لۆه‌شانه‌وه‌ی کۆمه‌له‌شمان دا له کۆبوونه‌وه‌یه‌کی زۆر فراواندا چهند سه‌د که‌سیک تێیدا به‌شدار بوون که ئه‌و بریاره‌مان دا. به‌لام له بیرت نه‌چیت وه‌ختیک که کۆمه‌له‌مان هه‌لۆه‌شانه‌وه‌ ته‌سلیمی ده‌ست سه‌رکردایه‌تیه‌کم کرد که جگه‌ له دوو که‌سیان ئه‌وانی تر هه‌موویان کۆمه‌له‌ بوون.

* وانا خۆت قه‌ناعه‌تت به هه‌لۆه‌شانه‌وه‌که هه‌بوو؟

- به‌لێ ئه‌و زه‌مانه قه‌ناعه‌تم پێ هه‌بوو. به‌لام نه‌زموون دهری خست که شتیکی هه‌له‌مان کردووه.

* هه‌ستت کرد که غه‌درێکت کردووه؟

- ئیستا وانا ئه‌و دوو سه‌ی سا‌له هه‌ست ده‌که‌م که کارێکی هه‌له‌مان کردووه. له‌وه‌په‌ش پێم وابوو وه‌ک بۆم باس کردی که کۆمه‌له‌مان هه‌لۆه‌شانه‌وه‌ و ته‌سلیمی سه‌رکردایه‌تی یه‌کیته‌یمان کرد، ئه‌و کاته له‌ناو سه‌رکردایه‌تی یه‌کیته‌یدا ته‌نها د. فواد مه‌عسوم و د. که‌مال فواد کۆمه‌له‌ نه‌بوون ئه‌وانی تر هه‌موویان کۆمه‌له‌ بوون و ده‌یان‌توانی هه‌موو یه‌کیته‌ی بکه‌ن به کۆمه‌له‌.

* به‌لام نه‌یان‌کرد؟

- به‌لێ نه‌یان‌کرد..

* دەكرېت بزائين كاك نەوشىروان لەبەرئەوهى زۆر جارەن ھەست دەكرېت لە حزب دادھېرېت واتا توورە دەھييت، ەك ماوھەك لە زەلخ دانىشتبوى خەرىكى نووسىنى ياداشتەكانت بوى و ھەندىخ جارىش سەفەرى دەروەت كەروە، ھەندىخ جارى دىكەش ھەست دەكەيت كاك نەوشىروان عاذزە، دلگىرە، توورەھە. دەكرېت بزائين ئەو ھەموو جارەنە كاك نەوشىروان ئىستىقالەى دەدا يان ھەر بۆ خۆى توورە دەبوو و خۆى دوور دەخستەو و دەچووە كەنار و لە ناوئەند دوور دەكەوتەو؟

- پىموايە ئىوە مانان ھەقە بە تەقدىرەو سەيرى ئەو ھەلوئستانەى من بکەن. چونكە ئەو كاتانەى من دوور دەكەوتەو لە راستىدا لەكاتى شەرى ناخۆدا بووە من بۆم بەجىھىشتوون. بۆ نمونە بۆت باس بکەم لە دواى ھەلئىژاردنى يەكەمى پەرلەمانەوە من لەگەل برادەرەكانى خۆمانا ناكۆك بووین لەسەر ئەوئەى كە نایا كادىرەكانى يەكىتى پىنين كاروبارى حكومەتى پىن بىسپىرین ياخود كادىرەكانى يەكىتى چاودىر(مراقب) بن بەسەر حكومەت و، تەكنۆكرات بەئىنين. ئەو يەكەك لەو خالانە بووە بووە كە ئەو زەمانە من لایەنگرى ئەو بووم خەلكى تەكنۆكرات بەئىنين با ئەو ھەشت پىن بلىم منيان تەرشىخ كرد بۆ يەكەم سەرۆكى حكومەت، بەلام نەمكرد چونكە باوهرم پىن نەبوو. برادەرانى تر پىيان وابوو ئەگەر لە دەسلەتدا نەبىن خەلکمان لەگەل نايیت، لەبەرئەو دەیانوت ئىمە خۆمان لە شۆرشدا ماندوو بووین بۆچى تەسلىمى خەلكى ترى بکەين. لە مەوزوعى يەكىتى و پارتىشدا من رەئىم وابوو، پىنگومان پىش ھەلئىژاردن من لەگەل كاك مەسعود قسەم كرد لەسەر ئەساسى ئەوئەى لىستىكى ھاوبەش دروست بکەين. من باوهرم وابوو لەبەرئەوئەى مىللەتەكەمان بە قۆناغىكى زۆر سەختدا تىپەرپووە و تووشى كارساتى سياسى، كۆمەلایەتى، ئابوورى و رۆشنىبرى بوو. ئەم قۆناخە مىلەتەكەمان پىورستى بە ئىستىقرار ھەيە، بۆ ئەوئەش چاكرىن شت ئەوئەى دوو حزبە سەرەكەكە لىستى سەرەكەيان ھەيیت. ئەو زەمانە (۱۹۹۲) پەرلەمان سەد ئەندامى ھەبوو، وتم با پارتى ۳۵ كورسى ھەيیت و يەكىتى ۳۵ كورسى ھەيیت. ۳۰ يەكەى تر بۆ خەلكى سەرەخۆ و تەكنۆكرات و حزبەكانى تر دابىنين بۆ ئەوئەى ئەگەر لە ئىوان يەكىتى و پارتىدا جۆرئەك لە ناكۆكى دروستبوو، ئەو كاتە ئەو سى كەسە بتوانىت بالانسەكە راست بکاتەو. بەلام فەكرەكەى من قەبوئ نەكرا. من پىشنىارم كرد بۆ برادەرەكانى خۆمان كە ئەگەر لایەك حكومەت وەرگرن و لاكەى تر بىن بە ئۆپوزىسيون. لەگەل پارتى قسە بکەين ئەگەر ئەوان حكومەت وەرگرن ئىمە دەبىن بە

ئۇيۇزسىيۇن، ئەگەر ئىمەش ھۆكۈمەتتەن ۋەرگرت با ئەۋان بېن بە ئۇيۇزسىيۇن. ئەۋ
فكرەيەش لە لاي برادەرەكانى ئىمە قەبۇل نەبۇو و پىيان ۋابوو پىنكەۋە ھۆكۈمەتتىكى
ئىتتىلافى دروست بىكەن. لەبەر ئەۋە من عەقلم نەبىرى و ۋازم لى ھىئا. ۋە ئەگەر
ۋازم لى نەھىتابايە ئىحتىمالى ھەبۇو ئەۋ ناكۆكيانە، ئەۋ زەمانە مومارەسەى كارى
دىموكراسى زۆر كەم بوو، رەنگ بوو بىتتە ھۆى ھەلگىرسانى شەر لەنتوان ئەۋ
بالانەى ناۋ يەكيتىدا. پىمابوو ئەۋلەۋىت بۇ ئەۋىيە كە يەكيتى بە ساغ و سەلامەتى
بىتتەۋە لەبەرئەۋە من بۇم بەجىھىشتەن. ھەموو جارەكانىش ۋابوو كە ناكۆك بوو بووم
لەگەل رەفقىقەكانم لەجىياتى ئەۋى شەرىيان لەگەلدا بىكەم بۇم جىھىشتوون.

* ھەست ناكەى لە سىياسەتدا ئەۋە مەرفوزە؟ ئەۋ ۋازھىنان و خۇ دورۇخستەۋىيە.
سىياسەت ۋايە تۇ دەيت مەللايش بىكەيت و ھەۋلىش بەدەيت كەمىنەى خۇت بىكەيت
بە زۆرىنە.

- ئەۋە لە ۋلاتىكدا كە حزبەكان چەكدار نەبن راستە، بەلام لە ۋلاتىكدا كە حزبەكان
چەكدار بن و سەركردايەتى حزبەكە و سەركردايەتى سىياسى ئامادە بن بە چەك دىفاع
لە مانەۋى خۇى لەۋ پۇست و پايانەدا بىكات پىم ۋايە ئىنسان بىكشيتتەۋە باشترە ۋەك
لەۋى شەرىيان لەگەلدا بىكات. ئەۋى كە تۇ باسى دەكەيت رەنگە لە ۋلاتىكدا بىت
كە تەقالىدى دىموكراسى رەگداكوتاۋى تىدايىت. لە ئەۋرۋاپارەنگە ۋايىت بەلام لە
كوردستانىكدا كە ھەموو چەكدارن پىم ۋايە ئەۋە سەر ناگرى.

* لىنېن كە شۇرشى تۇكتۇبەرى داگىرساند سەرھتا كەمىنە بوو دۋابى بە گىفتوگۇى
چرۋ بەردەۋام بوو بە زۆرىنە. عەزىز مەھمەدەش جەبەدى ۋەتەنى لەگەل بەعس كىرد
خۇ لە سەرھتا كەمىنە بوو، بەلام بە كۆبۈنەۋى بەردەۋامى ناۋ كۆمىتەى ناۋەندى
بوو بە زۆرىنە. ۋاتا لە سىياسەتدا ۋايە مەللايتكە رەنگە ھەندىك جار درىژخايدن دەيت،
ناشې سارد بىتتەۋە. بەلام كە دورۇ كەۋتەۋە رەنگە ئەۋانى تر ئىستىغلالى بىكەن و زىاتر
ئەۋ نەھجەى كە دەيانەۋىت چىگىرى دەكەن. فكرەكەى تۇش لەۋ كاتە زىاتر بىچوك
دەيتتەۋە چۈنكە تۇ مەيدانەكەت بۇ جىھىشتوون. پىم ۋايە ئەۋە لە سىياسەتدا زىاتر زىانت
پىندەگەيدەيتتە، بۇيە ئەگەر بەردەۋام بىت باشترە و ھەۋلىش بەدەيت نەگاتە پىنكادانى
چەكدارى. چۈنكە ھەندىك جاران دەيتتە كۆلدىن، رەنگە تۇ بە نىشتەمانپەرۋەرى بزانى
بۇ ئەۋى ئەۋ كىشەيدەى ھەيدە با كەسى تىدا نەسوتى بەجىدەھىلى؟

- من نمونەيەكت بۇ باسكەم. كاتىك كە شەرى نيوان پارتى و يەكيتى دەستى

پيكرد من زياتر له ساليك بوو له لهندهن دانيشتبووم. هيچ دهستيكم له هه لگيرسانی شەري يه کيڼي و پارتی و، يه کيڼي و بزوتنه و هدا نه بوو، من به سەر شەره که دا هاتمه وه. که هاتيشمه وه لايه نې گفتموگو که من ده مکرد. له گفتموگو که شدا يه ک خالی بنه پەرتي هه بوو به نسيبت منه وه که نه مويست جي به جي بکەم نه ويش گيړانه وه ي براي خه ليل و دا هاتي براي خه ليل بوو. يه عني هه موو مملاتني که ي من که پيان ده وتم مه وقيفي موته شه ديده له بهر نه وه کاره بووه. وه ختيک که بينيم هيچ رنگه له ناسوي نزيکدا و هيچ هيوايه کي نه وه نييه که له نيواني يه کيڼي و پارتی دا ريککه وتن بيټ، ناخر مه رحه له من خوّم به شه خسي کاغه زم بو کاك مه سعود بارزانی نووسی و کاك مه سعود يش جوابي بو نووسيمه وه و گه يشينه دارشتنيک (سيفه يه ک) که بگه ينه ريککه وتن، به لام که سه يرم کرد له ناو پارتی و يه کيڼيشدا چه ندين گروپ هه ن دزي نه وه ريککه وتنهن و نايانه ويټ سه ريگرټ. له بهر نه وه جارنيکي ديکەش به جي به يشت.

* قسه يه کي به ريلاو هه يه ده لپت کاك نه وشيروان ته نها سليمانی پيخ شاره. واته بيړنيکي ناوچه گهري به سه رييدا زاله. ده کړي نه مه له سه ر زاري خوتمه راستي نه مه بزانيڼ؟

- نه سلهن من خوّم به کوردستاني ده زانم نه ک خوّم به خه لکي کوردستاني عيراق بزانه. يه ک نيشانه م پيخ بلې ده ليلي نه وه بيټ که من ناوچه گه رتي ده کم.

* ده لپن گوتوته هه وليز کوني پيروزه تا شەري تيا نه کړي کاتي سالي ۱۹۹۴، ۱۹۹۵ و ۹۶ و واته نه و سالانه ي که شەري ناوخو هه بوو. تيا فيلخن تو وات گوتوه؟

- وه کو مه بده من هه موو کوردستانم پيخ پيروزه نه ک هه ر شاري هه وليز. له زاخوه تا خانه قين به ناوچه دا پراوه کانيشه وه به شتيکي پيروزي ده زانم، وه ختي خو يشي که ئيمه خه باتمان کردوه له پيناوي نيشتانه که مان خه باتمان کردوه. نيشتانه که ي ئيمه ش به ته نيا بريتي نييه له شاري سليمانی. نه وه قسه يه کي ناراسته و من وام نه وتووه، به لام نه وش نه گه رپته وه بو نه وه قسه و قسه لوکانه ي که باله ناکو که کاني ناو يه کيڼي بو يه کتري دروستي ده کەن. نه گينا نه وه ي که من پيم ده لپن موه هندسي شەري براکوزي بووه، من هه موو شەره کاني پيش راپه رينيش هه ر له سه ر هه وليز کردوومه.

* چوار سالی ريك بهر له نه مړې بهرېزت له گڼل كړايدليك نه دماي مډكتيبي سياسي يه كيتي ياداشتمامه يه كيان بهر ز كړدوه كه دنگي نارېزاي له سر چهند شتيك تندا بوو، يه له مو پراسانه ته مډني مام جهلال بوو. نايا مډه سته له مو بوو كه نهو ته مډني گهوريه و جهنابت بي بي به سكرتير؟ واتا تو واجيهه يه كي تر بووي له ناو يه كيتي دواي مام جهلال يان مډه ستيكي ترت هه بوو؟ بوچي ته مډنتان خسته ناو نهو پرسهوه؟ تو باسي بهرنامه ي سياسي ده كړد ته مډن رننگه هه نديك جار رو لي نه ييت؟

نهو شيروان. راسته ته مډن رننگه هه نديك جار رو لي نه ييت، به لام له مډه له ي سر كړدايه تي يه كيتي نو بوونه وه و تازه گهري شتيكي زور له سره خو ييه. به شيكي زوري نه دماي مډه ستيبي سياسي و سر كړدايه تي يه كيتي له ته مډنيك دان كه نه ييت جينگه بو گهنج چول بكرت. دواي نه مډه، هه موو كه سيك كه گه شته ته مډنيك نه ييت بير له وه ي دواي خو ي بكانته وه. من له تو دپرسم نايا ده زانيت دواي مام جهلال چي به سر يه كيتي داديت؟ نايا نه زانيت دواي مام جهلال چي به سر په يوه نديه كاني نيوان يه كيتي و پارت ي داديت؟ نايا نه زانيت دواي مام جهلال چي به سر په يوه نديه كاني نيوان كوردي عيراق و حكومه تي عيراق ديت؟ پيوسته هه موو كه سيك پيشيني نه وه بكات كه دواي خو ي نه گه به مردنيس نه ييت، به وازه ينان، نه خسه بو نه وه دابيت كه دواي خو ي كه سانيك هه بن درتزه به نيشه كه بدن.

* باشه بو نه وي شته كه شرعيه تيكي جواتري وهر بگرتايه باشتر نه بوو داواي به ستن ي كزن گرتان بكردايه؟ چونكه له كزن گره برياري نهو شتانه ددرت.

- نه وه راسته، به لام تو نه زاني كزن گره يه كيتي كه ي نه به ستر ي؟

* من نه و ملا، خو من له سر كړدايه تي يه كيتي نيم..

- منيش هه رنازانم، منيش نيشتاو نهو كاتيش نه مډه زاني، چونكه سكرتير ي گشتي نهو برياره ده دات كه ي كزن گره به ستر ي و نه به ستر ي. عاده تن حزيه باشه كاني دونيا پيش كزن گره ناكوكيه كاني ناو خو يان چاره سر ده كهن. گه لالدي بهرنامه ي تازه ناماده ده كهن و نيش ده كهن كه سر كړدايه تي داهاتوو كي بيت و كي نه ييت كاتيكيش ده چنه ناو كزن گره ناكوكيه كاني ناو خو يان يان چاره سر كړدوه، بو نه وي بهر يزيكي يه كگرتوه وه بچنه ناو كزن گره و بهر يزيكي يه كگرتوه وه ش يته ده روه. نهك بچن له ناو كزن گره كه شه ركان هه ل بگير سين.

* با بېيىنه سەر كاك نەوشىروان خۆى. ئايا كاك نەوشىروان تەنھا لە پۇستى جېڭىرى سكرتېرى گىشتى يەكېتى نىشتىمانى كوردستان دەستى خۆى كېشاوتەتە، يان لە سەر كرايەتى و يەكېتىش؟

- ئەتوانى وەلامى ئەو پرسىيارە خۆت بېدەيتەتە. من ئەگەر بلىم يەكېتى نىم بىروام پى دەكەيت؟

* نەولە

- دواى ئەو،ش، كاكە ئىنسان كە تەمەنىكى دور و درېزى لەناو حىيىكدا بەسەر دەبات، ھەموو تەمەنى گەنجىتى خۆى بەسەردەبات و ئەوھى كە پىدەلېن (ھەنن) نوستالجيا تۆ ناتوانىت ئىنسان رووت بکەيتەتە لە ھەموو نوستالجىاي خۆى مەبەستە ئەوھىە من بەدرېزايى سى سال لەگەل كۆمەلېك خەلک پىكەو چەندىن قۇناغى خۆش و ناخۆشمان بىرەو چەندىن يادگاريمان ھەيە ناتوانىت تۆ خۆت يەكجار رووت كەيتەتە لەم ھەموو شتە.

* بەلام ئىستا ھەست ناكەيت لە دوروپايتىكداى؟ نازانىت لە لاي يەكېتى بىيىتەتە يان ئەوھتا ئەو بىر و تەوھوھاتەى خۆت وردە وردە چە دەكەيتەتەو يەكېتىت لەسەر ئاگرېكى نەرم داناو وەك چۆن بلىم چايەكەت دېم بەت، تا ئەو كاتەى سكرتېرى يەكېتى نىشتىمانى كوردستان بە تەكەيد ھەر دەيىت بگۆرېت جا بە ھەر شىئەيەك يىت ئىمسال نا سالىك دوانى تر بەتايبەت بەھۆى تەمەنەكەيەو، ئەو كاتە تۆ يىت و بلىت بەلخ من ئىستا سكرتېرى يەكېتىم. ئەمە لە كاتىكدا ماوھى ئەم يەك دووسالەى رابردو و ئىستا داھاتوش زەمىنەيەكى لەبارترى بۆ دەپەخسىنى؟

- ھەز دەكەم ئەو بزانىت كە من لەسەر تەمەن كىشە بىيادنانىم چۆنكە لەوانەيە من خۆم پىش ھەندىك كەس بىرم، يەغنى كەس نازانى كەى دەمىت و ھەموومان لە تەمەنىكداين كە موعەرەزىن بۆ ئەوھى بىرىن. ئەوھە يەكېكىان. دووھىيان من لە وتارىكدا كە بلام كوردۆتەو بە ناونىشانى «دواى ئەو ھەموو رەخنەيە ئىنجا چى» لەوئدا چەندىن سىنارىئوم ھىناوئە پىشەوھ. گۆرېن لە رېنگەى گۆرېنەو لەناو ھىزب، گۆرېن لە رېنگەى گۆرېنەو لەناو دەسەلاتدا و گۆرېن لەدەرەوھى دەسەلات و لە دەرەوھى ھىزب. من خۆم لە راستىدا ھىچ وەلامىكى دىيارىكراوم لەسەر ئەوھە نەداوئەتەوھ، جىمھىشتوھ بۆ موناقەشە كوردىنكى گىشتى. دواى ئەوھە كە تىركرا بە نووسىنى گىفتوگۆ، بە نووسىنى وتار و بە گىفتوگۆ ئەو كاتە خۆى ساغ دەكاتەوھ لەسەر چى دەيىت.

* كاك نوشيروان له سالانى ۱۹۸۰ تا ۱۹۸۵ و ۸۶ ته قىرىبن كارىگه رتيرن كاراكتەر بوى له ناو ههناوى يه كىتى. نايا پىيت وايه دهوانى بهو تهوه جوهاندى ئىستا ههته ههمان نهو كاراكتەر بىينىتهوه كه لهو سالاندا دهىينى؟

- ئىستا دوو قۇناغى جياوازه، نهو زهمانى تۆ باسى دهكهى قۇناغى شهپرى پىشمه رگايهتى بووه ئىستا قۇناغى ههلبىزاردن و دروستكردنى دامه زراوهى دهولت و نهوانهيه. من تهمهنا دهكهه كه پارتىش و حزه كانى تىش هه موو له گهل رۇجى سهردهمدا بگونجىن و خۇيان تازه بكه نهوه. تۆ وهختىك كه باسى فرهىي (تعدديه) دهكهيت بهىي نهو حزه ميژوويىانه ناتوانيت پلوراليزم لهم ولاندا دامه زرتىت. له بهر نهوه نهوهى كه من بۆ يه كىتى تهمهنا دهكهه چاكبوونهوه و نىسلاخاته كه بۆ پارتىش تهمهناى دهكهه.

* بۆ چوونىك ههيه دهلىت كاك نوشيروان مسته فا رىك واتا مام جهلال تاله بانى. به مانايه كى تر كاك نوشيروان ئىستا له هه موو كاتىكى تر زياتر خزمهت به يه كىتى دهكات بهو تهوه جوهاناندى كه ئىستا ههيهتى و له بنهپهتا له گهل مام جهلال هيج جياوازيه كى نييه، بهلام بۆ نهويهتى نهواندى كه له يه كىتى دادبهرىن كاك نوشيروان كۇيان بكاتهوه؟

- نهوه بيروپراى خۇيانه. بهلام له ژياندا من هه ميشه عهبدى بيروباوهپرى خۇم بووم. عهبدى هيج كه سىك نه بويمه.

* يه كىتى بهوه بهناويانگه له كاتى ههلمهت و شهپدا جياوازيه كانى بچوك دهيتتهوه، بهلام نهو كاتاندى شهپ نييه و دۇخه كه نارام دهيت نىتر جياوازيه كانىش زهق دهبنهوه. بۆ نمونه ئىستا كه ناشتیه وسه قامگىرى ههيه، كهچى خهريكه كۆنه برينه كان ههله درىتهوه. نايا نهمه تا چهند راسته؟ چونكه تۆ نهزمونىكى درىرت لهناويه كىتى ههيه نايا بهراستى وايه؟

- پىم وايه له ناشتيدا جياوازيه كانى يه كىتى باشتر دهرده كه وىت له گهل حزه كانى تردا. بهلام كام يه كىتى؟ نهه يه كىتیهى ئىستا پىم وايه زۆر جياوازي نهماوه له گهل پارتى.

* ئىمپىرىيە كاك نەوشىپىروان بەھىزىتىن ئۆپۇزسىيۇنە كە بە بارودۇخەكە پازى نىيە،
 حىزى تىرىش ھەن كە لەناو ھىكومەتىش بەشدارىيانكردوۋە يان ئەيانكردوۋە، بەلام ئەوان
 كارىگىرىدەكى ئەوتۇيان لە گۆرەپانەكە نىيە. بەلكو كاك نەوشىپىروان كارىگەرتىن ئەو
 ئۆپۇزسىيۇنەيە كە ئەمىرى خەلك چاۋپىرى ئەمەلى لىج دەكات كارىگەرتىش يىت لە
 ئىستا. ئايا ماناى ئەو نىيە كە ئەو خەلكى توۋرە بوۋە لە ناۋ پەكىتى كە بە ھەمان
 شىۋەي ئىۋە بىر دەكەنمەۋە و نارازىن بە بارودۇخەكە و ھەروھە ئەوانەيش كە سەرىخۇن
 يا لە ئىۋەزىكەنى تردان، كە نارازىن، نەوشىپىروان بىتوانىت سەركرداپەتپان بىكات و ۋەكو
 ئۆپۇزسىيۇنىكى پەلە يەك و سنورىك بۇ ھىكومەت و ئەو دەسەلاتە دابىئىت كە ھەپە،
 يان ھەر مەبەستت ئەۋەپە يەكىتى ئىسلاھ بىكەت؟

- مەن ناتوانم بە خۆم بلىم ئۆپۇزسىيۇن. مەن لە گەل ھاۋپىكانمان كە جۇرىك لە
 تەيارى سىياسىن كۆمەلىك چەمكى سىياسىمان خىستۆتە روو، ئىمە دوژمانىەتىمان
 لە گەل ھىچ كەسك نىيە. ناھەزىمان لە گەل ھىچ كەسك نىيە.

* مەبەستى شتى شەخسى نىيە، بەلكو لە جىاۋازى بىروپا؟

- جىاۋازى بىروپاى ئىمە لەسەر جۇرى بەپىۋەبىردى دەۋلەتەكەپە. كە ئىمە پىمان
 ۋاىە ئەم ئىدارەى كە ئىستا لە سىلىمانى ھەپە و ئەو ئىدارەى لە ھەولپىر و دەۋك ھەپە
 لاساىيىكردنەۋەي ئەۋروپاى شەرقىە كە پاشەپۇژى نىيە. بۇيە ئىمە كۆمەلىك چەمكى
 سىياسىمان ھىتاۋەتە ناۋ گۆرەپانەكەۋە و خىستمانەتە روو. بۇ نمونە جىاكردەۋەي حزب لە
 ھىكومەت، كە ۋەختىك ئىمە باسى جىاكردەۋەي حزب لە ھىكومەت دەكەين مەبەستمان
 ئەۋە نىيە كە حزب لە ھىكومەتدا نەپىت يان لە پەرلەمان نەپىت، يىگومان كە ھەلبىژاردن
 دەكرىت حىزبەكان بەشدارى تىدا دەكەن و ئەۋان نۆپىنەر دەنپىرنە ناۋ پەرلەمان و كاپىنە
 و ۋەزارەت پىكەدەھىنن. بە ماناى ئەۋەي ۋەختىك كە دەلىپى حزب و ھىكومەت لەپەك
 جىابىكرتتەۋە پاش ھەلبىژاردن و پىكەپىنانى كاپىنە ئىتر رۆلى مەلبەند و لق و ناۋچە و
 كۆمىتە و مەكتەبى سىياسى لە دەستپۆەردان(تەدخەل) لە كاروبارى رۆژانەى ھىكومەتدا
 نەمىنپىت. ۋەختىك تۆ نۆپىنەرەكانى خۆت ئەنپىرتە ناۋ ۋەزارەت ئەپىت لەپىنگەي ئەۋانەۋە
 كارەكانت بىكەت. ۋەختىك تۆ فراكسىۋنىكت ھەپە لە ناۋ پەرلەماندا ئەتوانىت لەپىنگەي
 فراكسىۋنەكەي خۆتەۋە كار بىكەت، نەك ئەۋەي بەپىرسى مەلبەند و بەپىرسى لق
 و ئەمانە رۆژانە تەداخول بىكەن لە كاروبارى ھىكومەتدا. بەپىۋەبىرى قوتابخانەى
 سەرەتالى ئەۋان داى بنپىن، سەرۋكى شارەۋانى ئەۋان دابىنپىن، بەپىرسى ئاسىش ئەۋان

دايېنىن، ئەمە يەككىگە لە خالەكان. خالىكى ديكە كە ئەوھى ئىمە زۆر بەلامانەوھ گرنگە مەسەلەھى شە فافىيەتە، شە فافىيەت لە كاروبارى دارايى، لە كاروبارى سياسى، شە فافىيەت لە ھەموو لايەنەكانى ژياندا چونكە تۆ ئىتر لە قۇناخى مەترسى و ساوايى دەرچووئىتە دەرەوھ. ئەزمونى ئىمە ئىتر ئەزمونىكى ساوا نىيە. چ رېنگرېك ھەيە لەبەردەم ئەوھى كە ھەردوو وەزارەتى مالىيە بودجەھى حكومەتى ھەرىم بەرىتە بەردەمى پەرلەمانى كوردستان بۆ ئەوھى گفتوگۆھى لەبارەيەوھ بكرىت، چ رېنگرېك ھەيە لەبەردەمى ئەوھى كە پەرلەمانى كوردستان دەسلەتتى ئەوھى ھەيىت وەزىر بانگ بكات و محاكەمەھى بكات و ئەگەر زانى كە وەزىرېكى لىئوھشاوھ نىيە متمانەھى لىئ بەسەنتەوھ و بىگۆرېت. ئەو مەسەلەھى عەدالەتتى كۆمەلەيەھى كە لە زەمانى يۇنان و رۇمانەوھ شەرى لەسەر دەرې، ئىمە ئەو مەسلانەمان تەرح كرووھ نەھاتووېن باسى ئەوھ بگەيىن فلان حزب خراپە و ئەمەيان وايە و ئەمەيان وايە. ئىمە پىمان وايە كە گۆرېن لە چەمكە سياسىيەكاندا بكرىت. ئىستا ئىدارەھى سلىمانى ئىدارەھى تاك حزيبە ئىدارەھى فرەيى نىە كە باوھرمان بە فرەيى ھەيە.

* پىت وانىە ئەو قۇناغى ئىستا قۇناغىكى ئىنتىقالىە ھەموو قۇناغىكى ئىنتىقالىش كاتى پىئوسىتە، بە برپارىك ھەموو شىئىك ناكرى، لە روسياش ھەر وابو بە ئاسانى يەكسەر نەكەوتە سەر ئەو سكەيەھى كە جەنابت باسى دەكەيت، ماوھەكى دەوت جا لەونەيە ماوھە كورت پىت ھەندى جارېش ماوھە كە درېژ دەيىت. ئەگەر پۆتىن نەبوايە رەنگە ئەو قۇناغە دووبارە لە روسيا درېژ دەبووھ. مەبەست قۇناغە ئىنتىقالىەھە. بەلام پۆتىن ھات توانى ئەو قۇناغە زوو بېرى، بەلام لە كوردستان بەپىئى ئەزمونمان و ئەوھى كە قەد دەولەت نەبووئىنە رەنگە ئەو قۇناغە درېژتر بىتەوھ.

- ئەوھ رەنگە، بۆچووئىك وايە. بەلام بە بۆچووئى مەن ئەگەر ئىرادەھى سياسى لەلەي سەركردەھى ھەردوو حزيبەكە بىت، كوردستان ھىشتا نەبووھ بە دەولەتتى موئەسەسات لەبەرنەوھ برپارى سياسى سەركردايەتتى حزيبەكان زۆر گرنگە لە گۆرېنى رەوتى ئەو گۆرپانە.

* ئەو سەركردايەتپەش ھېندە ئەزمونى نەبوو، ئەو ئەو چەند سالدى سەيرى دىنيا دەكات. پىشتر ئىمە ھەموومان لە شاخ بووين و كەى بىرمان لەو دەكردو ھەبىن بە دەولەت و بزائىن ھوكمرانى چۆن دەيت. بۆيە ناكړى ئىستا خۆمان لە گەل ولاتىكى نەرووېى بەراورد بگەين، چونكە ھەر ئاستى وشيارى كۆمەلايەتپشمان لەچا و ئەوان زۆرى ماو، وانپپە؟

- ئەتوانيت ئىستيفادە لە تەجرۇبەى خەلك بگەيت. واتا تۆ بۆ ئەو كۆمپوتەر دروست بگەيت ئەچيت لە بازار كۆمپوتەرى حازر دەكرت يان خۇشت بە ھەمان قۇناغدا نەپۇيت كە كۆمپوتەريان دروست كړدوو. بې گومان ئەچيت كۆمپوتەرى حازر دەكرت.

* كاك نەوشىروان تۆ ئىستا لە ناو يەكيتى تۆزك بە بەرھەلستكار يان بەھەر شپو ناورك ناودەبرييت. نايا ئەو لادائىك نپپە لە پەپھوى ناخوى يەكيتى؟ تۆ قالبووى ناو ئەو دۇخەى، بۆيە لە خۆت دەپرسم ئەوې تۆ ئىستا دپكەيت لادانە لە پەپھوى ناوخۆ، يان جپبەجپكردى پەپھوى ناوخۆيە؟

- ئەو ئەگەرپتەو بۆ سەركردايەتى يەكيتى خۆى، ئەوان خۇيان ئەتوان بريارى لپپدەن.

* بۆچوونيك ھەبە دەلپت لەمەتى سكرتېرى گشتى يەكيتى نىشتمانى كوردستان چۆتە بەغدا و بووتە سەرۆك كۆمار، بەھۆى سەرقالى لە بەغدا ئەمەندە ناپەرژپتە سەر يەكيتى وەكو جارن، چونكە سەرقالى كېشەى سوننە و شپعە و سىاسەتى نپودولەتى و... ھتدپە، بۆيە ھەندى جارن كۆتەرۆلەكەى لەدەست دەردەچپت. نايا فپعلەن ئەو كارىگەرى ھەبوو كە ئەو ناكۆكپانەى خەرىكە وردە وردە پەردەسەنن لە ناو يەكيتى بەھۆى دوورى مام جەلالەو يپت؟

- رەنگە ئەو تەئسپرنكى گەورەى ھەبپت، چونكە دوو نەركى زۆر گەورەپە، لەلايەك تۆ سەركۆمارى دەولەتپكى پپ لە كېشەى وەك عپراق بپت و لە لاپەكى ترەو تۆ سكرتېرى حزپك بپت كە لە ھەلو مەرجپكى وا ئالۆزاوى وەك كوردستانى عپراق دا بپت. بپنگومان رپكخستەن لە نپوان ئەو دوو نەركە كارنكى وا ئاسان نپپە.

* كاك نەوشىروان زۆر باسى ئەو دەكات كە گۆپرانىك بىكرىت، گۆپرانىك وەك ئەوى لە نسوسى خالىدا ھاتوۋە. باشە عدلى وەردى كە ئەو كۆمەلئاسە بەناربانگەيە دەلىت ھەموو ئەو گۆپرانانەى كە لە پۈژھەلاتدا دەكرىن و ئەوانەى كە ئىدىيەى گۆپرانكارى دەكەن، چگە لە دووبارە كەردنەوى مېژوو شىتىكى نوچ نادەن بە دەستەوۋە. پات لەسەر ئەمە چىيە؟ ئايا فىيەلەن ئەو گۆپرانكارىيەنى كە دەكرىن دوايى ئەنجامەكەى ھەر ئەويە كە لە پىشتەردا ھەبوۋە يان فىيەلەن گۆپرانكارى لە پۈژھەلاتىشدا دەكرى و زۆر جەدىشە و جىاوازىشە لەوانى راپردوۋ؟

- بۆچى بېچىنە سەر ئەو نەمۇنەنى كە عدلى وەردى ھىناۋىيەتەوۋە، مەن ئىستا ھالى ھازر لە كوردستانى عىراقدا لەو قۇناغەدا دەژىم. پەرسىيار لە خۆت دەكەم ئايا ئىمكەنى چاكسازى لەم ۋلاتەدا ھەيە يان نىيە؟ ئىمكەنى ئەو ھەيە كە عدالەتتىكى كۆمەلەيەتى جىبەجى بىكرىت يان نا؟ ئىمكەنى ئەو ھەيە كە نازادى را دەرپەين و كارى سىياسى زۆرتەر بىت يان نا؟ ھەموو ئىمكەنەكانى ھەيە، مەن بۆچى خۆم بىيەستەمەوۋە بە قەسەيەكى عدلى وەردى دەربارەى كۆمەلگەيەكى پىش چل سال لەمەوۋەر.

* بەلام خۆ عدلى وەردىش ھەر وا ئەو قەسەيەى نەكردوۋە، ھەموو شۆرشەكانى ھىناۋەتە پىش چارى خۆى ئىنجا وى گوتوۋە، چونكە عدلى وەردى رەنگە جەنابت باش شارەزى بىت كە لە ناۋ واقىيەى كۆمەلەيەتى بە تايبەتى عەرب زۆر قال بۆتەوۋە.

- بەلى وايە.

* بەر لەوى بىيەنە سەر بالى رىفۆرم كە جەنابت سەركردايەتى دەكەيت. ئايا يەكەيتى نىشتەمانى كوردستان وەك كاك بەرھەم سالىھىش، وى گوت دەيت بزانين ئايا ھزى راپردوۋە يان ئايندىيە بە راي جەنابت؟ ئىمە ئەو دەزانين لە راپردوۋا شەرعەيتتىكى شۆرپشگىرانەى بەھىزى ھەبوۋ، بەلام ئايا دەيت ھەر لەسەر ئەو شەرعەيتە شۆرپشگىرانەيە پروات بەرپۆتە، يان ئىستا تەماشە دەكەين يەكەيتى ھزى ئايندەشە؟

- مەن ناتوانم ئەو بېرىارە بىدەم، وەك بېراي مەھكەمە وايە و مەن ئەو بېراي مەھكەمەيە نادەم. بەلام ئەتوانم نەمۇنەت لەسەر ئەو بۆ بھىنمەوۋە. ئە گەر يەكەك سەروودت و سامانىكى زۆرى بۆ بەجى بىيىت، كۆمەلەك مەندال لەو خىزانەدا ھەبن و ھەموو رۆژنىك نە سەروودت و سامانە كۆنەكە بخۆن بەيچ ئەوى شىتىكى تازەى بخەنە سەر، رۆژنىك دىت تەواۋ بىيت. سەروەريەكانى يەكەيتىش بەس نىن بۆ ئەوى كە تۆ

گهنج و نهوهی تازه پینگه‌یشتوی کوردی پی قانع بکه‌یت. من هتا نیواره بۆ یه‌کینکی باس بکه‌م چهند مانگ و چهند رۆژ له ئەشکه‌وتینکدا ژیاوم، چهند مانگ و چهند رۆژ چووین که‌مینمان داناوه و چهند مانگ و چهند رۆژ له شاخ و داخ نووستووین و وامان کردوو، ئەوه هیچ فیزی گه‌نجی ئەوسه‌رده‌مه‌ناکات. ئیمه‌ ئیستا له شوپرشدا نه‌ماوین ئیستا له‌ ده‌ورانی حوکمرانیاین. له‌ حوکمرانیدا خه‌لک چاوه‌پرسی ده‌کات ژیاانی خوشتر بیته‌، پاشه‌رۆژی مسۆگه‌ر بیته‌، زانکۆکانی باشته‌ر بیته‌، ئەدائی حکومه‌ته‌که‌ی باشته‌ر بیته‌، ئەمن و ئاسایش به‌رقه‌راتر بیته‌، بازار ببوورته‌وه‌، کوشتوکال و پیشه‌سازی ببوورته‌وه‌. ئەوان ئەویان له‌ ئیمه‌ نه‌وت. حیکایه‌تی رابردوو به‌ که‌لکی ئەو زهمانه‌ نایته‌.

* وه‌ک خۆت باست کرد چهند جارنیکیش له‌ یه‌کیتی ناپازی بووی له‌ سالانی رابردوو و سه‌ره‌تای نه‌وه‌ده‌کانه‌وه‌ تا ئیستا چهند جارنیک ناوا بوویت، به‌لام نایا هه‌ست ناکه‌یت ئەو جاره‌ له‌ هه‌موو جاره‌کانی تر ناپازیبونه‌که‌ت به‌ ده‌نگینکی به‌رزتره‌؟ ده‌ته‌وی فیه‌لن یه‌کیتی وه‌ک ئەوه‌ی جه‌نابت پیت وایه‌ له‌ خه‌ت لای داوه‌ تو بیه‌یتته‌وه‌ سه‌ر خه‌ت و وه‌کو جارانی لیکه‌یتوه‌ و کونجی گۆشه‌گیری نه‌گری؟ چونکه‌ ئەو جاره‌ خه‌لکینکی زۆر پشتگیریت ده‌کات و ده‌لێن ئیمه‌ش هه‌مان بۆچوونمان یان هه‌ر به‌ سه‌راحه‌ت ده‌نوسن ئیمه‌ له‌ گه‌ل خه‌تی کاک نه‌وشیروان داین.

- ئیستا له‌ گه‌ل جارێ فه‌رکه‌که‌ی ئەوه‌یه‌ که‌ جاران ئیمه‌ له‌ خه‌ته‌ر دابووین. پیش رووخانی سه‌دام حسین مه‌ترسی ده‌ره‌کی هه‌ره‌شه‌ی لی ده‌کردین. ترسی ئەوه‌مان هه‌بوو ئیسلامی سیاسی که‌ له‌ هه‌له‌بجه‌ و ته‌وتله‌ و بیاره‌دا بوون و له‌ دواییدا بوون به‌ نه‌واتی درووست بوونی ئەلقاعیده‌ له‌ هه‌موو عێراقدا. هه‌رده‌م مه‌ترسی ئەوه‌ هه‌بوو که‌ بێن شاری سلێمانی و کوردستان داگیر بکه‌ن. خه‌ته‌ری به‌عسیمان له‌سه‌ر بوو، خه‌ته‌ری ده‌ره‌وه‌مان له‌سه‌ر بوو، ئیستا ئەو خه‌ته‌ره‌مان له‌سه‌ر نه‌ماوه‌. به‌ رای من ئیستا خه‌ته‌ر له‌ناو خۆمانه‌وه‌یه‌. ئیمه‌ له‌ماوه‌ی ئەو شازده‌ ساله‌ی رابردوودا توانیومانه‌ وه‌کو پیشتر باسم کرد بناغه‌ی ده‌وله‌ت یكوردی دابمه‌زرینین. کۆشکینکی گه‌وره‌مان درووست کردوو که‌ پیتی ده‌لێن حکومه‌تی کوردی. له‌ناو ئەم کۆشکه‌ گه‌وره‌یه‌ خه‌لکی وای تێدایه‌ که‌ شایسته‌ی ئەو شوێنه‌ نییه‌. ئیشی ئیمه‌ ئەوه‌ نییه‌ ئەم ته‌لاره‌ پرووختینین یا ئەم کۆشکه‌ پرووختینین. ئیشی ئیمه‌ بریتیه‌ له‌ گۆڕینی سیسته‌مه‌که‌ و له‌ جووری به‌رپۆه‌ردنی ناو ماله‌که‌. ئیستا قه‌واره‌ ده‌ستوریه‌که‌ی کوردستانی عێراق چه‌سپاوه‌، خه‌ته‌ری غه‌زوی

خارجیمان لەسەر ئەماوە. ئەوپەڕی ئێران یا تورکیا دیت سنوورەکانمان بۆردومان دەکات. دانیشتوانی هەموو سنوورەکان بەقەدەر دانیشتوانی گەرەکیکی شاری هەولێر نابێت. لەبەرئەوە خەتەرەکی دەیت لە جۆری بەرپۆڵەبەردنی ولاتەکی خۆمانەوێه. ئەو زەمانە من ئەمەویست قسە بەکەم لەبەرئەوێ له لایەکیوە ترسمان هەبوو ئیسلامی سیاسی بێت مەنتیقەکەمان لەدەست دەرییت، له لایەکیوە ئیمە سەد کیلۆمەتر له مەقەری فەیلەقەو دوور بووین له کەرکوک بە یەک شەو ئەیاننوانی بێنە کوردستانەو شوێنەکانمان هەموو لی تیکبەدن و بگەرپنەو. له لایەکیوە خەتەری تورکی هەبوو، له لایەکی ترەو خەتەری پارتی هەبوو له زەمانی ناکوکی بەینی یەکیتی و پارتیدا. تۆ مەجیووریویت و ئەولەویەت بۆ ئەوێه که ئەگەر دام و دەزگایەکی بە دلشیت نەبێت هەر ئەوێه پێ باشترە لەوێ دام و دەزگایەکی غەریب بێت سەیتەرە بکات بەسەرئەو. ئیستا ئەو ئەماوە یەکیتی و پارتی ئیتیفاقی ستراتێژیان هەیه، خەتەری ئێرانمان بەسەر ئەماوە، خەتەری تورکیامان بەسەر ئەماوە و خەتەری بەغداشمان بەسەر ئەماوە. وەختی ئەوێه ناو مالهەکی خۆمان پیکبەین.

* باشە کاک ئەو شیروان ئەو پراستە که دەلیت نامانەوێت ئەو کۆشکە برۆخیت، بەلام هەست ناکەیت له پۆژنامە پۆژنامە که جەنابت کۆمپانیای وشە بەرپۆڵە دەبیت. بۆ نمونە چاوپێکەوتن له گەل جاشیک دەکرێت که تا سەر ئیسقانی خیانهتی لی دەباری، تا بن هەنگلی بە خۆینی ئەو خەلکە دامەو سەور بوو که چی ئەوان دین و قسە بە حکومەتی هەرێم دەلین و قسە بە دەسەلات دەلین. ئایا ئەو برینی خەلک چارەسەر دەکات یان زیاتر دەیکولێتەو؟

- تۆ خۆت سەرنووسەری گۆفاریکی ئەبیت باوەرت بە نازادی پادەرپین هەبیت.

* نازادی له گەل خەلکی نیشتمانپەرور.

- نەخێر له گەل هەموو کەسیکدا. تۆ دەبیت هەمیشە پەراوێژێک بەیلتەو بۆ رای بەرامبەر، بۆ رای ناخەز، بۆ رای دوژمن. تۆ وەختیک که رای کابرایەکی بڵاودەکەیتەو مانای ئەو نییه تۆ پشتیوانی لی ئەکەیت.

* بەلام خۆ دەزانین پێش وەخت قسە خێر له زمانی ئەو کابرایە نایەتە دەر که تا سەر ئیسقانی خیانهتە.

- بەلیخ راست دەکەیت، بەلام ئەو بەشینک بوو له کۆمەلگای کوردی. کۆمەلگای کوردی جاشیشی تیدا بوو، لەشفرۆشی تیدا بوو، سیخوری تیدا بوو، بەلام بە گشتی

ھەممۇ كۆمەلگاي كوردىيە تۆ مەسئولىيەتلىك ھەيئە بەرامبەرى، ناتوانىت و زەمانى ئەو نەماو ھەلەك تەسفىيە بىكەيت و توژۇنكى كۆمەلگا پاكتاو (تەسفىيە) بەكەيت. ئىمە دوای راپەرېن كارىكى زۆر باشمان كرد كە جۆرىك لە ناشتبونەوئەدى نىشتامانىمان لە گەل ھەموو ئەوانەى كە لە گەل ھۆكۈمەت ھاوكارىبون كرد. بوو بە سەبەبى ئەوئەى كە ئارامى و ئاسايش تا رادەيەك لە كوردستاندا ھەيىت.

* زۆر جار باسى ئەو دەكرىت كاك نەوشىروان خۆى پىشنىيارى ئەوئەى كرد كە ئامادەسازى بىكرىت بۆ كۆنگرە و ھەلېژاردن لە كۆمىتە و مەلېئەندەكان و ھەر جەنابىشت سەرپەرشتىيارى ئەو ھەلېژاردنە بوئەى. ھىچ كېشەيدەك نەبوو تەنەت دوو سى پۆژ دوای ھەلېژاردنەكان كە ھەندىك پىكدادان و تووچى دىروست بوو لە كوردستانى نوئەى، لە شوئىتىكىش دىمانەيەكت لە گەل كرابوو گوتبوت ئەو شتىكى ئەوتۆ نىيە كە شاينى باس يىت، كەچى دەلېن دوایى ئىو دەنگتان كەم ھىنا بۆيە ھەلېستت وەرگرت. ئايا دەكرىت ئەمە زياتر روون بىكەيتەو؟
نەوشىروان: راستە وايە ئىمە دەنگمان نەھىنا بۆيە ھەلېستمان وەرگرت و ھاتمە دەرەو. ھىچ غەيبى تىدا نىيە.

* واتا بىروات بەو نەبوو كە تۆ كەمىنەى خۆت بىكەيت بە زۆرىنە؟
- خۆم چۆن بىكەم بە زۆرىنە. وەختىك تۆ ئەكەويتە ناكۆكىيەو لە گەل بالىك..

* لە پىرۆسەى دىموكراسىدا خۆى ھەر وايە
- نەخىر لە پىرۆسەى دىموكراسىدا ئاسايش بىچ لايەنە، ھىزى چەكدار بىچ لايەنە، دەزگاي راگەياندن بىچ لايەنە و پارەوپول بىچ لايەنە. لەم ھەلېژاردنەى ئىمە ئەوانە بىچ لايەن نەبوون.

* یه کیتی هه‌میشه و هه‌ر له گه‌ل درووست بوونیه‌وه بالی جیاوازی هه‌بووه. وه‌ک باس‌مان کرد کۆمه‌له‌ی رنج‌مه‌ران و شو‌رش‌گی‌زان و هیللی پان. به‌لام هه‌ست ناکه‌یت ته‌و یه‌ک دوو ساله‌ی ئیستا جیاوازیه‌کان ورده‌ ورده‌ به‌رته‌س‌کهنه‌وه، به‌ مانایه‌کی تر ته‌و فه‌زایه‌ که‌م بۆ ته‌وه‌ که‌ بتوانی له‌ناو یه‌ک‌یتیدا جیاوازی نیشان به‌ریت؟ به‌ تابه‌تی ته‌و ته‌نگیته‌له‌چینه‌ی بالی رفۆرم که‌ ئیستا هه‌ر رۆژه‌ی چاو‌پروانی به‌رپارته‌ک ده‌کمن که‌ چیان به‌سه‌ر دیت. مه‌به‌ستم ته‌ویه‌ پیکه‌وه‌ژیا‌نی جیاوازی ناوا ناکریت، جیاوازی ته‌ویه‌ کابرا ده‌نگی خۆی به‌ نازادانه‌ هه‌له‌پری. ئیستا هه‌ست ده‌ک‌یت ته‌و جیاوازی به‌رفراوان نییه‌؟

- وایه ئیستا سو‌لته و ده‌سه‌لاتیان به‌ ده‌سته‌ویه‌.

* به‌شیک له‌و باله‌ی رفۆرم ئیستا پێیان وایه‌ ده‌یت سکرته‌ر و به‌شیک سهر‌کرده‌یه‌تی یه‌ک‌یتی ده‌ست له‌کار بکیشیته‌وه. نایا هه‌ست ناکه‌یت ته‌وه‌ به‌رپارێکی زۆر قورسه‌؟
- مه‌سه‌له‌ی ده‌ست له‌کارکێشانه‌وه، ته‌وه‌ ره‌نگه‌ به‌س له‌ کۆمه‌لگای رۆژه‌له‌لاتیدا ته‌و داوایه‌ به‌ کفر حیساب بیت، نه‌گینا له‌ هه‌موو جیگایه‌ک ده‌یت بلێی برۆوه و ده‌ست له‌کار هه‌لگره‌.

* ناخه‌ر ئیتمه‌ش له‌ کۆمه‌لگایه‌کی رۆژه‌له‌لاتی که‌ ته‌و قسه‌یه‌ بکه‌ین هه‌ست ناکه‌یت قورسه‌؟

- به‌لێ قورسه‌ وایه‌. خۆ بالی رفۆرم ته‌و داوایه‌یان نه‌کردوه‌ ره‌گ ته‌و داوایه‌ی کردوه‌. به‌لام خۆ کفریان نه‌کردوه‌. یه‌ک‌یکیان نموونه‌یه‌کی باشی هه‌یناوه‌ که‌ وتی ته‌گه‌ر راهینه‌ر (مه‌درب)ی ته‌یپکی فوتبۆل سی جار ته‌یبه‌که‌ی دۆراندی ته‌بیت خۆی به‌روات و وازیته‌ت. خۆت شاره‌زای یه‌ک‌یک له‌ ناکۆکیه‌ سه‌ره‌کیه‌کانی نیوان لینین و هه‌موو حزبه‌ سۆشیال دیموکراته‌کانی دونه‌یای وه‌ختی خۆی له‌سه‌ر ته‌وه‌بووه‌ که‌ لینین باوه‌ری به‌وه‌ بووه‌ شو‌رشی به‌رپۆلیتاری بکات، دکتاتۆریه‌تی به‌رپۆلیتاریا دروست بکات، له‌ره‌نگه‌ی توندوتیژییه‌وه‌ ده‌ست به‌سه‌ر ده‌سه‌لاتدا به‌گرته‌ت. لینین پێی وایه‌وه‌ مملاتی چینه‌یه‌تی بزونه‌ری میژووه‌. سۆشیال دیموکراته‌کان لایه‌نگری ته‌وه‌بوون که‌ ته‌بیت فیلمی چینه‌یه‌تی بلابکرته‌وه‌، جیاوازی چینه‌یه‌تی له‌ نیوان هه‌ژار و ده‌وله‌مه‌ندا که‌م بکرته‌وه‌ و له‌ره‌نگه‌ی ناشتییه‌وه‌ کاره‌کانیان بکه‌ن. ئیستا یه‌ک‌یک له‌و شتانه‌ی که‌ پیموایه‌ ته‌و به‌راده‌رانه‌ی له‌ناو یه‌ک‌یتی و له‌ناو کورددا شت ده‌نوسن له‌سه‌ر سۆشیال دیموکرات، باوه‌رم وایه‌ نه‌ جه‌وه‌ری سۆشیال دیموکرات تینه‌گه‌یشتون. چونکه‌ به‌و کاره‌ی ئیستا

که نهوان دهیکن جیوازه و دهلاقهکهی چینایهتی گهورهتر دهکهن لهجیاتی نهوهی چینهکان لهیهکتری نریک ببنهوه. جهوهمری فکری سۆشیال دیموکرات نهویه که تو ههولبدیهت لهرینگهی دیموکراتی و لهرینگهی هیمنی و پهلهمان و نهمانه جیوازی نتوان چینهکان کم بکهیتهوه. چینه ههژارهکه ناستی ژیانیان بهرزیهتهوه و چینه دوله مهندهکesh لهرینگهی باج و نهو شتانهوه سامانهکانیان بیته خوارهوه و بیکن به مولکی دهولت. ئیمه لهو قۆناغه داین. بهلام بهداخهوه نهوانهی که باسی سۆشیال دیموکرات دهکهن وهک شتیگه تییدهگهن، تهنانهت فههد له زهمانی خۆیدا که حزبی شیوعی دروستکردوه وتویهتی باوهیری به سۆشیال دیموکرات نییه.

* فههد ستالینی بوو. ههر له سهردهمی ستالینیشدا دروست بوو..

- بهلجی ستالینی بوو. نهوهی ئیمهش نیستا تهقریبهن ههر ستالینیته.

* راسته که دهلین بالی ریفۆرم لهبهرنهوهی له ئیمتیازهکان دورو خرابونهوه بۆیه نهو دهنگمیان ههلبهری و بالیکیان دروست کرد به ناوی ریفۆرم بۆ نهوهی نهو ئیمتیازاتانه بیتهوه دهست خۆیان نهگینا هیچ مهسهلهیهکی فکری بهو مانای سیاسی نییه که یهکیتهی بهرو لیکهلهوهشانهوه یان داهرین له میللهت بیات؟ بهلام ئیمتیازهکانیان لهبهردهست نییه بۆیه وا دهکهن؟

- ههموو شتیکیان لهبهر دهست بووه تا نیستاش لهبهر دهستیاندایه.

* نهی نیستا نهو چوار نهندامی مهکتب سیاسیه باسی نهوه دهکهن که نهو پاره و پوله سهرف دهکرت کهس نازانیت چۆن سهرف دهکرت؟

- نه مه مافی سروشتی ههر نهندام مهکتبهیکی سیاسیه، پهیوهندی بهوه نییه، پهیوهندی بهوهوه ههیه دهیت بزانیته نهو حزبهی لهناویدا کاری تیدا دهکهی سهرمایهکهی له کوئیه به دهستی کئیه و چی لیج دهکرت و چهندیسه؟

* واتا نهو پارو پوله بهدهست بالی ریفۆرمهوه نییه؟

- بهدهست کهسهوه نییه، کهس نازانیت بهدهست کئیهوهیه. نه گینا نهوانه هیچ کهسیکیان

ئیمتیازاتیان لیج نهسهنراوتهوه. ههندیکیان وهزیرن و ههندیکیان پلهی زۆر بهرزیان ههیه.

* نهوهی وهزیریش بوو نهو رۆژه وتیان تا نیستا وهزیره و لاشمان نهداوه، واتا نهگهر بیرۆکهی لادانی گهلاله کرایته؟

- دورو نییه، بهلام من مهبهستم وهلامی پرسیارهکهی توویه، واتا هیچ کهستیک لهو کهسانهی که نهو بیرۆکهانیان هیتاوته پیش له نهجمای نهوهوه نهبووه که ئیمتیازاتیان لیج سهنراوتهوه، نهخیز وا نییه.

* نەو ھەلۆستانەى كاك نەوشىروان لە لاىەك و ھەلۆستى ھەندىك لە سەرکرداىەتى يەكيتتى لە لاىەكى تر كە خەرىكە پىكەلنەشاخىن، ئەمە وا دەكات بوارى ئەو زۆر كەم يىتەو كە كاك نەوشىروان بەردەوام يىت لە ناو يەكيتتى نىشتمانى كوردستاندا؟ ئەگەر واى لىيىت تۆ ئەلئەرناتىفت ھەيە؟ چونكە بە تەنكىد تۆ ناتوانىت وەك ھاوولائىەكى ئاساىى بژىت، قسەى تۆ جۆرىكە ھەموو كوردستان دەىج موتابەعەى بكات و بزائىت بەرەو كام ئاقار ھەنگاو ھەلئەگىرى، لەبەرئەو ئەگەر واى لىهات تۆ لەناو يەكيتتى نىشتمانى نەتوانىت بەردەوام يىت و درۆژە بەو ھەلۆستانەى خۆت بەىت؟ ئەلئەرناتىفت چىيە؟

- ھەرەكو ئىستا چى ئەكەم ھەر وەھا ئەكەم.

* بەلام ئىستا لەناو يەكيتتى.

- ئىستا لەناو يەكيتتى نىم. لە درەوئى يەكيتتى قسە ئەكەم، من نە لە مەكتەبى سىياسىم نە لە سەرکرداىەتىم نە لە مەلئەندىم. دواى ئەوئى كە تۆ باست كرد، رەنگە تۆ پرسىارەكەت زۆر بە دىبلۆماسىانە كرد. من خۆم نە حزىم ھەيە، نە دەزگائى دىكەم ھەيە و نە رىكخراوى سىياسىم ھەيە. واتا ئەگەر شەرىش بىج من لاىەنگىرى شەر نىم، ئىمە تازە خەرىكىن بىر ھەلئەكەنىن و خانوو دروست دەكەين، ئىمە بە تەماى پرۆسەيەكى زۆر ھىمن و دىموكراتىن.

* ھەندىك لەوانەى كە ئىستا لە سەرکرداىەتى يەكيتتىن دەلئىن كاك نەوشىروان ھەرەشەيە بۆ سەر يەكيتتى؟ واتە تۆ دەتەوئى يەكيتتى لەبەرەك ھەلۆشەيتىتەو و فەوزاىەك لە ناو يەكيتتى دروست بىج و ئەو ئارامى و ھىمنىيەى لە ناو يەكيتتى ھەيە نەمىنىت. ئەمە تا چەند راستە يان بە پىچەوانەو تۆ ھىزى مانەوئى يەكيتتى. كامەيانى؟

- ئەو نەتوانىت لە خۆيان پىرسىت.

* كاك نەوشىروان دواى چل سأل خەبات كە لەگەل ئەودۆخە ئال و شىرىنەى يەكيتتى دەپۆىت و قورىانىت داو و ماندوو بووىت و ھەموو رىنگاىەكى سەخت گرتۆتە بەر بۆ سەرکەوتنى يەكيتتى نىشتمانى كوردستان. ئىستا رىنگا دەدەىت يەكيتتى نىشتمانى تووشى كەرت بوون يىت؟

- من لەوئى خۆم ھاتوومەتە دەرەو بە يەك كەسم نەوتوو وازىنىت، ھەرچىش پرسى بە من كىدىت و توومە ئەو نەرەزووى خۆتە.

* بەلام تۆ كارىگىرى زۆرت ھىدە چونكە تۆ سى چل سال خەباتت لەم ھىدە
ھىدە...

- تۆ بىستوتوھە كەسەك لەناو يەكەتتى بوويت و من يىم وتيبت لەناو يەكەتتى وەرە
دەرەوھە و ئىستىقالە بكە؟

*** نەمبىستوھە بەلام كە تۆ دابراي خەلكەك بە تۆ موئەئەسىرە، خەلكەكى
زۆرىش.**

- ئىنجا ئەوھ دەكەوتتە سەر خۆيان، من كەسم ھان نەداوھە واز لە يەكەتتى يىتت. بە
پىچەوانەوھ ھەر كەسەك لە منى پرسىيى و توومە لە شوئى خۇتدا بىمىنەرەوھ و ئىشى
باش بكە. ئىمە بەدىلىكى ترمان نىيە تا ئىستا پىي بلىم لەوھ واز يىنە و وەرە خەرىكى
نەمە بە.

*** كاك نەشىروان و ابزانم لەو دوایە مام جەلال بېيارەكى دا كە تەوافوقەك دروست
يىت لەئىوان ئەوانەى كە لە كۆنفرانسدا بۆ ھەلبۇزاردنەكان دەرەنەچوون، ئەوانىش يىن بۆ
كۆنگرە. ئايا ئەو كىشەيە بەوھ چارەسەر دەيت؟ نەگەر ئەوانەى كە دەرىشەنەچوون بە
دەنگدان كە ھەقى خۆيان بوو دەنگ بەيئەن بەھەر ھۆكارەك بوويت دەنگيان نەھىنا،
نەگەر ئەوانە يىنە كۆنگرە دلى كاك نەوشىروان چاك دەكاتەوھ؟**

- ئىمە موشكىلەكەمان ئەشخاس نىيە، واتا ئەوھ نىيە چەند كەسەك لابرەت و
چەند كەسەك بەجىتە شوئى. ئىمە موشكىلەكەمان ئەوھىە گۆرپىن چۆن لە شىوھى
بەرپۆھبەردنى ئىشەكاندا ئەكرەت، گۆرپىن چۆن لە پەپرەھى ناوخۇدا ئەكرەت، گۆرپىن
چۆن لە بەرنامەى ھىدەكەدا ئەكرەت ئەگىنا ئەگەر ھەموو سەركرەدایەتى بگۆردەتت
نەگەر بە ھەمان ئەو سىستەمەى ئىستا ئىش بەكەن ھەمان بابەت و گرافتە. سىستەمى
ئىشى يەكەتتى سىستەمىكى سەرۇكايەتییە، ئەندامانى مەكتەبى ياسى لەبەردەمى
شەخسى سكرتېرى گشتىدا بەرپرسن، واتا لەبەردەمى يەكترىدا بەرپرس نىن، مەبەستم
ئەوھىە دانانىشەن لە كۆبوونەوھەكاندا پرس و را بە يەكترى بەكەن. مەسەلەى تەوافوقىش
تۆ يىتت پىنچ كەس لەبەر خاترى من و پىنچ كەس لەبەر خاترى سەركرەدایەتى و
لەبەر خاترى مەكتەبى سىياسى بەيئى بۆ كۆنگرە، پىم وایە ئەوھ چارەسەرى گرفت و
كىشەكان ناكات. چونكە موشكىلەكانى يەكەتتى لەوھ قوولترن.

* بەلام، رەنگە ئەو پەسەنە ئىت.

- نا ئەو پەسەنە ئىت، ئىمە دامانابو ناوند (مەركەز) ئىك دروست بەكەين بۇ لىكۆلەنە دەپ ئابورى، سىياسى، غەسكەرى و بوارى جىاجىا بە شارەزايىيە. كە وەختىك حىسابمان كەرد بۇ سى مانگ پارە پولىكى زۆرى تىدەچىت. دامانابو بۇ نمونە بلىين تەلەقزىونە كە مان زووتر بەخەينە ئىش، خۆت دەزانىت بودجە تەلەقزىون چەندى ئەوئىت، رۆژنامە رۆژانە بودجە چەندى ئەوئىت، كە وەختىك تۆ راپرسىيەك ئەكەيت خۆت ئەزانىت بودجە چەندى ئەوئىت. ئىمە تا ئىستا بىجگە لەو پارەيە كە ئەو لەجار لە مام جەلال مان وەرگرتووە هىچ پارەيە كمان لە هىچ لايدەن و جىهەتتەكەو وەرنەگرتووە، بەو ئىمكانىيەتە كە ئىستا ئىمە هەمانە ئەوئەندە مان پى ئەكەرت. ئومىدم وايە لە پاشەرۆژدا بتوانىن زىاتر بەكەين. دواي ئەوئەش، خەلك هەمىشە چاوەروانىيەكانى زۆرە، واتا چاوەروانىيەكانى زۆرتەرە لەوئە كە تۆ بتوانىت پىشكەشى بەكەيت. خەلك پىي و ابوو كە ئەگەر حكومەتى كوردى هەيئەت خەلك هەمووى لە بەهەشتدا ئەئىت.

* كاك نەوشىروان ئەگەر تووشى قەيرانىكى دارايى هاتى، ئەوئەش واريدە، ئەگەر بەكەيتىش وەزەت بەو شىپۆيە پىت كە ئەوان هاوكارىت نەكەن. هەست ناكەي تووشى قەيرانىك دەيئەت و رەنگە بە زەحمەت بتوانىت لىي دەرجىت؟
- لەوانەيە

* واتا بەرچاوەروانىيەكت بۇ كۆمپانىيە وشە لەبەر چاوەرمانىيە؟

- بەلى لەبەر چاوەرمانىيە، رەنگە ماوەيەكى تر پەرۆزەيەك بە پەرلەمان بەدەين بۇ جۆرى يارمەتيدانى مەيداي ئەهلى مەيداي كەرتى تاييەتى.

* ئەگەر پەرلەمان پەسەندى نەكەرد، چونكە رەنگە ئەوئەش زەحمەت پىت؟ لەبەرئەوئەش رەنگە تا رادەيەك فەوزايەك لەئىتو بوارى راگەيانن بەتاييەت ئەوئەش پىي دەلەين مەيداي ئەهلى هەيئەت و، رەنگە حكومەت و پەرلەمانىش تا رادەيەك دەليان پىي خۆش ئەيئەت.

- وايە، بەلام ئەوئەش ئەركى حكومەتە، وەك چۆن لە سەلئەمانى ئەو هەموو دەزگەي راگەياننە هەيە بە پارەي گەشتى ئىش دەكەن، لە هەولەيرىش ئەو هەموو دەزگەي راگەياننە هەيە بە پارەي گەشتى ئىش دەكەن، مافىكى سەروشتى دەزگا ئەهلىيەكانىشە كە شەرىك بن. يان هەي ئەوان بېرن، يا ئەوانىش بژىين.

* بەللام ئەگەر نەيانکرد تۆ چى دەكەيت؟ ھەر زۆر زۆر ناچار دەييت جار جار شتيك بنوسيت، لەوہ زياتر چيت پيئەكرت؟

- با لە ئىستاوہ بريار نەدەين، با چاوہ پرى بکەين باشترە.

* كاك نەوشىروان زۆر خۆى لە ديما نە دەپارتزىت، نايا بەپراستى گوشارى لەسەرە يان ترسى ئەوہى ھەيە بە شيوہەك لە شيوہەكان خەلكيەك توورە بكات يان خۆى بە مەرجەعيەتيەك دەزانى بۆ نمونە وەك سيستانى، موقتەدا،... ھتد ھەقىقەتى خۆيان نيشان نادەن و بريارىش ھەموو لە ژوورەكەى ئەوہو دەپوات؟

- نەخىر، پەنگە ھۆى سەرەكى ئەوہى كە خۆم لە ديما نە دەپارتزم بەپراستى وەك خۆت دەزانى پۆژنامە نووس عادەتەن فزولین راتدەكيشن بۆ قسە كردن، ھەز ناکەم پۆژيەك لە پۆژان ئەو قسانەى كە نەيكەم، خۆت ئەزانى من بە سەراحتە و راشكاوى قسە نەكەم و خۆم لا نادەم، واتا نامەوى قسەكانم لە تونكلىكدا بپيچمەوہ. جارى وا ھەبووہ كە من قسەيەكم كردووہ حزيبك، سەرکردەيەك، گروويەك يا لايەتيەك بە شيوہەكى تر سەبيريان كردووہ و بە خراب ليكيان داوہتەوہ. ھۆكارەكە ئەوہيە ئەگينا نە خۆم بە مەرجەع ئەزانم و نە ئەو شتانە. ھەرچيشى وتووہ من بە وتار نووسيوہ.

* خۆ خەلكى تريس ھەيە پۆژانە ديما نە دەكات و بە خراپيش ليك دەدرتەوہ و گوئشى پيئادات.

- من گوئى پى ئەدەم، لە لامەوہ گرنگە كە بە خۆپايى ھيچ لايدەك زوير نەكەم.
* كاك نەوشىروان دواى ئەوہى ئەو وەزەعە گەرم بوو عومەر شايخ موس گوتى من بۆ ئەوہ ھاتووہتەوہ بۆ ئەوہى وەزەعەكە ھيور بکەمەوہ. كاك كۆسەرتيش پەنگە پۆليەك ببينيت. نايا پيئە وايە بە ناويزيوان ئەو مەسەلەيە چارەسەر دەكرت؟ واتا كيشەى ئيوہ كيشەى ئەوہيە خەلك بپيئە ناويزيوان و ئيوہ تۆزەك سارد بکەنەوہ و ئەولاش سارد بکەنەوہ بۆ ماوہيەكى كاتى؟ يان كيشەى ئيوہ كيشەيەكى سياسىيە و دەييت گۆرپانكارى سياسى لە ئيدارە و لە سيستەمەكە بكرت؟

- وايە، گۆرپانى سياسيس بەشيكە لە گفتوگۆ، واتا گۆرپانى سياسى بە گفتوگۆ نەكرت. ناويزيوانى و قسەكانى ئەوانيش بەشيكە لەو گفتوگۆيانە و شتيكى باشە كە بكرت. باشترين پيگاش پيگاش گفتوگۆيە و من خۆم بپروام بە دانوستان ھەيە.

* وانا گەشینی بەوی که ئەگەر ئەوان هاتنە ناو ئەو کیشەو وەزەعە که تۆزێک باشتر بکەن؟

- پێم وانییە بگەنە ئەنجامیکی گەورە، بەلام هەر لە هیچ باشترە. هەمیشە کردن باشترە لە نەکردن.

* راستە بالی ریفۆرم دەنگیکی جیساوازه لەناو یەکییتی چ بۆ حکومەت چ لەناو حزیەکانی تریش. بەلام هەست ناکەیت ئیوە تا ئیستا پڕۆژیهکی جدیدتان نییە بۆ بەرپۆبەردنی حوکم، بۆ سیاسەتی حوکم، بۆ رۆشنییری حوکم،..هتد، راستە لە وتارەکانت شتیەک دەلییت، بەلام وتارەکانت لەسەر بابەتیەکە، بۆ نمونە ئەوی راپردوو لەسەر ئەوە بوو که مامەلەمان لە گەڵ تورکمانەکانی کەرکوک چۆن ییت. ئەوانە پڕۆژە نین بەو مانایە پڕۆژە بن بۆ هەموو کاروبارەکانی حکومەت. هەست ناکەیت که موکورتیتان هیدە بەوی تەرەحە کاتان هیشتا بە پێی پێریست پێنە گەیشتووە؟

- من قسە کەر نیم بە ناوی ریفۆرمەو. ریفۆرمیش بە مانای بآل وەک زەمانی کۆن نییە سەرکردایەتیەکی هەیی و دانیشی و کۆبوونەووە بکات و بەرنامە دابنیت، ریفۆرم تا ئیستا ئیتیجا هیکی سیاسیە، تەو جوهه، تا ئیستا تەیار نکه. یەعنی ئەو نییە تۆ بلییت کۆمەلێک خەلکێن پیکهوه گروپێکیان درووست کردوو و ئەو گروپه لەرووی فکریهوه لەسەر هەموو شتیەک مولتەزمن و دانیشتون بەرنامەیهک دانەنن وەک بەدیل. لەبەرئەو من قسە کەر نیم بەناوی ئەوانهوه ئەو شتانە ی که بآلوی دەکەمەووە زیاتر هی خۆمن.

* بە رای تۆ یەکییتی نیشتمانی کوردستان بەو وەزەعە بۆ کوێ دەروات؟ وانا بەرو بەهیزبوون یان لیکهه لۆشانهوه که هەندێ جار لەناو سەرکردایەتی یەکیتیش قسە ی واکرێت که ئەگەر یەکییتی بەم وەزەعە هەر بەردەوام ییت رەنگه دیانەوێت واتە ئیوە دەتانهوێت یەکییتی بچووک ییتەو و بیته حزیکی ژماره پێنج یان ژماره چوار.

- من خۆم باوەرێم بەو نییە که یەکییتی هەلدهوشیتەو یان لەناو دەچیت. رەنگه لاواز بیتهوه بەلام نە هەلدهوشیتەو نە لەناو دەچیت.

* دواى ئەو ھەموو مشتو مەرى كە كرا و دواى ئەو ھەموو پەخنە و پەخنەكارىيەى كە كاك نەوشىروان بەسەرىدا ھات و ئىتر چەند چارىك مام جەلالى بىنيوھ لە سەردانەكانى ئىزە (سەلىمانى)، ئىستا پەيوەندىت لە گەل مام جەلال چۆنە؟ بەراستى درزىكى زۆر بچووكىش يىت لىي نەكەوتوھ دواى ئەوھى كە تۆ پراى جىاوازت زەق كەردۆتەوھ؟ يان ھەر ئەو مام جەلال و كاك نەوشىروانەن كە جاران پىكەوھ لە شاخ بوون و يەك دۆل و يەك گىيان بوون؟

- لەسەر ئاستى شەخسى پەيوەندىم لە گەل ھەموويان باشە، بەلام لەسەر ئاستى سىياسى ئىمە ناكۆكىن.

* ئەو ئاستە سىياسىيە كە بۆچوونەكانى خۆتى تىدا دەخەيتە روو بۆچوونى مام جەلال لىت نزيك نايىتەوھ؟
- خۆم وا ھەستم نەكردوھ.

* بەپىي ئەو دىمانەيدى ئىستا لە گەل جەنابتم كەد ھەست ناكەم تۆ وەكو ئەردۆگان كە لە حزى رەفائەتە دەوھ و حزى داد و گەشەپىدانى دروست كەرد و لە ھەلبۇاردنەكانىشا سەركەوت، يان وەكو شارۆن كە لە حزى لىكۆد ھانە دەوھوھو حزى كادىماى دروست كەرد و ئەوئىش لە ھەلبۇاردنەكانا سەركەوت، نمونەى ترىش زۆرن، پرسىيار ئەوھىە من لەم دىمانەيدا ھەستم نەكەرد تۆ چاوپروانى ئەوھ بەكىت بەيانى چ بەكىتى بگەرتتە دەست خۆت بە شىپوھىكى بەرفراوانتر لە ئىستا، يان حزىكى نوئى دروست بەكىت كە بنكەيدەكى جەماوهرى لە ئىستاي بەكىتى زىاترى ھەيئەت. وا ھەست دەكەم تەنھا ھەندىك بۆچوون ھەيدە دىخەيتە پروو كە لە بۆچوونەكانى بەكىتى جىاوازه و ئىتر لەوھ زىاتر شتىكى تر نىيە. واىھ؟

- واىھ، ئەو زەمىنە دىموكراسىيەى كە لە توركىيا ھەيدە بۆ دروستكەردنى حزب، كوا لە كوردستان ھەيدە...

* ئەو زەمىنە سىياسىيە ھەبوایە ئىستا ھەنگاوى تەرت دەنا؟

- ئەوھ رەنگەيدە، لەبەرنەوھ ئىنسان ناتونىت لەسەر رەنگە شت ئىمزا بكات.

* دوا پرسىيار، جياوازيهكانى كاك نوشيروان ئايا بەشيكە لە سياسەتى گشتى يەكيتى
يان ئىستا كاك نوشيروان لە يەكيتى نىشتمانى كوردستان دابراوه؟ جارن زۆر سرووشتى بوو
كە راي جياوازيشت هەبوو هەر سەركردهى يەكيتى نىشتمانىش بووى. ئايا ئىستا لە يەكيتى
دابراوى چونكە ئەر پەنى جياوازيه قبول ناكړت، يان هەر لەناو يەكيتى؟

- مەبەستت لەناو يەكيتى چييه؟ من پۆژانه بە دەيان كاديرى يەكيتى دەبينم، سەركردهى
يەكيتى ئەبينم، ئەندامى مەكتەبى سياسى ئەبينم، خەلك ئەبينم. بۆ دابراوان من بە هيچ
جۆرنك دانەبراوم، بەلام ئىستا من بەشيك نيم لە سياسەتى يەكيتى.

* باشە تۆ ئەر گلەبىيانە دەكەى لە چۆنيتى مامەلە كردن لە گەل بەغدا، پیت وايە ئەگەر
تۆ سەرلۆكى وەفدى كوردى و نوێنەرى كورد بوايت لەو گفتوگۆيانەى كە لە گەل بەغدا
دەكړن گۆراناكاريەك دروست دەبوو؟ واتا وەزعی كورد باشتەر دەبوو يان ئەگەر جەنابىشت
بوايت هەر ئەوه دەبوو كە ئىستا هەيه؟

- ئەو زەمانەى كە هيشتا ئەنجوومەنى حوكم مابوو وتارنكم نووسى باسى ئەووم كرد
زەمانى گۆلبارانكردنى ئەمرىكيبەكان تپەريوه و دۆستى هەميشەبى و دۆزمنى هەيشەبى
نييه، هاوپەيمانييتى لە حالەتى گۆراندایە و پيوستە ئيمە دانيشين و گفتوگۆبەكى جددى
لە گەل ئەمرىكيبەكان بكەين لەسەر پرسە نەتەوهيبەكانى خۆمان. ئەوه لە زەمانىكدا بووه
كە هيشتا لە ئەنجوومەنى حوكم بووين، ئەوه پيش ئەو زەمانە وابوو كە هيشتا ئەنجوومەنى
حوكم مابوو سەبارەت بە رۆلى من، بريار وابوو بەلام كە بە قسەيان نەكردم خۆ ناچم شەر
بكەم.

* چارنك نووسيبووت كەركوكمان نەدۆراندووه.

- ئىستاش باوەرەم وايە نەماندۆراندووه.

* بەلام كەركوكيش نايەتموه سەر هەرئەمى كوردستان.

- بۆ نايەتموه؟

* لەبەرئەوى نە كورد ئەر توانايەى هەيه و ئيمەش لەناو چەند ولايتىكداين كە خنكىترواين
هەر ئەومەنەيه هەناسە دەدەين. ئەر ولاتانەش تەحەكۆم بەسەر هەموو حوكمرايەكانى عىراق
دەكەن.

- من بۆ چوونم وا نيبە، ئەگەر كورد بيهووت نەخشەبەكى هەمەلايەنەى هەيت، پشوو
درژييت من باوەرەم وايە دەتوانين كەركوك و ناوچە دابراوهكانى تر بهيتينەوه سەر هەرئەمى
كوردستان. مەرجيش نيبە ئەمسال.

له چاپکراوه کانی نووسه:

- ۱- ههتاری نیوه شهو/ ره خنه‌ی نه‌ده‌بی
- ۲- گهرده‌لوولی سیاست/ به‌شی یه‌که‌م / چاپی یه‌که‌م
- ۳- دین و ده‌ولت و په‌یره‌وکردنی شه‌ریعت/ وه‌رگێران
- ۴- دیموکراسی و نیسلاسی سیاسی..... لیکۆلینه‌وه
- ۵- گهرده‌لوولی سیاست/ به‌شی یه‌که‌م- چاپی دووهم، دیمانه‌ی سیاسی
- ۶- گهرده‌لوولی سیاست/ به‌شی دووهم- دیمانه‌ی سیاسی
- ۷- هه‌نگاو..... شیعر

چاوه‌پروانی چاپکردن:

- ۱- گهرده‌لوولی نایدیۆلۆژیا ..... وتاری فیکری
- ۲- نیسلاام و پرسی حوکمرانی/ وه‌رگێران
- ۳- ناین و کۆمه‌لگا

منتدى اقرأ الثقافي

---

www.iqra.ahlamontada.com

The Storm of Politics

Fuad Sidiq

بزووتنه وهی رزگار یخوازی
کوردستان، بزووتنه وهیه کی ئاسایی
نه بووه، بکره له میژووی خهباتی
که لاتی جیهانی شدا، تاوازه یه، زور
هه لکشان و داکشانی به خویه وه
دیوه... ته مهنی ئه و بزووتنه وانه،
قوناخ به قوناخ له گوراندای بووه،
هه لویستی سیاسی پیکناکوک و
ئالوز بووه... هه ر له سه ره تای
قوناخی بزاقی رزگار یخوازی
کوردستانیدا بووه که فیکره و
بوچوونی جودا بو شورش هه بووه،
ئه نجام جیا بوونه وهی لی هاتوته
به ره هم دواتریش شورش شکستیکی
زور که وه ره ی پی که یشته و جاریکی
دیکه شورش ئوی سه ره په لدا یه وه
و ئه مجاره به چهن دین ئایدولوژیا
و کاریکه ریی چهن دین شورش
جیهانی، شورش له شاخه کانی
کوردستان داکیر سایه وه.
تا ئیستا چهن د کتیییک که بیره وه ری
ههن دی که سایه تی سیاسین،
که وتوونه ته به رده ستی خوینه ران،
لی گرفته که ئه وه یه، له هه موو ئه و
بیره وه ری و یاداشت نووسینه یاندا
که سیکمان نه دی پاله وانی
دوران دنه کان بیت، به لکو هه موویان
پاله وانی داستانه نه مره کان و
سه رکه وتنه هه می شه بییه کانی. له م
به رکی دووه مه دا، ههن دی راستی
میژوو بیت بو دهر ده که وئی، ده زانی
ئاراسته ی شورش له کو یوه بو کوی
چوو، سه رکر ده کانی چون بوونه، چ
ئایدولوژیا یه ک به سه ریاندا زال بووه.